

MLADEN PARLOV

U HODU ZA ISUSOM

Razmišljanja za nedjelje i svetkovine liturgijske godine C

SPLIT – 2013.

PREDGOVOR

Kršćanski je život moguće promatrati pod raznim vidovima, no kako ga god promatrali i nastojali definirati u konačnici je riječ o suodnosu, o suživotu krštenika s Isusom Kristom ili, bolje reći, riječ je o samom Isusovu životu u kršteniku, životu što ga kršteniku priopćava Duh Sveti na način da krštenika Kristu suobličuje te ga kao drugog Krista Ocu privodi. Kršćanski je život u konačnici otajstvo sudjelovanja u životu Presvetoga Trojstva. Riječ je o otajstvu koje je Otac prije vjekova i svjetova zamislio, slanjem Sina i Duha ostvario i trajno ostvaruje u životima onih koje poziva na sudioništvo u bogatstvu svoga božanskog života. Isus Krist je Božji „Da!“, Božji „Amen!“ čovjeku. U Isusu Kristu je otkriveno milosrdno lice samoga Boga, a istodobno on je ono najuzvišenije, najljepše što čovjek može darovati Bogu. Božje lice pred čovjekom te ljudsko lice pred Bogom.

U ovoj knjizi razmišljanja na nedjeljna misna evanđelja, kao i evanđelja zapovjednih svetkovina kroz godinu, nastojali smo otkrivati Kristovo lice, Kristov nutarnji svijet, Kristove osjećaje i stav kako bismo ga bolje upoznali, više uzljubili te savršenije nasljedovali. Istina, kršćanski je život najprije Božje djelo u čovjeku, ali je ujedno i naš odgovor Bogu. Taj se odgovor na najsavršeniji način pruža ako se ide za Kristom, ako se Krista nasljeduje. Baš na takav način ova knjiga želi predstaviti kršćanski život; kao hod za Isusom, kao hodočašće za Isusom na njegovu putu vršenja i ispunjenja Očeve volje. Taj hod, koji uključuje odricanja i križ, postaje moguć jer nam je darovan isti Duh Sveti u snazi kojega je Gospodin Isus proživio svoj zemaljski život. Naime, sv. Luka, čije evanđelje uglavnom slijedimo u liturgijskom ciklusu „C“, predstavlja poslanje Gospodin Isusa kao hod, kao hodočašće poslušnosti Ocu nebeskom, koje Isus poduzima iz Nazareta prema Jeruzalemu, gdje će se dovršiti njegovo hodočašće poslušnosti u poniznosti, a istodobno nastaviti njegov novi oblik prisutnosti i djelovanja. Svoje hodočašće Isus poduzima u snazi Duha Svetoga, kojim je opečaćen i koji mu omogućuje pobjedu nas silama zla koje mu se protive i koje ga žele spriječiti u ostvarenju Očeva nauma. Nakon dovršetka svoje trke, svoga hodočašća u poslušnosti Ocu nebeskom Isus ulazi u slavu koju je imao prije postanka svijeta. Duh koji je sišao na Isusa na Jordanu, na Pedeseticu u Jeruzalemu silazi na Crkvu, na Kristovo tijelo. Crkva, tijelo Kristovo, u snazi istog Duha nastavlja Kristovo poslanje spasenja, svjesna da je Uskrsli s njom na njezinu putu hodočašća prema vječnoj domovini. Svoje će poslanje putovima ovoga svijeta i vijeka ostvariti u mjeri u kojoj bude otvorena i prepuštena poticajima Duha kojim je bio pomazan njezin Utemeljitelj. Luka u svojoj drugoj knjizi, *Djelima apostolskim*, svjesno naglašava tu ulogu i djelovanje Duha u životu prve kršćanske zajednice, što postaje uzor, norma i ogledalo svakog sljedećeg kršćanskog naraštaja. Ne bez razloga *Djela se apostolska* nazivaju *evanđeljem Duha Svetoga*. Duh koji prožima, ujedinjuje, oživljuje i vodi Crkvu u cjelini, oživljava i vodi svakog pojedinog vjernika koji je također, baš poput Isusa, Duhom opečaćen kako bi vršio volju Oca nebeskoga.

Ovaj kratki prikaz Lukine teologije povijesti spasenja uglavnom je i sadržaj razmišljanja ove knjige koja, polazeći od misnih evanđelja pojedine nedjelje ili svetkovine, nastoji izložiti bitne vidove kršćanskog života, uvijek promatrana u aktualnim društvenim prilikama i neprilikama. Izvorno je riječ o propovijedima, razmišljanjima koja su, tijekom liturgijskog ciklusa godine „C“, 2009./2010. godine, izgovorena na Radio Splitu. Sadržajno su razmišljanja ostala uglavnom ista, uz male preinake kako bi bila prilagođena čitateljima.

Zahvaljujem se kolegama svećenicima koji su mi bili potpora u pripremanju razmišljanja, a još više brojnim uglavnom neznanim vjernicima koji su me, nakon što sam prestao s propovijedima na Radio Splitu, nazivali te izražavali žaljenje zbog prestanka a ujedno i nadu da će jednom moći pročitati propovijedi koje su slušali. Radi njih sam se odlučio na pripremanje ove knjige.

S nadom da će biti od duhovne koristi čitateljima te Gospodinu Bogu na slavu predajem ovu knjigu na uvid javnosti.

Autor

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Jr 33, 14-16; 1 Sol 3, 12-4,2; Lk 21, 25-28. 34-38

„Pazite da vam srca ne otežaju u proždrljivosti, pijanstvu i u životnim brigama te vas iznenada ne zatekne onaj Dan jer će kao zamka nadoći na sve žitelje po svoj zemlji. Stoga budni budite i u svako doba molite da uzmognete umaći svemu tomu što se ima zbiti i stati pred Sina Čovječjega“ (Lk 21, 34-36).

Slavimo prvu nedjelju došašća, kojom ujedno počinjemo slavlje nove liturgijske, crkvene godine. Došašće je vrijeme pripreme na svečanu proslavu Spasiteljeva rođendana. No nije riječ samo o sjećanju na prošli događaj. Sve prve nedjelje došašća u misnim su čitanjima okrenute drugom, budućem Kristovu dolasku, onom konačnom. Njega s vjerom iščekujemo i te se za taj končani dolazak pripravljamo. Između prvoga, povijesnoga Kristova dolaska, i drugog, onog konačnog, crkveni oci vele da se nalazi treći skriveni Kristov dolazak. Krist uvijek iznova dolazi u svoju Crkvu, u ovaj svijet, dolazi u priprosta i pripravljena srca u snazi svoga Duha, u svojoj riječi, u sakramentima, u molitvi, u djelima ljubavi onih koji mu pripadaju. U vremenu došašća Crkva liturgijskim slavljinama obuhvaća sva tri Kristova dolaska. Prvi liturgijom posadašnjuje, drugom, onom konačnom, nada se kao zaručnica koja željno iščekuje svoga zaručnika, a onaj treći, skroviti, živi kao sakrament Kriste prisutnosti u ovome svijetu.

Došašće nas podsjeća i opominje na Kristov dolazak te na potrebu veće ozbiljnosti u vlastitom kršćanskom življenju. U misnom evanđelju čuli smo Gospodinove riječi kako ih je zabilježio sv. Luka: *Pazite da vam srca ne otežaju... u životnim brigama... Stoga budni budite i u svako doba molite...* (Lk 21, 34. 36). Malo smo zbunjeni. Kako se, Gospodine naš dragi, oduprijeti životnim brigama; kako njima ne biti pritisnuti, kad im ne možemo izmaći, kad se s tolikom silinom obaraju na nas pa nas pritišću, tlače, k zemlji vuku i o zemlju udaraju. Kao da bismo mi htjeli životne brige. Ne, Gospodine, mi ih ne želimo, ali im izbjeći ne možemo. No, nisi li i ti sam htio da preuzmemo brigu za ovaj svijet; nisi li htio da budemo natovareni životnim brigama, tj. da živimo u odgovornosti spram vlastitom životu i životu onih koji su nam povjereni? Nisu li upravo ti koji su nam povjereni, naša djeca i naši bližnji, naša životna briga; nismo li u konačnici mi sami sebi najveća životna briga kojom smo natovareni i kojoj ne možemo izmaknuti? Doista, čini nam se da kad bismo izmaknuli životnim brigama kao da bismo se izmaknuli samom životu, a time i samome Bogu. Nije li Život drugo ime za Gospodina Boga?

Očito je riječ o nesporazumu. Očito Gospodin ne očekuje od nas neodgovoran život u kojem će se sve samo od sebe riješiti i razriješiti. Naravno da neće i naravno da Gospodin, kad govori o životnim brigama, ne misli ono što nama prvo pada na pamet. Životne brige valja iščitati u svjetlu poziva da *budni budemo* i da u *svako doba molimo*. Životne su brige neminovne, ali je način suočavanja sa životnim brigama veoma različit od čovjeka do čovjeka, od kršćanina do kršćanina.

Gospodin nas u biti upozorava kako u suočavanju sa životnim brigama ne smijemo dopustiti da nam srce oteža, da bude posve i jedino ispunjeno brigama i pokušajima da te brige riješimo vlastitim snagama. Zato i poziv da *budni budemo*, da u *svako doba molimo*. To je poziv na pogled gore, u visine odakle nam dolazi pomoć, nadahnuće i snaga za rješenje životnih briga. Tek nam taj pogled gore, uvis, otkriva koja bi trebala biti naša najveća, najživotnija i najžurnija životna briga: briga oko vlastite svetosti, briga oko posvećenja, sebe, obitelji i svijeta u kojemu živimo i koji nam je darovan.

Došašće je sinonim za *gore srca*, za pogled prema Bogu koji silazi k nama da bi postao jedan od nas. Ali ne za sebe, nego za nas; da nas posveti, da nas spasi, da nam olakša

srca. To je ono o čemu govori sv. Pavao u drugom misnom čitanju. Pavao moli Gospodina da Solunjanima učvrsti srca *da budu besprijekorno sveta pred Bogom i Ocem našim o Dolasku Gospodina našega Isusa* (1 Sol 3, 13). Poziv na svetost poziv je upućen svakom kršteniku, a ne tek malom broju odabranih. Ne rasti u svetosti, ne posvećivati se iz dana u dan, sve više i više, znači ne odgovoriti temeljnom pozivu, zvanju i poslanju kojega Bog stavlja pred svakog krštenika. Krštenik koji raste u svetosti, koji iz dana u dan posvećuje sebe i svijet u kojem živi, postaje živo i sjajno svjedočanstvo Božje prisutnosti u ovome svijetu. Po svecima Bog snagom svoga Duha Svetoga preobražava ljudska srca te u njima širi svoje kraljevstvo. Kršćani koji se trude oko svetosti, tj. oko življenja svoga kršćanskog poziva i poslanja u obitelji, na radnome mjestu i gdje god se nalazili, postaju očitovanje Božjeg djelovanja u ovome svijetu, postaju Božja epifanija, vjesnici i nositelji Boga živoga, bogojavitelji. *Svetost svakog pojedinog vjernika*, piše papa Ivan Pavao II., *doprinosi i povećava ljepotu lica Crkve te mu pomaže da njezin navještaj poruke spasenja bude učinkovitiji*.

Došašće je darovano vrijeme u kojem bi kršćani trebali postati svjesniji općeg poziva na svetost. Svi su pozvani biti sveti, Bogu posvećeni i od Boga posvećeni. To je uostalom smisao Kristova dolaska, dolazi radi nas i radi našega spasenja, kako ispovijedamo u Vjerovanju. Dolazi da nas posveti. Šimun, Novi Teolog, živio je na prijelazu iz 10. u 11. stoljeće, kojega istočne Crkve smatraju jednom od tri najveća teologa, uz Ivana apostola i Grgura Nazijanskoga, veli da je cilj cjelokupne ekonomije spasenja izlivanje Duha Svetoga koji vrši posvećenje, odnosno pobožanstvenjenje vjernika. Ovu misao izriče i misni kanon četvrte euharistijske molitve: *Onima koji vjeruju, Oče, posla kao prvi dar od tebe Duha Svetoga da on u svijetu djelo njegovo dovrši i izvrši svako posvećenje*.

DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Bar 5, 1-9; Fil 1, 4-6. 8-11; Lk 3, 1-6

„Pripravite put Gospodinu, poravnajte mu staze! Svaka dolina nek se ispuni, svaka gora i brežuljak neka se slegne! Što je krivudavo, neka se izravna, a hrapavi putovi neka se izglade! I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje“ (Lk 3, 4-6).

Misno evanđelje druge nedjelje došašća donosi nam poziv Ivana Krstitelja na obraćenje. Samo je obraćenje po sebi usmjereno cilju, a cilj je spasenje, kako glasi zadnja rečenica evanđeoskog odlomka: *I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje* (Lk 3,6). Kršćani svake nedjelje u vjerovanju ispovijedaju da je Krist došao *radi nas ljudi i radi našeg spasenja*, ispovijedamo svoju vjeru u Krista Gospodina, jedinoga Spasitelja svijeta. Nije baš lako objasniti u čemu se sastoji spasenje koje nam je Krist priskrbio. Ono se može izreći i izriče se različitim drugim pojmovima. Tako se kaže da nas je Krist s Bogom pomirio, da nas je pred Bogom opravdao, da je naše grijeha na sebe uzeo, da nas je otkupio, da je On sam cijena našega otkupljenja itd. Možda je najbolje reći da je sam Isus Krist naše spasenje, Njega primit u svoj život, s Njime se sjediniti znači sudjelovati u životu koji on nudi, a u biti taj život je on sam. Isus u sebi objavljuje pravoga Boga, On sam je susret Boga i čovjeka, objava Boga čovjeku i čovjeka Bogu. No, On ne objavljuje samo Boga čovjeku, nego otkriva čovjeka i njemu samomu, otkriva i upozorava čovjeka na njegovo najdublje dostojanstvo, a to je čovjekova bogolikost, njegovo božansko podrijetlo. Čovjek je slika Božja. Može se reći, a tako su i govorili brojni crkveni oci, da se spasenje nalazi u obnovi narušene slike Božje u čovjeku.

Biblijska se antropologija, osobito ona starozavjetna, sažimlje u poimanju čovjeka kao slike Božje. Činjenica da Bog stvara čovjeka na vlastitu sliku i priliku ne odnosi se u prvom redu na čovjekovu duhovnost koliko na njegovo božansko podrijetlo te njegovo mjesto u djelu stvaranja. Čovjek nije tek jedno stvorenje više, nego biće koje cjelokupnom stvorenju daje njegov posljednji smisao. Jahvistički izvještaj o stvaranju veli da je samo čovjeka Bog oblikovao vlastitim rukama te mu udahnuo dah života. Nijedno dugo stvorenje ne dijeli s čovjekom taj privilegij. Jedinstven odnos čovjeka prema Bogu određuje i njegovu osobitost među svim drugim stvorenjima. Na ovaj jedincati odnos s Bogom nadovezuju se i odnos s drugima (čovjek-žena) te sa cjelokupnim stvorenjem. Čovjek je slika Božja u svojoj konkretnosti stvorenoga bića duhovnoga i materijalnoga te se predstavlja kao posrednik između Boga i svijeta. Ništa na ovome svijetu, čak ni stvarnost grijeha, ne može poništiti ovu čovjekovu bogolikost i to ne ukoliko je ona konstitutivno urođena ili uronjena u našu narav, nego jer je Bog vjeran svome prvotnom savezu s čovjekom. Bog ne želi i ne dopušta propast djela svojih ruku, svoje slike.

Vrijeme došašća jest vrijeme u kojem smo pozvani postati svjesni svoje bogolikosti, svjesniji stvarnosti da smo stvoreni te po Kristu obnovljeni na Božju sliku i priliku. Svaki čovjek, bližnji i daljnji, također je slika Božja, Božji sakrament u ovome svijetu. Poštivati čovjeka u konačnici znači poštivati Boga, njegova Stvoritelja i Otkupitelja. Čovjek sam po sebi nije sposoban istinski poštivati drugog čovjeka te naslutiti i prepoznati Boga u čovjeku to nadilazi čovjekove sposobnosti no Bog potpomaže našu nemoć te nam priskače u pomoć, a Duh Sveti u ljudska srca ulijeva radost ljubavi kakve je živio Isus Krist. Duh je Onaj koji je proslavljeno Kristovo čovječstvo uveo u intimnost unutar trojstvenih božanskih odnosa na način da je Kristovo stvoreno biće, Njegovo čovječstvo, nadišlo granice vlastite stvorenosti te ušlo u prostor nestvorene Božanske ljubavi, postalo je Duh životvorni. Taj proces preobraženja, proslave, koji je snagom Duha Svetoga ostvaren u Kristu, isti Duh nastoji ostvariti u ljudima koje čini sinovim u Sinu, pobuđujući u njima iste osjećaje kao u Kristu, te budeći i potičući u njima osjećaje i ljubav koju je Krist imao prema Ocu i braći ljudima.

Priopćavajući ljudima intimnost Božanskih odnosa Duh Sveti uvodi ljude u prostor božanskih životvornih odnosa, odnosno uvodi i ucjepljuje stvorenje u prostor nestvorenoga božanskog života. Drugim riječima Duh Sveti kojega Uskrsli izljeva na svoju Crkvu dovršava u nama Božju sliku koju je Krist obnovio. Na taj nas način Duh suobličuje Uskrsnom Kristu ucjepljujući nas u Njega, a po Njemu uvodi nas u bogatstvo Božanskih odnosa. Duh izvodi naše pobožanstvenjenje, odnosno oduhovljenje naše ljudske egzistencije. Slaviti došašće stoga znači postati svjestan te spomenute stvarnosti te se kroz istinsko obraćenje već sada usmjeriti prema onome zadnjemu, prema našoj konačnoj proslavi u Bogu.

U drugom misnom čitanju sv. Pavao uvjerava Filipljane: *Onaj koji otpoče u vama dobro djelo, dovršit će ga do Dana Krista Isusa*. Potom veli kako moli za njih: *Da ljubav vaša sve više i više raste u spoznanju i potpunu pronicanju, te mognete prosuditi što je najbolje da budete čisti i besprijekorni za Dan Kristov, puni ploda pravednosti po Isusu Kristu – na slavu i hvalu Božju* (Fil 1, 9-11).

Kako nam je danas svima potrebno to prosuđivanje onoga najboljega! Pavao upozorava kako se ono najbolje prosuđuje po ljubavi te kako je ljubav najviši oblik spoznanja. Najbolje je ono što se odnosi na Boga, što dolazi od Boga te što vodi k Bogu. No, to može osjetiti samo srce ispunjeno ljubavlju, srce koje zatitra i proplamsa pod dodirnom Božjeg daha, Božje ruke te koje zna kako se samo s ljubavi koja dolazi i dariva se može samo ljubavlju odgovoriti. Doista, srcem koje ljubi najdublje i najdalje se vidi.

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Sef 3, 14-18a; Fil 4, 4-7; Lk 3, 10-18

„Klikći od radosti, Kćeri sionska, viči od veselja, Izraele!
Gospodin, kralj Izraelov, u sredini je tvojoj!“
Sef 3,14-15

„Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se!
Blagost vaša neka je znana svim ljudima! Gospodin je blizu!“
(Fil 4, 4-5)

Treća nedjelja došašća svojom liturgijom i misnim čitanjem poziva na radost zbog velikoga spasenjskoga događaja koji će se uskoro slaviti. Neposrednost tog događaja ujedno je i poziv na obraćenje. O radosti nam govore prva dva misna čitanja. Prorok Sofonija poziva na klicanje od radosti: *Klikći od radosti kćeri Sionska, viči od veselja Izraele. Veseli se i raduje se iz svega srca kćeri Jeruzalemska* (Sef 3,14).

Razlog tolike radosti nije obnova Jeruzalema, svetoga grada, gdje Jahve ima svoje prebivalište, nego mesijansko obećanje po kojem prorok naslućuje novi oblik Gospodinove prisutnosti usred svoga naroda. Onaj dan u kojem će Bog pohoditi narod svoj dogodit će se na dan Kristova rođenja u Betlehemu. Bog će se učiniti neizrecivo bliskim svome narodu na način da postaje jedan od njih, jedan od naroda, jedan od malenih, najmanjih. Ako je stari Jeruzalem drhtao u radosti i nadi iščekujući onaj dan, Crkva se svake godine tog istog dana spominje s neizmjerom većom radošću. Jeruzalem se radovao obećanju i nadi, a Crkva se raduje stvarnosti i ispunjenju obećanoga.

Nada Jeruzalema sada postaje nada Crkve koja ponovno očekuje dolazak svoga Zaručnika. Crkva se nalazi na putu između ova dva događaja, između dva Kristova dolaska i kao što se raduje prvom tako s radošću očekuje drugi te potiče svoju djecu na radost, kako ćemo čuti u drugom misnom čitanju. *Radujte se u Gospodinu uvijek, ponavljam radujete se Gospodin je blizu!* – riječi su svetoga Pavla iz drugog misnog čitanja (Fil 4,4-5). Gospodin je blizu svakom ljudskom srcu, svakom čovjeku jer je već došao, jer će ponovno doći, jer trajno dolazi. Onomu tko Ga s ljubavlju iščekuje, tko u nadi bdije, Gospodina svakoga Božića donosi novu milost koja budnome omogućuje da Ga na nov način otkrije te se s Njime na novi, dublji način, sjedini.

U krizna vremena, kao što je ovo naše, ali kao što je znalo biti i prije, premalo je govora o radosti. S oltara i propovjedaonica katoličkih crkava najčešće odzvanjaju riječi prijekora, opomene, ukora i straha. Kao što nama goreg neprijatelja jedne duše od žalosti, od depresije tako nema većeg neprijatelja jednog naroda od malodušja, od apatije. Narod gubi životne snage kad izgubi radost, polet, zanos prema idealima i ciljevima koji ga okupljaju i sjedinjuju u jedno narodno biće. Danas je, nažalost, u Hrvatskom narodu previše proroka i navjestitelja nesreće i žalosti. S TV ekrana i novinskih naslovnica kriče katastrofične, crne vijesti, strah i depresija su se uvukli u nemali broj ljudskih srdaca. Uistinu, baš nam je danas, poput nužnog lijeka potrebna radosna vijest, potrebno nam je Evanđelje.

No o kakvoj radosti evanđelje govori? Kakvu radost Evanđelje naviješta, koje je samo po sebi radosna vijest? Iz evanđelja doznajemo kako se Isus silno raduje što se Otac po njemu objavljuje malenima te što on može život svoj dati za malene, za svoje prijatelje kojima priopćava radost koja je plod njegove ljubavi. U trenutku oprostaja, dok se sprema u muku i smrt, Isus govori o radosti. Križ, muka i smrt sredstva su Kristova odlaska, povratka Ocu, a učenici bi se tome morali radovati jer je cilj toga odlaska novi dolazak, dolazak Tješitelja, dolazak Duha Svetoga. U snazi dara Duha koga Uskrsli šalje učenici imaju u sebi puninu radosti. Istinska, kršćanska radost, nije kratkotrajno oduševljenje, što ga riječ budi u srcima vjernika, a patnja i zlo razara, istinska radost plod je Duha Svetoga, piše sv. Pavao

Galaćanima. Kao takva pripada prokušanoj vjeri po kojoj istinski Kristov učenik shvaća da se istinska radost živi i ostvaruje u mjeri u kojoj se ostvari njegova suobličnost Isusu Kristu, a mjera suobličnosti Kristu je suobličnost Kristu patniku. Riječ je o radosti križa o kojoj govori i koju je živio apostol Pavao. Radost križa dio je njegova svjedočanstva, premda u nevoljama Božji su službenici uvijek radosni – piše Pavao u drugoj Korinćanima. Pavao se raduje u svojim nevoljama te mu je radost trpjeti za svoje vjernike i za Crkvu, dodaje u poslanici Kološanima.

Jedna pravoslavna ikona prikazuje kako iz Kristova probodena srca proizlaze zrake. Svaka zraka ima svoje ime – ljubav, mir, blagost, strpljivost itd. Ikona dalje prikazuje kako jedna zraka ubija zmaja, neprijatelja, đavla, a na toj je zraci napisano njezino ime – radost. Sotona ne podnosi radosti. U svijetu tame i vječne žalosti on ne može podnijeti radost. Veliki duhovni učitelj s. Ignacije Lojolski veli da kršćani imaju tisuću razloga biti radosni, a samo jedan da budu žalosni. Taj jedan jest vlastiti grijeh. Nažalost brojni su kršćani zaboravili onih Ignacijevih tisuću razloga radosti. Brojni su malodušni, žalosni i to ne poradi vlastitih grijeha nego iz posve drugih, zemaljskih, materijalnih i nematerijalnih razloga. Poznato je kako je jedan Njemački filozof, autor ideje od nadčovjeka, Friedrich Nietzsche prigovorio kršćanima: *Kršćani, gdje je vaša radost?* Od tog prigovora proteklo je jedno stoljeće, a nažalost situacija se nije promijenila na bolje. Štoviše, čini se da je još gore; kao da je istinske radosti sve manje. A ipak malodušje, žalost i tuga ne bi smjeli biti dio kršćanskoga života.

Vrijeme došašća je vrijeme radosti, vrijeme pogleda puna pouzdanja usmjerena prema naprijed, vrijeme nade i pouzdanja, vrijeme radosnog iščekivanja zbog sigurnosti dolaska. Osim o ljudskoj Sveto pismo govori i od Božjoj radosti. U prvoj prisposobi o milosrđu Isus veli da će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika negoli zbog 99 pravednika kojima ne treba obraćenje. Radost na nebu je Božja radost, radost zbog obraćenja, zbog srca spremna prihvatiti sjeme spasenja, radosti i mira. Došašće je poziv da postanemo razlog Božje radosti: Bog se raduje zbog mene i neka se nitko, dragi vjernici, ne ubroji među onih 99 pravednika kojima ne treba obraćenje jer su upravno oni najpotrebniji obraćenja. Došašće je vrijeme u kojima jedni drugima možemo i trebamo zaželjeti ono što je sveti Pavao zaželio Rimljanima, a što veoma lijepo izražava najdublji smisao kršćanskoga života. Evo što je sv. Pavao zaželio Rimljanima: *Bog nade ispunio vas svakom radošću i mirom u vjeri da izobilujete u nadi snagom Duha Svetoga.*

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Mih 5, 1-4a; Heb 10, 5-10; Lk 1, 39-45

„U svitku knjige piše za mene: 'Vršiti, Bože, volju tvoju!'...
Evo dolazim vršiti volju tvoju“ (Heb 10, 7.9)

„Čim Elizabeta začu Marijin pozdrav, zaigra joj čedo u utrobi.
I napuni se Elizabeta Duha Svetoga i povika iz svega glasa:
'Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje!
Ta otkuda meni da mi dođe majka Gospodina mojega?'“
(Lk 1, 41-43)

Četvrta nedjelja došašća dovodi nas do praga, do pred vrata Božića. Misna nas čitanja uvode u ozračja neposredna Kristova dolaska. U prvom čitanju prorok Mihej slikama punim kontrasta približava nam otajstvo Mesijina dolaska. Doći će iz Betlehema, najmanjega među kneževstvima Izraelovim: Najveći dolazi iz najmanjega. Po Mesijinu dolasku narod će u miru živjet jer je Mesija mir.

Drugo čitanje iz poslanice Hebrejima donosi teologiju prinosa siromaha koju sadrže brojni starozavjetni psalmi. Pisac poslanice Hebrejima na Kristova usta stavlja četrdeseti psalam, a riječ je o zahvali, molbi siromaha koji umjesto obrednih žrtava nudi žrtvu vlastite poslušnosti. Gospodin će Isus više puta u evanđeljima reći da je Njegova hrana vršiti volju nebeskog Oca.

Odlomak Lukina evanđelja donosi nam susret Marije i Elizabete. U četvrtoj nedjelji došašća iz škole Ivana Krstitelja prelazimo u Marijinu školu, u školu službenice Gospodnje, majke i učiteljice Gospodinove i naše. Luka piše kako je Marija nakon što je doznala za Elizabetinu trudnoću pohitala u gorje u grad Judin. Čim Elizabeta začu Marijin pozdrav zaigra joj čedo u utrobi i napuni se Elizabeta Duha Svetoga i povika iz svega glasa: *Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen pod utrobe tvoje. Blažena ti što povjerova da će ti se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina* (Lk 1, 41-43). Starica Elizabeta, kojoj Gospodin u poodmakloj dobi obilno iskaza milost jer je začela i rodila sina preteču Mesije, u susretu s Marijom napunja se Duhom Svetim te izriče prvo blaženstvo zabilježeno u evanđeljima: *Blažena ti što povjerova* (Lk 1, 45).

Prvo zabilježeno blaženstvo odnosi se na Mariju, a razlog tog blaženstva jest Marijina vjera, Njezino predanje Božjim planovima. Po svojoj vjeri i predanju Marija postaje Božje boravište među ljudima, *Vrata nebeska* i zemaljska. Bog više ne prebiva u kamenom, ozidanom hramu, nego u živom hramu Marijina tijela. Marija postaje Božje prebivalište, svetohranište, istinska Škrinja zavjetna, koja ne čuva deset Božjih zapovijedi, nego samu Božju riječ, Riječ koja u njoj i po njoj tijelom postaje.

Crkva namjerno u četvrtu nedjelju došašća usmjerava naš pogled na Mariju, na Majku koja u krilu nosi Sina. To je Majka i Djevica čiji je životni program također onaj starozavjetnih siromaha koje svoje uzdanje stavljaju isključivo u Jahvu. I Marijine su riječi one koja donosi poslanica Hebrejima: *Evo dolazim vršiti volju tvoju* (Heb 10, 7). Marija će ih po Luki izreći na malo drugačiji način: *Neka mi bude po tvojoj riječi* (Lk 1, 38), ali radi se o istom sadržaju, o istom potpunom predanju volji Božjoj, o istom stavljanju na raspolaganje Božjim spasenjskim planovima. Tu nam se Marija predstavlja kao učiteljica istinskog vjerničkog života. Na kraju *Govora na gori* Gospodin će Isus reći da je najvažniji, u biti jedini kriterij naše bliskosti s Njime, vršenje volje Božje. On je nama trajno blizak jer je Emanuel, s nama Bog, no i mi smo pozvani biti bliski s Njime, a s Njime smo onoliko bliski koliko savršenije vršimo volju nebeskog Oca.

Dar Riječi, Logosa, dar nečuvenog milosnog pohoda, Marija ne čuva ljubomorno za sebe samu. Ona hiti u Gorje, u grad Judin, hiti k Elizabeti, hiti k nama. Zanimljivo je kako

Luka spominje da se Elizabeta napunila Duha Svetoga tek nakon što je čula Marijin glas. Postoji uska povezanost između Duha Svetoga i Marije. Ne bez razloga istočna teologija naziva Mariju *pneumatofora* – nositeljica Duha Svetoga. Duhom osjenjena začela je Sina svoga i Božjega. Duh silazi na Mariju kao na novi hram, novo mjesto Božjeg prebivališta. Duhom obuhvaćena, Duhom ispunjena Marija je postala posuda Duha, posuda duhovna koja u pohode, u darivanje, u služenje nosi svoga Sina. Po Mariji Krist pohađa Elizabetu, pohađa nas, a on je, kako ga naziva prorok Mihej, mir. Dodajmo: On je i svijetlost, on je radost, nada, ljubav, život, punina, smisao; sve je to on u sebi, ali je to za nas. Nas želi sobom obogatiti i zao možemo i trebamo reći: „Blago nama što je Marija povjerovala“. Po njezinoj vjeri mi postajemo dionici njezina blaženstva, no naše će dioništvo u njezinu blaženstvu rasti u mjeri u kojoj budemo u njezinoj školi, pod njezinim vodstvom znali rasti kao njezina i Božja djeca, kao oni koji kao vrhovni zakon vlastitog vjerničkog života imaju vršenje volje Božje.

Po otajstvu utjelovljenja, koje se događa po Mariji, Božja ljubav prema čovjeku doseže najviši izraz svoga očitovanja. *Bog se oplijenio*, veli sv. Pavao Filipljanima, *lišio se svoga nebeskog prijestolja iz ljubavi prema čovjeku*. Tek u svijetlu te ljubavi, kojoj je križ neminovni nastavak, iskazuje se sva tragedija, težina i bijeda ljudskoga grijeha.

Zadnja nedjelja došašća poziv je kršćanima da djelatnom ljubavlju prema Bogu i bližnjemu priprave stan dostojan božanskog Gosta. Njega će primiti samo srce ispunjeno i pripravljeno ljubavlju. Neka nas Gospodin, kada dođe, sve nađe budne i pripravne.

BOŽIĆ – POLNOĆKA

Iz 9, 1-3. 5-6; Tit 2, 11-14; Lk 2, 1-14

*O pastiri, tecite
Stada vaša pustite,
Sina Božjeg vidite
Svetom djevom Marijom
Božićna pjesma*

Sv. Luka, evanđelist Gospodinova djetinjstva, opisuje pastirski pohod/poklon Novorođenome: *Anđeo Gospodnji pristupi pastirima i slava ih Gospodnja obasja! Silno se prestrašise. Nato im anđeo reče: Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod!. Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin. I evo vam znaka: naći ćete novorođenče povijeno gdje leži u jaslama (Lk 2, 9-12).*

Bože moj, kako li je pastirskim ušima, naviklima na povike i ljudske pjesme, zazvučao pjev anđeoski, pjev onih koji stoje pred Božjim prijestoljem i neprestano pjevaju. Vjerojatno su pastiri poželjeli da anđeoska pjesma traje dovijeka, istovremeno svjesni da su slični prošnjacima koji se iznenade nađoše u kraljevskoj dvorani te stoga nastoje ostati nezamijećeni te što prije nestati. Nebeska slava koja se je pred njima očitovala postaje im polazišna točka na putu susreta s Novorođenim. I, nastavlja Luka, *stanu poticati jedni druge: Hajdemo do Betlehema. Pogledajmo što se dogodilo, događaj koji nam obznani Gospodin (Lk 2,15).* I tako pastiri krenuše, s nebom iznad i iza sebe, a ispred sebe imaju tek znak. I to kakav! Ne Dijete, nego dijete, povijeno i maleno, dijete koje izgleda kao bilo koje drugo dijete. Ništa osobito. Ne neko dijete koje izarava zrake svoje božanske slave, kako to znaju naslikati pobožni slikari. Cjelokupna je kršćanska teologija gotovo kroz svu povijest nastojala tumačiti događaj Kristova utjelovljenja i rođenja tako da izgleda što manje “skandalozan”. Tako, primjerice, sv. Efremsirski piše: *Marijine ruke su nosile Onoga koga kerubini podržavaju; onaj Bog koga svemir ne može obuhvatiti, grli i nosi Marija. Kralj pred kojim dršću anđeli, stvorenja vatre i duha, leži u krilu Marije koja ga miluje kao djetesce. Nebo je prijestolje njegova veličanstva, a on sjedi na Marijinim koljenima. Zemlja je podnožje njegovim nogama, a on djetinji skakuće oko Marije. Njegova ispružena ruka označava mjeru svakoga praha, a on kao dječčić trčkara po prašini (Hvalospjev Kristova rođenja, 1).* Nastojalo se je, drugim riječima, ograničiti, umanjiti događaj Božjeg poniženja, Božjeg silaženja u zemaljsku, ljudsku stvarnost.

Suprotno od djeteta kojem anđeli pjevaju uspavanke, pastiri nalaze siromašno dijete siromašne obitelji, ubogije u svojem uboštvu čak i od njihove uboge, pastirske djece. Dijete koje se ne može ni micati jer je povijeno, a umjesto sjajne kraljevske kolijevke ležaj mu čini tek rukovet slame u jaslama. Bože moj, koliko je scena koju su pastiri našli daleko od uzvišena sjaja kojim su bili obasjani i od anđeoskih pjesama koje su ih nakratko učinile dionicima nebeskih korova. Ništa, ama baš ništa nije izazivalo njihovo udivljenje. Cilj njihova noćnog hodočašća bila je najnormalnija stvar na svijetu, čak i razočaravajuća zbog svoga siromaštva. Sve što su našli bilo je tako obično, tako ljudski, ni po čemu se nije razlikovalo od uobičajenih prizora koje susreću iz dana u dan, osim po činjenici da obećani znak kojeg je anđeo opisao odgovara onome što su pastiri pronašli. Tom znaku pastiri vjeruju; vjeruju zato što znak odgovara onome što im je naviješteno. Zato što je Gospodin, Bog s nebesa, prošao isti put kao i oni. I On je ostavio slavu i pjev anđela iza sebe i došao u tamu ovoga svijeta, u običnom liku djeteta.

Ne bojte se, hrabri anđeo pastire, javljam vam blagovijest... danas vam se rodio Spasitelj. U poslušnosti Ocu nebeskome, Novorođeni je prošao put koji ga je vodio daleko od Oca u tamu ovoga svijeta. Iza sebe je ostavio svemoć i slobodu, a ispred sebe ima nemoć, poslušnost i prisilu. Iza sebe ostavlja božanski pogled s visine, a ispred sebe ima pogled s

križa u pratnji dva razbojnika. Iza sebe blaženstvo života s Ocem, ispred sebe zajedništvo s onima koji ne poznaju Oca, koji ga ne žele upoznati, koji ga čak nijeću.

Eto zbog čega se treba radovati! Božićna je radost plod spoznaje o Božjoj ljubavi, Božjoj brizi za čovjeka i spoznaje dokle seže, dokle je kadra sniziti se ta ljubav. Riječ se je ispunila, no pastiri još ne znaju, ustvari nitko još ne zna koliko će duboko i daleko izabrani put voditi Novorođenog. A voditi će ga jako duboko, daleko od anđeoskih četa i pjeva; vodit će ga u neprilično, ljudsko, prezreno, siromašno i nemoćno, vodit će ga tako duboko da će ga moći slijediti na tom putu samo oni koji od njega pomoć zamole. Izabrani će ga put voditi do križa, do odbačenosti od Boga i od čovjeka. Križ je ne samo 'dar' Novorođenome od braće ljudi, on je ponajprije Njegov izbor. Možda izgleda čudno u božićnoj meditaciji govoriti o križu. No, nije li upravo utjelovljenje najveći mogući križ za Boga? I to je poruka Božića.

Da se pronađe Boga, koji dolazi u liku djeteta da bi pronašao čovjeka, potrebno je krenuti stazama ovoga svijeta ususret braći koja su zatvorena, siromašna, bolesna, gladna, žedna, gola i bosa, progonjena. U susretu s njima, i jedino u susretu s njima, moguće je susresti Novorođenoga jer se On s njima identificira i jer se u njima daje susresti, zagrliti, pomoći. To je istinska radost Božića, malog Boga koji nas susreće u braći ljudima, a njega mogu susresti samo oni koji se prigibaju da bi došli k njemu. I to je poruka božićnih pastira i božićnih jaslica.

Na žalost, stazom koja od Boga slave vodi k jaslicama malenoga djeteta rijetki koračaju. Mnogi nastoje hoditi upravo obrnutim putem: od bijede vlastite egzistencije ide se u potragu za sanjanim ili zamišljenim nebom; nebom kratka užitka ili duga zaborava. Poput pastira, ostaviti 'nebo' za sobom i krenuti prema zemlji, kadar je samo onaj koji u srcu osjeća obvezu da to učini te odgovara na unutarnji poziv koji je jači od vlastite mu lijenosti i otpora. Poziv je to koji dolazi odozgor, od Onoga koji je prije mene, prije bilo kojeg čovjeka i kršćanina prošao put na koji me poziva. Poziv je to koji mogu i odbiti, ali u dubini duše znam da ako ne odgovorim, ako ne iziđem iz sebe, iz vlastite sigurnosti, neću pronaći mir koji su anđeli obećali ljudima dobre volje, onima koje Bog ljubi. Tko želi spasiti život svoj, izgubiti će ga. A tko ga izgubi, poradi Krista, naći će ga! On je izgubio, dao život za braću i pronašao ga je u punini.

Krist za sebe reče da je put, istina i život. Njegov *put* samozatajenja, darivanja, žrtve za drugoga, za brata čovjeka naša je kršćanska *istina* i samo hodeći tim putem naći ćemo *život* - Krista. Istinski slaviti Božić ne znači samo prirediti lijepe jasllice s raznim figuricama. Slaviti Božić znači čuti plač Djeteta koje više u drugoj djeci, velikoj i maloj. Slaviti Božić znači tražiti i primiti mir te ga podijeliti s bližnjim.

Poput pastira što požuriše k jaslicama gdje nadoše Novorođenoga i mi kršćani potecimo ususret čovjeku, bližnjemu, potrebnome i u njemu ćemo susresti Njega, Emanuela koji želi biti s nama Bog, koji želi biti Bog za čovjeka, naš Bog. I samo ćemo tada smjeti gledati u Boga. Gledati Boga u čovjeku i čovjeka u Bogu.

NEDJELJA SV. OBITELJI

1 Sam 1, 20-22. 24-28; 1 Iv 3, 1-2.21-24; Lk 2, 41-52

„Predragi! Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo i jesmo. A svijet nas ne poznaje zato što ne poznaje njega. Ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični jer vidjet ćemo ga kao što jest“ (1 Iv 3, 1-2)

Božićno nam vrijeme stavlja pred oči sv. Obitelj: Isusa, Mariju i Josipa. Dok promatramo svetu Nazaretsku obitelj, kojoj upućujemo svoje molitve za sve hrvatske obitelji i obitelji svega svijeta, otkrivamo nešto čudesno. Nazaretska obitelj nije samo čudesna, nego je i čudna. Naime, članovi sv. Obitelji povezani tako dubokim vezama ljubavi i predanja, tako su različiti. Makar ih ljubav prožimala i međusobno povezivala čini se da ipak pripadaju različitim svjetovima. U središtu, u srce te obitelji nalazi se Dijete koje na sebe uzima sudbinu običnoga djeteta, uzima obično židovsko ime Jehošua ili Jošua, a koje znači *Jahve spašava* ili *Jahve je spasenje*. To Dijete raste i razvija se poput druge djece, a onda odjednom, kad kao odrasli javno nastupi, ime koje nosi dobiva puno značenje. U njemu se objavljuje Bog koji želi spasenje svoga naroda. U njemu će se očitovati lice milosrdnog Oca koji dolazi potražiti izgubljenog sina (čovjeka). Po njemu i u njemu objavljuje se kakva je bila prvotna Božje nakana s čovječanstvom u cjelini i sa svakim čovjekom posebno. Bez njega i izvan njega neće biti moguće uspostaviti životni odnos s Bogom. On je Božja živa riječ tijelom postala; riječ koju Bog svakom osobno upućuje, po kojoj sebe dariva te po kojoj očekuje naše uzdarje.

Isus, s nama Bog, prema svjedočanstvu Svetoga pisma, rodio se od Marije Djevice koja ga je začela po Duhu Svetom. Evanđelja nam svjedoče da se u središtu Isusova propovijedanja nalazilo Kraljevstvo Božje ili, bolje reći, osoba nebeskog Oca. Bogu, čije se ime pobožni židovi nisu usudili ni spomenuti, Isus se je obraćao riječju: *Abba-Oče!* *Abba* je riječ kojom su se djeca Isusova vremena obraćala vlastitim očevima. *Abba*, znači *tata*, *tatice*. Upravo je njegov odnos prema Bogu ono što je sablaznilo pobožne židove i što je na kraju bilo razlogom njegove osude na smrt. Odnos prema Ocu jasno ga je razlikovao od ostalih ljudi koji svoje postojanje duguju zemaljskom ocu i majci. I druge je učio da se Bogu obraćaju riječju *Abba-Oče*, ali uvijek jasno razlikujući svoj odnos s Ocem nebeskim od našega. On je Sin po naravi, a mi po njemu posinjeni.

Ako je u svakoj zemaljskoj obitelji otac glava koja upravlja, majka je srce od čije ljubavi živi i cvjeta čitava obitelj. Ona je sunce obitelji. Nije drugačije bilo ni u svetoj Nazaretskoj obitelji. Iz evanđelja doznajemo kako se je svojoj majci Isus obraćao riječju *Ženo*, no bez sumnje ju je nazivao i majkom. Marija je Majka koja je u svome majčinstvu različita od svih majki na svijetu. U svome potpunom predanju Bogu savršena je Djevica, a po istom predanju postaje Majka, ne prestavši biti Djevica. Čudo na čudo! Marija, Djevica i Majka, čudo je Božje ljubavi koja stvara nešto novo, nečuvano. Iz Staroga zavjeta doznajemo za čudesna začeca neplodnih žena pa o Novi se zavjet otvara govorom o neplodnoj starici, Elizabeti, koja začinje i rađa sina, Preteču Gospodinova. No, Marijin ih slučaj sve nadvisuje. Marija začinje bez poznavanja muža; začinje stvarateljskim zahvatom samoga Boga. *Nije ni trebalo biti drugačije*, veli Tertulijan, jedan crkveni pisac iz trećega stoljeća, *jer onaj koji Mariju uzima za majku već ima Oca na nebesima*. Marijino djevičansko majčinstvo je tajna vjere; tajna Božje ljubavi i ljudske, Marijine slobode; tajna je to Boga koji djeluje na iznenađujući način, nepredviđeno, neočekivano, iznenadi te. Djevica i Majka, točnije Djevica-Majka, i jedno i drugo u jednoj, u Mariji.

Treći član Nazaretske Obitelji je sv. Josip. Njega je u Božjem planu spasenja zapalo časno mjesto čuvara sv. Obitelji. On je, kako ga naziva kršćanska tradicija, *nutritor Domini*,

Gospodinov hranitelj. O Josipu ne znamo mnogo, ali ipak znamo dovoljno. Znamo ono najbitnije. Evanđelist Matej veli da bijaše *muž pravedan*, a pravedan znači Bogu podložan, Bogu poslušan. U Božjim očima Josip je toliko velik i vrijedan povjerenja da mu Bog povjerava ono najvrjednije, vlastitoga Sina. Zanimljivo da, prema evanđeljima, Josip ne progovara ni jedne jedine riječi. On je čovjek slušanja, osluškivanja Božjih naloga i nadahnuća.

Nazaretska sv. Obitelj, zajednica Isusa, Marije i Josipa netipična je obitelj. Zajedno je ujediniuju i drže veze koje ne proistječu iz ljudske tjelesnosti, odnosno veze krvnog srodstva, nego veze koje proizlaze iz Božjeg plana spasenja. Po tome je sv. Obitelj jedinstvena, ali je unatoč svojoj jedinstvenosti i jedincatosti poziv svakoj ljudskoj, osobito kršćanskoj obitelji, da živi vlastito zvanje i poslanje. Nazaretska obitelj upućuje na svoj i na izvor svake obitelji, upućuje na otajstvo Boga koji je u sebi zajednica i zajedništvo Boga, koji je u sebi obitelj. Papa Pavao VI. jednom reče kako je Nazaretska obitelj škola u kojoj se počinje upoznavati život Kristov, to je zapravo škola evanđelja. Tu najprije učimo gledati, slušati, misliti i postupno upoznavati koja se velika tajna snaga nalazi u toj vrlo jednostavnoj, poniznoj i divnoj objavi Sina Božjega. To nam poznavanje treba pomoći da ga naučimo postupno i nasljedovati.

Nazaretska obitelj pomaže nam otkriti otajstvo svake kršćanske pa i svake ljudske obitelji. Prve stranice Svetoga pisma donose opis stvaranja muškarca i žene kao vrhunac Božje stvarateljske ljubavi: *Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci svoj zemlji i svim gmizavcima što puze po zemlji. Na svoju sliku stvori čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih* (Post 1,26-27). Na sliku trojedinog Boga, otajstva ljubavi i zajedništva u darivanju, stvorena je ljudska obitelj, stvoreni su muško i žensko. U kršćanskom bračnom savezu sjedinjenje zaručnika simbolizira način na koji je Bog po Kristu sjedinjen sa svojim narodom sabranim u Crkvi. Na postavljeno pitanje o bračnoj zajednici u budućim vremenima Isus odgovara da će eshatološki savez biti ostvaren kao posvemašnje zajedništvo ljubavi s Bogom zbog čega će postati suvišan simbolizam spolnosti kao takav. Baštinici će života postati poput anđela, kaže Gospodin. Drugim riječima, bračna je zajednica privremena institucija, traje dok traje život. Makar bila temelj ljudskog društva svoje najdublje opravdanje obitelj nalazi u stvarnosti koja je nadilazi, a to je vječno spasenje pojedinih članova obitelji. Obiteljsko zajedništvo ili bolje reći bračna ljubav supružnika treba omogućiti da oboje rastu u bogolikosti. Naime, tek u bračnom zajedništvu, kad postanu jedno tijelo i jedna duša, supružnici u sebi ostvaruju cjelovitu sliku Božju. Bračna im ljubav, osim toga, omogućuje da ispune Kristovu zapovijed ljubavi prema bližnjima tako da bračno zajedništvu u obitelji postaje put spasenja i put svetosti.

Danas se obitelj nalazi u dubokoj krizi ili bolje reći u krizama, od kojih je najteža ona identiteta. Više nije jasno tko je obitelj; što je čini tako posebnom i nezamjenjivom; koje joj je značenje za širu društvenu zajednicu itd. Istodobno se promiču istospolne zajednice, zahtijevajući ista prava koja ima naravna obitelj, uključujući pravo na posvajanje djece ili, kod ženskih parova, na dobivanje djece umjetnom oplodnjom. U pojedinim državama zakonski se ukida oslovljavanje roditelja „otac“ i „majka“, nego se uvodi zamjenski naslov: *roditelj A* i *roditelj B*. Zbrku još više povećava tzv. rodna, *gender* ideologija, koju se želi uvesti u školski odgojno-obrazovni program, a prema kojoj spolni identitet nije pitanje biologije, odnosno nešto urođeno, nego kulture i osobnog izbora. Uza sve navedeno ne treba ni kukati ni plakati, nego pozivati kršćanske obitelji da promatrajući svetu Nazaretsku obitelj otkrije vlastiti izvor te vlastito zvanje i poslanje koje joj je namijenio vječni i dobri Bog.

DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU

Sir 24, 1-2. 8-12; Ef 1, 3-6. 15-18; Iv 1, 1-18

„U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše u Boga, i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku u Boga. Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa... I Riječ tijelom postade i nastani se među nama“ (Iv 1, 1-3. 14)

Redak pripjevnog psalma: *Riječ tijelom postade i nastani se među nama*, sažima u sebi liturgiju druge nedjelje po Božiću koja nastavlja razmišljati o otajstvu utjelovljene Riječi. Prvo čitanje iz knjige mudrog Siraha uvodi nas u temu božanske mudrosti. Riječ je o opisu božanske mudrosti koja je od početka stvaranja prisutna u svijetu raspoređujući sve stvari te koja se je, po odluci Stvoritelja, nastanila u Jakovu: *Pred njim sam služila u svetom šatoru i potom se nastanila na Sionu* (Sir 24, 10). U Starom se zavjetu mudrost shvaća kao božanski atribut te je znak i dokaz Božje prisutnosti usred njegova naroda. Osobita Božja prisutnost bila je u Šatoru sastanka, a potom u hramu u Jeruzalemu.

U Novom je zavjetu ovo poimanje neizmjereno nadideno. Mudrost Božja nije tek jedan od božanskih atributa, nego se predstavlja kao božanska osoba i to ne na alegorijski, simboličan način, nego na stvaran i konkretan način. Isus Krist, vječni Oče Sin, jest Božja mudrost i Božja snaga, kako zapisa sveti Pavao u prvoj poslanici Korinćanima (1 Kor 1, 24). U Isusu Kristu Božanska mudrost uzima ljudsko tijelo te se nastanjuje među ljudima kako bi im objavila Božja otajstva te kako bi ljude povela, vratila do njihova božanskog izvora. U božanskoj mudrosti, koja tijelom postade, ne događa se samo objava koja se zaustavlja na planu spoznaje, u smislu da ljudi po Isusu Kristu znaju više o Bogu i onome što se na Boga odnosi, nego su ljudi pozvani postati dionici onoga što Krist objavljuje, naime dionici intimnosti božanskog života i to na način da ih Bog čini sinovim i kćerima u Sinu. O tome govori sv. Pavao u drugom čitanju: *U Isusu Kristu Bog nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim. U ljubavi na predodredi za posinstvo, za sebe po Isusu Kristu* (Ef 1, 4-5). Razumijevanje ovog Božjeg plana nalazi se u temelju kršćanske formacije te općenito u temelju kršćanskog života koji je shvaćen kao darovan, kao od Boga željen. Svijet i čovjek u svijetu nisu plod slučajnosti nego divnog Božjeg plana i to prije postanka svijeta. Zato Pavao i moli Boga da nam prosvijetli oči srca da upoznamo *koje li nade u pozivu Njegovu, koje li bogate slave u baštini Njegovoj među svetima* (Ef 1, 18). Ono što je skriveno u Božanskom srcu, prije postanka svijeta, može nam objaviti samo onaj koji se nalazi u tom istom srcu, a to je Očev sin, Božja mudrost i Božja riječ. Stoga promatrajući i slušajući Isusa otkrivamo čudesan Božji plan svoga spasenja, otkrivamo nadu svoga poziva, a to je sudioništvo u obilju božanskoga života koji je u punini izliven u Isusu iz Nazareta.

Dok nam sv. Pavao predstavlja Krista kao mudrost Božju, Ivan se koristi pojmom Logosa, Riječi, pojmom koji se odnosi na misao i na riječ. U biti se radi o jednoj te istoj stvarnosti s različitim malim naglascima. Sin Božji jest Bog u svemu jednak Ocu; u njemu je sva mudrost, sva misao, sva Očeva riječ. On je Riječ, jedincata, jedina Očeva riječ u kojoj i po kojoj Otac sve izriče. *U početku bijaše riječ, riječ bijaše u Boga i riječ bijaše Bog* (Iv 1, 1), zapisa Ivan u prologu svoga evanđelja. Tako Ivan predstavlja drugu božansku Osobu. Znamo da su zbog jedinstva božanske naravi sve tri Osobe prisutne u svakom božanskom činu: i stvaranja i otkupljenja i posvećenja. Ipak teologija redovito pripisuje Ocu stvaranje, Sinu otkupljenje, a Duhu Svetome posvećenje. U otajstvu utjelovljenja sudjeluju sve tri božanske Osobe: Otac šalje Sina, Sin se utjelovljuje, a Duh je ona sila, ona božanska plodnost po kojoj i u kojoj se događa otajstvo utjelovljenja u i po Mariji.

Prvi stav teologije, i općenito kršćana pred otajstvom Presvetoga Trojstva, treba biti sabranost u klanjanju i ona duboka i sveta šutnja koja, prema svetom sv. Tomi Akvinskom, treba pratiti vjernika do praga Neizrecivoga. Riječ je o teologiji na koljenima. Eto zašto su

najveći teolozi ujedno bili veliki sveci, duhovnici, osobe duha koje je sam Duh vodio u svu istinu. Zato nam najprije valja moliti i to puno moliti kako bismo u dubini srca mogli osluhnuti što Duh poručuje Crkvama, odnosno što Duh poručuje srcima vjernika, srcima od kojih je učinio svoje žive hramove. Ipak i govorit nam valja, jer kako reče sv. Pavao: *Ja meni ako evanđelja ne navješćujem* (1 Kor 9, 16). Zato nam se valja u stavu poniznosti i osluškivanja približiti otajstvu Presvetoga Trojstva, otajstvu njegova poniženja, njegove *kenoze*. Ivanov veličanstveni prolog dostiže svoj vrhunac u retku: *I riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu Njegovu, slavu koju ima kao jedinorođenac od Oca, pun milosti i istine* (Iv 1, 14). Redovito se u teologiji, u govoru o otajstvu utjelovljenja, govori o otajstvu poniženja, o *kenozi* druge božanske Osobe koja odlaže svoje božanstvo kako bi postala tijelo, odnosno čovjek poslušan do smrti i to smrti na križu. No upravo u Ivanovoj teologiji kenoza, poniženje Riječi, Logosa ujedno je i njezina proslava, njezino uzvišenje. Krist je, prema Ivanu, proslavljen u trenutku umiranja na križu. Isusov čas jest čas muke i smrti, ali je ujedno čas njegove proslave. Za razliku od čovjeka koji nadilazi samoga sebe uzvisujući se, Bog se nadilazi snizujući se. Bog ne može biti veći nego što jest. Ako Bog izlazi iz sebe, može se samo sniziti. Zato je na neki način i stvaranje i otkupljenje i posvećenje Božja *kenoza*, Božje poniženje, ali to je ujedno i Božja proslava.

Božićni blagdani nas podsjećaju da nam se Bog koji postoji na način dara, kako zapisa papa Ivan Pavao II., jednom zauvijek darovao, neopozivo. U Isusu Kristu Bog je konačno darovan čovjeku i čovjek Bogu; u njemu Bog poziva i prima svakog čovjeka u zajedništvo i intimnost svoga božanskog života i to je razlog naše najveće božićne radosti.

MARIJA BOGORODICA

Br 6, 22-27; Gal 4, 4-7; Lk 2, 16-21

„Pastiri pohite u Betlehem i pronadu Mariju, Josipa i novorođenče gdje leži u jaslama.
Pošto sve pogledaše, ispriповjediše što im bijaše rečeno o tom djetetu...
Marija u sebi pohranjivaše sve ove događaje i prebiraše ih u svome srcu“
(Lk 2, 16-17. 19)

Danas, na Novu godinu, Crkva od davnina slavi svetkovinu Marije Bogorodice, a u novije vrijeme i *Dan mira*, kojega je ujedno i međunarodna zajednica prihvatila kao Međunarodni dan mira. Slaveći svetkovinu Bogorodice na početku nove godine znači prepoznati kako se je istinska novost za čitavo čovječanstvo dogodila u otajstvu Isusa Krista, u otajstvu njegova utjelovljenja i rođenja. A u središtu tog središnjeg događaja koji dijeli vrijeme na *prije* i *poslije* nalazi se Marija, Bogorodica. Sam naslov Bogorodica ne nalazimo u spisima Novoga zavjeta. No, nalazimo ga u kršćanskoj tradiciji već od kraja 2. st. Taj naslov poznaju veliki crkveni oci od 3. st. pa dalje. Naslov je konačno prihvaćen i potvrđen tijekom 5. st., odnosno poslije koncila u Efezu (431.) na kojemu je Marija svečano proglašena Bogorodicom. Premda je u raspravi koja se vodila tijekom 5. st. bila riječ o jedinstvu Kristove osobe ta je rasprava osvijetlila ulogu i mjesto BD Marije u Božjem planu utjelovljenja i rođenja Sina Božjega. Bogu koji se rađa u vremenu, veli Efeški koncil, Marija daje ljudsko tijelo. Krist, vječni Sin Očev, dobiva ljudsko tijelo od tijela Marijina. Postavši čovjekom ne prestaje biti Bogom. Zato ona koja ga je rodila s pravom nosi naslov Bogorodica.

Ponekad smo u razmatranju Kristova rođenja skloni zaboraviti kako je riječ o rođenju konkretne osobe, čovjeka kojega rađa jedna žena, majka. Porodivši Sina Marija čini što čini i svaka druga majka; brine se i skrbi za plod svoga krila; ljubi ga i njeguje, obasipa poljupcima te je spremna sve žrtvovati radi svoga djeteta. Između Marije i Djeteta, makar ono bilo istodobno Sin Boga živoga, uspostavlja se veza majke i djeteta, veza koja se ne iscrpljuje u rođenju, nego se nastavlja u podizanju, odgoju, upućivanju u život. Isus ostaje zauvijek Marijin sin. I u nebu on se Mariji obraća riječju: *Majko!*

Na današnju svetkovinu Bogorodice važno je na umu imati upravo ovu trajnost odnosa između Majke i Sina. Sin je u početku u školi svoje majke; od nje, i poočima Josipa, uči se životu; uči se saobraćati s ljudima; uči prve riječi i prve molitve. No, kako vrijeme protječe u Sinu se javlja svijest o jednom dubljem i sveobuhvatnijem odnosu nego što ga ima prema Majci i poočimu. Javlja se svijest odnosa prema Ocu nebeskom. No, ne bismo pogriješili kako je i u razvoju te svijesti odlučujuću ulogu odigrala baš Majka. Naime, njezin je životni program: *Evo, službenice Gospodnje. Neka mu bude po tvojoj riječi* (Lk 1, 38). U Majčinoj školi Sin će naučiti kako mu se hraniti hranom koju drugi ne poznaju. Njegova će hrana, kao i Majčina, biti vršenje volje Očeve. Tu, u programu vršenja volje Božje, u susretu ljudske Marijine slobode i Božje milosti valja promatrati tajnu Marijina bogomajčinstva.

Bog stvara svijet iz preobilja vlastita bitka i vlastite dobrote te želi slobodno stvorenje kao partnera u dovršenju djela svojih ruku. Svijet, budući da je slobodan, može ali i ne mora odgovoriti na Božju inicijativu. Mi znamo po Objavi da svijet (svijet anđela i prvih ljudi) nisu odgovorili na Božje prijateljstvo te su se, umjesto u beskrajnoj blizini s Bogom, Izvorom života, našli na beskrajnoj udaljenosti od Boga, izgubivši život i svijetlo. No, Bog ne odustaje; On je Bog dijaloga, Bog ljubavi, Otac nebeski koji strepi nad sudbinom onih koje je stvorio iz ljubavi. To izgubljenom stvorenju Bog šalje svoje glasnike (proroke) da opominju ljude i pokušaju ih vratiti njemu, kako bi živjeli, kako bi otkrili toplinu Očeva doma. No, uzalud. Bog se stoga odlučuje na nešto nečuveno, neshvatljivo; želi izgovoriti svoju zadnju, konačnu, sveobuhvatnu Riječ, na način da će doći do dogovora i sa ljudske strane, da će se dogoditi susret dviju ljubavi: Božje i ljudske. U toj Riječi Bog izriče sama sebe; izriče svoje

milosrđe prema ljudima. Dakle, zadnja i konačna Božja riječ upućena ljudima nije riječ suda i osude, nego milosrđa i smilovanja; ne daljina i udaljenost, nego blizina i neizreciva ljubav.

I tako, čuli smo u drugom čitanju, iz Poslanice sv. Pavla Galaćanima: *Kad dođe punina vremenâ, odasla Bog Sina svoga: od Žene bi rođen, Zakonu podložan da podložnike Zakona otkupi, te primimo posinstvo* (Gal 4,4). U središtu punine vremena, u središtu Božjega plana spasenja paloga svijeta, nalazi se Žena, Marija; nalazi se Djeвица i Majka. Majka jer je Djeвица; Djeвица jer će postati Majka. Marija postaje vrata kroz koja vječno Božje milosrđe dolazi u ovaj svijet, dolazi nama da nas posini, da nas otkupi.

Marija, piše sv. Luka, *u sebi pohranjivaše sve ove događaje i prebiraše ih u svome srcu* (Lk 1, 19). Luka nam predstavlja Mariju kao *kovčeg zavjetni*, kao *Škrinju Novoga saveza*. Stari savez između Boga i njegova naroda, sklopljen na Sinaju, kao zalog, kao svjedočanstvo imao je na dvije kamene ploče na kojima su bile ispisane zapovijedi. Ploče su bile položene u posebno izrađeni i ukrašeni kovčeg koji je postao znak i mjesto Božjeg prebivanja, nešto najsvetije u židovskoj religiji. Opsluživati zapovijedi napisane na kamenim pločama saveza značilo je biti na putu u život, značilo je izabrati život i blagoslov, značilo je izabrati samoga Boga.

Marija, kovčeg Nova zavjeta, u svoje je krilo primila Riječ, koja je u sebi Život, Mir i pomirenje. Premda joj je *velika djela* učinio Svesilni, Marija rađa Riječ za nas, za čitavo čovječanstvo. Mi zaista možemo reći: *Blago nam jer je Marija povjerovala*. Blago nama jer nam je po Mariji zasjalo *mlado sunce* s visine, jer nas je pohodilo i dotaklo Božje milosrđe. Rodivši Sina Marija nam je postala majka. Bogomajka je nova Eva, majka novoga čovječanstva.

Slaviti svetkovinu Bogorodice znači poput Isusa ući u Marijinu školu, od Marije učiti kako se trajno stavljati na raspolaganje volji Božjoj, od Marije učiti kako u srcu prebirati događaje iz vlastite povijesti te u njima prepoznavati ono što Bog od nas očekuje. A to će biti moguće jedino ako i mi poput naše Majke naučimo uvijek iznova Krista začinjati u svojim srcima kako bismo ga porodili svojim djelima.

NEDJELJA KRŠTENJA GOSPODNJEGA

Iz 40, 1-5. 9-11; Tit 2, 11-14; 3, 4-7; Lk 3, 15-16. 21-22

„Kad se krstio sav narod, krstio se i Isus. I dok se molio, rastvori se nebo, siđe na nj Duh Sveti u tjelesnom obličju, poput goluba, a glas se s neba zaori: 'Ti si Sin moj, Ljubljeni! U tebi mi sva milina'“ (Lk 3, 21-22)

Nedjeljom krštenja Gospodnjega završava se božićno, a počinje liturgijsko vrijeme kroz godinu. Krštenjem u Jordanu Gospodin Isus započinje svoje javno poslanje. Ivan je Krstitelj, kako doznajemo iz evanđelja, propovijedao i dijelio krštenje obraćenja na otpuštenje grijeha i sam svjestan kako je njegovo krštenje tek prijelazna etapa, priprava za ono što tek treba nastupiti; naime priprava za istinsko krštenje koje će podjeljivati Mesija/Pomazanik, a koji će krstiti Duhom Svetim i ognjem. Prihvatiti Ivanovo obraćeničko krštenje značilo je priznati se grešnima te spremnima na ozbiljan zaokret u vlastitom životu. Ta spremnost na životni zaokret bila je žurna jer, kako je Ivan naviještao, *dolazi onaj koji u ruci ima vijaču da pročisti svoje gumno, sabere žito u žitnicu a pljevu spali ognjem neugasivim* (Mt 3, 12). Ivanovo krštenje je prihvatilo mnoštvo njegovih suvremenika, a među onima koji su došli u Jordan krstiti se bio je Isus iz Nazareta.

Ako je po sebi razumljivo i jasno zašto je Ivanovim suvremenicima bilo potrebno obraćenje, a time i krštenje kao izvanjski znak želje za osobnom promjenom i životnim zaokretom, nije posve jasno zašto je u red onih koji su tražili krštenje stao i Isus iz Nazareta koji je bio bezgrješan. U stara su vremena crkveni oci donosili razne razloge Gospodnjega krštenja. Tako su, primjerice, govorili kako Gospodinu nije bilo potrebno krštenje, ali se je krstio kako bi voda, koja će služiti u budućem krštenju, zadobila moć posvećivanja. Drugim riječima Isus, svet i svetac Božji, posvećuje vodu te voda po njemu postaje sredstvom istinskog preporođenja u budućem sakramentu krštenja.

No postoji još nešto puno dublje. Isus već na početku svog javnog poslanja staje u red grješnika koji čekaju i žele Ivanovo krštenje. Time Gospodin Isus izražava svoju solidarnost s grješnicima te pokazuje koji je najdublji cilj njegova javnog poslanja koje će nastupiti njegovim krštenjem. Naime, staviti se na stranu grješnika te biti ubrojen među njih kako bi svojom nevinošću, poniznošću, podlaganjem Ocu nebeskome iscijelio grješnike te ih pomirio s Bogom.

Evandelist Luka naglašava da je čin Isusova krštenja ujedno i čin Isusove molitve: *I dok se molio rastvori se nebo siđe na nj Duh Sveti... a glas s neba zaori: Ti si Sin moj, Ljubljeni! U tebi mi sva milina* (Lk 3, 22). Isusovo krštenje time postaje bogojavljenje; javno očitovanje Sina miljenika, očitovanje i silazak Duha Svetoga te očitovanje Oca koji se objavljuje preko glasa. Očev glas potvrđuje Sina te mu pruža svjedočanstvo da je on Izabrani, Pomazani po silasku Duha Svetoga. Tako Ivanovo krštenje postaje stvarnost koja inaugurira nešto novo; inaugurira novozavjetnu stvarnost, samoga Isusa Krista. U krštenju pomazan Duhom Svetim Isus za nas postaje dugo očekivani Pomazanik koji će u snazi Duha izvršiti poslanje koje mu je namijenio Otac nebeski.

Isusovo krštenje na Jordanu prigoda je i da se prisjetimo i vlastitog krštenja. Novozavjetno kršćansko krštenje nije pitanje upisa u župne knjige, nego je riječ o životnoj stvarnosti koje nažalost brojni kršćani nikada ne postanu dostatno svjesni. Netko je lijepo usporedio učinke sakramenta krštenja poput predragocjenog dara koji mnogi kršćani nikada ne otvore tako da je taj skupocjeni dar često i za čitava života ostane zapakiran, neodmotan, odnosno nedjelotvoran. Naime, u sakramentu krštenja Duh Sveti preobražava krštenika u novo stvorenje; preporuča ga u Isusu Kristu čineći ga dijelom Kristova Mističnog tijela,

Crkve te djetetom Božjim. Krštenik je zahvatom Duha Svetoga opečaćen neizbrisivim pečatom, biljegom koji svjedoči da je postao dijete Božje, Božji miljenik.

Tu duboko teološku i životnu stvarnost lijepo izražava krstionica u Šibenskoj katedrali u njoj se nalazi krsni zdenac nad kojim se na stropu nalazi prikaz Očeva lica i prikaz Duha Svetoga u liku golubice. Nedostaje prikaz Sina. No sin se javlja, objavljuje svaki put kad se neko dijete krsti: u djetetu kršteniku prisutan je miljenik Očev, Sin. Drugim riječima u sakramentu krštenja, našega preporođenja, Bog nas prima kao vlastite miljenike, kao vlastitu djecu, kao vlastite sinove i kćeri u jednorodnome Sinu.

Krštenjem nije završen naš kršćanski preporod: on tek započinje. Krštenik po krštenju zadobiva početak čudesnog suživota Boga i čovjeka, a taj suživot može biti čudesan baš poput Isusovog, a može, kao što se nažalost često događa, završiti tek što je započeo. Za krštenike nikad nije kasno otkriti sakramentalnu snagu sakramenta krštenja, odnosno otkriti preporodnu snagu djelovanja Duha Svetoga i prisutnost Očeve ljubavi koja nas izabire kao miljenike. Kako bi se to dogodilo potrebno je da poput Isusa iznova naučimo moliti. U molitvi se otvaraju nebesa, u molitvi Duh Sveti silazi da poput rose natopi naša suha srca, da pročisti naše savjesti te da nas ohrabri na putu istine i pravde.

U stara vremena, u četvrtom stoljeću, jedan od najvećih teologa u povijesti Crkve, sv. Grgur Nazijanski zapisao je za sebe i svog prijatelja Bazilija, a kome će povijest dati naslov *Veliki*, sljedeće riječi: *Kako svi već imaju neki nadimak, bilo da su im ga dali roditelji ili su ga sami sebi nadijeli, već prema svojim životnim sklonostima, nama je bila velika čast biti i zvati se kršćanima.* U naše će vrijeme njihove riječi s ponosom ponoviti naš hrvatski blaženik bl. Ivan Merz: *Katolička vjera moje je životno zvanje.* Molimo Gospodina da i mi budemo dostojni kršćanskog imena kojega nosimo.

PRVA KORIZMENA NEDJELJA

Pnz 26, 4-10; Rim 10, 8-13; Lk 4, 1-13

„Isus se, pun Duha Svetoga, vratio s Jordana, i Duh ga četrdeset dana vodio pustinjom, gdje ga je iskušavao đavao. Tih dana nije ništa jeo, te kad oni istekoše, ogladnje. A đavao mu reče... Pošto iscrpi sve kušnje đavao se udalji od njega do druge prilike“ (Lk 4, 1-13. 13)

U prošlu je srijedu započelo korizmeno vrijeme, vrijeme intenzivnog duhovnog života koji se u prvom redu shvaća kao hod za Kristom na njegovu putu muke i trpljenja. U odlomku misnog evanđelja sv. nam Luka predstavlja Isusa na početku njegova korizmenog puta. Naime, Luka nas izvještava kako je Isus na početku svoga poslanja pošao u pustinju gdje je proveo četrdeset dana i gdje ga je kušao đavao. Zanimljivo je da Luka napominje kako je Isusa Duh Sveti četrdeset dana vodio pustinjom. Na taj način Luka predstavlja Isusa kao istinskog Izraela, borca Božjega, koji svojom podložnošću i poslušnošću Duhu Svetome obnavlja sklad između čovjeka i Boga, sklad koji je narušen grijehom što ga je nadahnuo đavao.

Pustinja je, kaže nam naše životno iskustvo, mjesto oskudice, mjesto koje na kušnju stavlja naše ljudsku snage i potencijale, mjesto gdje se osjećamo tako slabi i nemoćni, mjesto gdje veoma jasno spoznajemo granice i krhkost vlastitoga bića. No, zanimljivo je da je za Sveto pismo pustinja istodobno i mjesto privilegiranog susreta s Bogom. Upravo ondje gdje doživimo iskustvo svoje ograničenosti, iskustvo vlastite malenosti i nemoći naše se biće otvara susretu sa transcendentnim, s onim što nas nadilazi.

Za vrijeme četrdesetogodišnjeg hoda kroz pustinju židovski je narod imao iskustvo najtješnje povezanosti s Bogom. U tom hodu s Bogom nisu nedostajala ni iskušenja, ali se je Bog uvijek pokazao vjeran svojim obećanjima te je uvijek iznova spašavao Izraela.

Na početku svog poslanja Isus se, kao novi Izrael, novi borac Božji, u pustinji suočava s kušnjama. Sveti nam Luka opisuje tri Isusove kušnje te naglašava da se tri dolaze od đavla. Prva je kušnja gladi. *Tih dana*, piše Luka, *nije ništa jeo te kad oni istekoše ogladnje. A đavao mu reče: 'Ako si Sin Božji reci ovom kamenu da postane kruhom'* (Lk 4, 2-3). Isus je osjećao stvarnu, a ne prividnu glad i možemo samo zamisliti što je proživljavao poslije toliko dana posta kad mu je organizam potrošio nutarnje zalihe energije i kad mu je gladu bio ugrožen sam život. Uistinu je velika napast za Isusa bila pretvoriti kamen u kruh. Prema pučkom zamišljanju koje je vladalo u Isusovo vrijeme upravo će obilje kruha biti jedan od znakova mesijanskog vremena. On bi zaista posvjedočio svoje mesijansko dostojanstvo pretvaranjem kamena u kruh. No pretvoriti kamen u kruh, u tom trenutku, značilo bi svoje mesijansko poslanje živjeti u vlastitu korist, još više, značilo bi djelovati prema vlastitim poticajima, pa makar oni dolazili iz takve ekstremne situacije kakva je ugroženost života gladu. No, Isus je došao, kako drugdje reče, vršiti volju Božju. Njegova je hrana vršiti volju Očevu. On odbija svesti vlastiti život i vlastito poslanje primarno na tjelesnu, zemaljsku dimenziju i zato slijedi njegov odgovor: *Pisano je: Ne živi čovjek samo o kruhu* (Lk 4, 4), a Matej će dodati: *...nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta* (Mt 4, 4).

Ovu prvu kušnja, a koja se proteže i kroz svu povijest kršćanstva, mogli bismo nazvati kušnjom ekonomije. Ona je i danas prisutna. Danas se Crkvi prigovara da ne čini dovoljno za siromahe svijeta. Uistinu, jedno od bitnih poslanja Crkve je briga za siromahe, odnosno karitativna dimenzija Crkve. No, Crkva nije prvenstveno socijalna ustanova koja rješava ljudske ekonomske probleme. Crkva je ponajprije poslana biti u službi kraljevstva Božjega, biti u službi prvotno duhovne stvarnosti i to kroz navještaj riječi Božje, kroz službu posvećivanja, a tek onda kroz djelatno služenje potrebitima.

Drugu Isusovu kušnju mogli bismo nazvati kušnjom politike. Nakon što mu je pokazao zemaljska kraljevstva đavao ga kuša ponudom vlasti: *Tebi će dati svu ovu vlast i slavu njihovu jer je meni dana i kome hoću dajem je. Ako se pokloniš preda mnom, sve je tvoje* (Lk 4, 6-7) veli đavao Isusu. Isus koji stvarno ima vlast ne želi je vršiti na sotonski ni na ljudski način, na način gospodstva i vladanja nad drugima. On svoju vlast vrši na način služenja. Za sebe reče da je došao služiti i živo dati za druge. Ovu napast Isus odbija prizivom na prvu Božju zapovijed: *Pisano je: klanjaj se Gospodinu, Bogu svome i Njemu jedinome služi* (Lk 4, 8).

Treću kušnju koju đavao stavlja pred Isusa mogli bismo nazvati kušnjom slave, kušnjom spektakla: *Ako si Sin Božji, veli đavao, baci se s vrha hrama* i kao da dodaje: „to će sve zadiviti i svi će te slaviti“ (usp. Lk 4, 9-10). Treću kušnju Isus odbija ponovnim prizivom na vertikalnu os svoga života, na Boga koji ima prvenstvo, a Boga se ne smije kušati ispraznim činima, onim što će ljude nakratko zadiviti. Isus će, kako znamo, za života učiniti brojna čudesa, ali ne kako bi zadivio ljude, nego kao znamenja i znakove prisutnosti Božjega kraljevstva među ljudima. Nikada ne čini čudo radi čuda, nikada čudo kako bi sebi stekao slavu.

Stavljajući nam pred oči Isusa kako u pustinji nadvladava kušnje, Crkva nas poziva da se u svome korizmenom hodu za Isusom pripravimo na kušnje, ali i da ih u Isusovu Duhu pobijedimo. Trenuci pustinje, trenuci u kojima naše snage, fizičke i intelektualne, moralne i duhovne, dolaze do svojih granica, neminovni su u našem životu. Pustinju u našem životu mogu predstavljati trenuci bolesti, gubitak zaposlenja, smrt ili gubitak voljene osobe. Ukratko trenuci kada se osjećamo nemoćnima i kad poželimo kriknuti te iskaliti svoj bijes, možda čak i na samome Bogu. No, to nije rješenje niti će do njega dovesti. Isus nas poziva da podignemo pogled gore, uvis k Ocu, te da spoznamo da se ništa u životu ne događa slučajno, da svaka bol i svako trpljenje imaju svoj duboki smisao, da Bog ne zaboravlja ni jednu suzu i vapaj nevinoga. No oprez! Pustinju opasniju i suptilniju mogu predstavljati trenuci kad se čini da naše snage nemaju ograničenja, a to su trenuci uspjeha, slave i trijumfa. Tada je lako zaboraviti kome se zaista treba klanjati te koga se ne smije iskušavati. Neka nam Gospodin pomogne da u svim trenucima našega života, i tamnim i svijetlim, ustrajemo u hodu za Isusom te da živimo plodove njegove pobjede nad Sotonom.

DRUGA KORIZMENA NEDJELJA

Post 15, 5-12. 17-18; Fil 3, 17-4,1; Lk 9, 28b-36

„Povede Isus sa sobom Petra, Ivana i Jakova te uzide na goru da se pomoli. I dok se molio, izgled mu se lica izmijeni, a odjeća sjajem zablista“ (Lk 9, 28-29)

U korizmenom hodu za Isusom misna čitanja druge korizmene nedjelje nude nam utjehu i ohrabrenje. Prvo čitanje, iz knjige Postanka, opisuje nam Božji savez s Abrahamom koji, već u poodmakloj dobi, bez potomka, prima Božje obećanje da će mu potomstvo biti brojno poput zvijezda na nebu. Sveti pisac zapisa da *povjerava Abraham i uračuna mu se u pravednost* (Post 15, 6). Danas znamo da je Bog zaista preobilno ispunio svoje obećanje prema Abrahamu jer se njegovim duhovnim potomstvom smatraju svi koji ispovijedaju vjeru u jednoga Boga: židovi, kršćani i muslimani. Vjera je preobrazila Abrahama; od usahla čovjeka i njegove usahle žene, Bog je, nagradivši njihovu vjeru, izveo brojno potomstvo. Bog nikada ne odstupa od svojih obećanja; ponekad ih ne ispunja kad mi to želimo i očekujemo, ali kad ih ispunja onda ih ispunja na način da to nadilazi naša očekivanja. U obećanju o potomstvu Abraham je vjerojatno očekivao sina te brojne unuke. Možda je pogledom u budućnost pokušao naslutiti koliko će mu potomstvo po tijelu biti brojno. Kralj je David htio vidjeti koliko je Bog ispunio obećanje Abrahamu pa je dao popisati narod, ali je ubrzo shvatio da je jako sagriješio (usp. 2Sam 24). No, ni on ni Abraham nisu slutili da je riječ o duhovnom potomstvu, o potomstvu po vjeri te da će ga zaista biti poput zvijezda na nebu. Abraham predstavlja početak vjere koja će svoj vrhunac imati u događaju Isusa Krista po kojemu, u kojemu i s kojim dolazimo do cilja same vjere, a to je zajedništvo s trojedinim Bogom.

U evanđelju nas Luka vodi na goru Tabor, na kojoj se je Isus preobrazio pred trojicom svojih učenika. Luka naglašava da se preobraženje dogodilo za vrijeme molitve: *I dok se molio, izgled mu se lica izmijeni, a odjeća sjajem zablista* (Lk 9, 29). Od svih evanđelista upravo Luka najviše naglašava Isusovu molitvu; naime Luka izvještava kako se Isus u svim važnim, prekretnim trenucima svoga života molio. Čak i na križu Isus, prema Luki, umire s molitvom na usnama (usp. Lk 23, 46).

U kršćanskom životu, koji je ponajprije hod za Isusom, molitva je neizostavni, bitni dio. Bez molitve nema istinskog susreta s Isusom, a time ni sa Bogom. U Kristu Otac nam se je približio te se objavio kao "Bog s nama". Samo u Kristu možemo se usuditi reći "Oče naš". Krist nam daje hrabrost da molimo s pouzdanjem te nas uči da se po njegovu primjeru klanjamo Ocu u duhu i istini. To klanjanje vrijedi ukoliko je sjedinjeno s njegovim i prineseno u njegovo ime. Kršćanska molitva ima svoj temelj ne samo u vjeri u Krista, nego i u spoznanju Krista kao jedincatog Sina Božjega, po čijem smo sinovstvu i mi postali Božja djeca. Kršćanstvo se može nazvati religijom molitve jer se Isus Krist objavljuje kao ispunjenje Božjih obećanja, ali i kao ispunjenje najdubljih ljudskih očekivanja. Ako je molitva stvarnost koja povezuje zemaljski svijet s nebeskim, ljudski s božanskim, tada je Kristovo otajstvo po sebi najdublja i najsadržajnija molitva. Isus sam postaje molitva. Kristovo posredništvo koje se ostvaruje u i po Crkvi dovodi molitelja do susreta i osobnog zajedništva s Bogom koji se objavljuje kao Trojstvo. Novost kršćanske molitve jest u tome da se radi o samoj Kristovoj molitvi koja je priopćena ljudima. U Crkvi Krist vjernike čini svojim udovima, živi u njima po svome Duhu te ih tako uvodi u živi odnos s Ocem. Teološka bit kršćanske molitve jest uči u dijalog s Bogom-Trojstvom, po Kristovu posredništvu. Kršćanska molitva je molitva čovjeka koji je uzdignut u nadnaravni red te uveden u zajedništvo božanskog života: u Isusu Kristu, snagom Duha Svetoga, postaje dijete Božje. Preobražen u Krista kršćanin kontemplira Očevo lice Kristovim očima; sudjeluje u dijalogu koji se odvija između Oca i Sina, odnosno sudjeluje u božanskom trojstvenom životu.

Druga korizmena nedjelja nas poziva da od svoga srca učinimo Tabor; da se po molitvi u nama sve jače odvija događaj preobraženja koji je započet u krštenju, a puninu će imati o slavnom uskrsnuću od mrtvih. Misao na preobraženje koje je u nama i ispred nas hrabri nas u našem hodu za Isusom. Isus se je preobrazio pred svojim učenicima, a riječ je o anticipaciji one konačne, uskrsne preobrazbe-proslave, kako bi utvrdio vjeru u učenicima kad nastupi čas križa i kad sablazan slabosti tijela zaprijeti njihovoj vjeri. Ne čudi nas Petrova želja da ostane na Taboru, usprkos zbunjenosti i strahu koji se mora osjećati u blizini svetoga. No Petar, a i mi s njime, intuitivno osjećamo da nam nije života izvan blizine svetoga, izvan dodira s Isusom. I mi bismo baš poput Petra rado željeli, do u vječnost, produljili trenutke Tabora u našem životu (trenutke mladenačke zaljubljenosti, vjenčanja, rođenja djeteta, trenutke velikog osobnog uspjeha itd.). Ali valja nam sići s Tabora. S Tabora se silazi u svakodnevnicu, no taj silazak ne mora nužno značiti gubitak Tabora. Iskustvo Tabora može se živjeti i u dimenziji Kalvarije, a put i način je slušati Izabranika, hoditi za njim. Na Taboru su učenici začuli iz oblaka Očev glas: *Ovo je Sin moj, Izabranik! Njega slušajte* (Lk 9, 35). Odjek Očeva glasa već se dvije tisuće godina razliježe duhovnim prostranstvima svakog naraštaja. Dopire i do nas te nas poziva da svoje povjerenje i vjeru poklonimo Izabraniku, Isusu. On je središte i religije i etike; na njega smjeraju Ilija i Mojsije. U hodu za njim ne ćemo zaboraviti kako je naša istinska domovina na nebesima, gdje vlada Krist koji ima vlast sve sebi podložiti i preobraziti ovo naše tijelo te ga suobličiti tijelu svome slavnome. To je naša nada i cilj našega putovanja.

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA

Izl 3, 1-8. 13-15; 1 Kor 10, 1-6. 10-12; Lk 13, 1-9

„*Tko dakle misli da stoji, neka pazi da ne padne*“ (1 Kor 10, 12)

„*Kažem vam, ako se ne obratite, svi ćete tako propasti*“ (Lk 13, 3)

Liturgijska čitanja treće korizmene nedjelje pozivaju nas na obraćenje. Korizmeni hod za Isusom nije niti može biti statičan. Hod već sam po sebi zahtjeva gibanje, pokret, dinamiku. Moguće je za Isusom dugo hoditi, ponekad čak i čitavi život, a ipak se otkrije da se Isusa ne poznaje. To se je dogodilo i Isusovim učenicima. Na Posljednjoj večeri Isus sa žalošću konstatira: *Toliko sam vremena s vama, a još me ne poznajete* (Iv 14, 9). Upoznavanje Isusa nije stvar trenutka, ma koliko intenzivan i mističan mogao biti. Riječ je o životnom procesu sve dubljeg suobličenja Isusu Kristu, a on nije moguć bez onoga što nazivamo obraćenje. Premda samo obraćenje može biti plod intenzivnog milosnog trenutka, ono se ipak ne može svesti samo na taj trenutak. Obraćenje je također proces koji se u biti poistovjećuje s kršćanskim životom. Drugim riječima, obraćenje je stil kršćanskog življenja koje je započelo s krštenjem, a svoje osobito intenzivne trenutke ima u sakramentu pomirenja i pokore.

Sv. je Augustin definirao grijeh kao odvratanje od Boga te obraćanje stvorenju te, obratno, obraćenje kao odvratanje od stvorenja i obraćanje Bogu. Ovo zaista lijepo i životno zvuči. No, čim smo to izrekli javlja se i pitanje: Kakav je ustvari Bog kojemu se obraćamo? Kakav je ustvari Bog u kojega vjerujemo? O tome govore čitanja treće korizmene nedjelje, a koja u sebi izriču i naša najdublja ljudska i kršćanska iskustva. Naime, Luka nas izvještava kako su neki došli Isusu s viješću o Galilejcima koje je Poncije Pilat dao pogubiti te njihovu krv pomiješao s krvlju njihovih žrtava. Premda oni ne pitaju, pitanje je ipak u zraku: „Što li su skrivili kad su tako stradali?“ Ili: „Jesu li krvi oni ili možda njihovi roditelji?“ Ta pitanja odjekuju i našim srcem kad se dogode prirodne katastrofe, koje se svako malo događaju diljem svijeta; kad nastrada ili oboli nevino dijete; kad od teške bolesti oboli nama draga osoba. U nama je javlja pitanje: zašto? Kako dobri Bog može dozvoliti takvu patnju, osobito patnju djece i nevinih? Ili patnju dobrih ljudi i dobrih vjernika? Zaista, pitanje zla, bolesti i patnje do konca će svijeta biti razlog sablazni te generator sumnje u Boga, sumnje u njegovu opstojnost i dobrotu.

Na to prisutno, a neizrečeno pitanje Isus odgovara naizgled na čudan način. On ne opravdava žrtve, ne osuđuje nasilje koje je izvršio Pilat, ne optužuje graditelje kule u Siloamu za smrt osamnaest osoba. Isus koristi vijest o pogibiji kao prigodu da sve nazočne pozove na obraćenje: *Ako se ne obratite, svi ćete slično propasti!* (Lk 13, 3). Riječi tvrde i nečuvene. Umjesto osude nasilnika, umjesto osude neodgovornih graditelja, umjesto iskazivanja duboka pijeteta prema žrtvama, Isus se nečuveno obrušava na slušatelje prijetnjom da bi i oni mogli slično doživjeti. O čemu je riječ? Opet o ljudskom iskustvu, o čovjeku, ali i o Bogu. Isus, koji dobro poznaje ljudsko srce, također dobro zna kako smo skloni upirati prstom, osuđivati, tražiti i otkrivati tuđe javne i skrivene mane. Stoga on poziva svoje slušatelje, nas suvremene kršćane i sve ljude dobre volje, da pokažemo prstom u sebe, da zavirimo u svoj vlastiti život te pogledamo kojim putom idemo, čemu se nadamo, za čim žudimo, kakvom se Bogu molimo, ako se uopće molimo.

Bog kojemu se mnogi od nas mole uopće ne postoji. Često se molimo vlastitoj slici Boga kojeg smo stvorili na svoju sliku i priliku. Bog kojega Isus objavljuje, kojemu se on moli te s kojim je jedno, jest prije svega sveti Bog, Onaj koji jest, kako ga predstavlja prvo čitanje iz knjige Izlaska (usp. Izl 3, 14). Taj sveti Bog duboko je zainteresiran za sudbinu svoga naroda, za sudbinu svakog čovjeka; upravo iz te zainteresiranosti, iz brige prema

čovjeku Bog šalje svoga Sina te nam preko njega upućuje poziv na obraćenje. S tim se Bogom nije igrati. To nije neki sladunjavi, slatki Bog naših dječjih maštanja i poštapalica. Taj je Bog vatra koja sažiže natruhe i nakupine zla koje se talože u nama. On je zahtjevan Bog koji *proniče srca i bubrege*, kako kaže psalmist (usp. Ps 7, 10), tj. koji nas poznaje do u dubinu našega bića i komu se ništa ne može sakriti. Taj zahtjevni Bog nas poziva na obraćenje. Ne htjeti se obratiti, odvratiti od idola, od stvorenja, od mnogih malih bogova kojima smo ispunili vlastita srca i kojima se klanjamo znači biti na putu propasti, znači biti uljuljkani u vlastitom kompromisu sa zlom, malim ili velikim svejedno, jer je svako zlo veliko, a to uistinu vodi do propasti. Kolike su se osobne i obiteljske tragedije dogodile, a nažalost i događaju jer se ne želimo obratiti, jer nastavljamo živjeti u kompromisu sa zlom.

Svoj poziva na obraćenje Isus završava prisposobom o neplodnoj smokvi koju gospodar želi posjeći jer već tri godine ne daje ploda usprkos svoj brizi i ljubavi koja joj je posvećena. No, vinogradar moli za odgodu, moli za novu prigodu. Isus je vinogradar koji se postavlja između neplodne smokve, nas mlakih kršćana, i propasti koja nam prijete u našem suživotu sa zlom. Premda prisposoba u konačnici govori o Božjoj strpljivosti i ljubavi, ipak ostaje otvorena. Ne znamo je li smokva iduće godine urodila plodom, tj. je li posječena. Isus namjerno ostavlja završetak otvoren da svako sam za sebe dovrši prisposobu. Molimo vinogradara i gospodara da nam udije milost obraćenje, milost da se nikada ne naviknemo na prisutnost zla u našem životu, milost da budemo plodni djelima blagosti i dobrote po kojima se prepoznamo kao kršćani.

ČETVRTA KORIZMENA NEDJELJA

Jš 5, 9-12; 2 Kor 5, 17-21; Lk 15, 1-3. 11-32

„Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga... Otac reče slugama: 'Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga!... Proveselimo se jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen i nađe se'“
(Lk 15, 20. 22-23)

Korizmeni hod za Isusom, obilježen molitvom i trajnim nastojanjem oko vlastitog obraćenja, trebao bi dovesti do cilja, a cilj je pomirenje s Bogom, s braćom i samima sobom. Upravo je pomirenje s Bogom najdublji plod Kristova vazmenog otajstva, Kristove pashe. Liturgijska čitanja četvrte korizmene nedjelje upućuju naš pogled na cilj prema kojem smo usmjereni, na ono konačno, na naše izmirenje s Bogom. U drugom misnom čitanju, iz Druge poslanice svetoga Pavla Korinćanima, doznajemo kako je *Bog u Kristu svijet sa sobom pomirio ne ubrajajući im opačina njihovih i polažući u nas riječ pomirenja... Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!* (2 Kor 5, 20).

Kakav je Bog koji nas želi sa sobom pomiriti doznajemo iz evanđelja, iz Gospodinove prispodobe o milosrdnom ocu. Riječ je o prispodobi koju mnogi drže za jedan od bisera ne samo svjetske religioznosti, nego i svjetske književnosti. Farizejima i pismoznancima, koji mu prigovaraju što se druži s carinicima i grješnicima Isus iznosi spomenutu prispodobu u središtu koje se ne nalazi, kako često znamo reći, rasipni sin, nego milosrdni otac.

Sin, koji za živa oca traži svoj dio baštine, ne samo da pokazuje kako ne poznaje oca, nego je otac za njega mrtav. Naime, baština se dijeli po smrti roditelja. Sa svojim dijelom baštine sin odlazi u potragu za ostvarenjem svoje slobode. No, umjesto bajkovita života, označena trajnim zagrljajima bijeloga svijeta, sin ubrzo kuša gorke plodove svoje zamišljene i lažne slobode. Očekivani i zamišljeni dvorci i kule, sjaj i raskoš života izvan očinske kuće, izvan očeva pogleda i izvan očeve stege, pretvaraju se u noćnu moru, u najveće poniženje i tragediju koju sin može doživjeti, a što Isus izražava slikom da je sin pasao svinje te se želio nasititi svinjskom hranom koju mu nitko nije davao. Nesreća je razlog koji je natjerao mlađeg sina da *dode sebi*. On se prisjeća vlastite prošlosti iz koje, u pozadini blagostanja koje vlada u rodnoj kući, polako izranja lik oca koji postaje jedina sigurna točka oslonca koji ga dovodi do želje da se povrati u očinsku kuću. No, sjećanje na oca i odluka da se vrati u očinsku kuću, ipak ne pokazuju da je mlađi sin u vlastitoj nesreći otkrio oca. On se želi vratiti kako bi se nasitio, ne misli na očev oprost, on još uvijek ne poznaje očevo srce te ne može ni zamisliti očev zagrljaj opraštanja i pomirenja. Sinu na pamet dolaze i prave riječi koje će reći u susretu s ocem.

Mlađi sin lik je čovjeka koji želi sagraditi vlastitu budućnost i sreću u nesuglasju s očevom voljom, štoviše protiv nje, a naposljetku se nađe u vlastitoj nesreći. Mlađi sin u biti je prototip svih nas, tj. svakog čovjeka-grješnika koji tako olako napušta očinsku kuću u potrazi za kulama iz snova. Slično njemu i mi se odlučujemo vratiti u očinsku kuću, nažalost ne kao sinovi, nego kao najamnici. Često nam nedostaje istinske sinovske poniznosti koja zna prihvatiti bezuvjetnu i ničim zasluženu očinsku ljubav i oprost.

A otac? Isus koristi pet glagola kako bi ocrtao lik oca kojem se vraća izgubljeni sin: *Dok je još bio daleko*, piše Luka, *njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga* (r. 20). Otac iščekuje povratak sina. On iz dana u dan promatra obzorje (*dok je još bio daleko*) ne će li se pojaviti poznati mu sinovljev lik. Tko zna koliko li se je puta prevario misleći da mu se sin vraća. I evo, sin se pojavio! Umorna i teška koraka, leđa savijenih pod teretom tragična iskustva života bez oca. Što otac radi. Otac se *ganu* i *potrča*. U semitskom

svijetu trče djeca za vrijeme igre. Odraslina pripada ozbiljnost i dostojanstveno ponašanje. No, otac ne mari za uobičajene norme društvenog ponašanja. Ta izgubljeni, ali i ljubljani sin se vraća! Pusti norme! Otac sinu *pade oko vrata i izljubi ga*. Ne dozvoljava mu ni da izreče do kraja optužnicu protiv sama sebe. Naređuje da se pripravi slavlje *jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen bijaše i nađe se. I stadoše se veseliti* (r. 24).

Otac je jedinstven, izvanredan. Sin je otišao od njega, napustio ga, no otac nikada nije prestao misliti na sina; nikada se nije od njega odijelio, srcem, mislima. Očevi osjećaji prema sinu su nepromijenjeni. On je njegov sin ljubljani. Otac ne osjeća srdžbu. Za njega je najvažniji sinovljev povratak u očinsku kuću, u sigurnost. Premda ožalošćen ponašanjem svoga sina, Otac je, zbog ljubavi prema sinu, još više pogođen situacijom u kojoj se sin nalazi; naime u odvojenosti od Oca, izvora života, sin je mrtav. Ljubav i smilovanje prema sinu objašnjavaju zašto Otac oprašta i prije negoli sin izgovori riječi kajanja. Očev oprost znači *novu stvaranje* (sin je naime izgubio dostojanstvo sina, čega je i sam svjestan). Nova haljina koju mu predaje otac simbol je novog stvorenja, novog nutarnjeg čovjeka, koga stvara očinska opraštajuća ljubav. Oprost briše sve štete koje je grijeh prouzročio. Otac dariva sinu prsten kao simbol vlasti i pripadnosti obitelji, tj. obnovljenog prava na očinsku baštinu. Oprost koji otac daje je bezuvjetan i konačan. Kod oca postoji velika želja da oprost i zaboravi svaku uvredu.

Pri sinovljevom povratku otac iskazuje veliku *radost*. Na početku prisposode otac nije komentirao sinovljev odlazak niti ga je pokušao spriječiti, gotovo se činilo kao da ga nije briga. No, iz eksplozije radosti koju je pokazao na sinovljevom povratku lako je pretpostaviti koliku tjeskobu, koliku muku je osjećao pri njegovu odlasku iz očinske kuće. Sinovljev odlazak izgledao mu je kao nenadoknadiivi gubitak, kao smrt, a njegov povratak upravo kao uskrsnuće.

Očeva dobrota i ljubav ocrtani na gotovo nevjerojatan način u Gospodinovoj prisposobi, ocrtava zapravo dobrotu i ljubav Oca nebeskoga i samoga Krista prema grješnicima. Kršćansko propovijedanje oduvijek je naglašavao božansko milosrđe no nikada nije doseglo tonove i dubinu Očeva milosrđa kako ga je izložila Isusova prisposoba. Sam Gospodin Isus je u svom ophođenju s grješnicima, imitirajući držanje oca iz prisposobe, svjedočio Očevu milosrdnu ljubav.

Na kraju bih poželio svima da se naš korizmeni hod za Gospodinom Isusom nastavi u Očevim i na Očevim rukama, u radosnom primanju i slavljenju sakramenta pomirenja i pokore.

PETA KORIZMENA NEDJELJA

Iz 43, 16-21; Fil 3, 8-14; Iv 8, 1-11

„*Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen'...*
A kad oni to čuše, stadoše odlaziti jedan za drugim, počevši od starijih.
Osta Isus sam i žena koja stajaše u sredini. Isus se uspravi i reče joj:
'Ni ja te ne osuđujem. Idi i odsada više nemoj grijешiti'“ (Iv 8, 7. 9. 11)

Nakon što smo prošle, četvrte korizmene nedjelje imali prigodu ispraviti vlastito poimanje Boga te otkriti njegovo istinsko lice, a to je lice milosrdnog Oca spremnog na opraštanje i primanje izgubljene i raskajane djece, evanđelje pete korizmene nedjelje nam kroz Isusovu gestu opraštanja konkretno potvrđuje lik milosrdnog Boga iz prispodobe.

Pismoznanci i farizeji, izvještava nas Ivan, dovedu pred Isusa neku ženu zatečenu u preljubu te ga upitaše što činiti s njom. Ivan dodaje da to *govorahu da ga iskušaju pa da ga mogu optužiti* (Iv 8, 6). O čemu je riječ? Svojim ponašanjem, druženjem i djelovanjem u korist grješnika, onih tajnih i javnih, neznanih i znanih - kao što mogu biti poznati i mrski sakupljači poreza, dakle, carinici -, Isus iritira samoproglašene pravednike, pismoznance i farizeje; one koji smatraju da su svojim vjernim obdržavanjem Zakona zadužili čak i samoga Boga. Dodatno ih iritira i zbunjuje činjenica što se po tom mladom rabiju iz Nazareta događaju neke čudesne stvari. Jedni pripovijedaju kako su bili svjedoci čudesnih ozdravljenja, drugi da su zadivljeni njegovim riječima, jer *učio ih je kao onaj koji ima vlast* (Mk 1, 22), treći iz brojnih oslobođanja opsjednutih u njemu prepoznaju proroka pa čak i samoga Mesiju. Oni, farizeji i pismoznanci, od njega traže znak s neba. No, ne pruža im ga. Čini se tako nadmoćnim njihovim smicalicama i zaskočicama, ali staviti će oni njega u red. I evo, dovode mu ženu zatečenu u preljubu.

Mojsije, tj. Zakon za nju nalaže: *Smrt kamenovanjem* (usp. Lev 10, 20). Da ga vidimo sada, njega i njegov nauk o milosrđu i opraštanju, o ljubavi prema grješnicima. Usprotivi li se Zakonu i on smrt zaslužuje pa će biti prigoda da se uz preljubnicu kamenuje i njega, bogohulnika, jer i nije drugo doli bogohulnik. Tako razmišljaju farizeji i pismoznanci te u bijesu već stišću kamenje kojima će ih zajedno zasuti. No, čekaj, ne bacaj još; možda će se pokoriti zakonu otaca pa će izjaviti kako preljubnica smrt zaslužuje pa će sve zavedene jednostavne duše vidjeti kako sve treba biti po starom, kako je Bog, slava mu i čast, gore na nebu, a njegovu volju ovdje na zemlji tumače oni, pismoznanci i farizeji. Uostalom, oni su čuvari njegove časti i slave, jer da nije njih i njihove revnosti za Boga što bi od samoga Boga ostalo.

A Isus? Kao da je u nekom drugom vremenu, u nekom drugom filmu. On se sagnuo te prstom nešto piše po tlu, nešto šara. Kao da nije svjestan da je i njegov život na kocki, i to prvenstveno njegov, jer njima i nije toliko stalo do obrane morala i do kažnjavanja žene. Njega oni žele kazniti, a već su tražili kako da ga uhvate i pogube. Stadoše dakle navaljivati na nj da se izjasni, da progovori te osudi ili ženu, a time i nauk o milosrđu i praštanju, ili Mojsija, a time i sebe. Isus se uspravi, obuhvati ih pogledom te im odvrati nešto što nisu očekivali, nešto što su najmanje očekivali: *Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen* (r. 7) i *ponovno se sagnuvši, nastavi pisati po zemlji*, dodaje Ivan. A oni, tužitelji, bogobojazni pravednici spremni ubiti u ime Božje? Ivan zapisa kako, kad to čuše, *stadoše odlaziti jedna za drugim, počevši od starijih* (r. 9).

U toj sceni odigralo se je ono što se toliko puta iznova odigrava u našim životima, u našim obiteljima i širim zajednicama. Uvijek iznova i mi sami sebe uhvatimo u mislima kako bi Bog trebao kazniti ovog ili onog grješnika, ovu ili onu komunjaru. Nismo svjesni kako tada sebe stavljamo u poziciju višnjeg Suca, tj. u položaj samoga Boga, jer Bog veli: *Moj je sud!* (usp. Pnz 5, 17). Često se dogodi da nemamo hrabrosti suočiti se s vlastitim traumama,

nesavršenostima ili čak grijesima te ih tako rado i tako često projiciramo na druge. Drugi postaju „crni đavli“ koje valja iskorijeniti. Tragično je što to često činimo u ime pravde ili čak u ime samoga Boga. Slično se može dogoditi u životu jedne zajednice kad za svoje nevolje optužuje pripadnike neke druge skupine, vjerske, nacionalne itd. „Oni-drugi“ su za sve krivi. Gospodin Isus nas poziva da ponajprije zavirimo u vlastito srce. U njemu može biti toliko taloga zla i mržnje da je posve nepotrebno tražiti zlo igdje drugdje. Ne bez razloga Isus, u *Govoru na gori*, zahtjeva od svojih sljedbenika da nikome ne sude te da nikoga ne osuđuju. Sud je Božji!

Zanimljivo je da se je u krugu oko preljubnice zatekao jedan bez grijeha koji je, po tom kriteriju, mogao baciti kamen. To je, naravno, bio sam Isus. Na kraju ostade sam sa ženom. Žena prestravljena, Isus bez kamena. Isus sa srcem prepunim milosrđa; sa srcem koje oprašta i ljubi. Zanimljiv je završni dijalog između Isusa i žene: *Ženo, gdje su oni? Zar te nitko ne osudi? Ona reče: Nitko, Gospodine* (r. 10-11). Drugim riječima, svi su grešni. I tko zna, doli Bog jedini, čiji je grijeh lakši a čiji teži. Isus joj još doda: *Ni ja te ne osuđujem*. U govoru o Božjem milosrđu koje je iskazano u Kristovu postupanju rado se zaustavimo na ovoj Isusovoj riječi: *Ni ja te ne osuđujem*. Isus te ne osuđuje, Bog te ne osuđuje. To je velika i životna istina o kršćanskom Bogu. No tu istinu nerijetko slabo poučeni i previše pobožni duhovnjaci i duhovnici pomalo iskrive u smislu: „Pusti grijeh, ne misli o njima, Bog te ljubi; Bog ti oprašta; samo se uzdaj u njega itd.“. Je li to baš tako? Isus je na te riječi dodao i sljedeće: *Idi i od sada više nemoj grijешiti*. Drugim riječima, tvoj te je grijeh doveo u stanje pogibije. Ja ti opraštam, po oproštenju uništavam tvoje grijeh, a ti čistim i svetim životom surađuj s milošću oproštenja da se iznova ne nađeš u situaciji u kakvoj si bila. S grijehom se nije šaliti. Grijeh je našega Gospodina koštao života. Petar piše kako Isus *grijehe naše ponese na drvo (križa) da mi umrijevši grijesima pravednosti živimo* (1 Pt 2,24).

Neka bi nam slavlje današnje, pete korizmene nedjelje pomoglo da svi zajedno imamo hrabrosti zaviriti u vlastito srce te se obračunati sa zlom, malim i velikim, koje u njemu pronademo.

CVJETNICA – NEDJELJA MUKE GOSPODNJE

Lk 19, 28-40

*„Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u ime Gospodnje!
Na nebu mir! Slava na visinama!’ Nato mu neki farizeji iz
mnoštva rekoše: ‘Učitelju, prekori svoje učenike’. On odgovori:
‘Kažem vam, ako ovi ušute, kamenje će vikati!’“ (Lk 19, 38-40)*

Cvjetnica, nedjelja muke Gospodnje, na neki način u sebi sažima sav Kristov život, a također i čitavo kršćanstvo. Naime, Krist na svečan način, uz klicanje i odobravanje okupljenog puka, ulazi u Jeruzalem. No, taj svečani, kraljevski ulazak ne događa se na način zemaljskih kraljeva, koji u svojim svečanim ophodima žele pokazati svoju moć i prestiž pa su tako u starija vremena u svojim trijumfalnim povorkama, uz svoje vojne postrojbe, vodili zarobljenike, ratni plijen te pokazivali svoje svijetlo oružje. Danas, suvremeni državnici organiziraju svečane vojne parade te pokazuju nadmoć svoje vojne sile. Gospodin Isus izabire drugačiji pristup. On izabire magare za svoj svečani ulazak u Jeruzalem. Time ispunja riječ proroka Zaharije: *Klikni iz sveg grla, Kćeri sionska! Viči od radosti, Kćeri jeruzalemska! Tvoj kralj se evo tebi vraća: pravičan je i pobjedonosan, ponizan jaše na magaretu... On će istrijebiti luk ubojni i navijestiti mir narodima (Zah 9, 9-10)*. Okupljeni puk kliče Gospodinu: *Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Na nebu mir! Slava na visinama (Lk 19, 38)*.

Gospodin je prije u više navrata odbio pokušaje naroda da ga proglasi i okruni za kralja. Sada, u ovom svečanom ulasku u Jeruzalem ne odbija, nego naprotiv, prihvaća njihove povike. To su klicanje vrlo vjerojatno poticali sami njegovi učenici, možda za sebe očekujući prva, ugledna i utjecajna mjesta pri obnovi židovskog kraljevstva u kojemu će Isus umjesto Heroda biti kralj. Na traženje farizeja da prekori učenike, Isus im odgovori: *Kažem vam, ako ovi ušute, kamenje će vikati! (Lk 19, 40)*.

Kako kod Boga, a time i kod Isusa, ništa nije slučajno, očito i taj svečani ulazak u Jeruzalem ima neko dublje značenje. Svečanim ulaskom u Jeruzalem Isus se napokon pred svim narodom predstavlja kao očekivani Mesija-Pomazanik, onaj koji u sebi sjedinjuje poslanja starozavjetnih proroka, kraljeva i slugu Jahvinih. No, Isus zna i ono što će uslijediti, i za njega i za narod; njemu se sprema gorka muka, sramotna smrt na križu, a potom i slavno uskrsnuće. A za narod će uslijediti dani strašne odmazde te od Jeruzalema neće ostati ni kamen na kamenu jer nije prepoznao što je za njegov mir. Naime, pri samom ulasku u Jeruzalem Gospodin je zaplakao nad Jeruzalemom zbog sudbine koja će ga zadesiti jer nije prepoznao *časa svoga pohoda* (Lk 19, 44).

Dolaskom u Jeruzalem na magaretu Isus se predstavlja kao kralj mira i donositelj mira. Nažalost, to je ostalo skriveno očima ne samo njegovih sunarodnjaka, nego i njegovih najbližih učenika. Čak su ga i poslije njegova uskrsnuća, a netom prije uzašašća u nebo, pitali hoće li iznova uspostaviti kraljevstvo u Izraelu (usp. Dj 1, 6). Trebalo je sačekati dolazak Duha Svetoga - Posvetitelja i Prosvjetitelja da im rasvijetli pameti i srca te da spoznaju koja je istinska narav Kristova kraljevstva i njegove vladavine.

No, nismo ni mi, suvremeni kršćani, puno drugačiji od Isusovih učenika. I mi se tako teško oslobađamo krivog poimanja koje uz Boga veže moć, vlast i silu, korištenih na ljudski način. I za nas, primjerice, Božja svemoć znači da Bog može učiniti sve što poželi. Ne shvaćamo da je njegova svemoć svemoć ljubavi, a ljubav je po sebi moć nemoći ili, drugačije rečeno, ljubav je onoliko moćna i snažna koliko je zapravo nemoćna. Poput istine koja nema drugog sredstva da se nametne doli sebe same, tako i ljubav nema sredstva kojim bi pobijedila osim sebe same i svoje spremnosti na trpljenje. I što je veća i dublja ljubav veće je

i sveobuhvatnije trpljenje i patnja koji se javljaju kad je ljubav povrijeđena i prezrena. U tom svjetlu možemo samo naslutiti, a to su dobro naslutili i iskusili kršćanski mistici, koliko je duboka i velika bila Kristova patnja na križu te kako je njegov smrtni krik na križu: *Žedan sam!* (Iv 19, 28), bilo zapravo iskanje ljubavi. Jedino je ljubav mogla umanjiti i ublažiti njegovu silnu bol i patnju na križu.

Mi ljudi u svome pokušaju da se ostvarimo težimo ići iznad sebe; svoje životne ciljeve postavljamo ispred i iznad sebe te tako ostvarujemo svoje urođene sposobnosti i potencijale. Nažalost, često ti pokušaji da se ostvarimo završe u životnu oholost, u nadmetanje s drugima, u pokazivanje vlastite moći, snage i utjecaja, gospodarskog, političkog, kulturnog ili crkvenog, svejedno. A Bog? Bog kad izlazi iz sebe, ne može ići prema gore; ne može biti veći nego što jest; Bog može ići samo prema dolje, prema sniženju. Zato se uvijek na nedjelju muke Gospodnje uzimaju čitanja koja govore o Kristovoj poniznosti. Prvo, iz proroka Izaije, donosi pjesan o Sluzi Jahvinu: *Gospodin Bog uho mi otvori: ja se ne protivih niti uzmicah. Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svoga ne zaklonih od pogrda ni od pljuvanja* (Iz 50, 5-6). U drugom odzvanja himan o Kristovu poniženju iz poslanice sv. Pavla Filipljanima: *Krist Isus... oplijeni sam sebe, uzevši lik sluge... ponizni sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu* (Fil 2, 5-8).

Cvjetnica, nedjelja muke Gospodnje, poziv je svim kršćanima da se u svečanoj povorci upute za Kristom te da mu kliču kao mironoscu i mirotvorcu. Molimo Gospodina da prepoznamo dan svoga pohođenja, jer će to biti za naš mir. Svjesni smo da poslije svečane povorke slijedi Kalvarija. No, križ na Kalvariji nije ujedno zadnja riječ. Evandjelje tek na Kalvariji stremi svome vrhuncu, a to je Kristova pobjeda, Kristovo uskrsnuće.

Svima vam, dragi vjernici, želim blagoslovljenu Cvjetnicu, nedjelju muke Gospodnje, s pozivom da se pridružimo povorci koja će svečano kličući i pjevajući uzići za Kristom u Jeruzalem, iz Jeruzalema na Kalvariju te da u tjednu koji je pred nama, u duboku strahopoštovanju, iščekujemo najsvetiji od svih blagdana, blagdan Kristova uskrsnuća.

USKRS

Dj 10, 34. 37-43; Kol 3, 1-4; Iv 20, 1-9

*Sa životom smrt se sasta
i čudesna borba nastaje:
Vođa živih pade tada
i živ živcat opet vlada.*
Posljednica

U prošlu nedjelju, nedjelju muke Gospodnje, pratili smo Gospodina na njegovom križnom putu, u njegovoj agoniji, muci i smrti na križu. Kroz protekli Veliki tjedan smo iz bližega promatrali i pokušali Gospodina nasljedovati u posljednjim danima njegovog zemaljskog života. Na Veliku subotu, kako reče jedan stari pisac: *Kralj spava*, ili, bolje rečeno, prema božanskoj Objavi i Tradiciji, Gospodin je sišao nad podzemlje kako bi oslobodio duše pravednika od postanka svijeta do njegova vremena te kako bi ih sa sobom poveo u svoje kraljevstvo. Naravno da su to slikoviti izričaji koji ustvari žele reći da je Gospodin svojim vazmenim otajstvom, svojom mukom, smrću i uskrsnućem definitivno porazio sile zla i tame; grijeh, smrt i Sotonu i to na području gdje inače vlada tama, a to je tama groba i smrti.

Danas Crkva slavi dan Kristove pobjede, dan Kristova slavnog Uskrsnuća. Nije lako objasniti otajstvo Kristova Uskrsnuća jer izmiče našem ljudskom iskustvu, što ne znači da je manje stvarno. Riječ je o povijesnom i nadpovijesnom događaju, događaju koji se stvarno dogodio na određenom prostoru i vremenu, a istodobno nadilazi i prostor i vrijeme. Pojasnit ćemo. Kristovo uskrsnuće nije jednostavni povratak u život, nešto poput oživljavanja zamrle osobe. Riječ je o događaju koji u sebi pobjeđuje smrt, odnosno riječ je o preobraženom, proslavljenom životu. Evanđelja nam nešto o tome govore, premda su i njihova izvješća samo ljudsko tepanje koje ne može izraziti stvarnost koja nadilazi sve ono što možemo doživjeti.

Evanđelje koje se navješćuje na dnevnoj uskrsnoj svetoj misi uvijek je Ivanovo, a Ivan, slično drugim evanđelistima, ponajprije upozorava na činjenicu praznoga groba, a potom će uslijediti ukazanja Uskrsloga. Prazan grob je učenike zbunio pa su trebala uslijediti ukazanja, odnosno susreti s uskrsnim Kristom da učenici povjeruju. Iz susreta s uskrsnim Gospodinom, učenici postupno otkrivaju, premda nikada do kraja, i tajnu uskrsnuća. Tako doživljavaju da se Uskrsli iznenada pojavi pred njima; pokazuje im rane na rukama i na boku kako bi se uvjerali da je to on. Drugim riječima Raspeti jest Uskrsnuli ili još bolje i točnije rečeno Uskrsnuli jest ujedno i Raspeti. Isti, a opet različit. Isti jer je to doista On, njihov učitelj; njegov identitet potvrđuje rane na njegovu tijelu. No, On je ujedno i različit. On više ne podliježe zakonima kojima su podložni svi smrtnici: ulazi kroz zatvorena vrata, iznenada se pojavljuje i nestaje. Uskrsli je iznad zakona po kojima se odvija gibanje svijeta i protok vremena. Svojim proslavljenim tijelom Uskrsli Krist je ušao u prostore božanskoga, ondje gdje je oduvijek bio jedno s Ocem, u zajedništvu Duha Svetoga. Njegovo je čovještvo, a to uključuje i njegovo tijelo, proslavljeno, oduhovljeno, dovršeno. Uskrsnućem od mrtvih, Krist koji je imao puninu Duha od trenutka svoga začeca, sada je postao oduhovljena egzistencija. Oslobođen je naime spona što su mu ih nametali prostor i vrijeme, spona koje su proizlazile iz ograničenosti društvenih odnosa, od obveza koje su proizlazile iz društveno religioznog uređenja itd. Uskrsnućem od mrtvih, Krist je ušao u slavu koju je kod Oca imao prije postanka svijeta, ušao je u slobodu božanskog života, kako bi na nov, dublji i sveobuhvatiji način ostao s nama. Njegova je riječ da će do konca svijeta ostati sa svojim učenicima. Budući da su sva otajstva Kristova života radi nas i našega spasenja, očito i otajstvo njegova uskrsnuća nije nešto što se odnosi samo na Isusa, nego i na nas ljude. Ono duboko dotiče život svakog čovjeka, te ima duboko, vrhunsko značenje za nas ljude, i to ne samo na razini simbola, u smislu kako je Krist do kraja ostao vjeran Bogu pa ga je Bog uskrsio od mrtvih, te ga time potvrdio kao svoga poslanika i zastupnika, tako će i nas ako mu ostanemo vjerni

također uskrisiti od mrtvih te nas primiti u svoj božanski život. Stvarnost je na svu sreću neizmjerljivo bogatija.

Uskrsnućem od mrtvih Krist je dovršio proces svoga preobraženja, ali i radi nas. Uskrsnućem od mrtvih on je pobijedio sile tame: sotonu, grijeh i smrt, one sile koje prijete svakom ljudskom biću i koje nas trajno ugrožavaju. Svoju pobjedu Krist pripisuje nama jer je radi nas umro i uskrsnuo. U snazi svoga Duha Svetoga koga po sakramentu krštenja ulijeva u naša srca Uskrsli je prisutan i djelatan u našem životu kao počelo novoga života, kao životna snaga koja djeluje u nama na način da možemo nadići svoja ljudsko ograničenja te graditi svijet kako ga je Bog zamislio. Isusova je riječ kako bez Njega ne možemo ništa učiniti. Nije rekao: *Bez mene ne možete učiniti ništa čudesno ni veliko!*, nego je rekao jednostavno: *Bez mene ne možete ništa učiniti!* (Iv 15, 5), što znači da bez njega ne možemo učiniti nikakvo, ni najmanje dobro. Drugim riječima, Gospodin je veoma dobro znao kako je čovjek pokvarljiva roba, kako u dubinama ljudskog srca trajno vrebaju stvarnost grijeha koja čovjeka suprotstavlja drugom čovjeku i Gospodinu Bogu. Svojim Duhom Krist nam dariva novo životno počelo, novi zakon života, zakon Duha, koji se suprotstavlja zakonu grijeha koji vlada u ljudskom tijelu. U snazi darovanog Duha uskrsli Gospodin u ljudskom srcima gradi svoje kraljevstvo pravednosti, istine, ljubavi i mira te od srca k srcu to se kraljevstvo, po svojoj nutarnjoj dinamici, želi proširiti i zahvatiti sve ljude na način da jedni druge doživljavamo kao braću, da živimo i radimo ne jedni uz druge, nego jedni za druge. To je najdublji smisao Kristova uskrsnuća za nas. Zato sv. Pavao može pisati da smo s Kristom suoskrsnuli te da tražimo što je gore (usp. Kol 3, 1), tj. da težimo ponajprije za onim nebeskim, božanskim te da u svijetlu toga konačnoga promatramo i cijenimo sve drugo.

DRUGA VAZMENA NEDJELJA

Dj 5, 12-16; Otk 1, 9-13. 17-19; Iv 20, 19-31

„I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: 'Mir vama!' Zatim će Tomi: 'Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran!'“ (Iv 20, 26-27)

Drugu vazmenu nedjelju vjerni Božji puk naziva malim Uskrsom. U starini se druga vazmena nedjelja nazivala Bijela nedjelja. Naime, tog su se dana odlagale bijele haljine koje su novokrštenici oblačili u noći vazmenog bdijenja kad su se uranjali u kupelj preporođenja, odnosno kad su bili kršteni. Na izlasku iz krsnog zdenaca oblačili su bijele haljine koje su označavale novost njihova novoga, preporođenoga života, a oni su ih nosili do druge vazmene nedjelje te tako i na izvanjski način svjedočili kako su spremni darovanu im novost čuvati neokaljanom te potvrditi svojim životom.

Misno evanđelje druge vazmene nedjelje u kratkim potezima opisuje susret Uskrsloga s učenicima. *Uvečer toga istog dana, prvog u tjednu, dok su učenici u strahu od židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i kaže im: Mir vama! To rekavši pokaza im svoje ruke i bok i obradovaše se učenici vidjevši Gospodina. Isus im stoga ponovno reče: Mir vama! Kao što je mene poslao Otac i Ja šaljem vas (Iv 20, 19-21).* Kada bismo mi trebali sastaviti Evanđelje o susretu uskrslog Isusa s učenicima, vjerujem da bismo na Isusove usne stavili neku drugu riječ, neki drugi pozdrav. No, Isusova je prva riječ: *Mir vama!* Mir je prvi dar Uskrsloga njegovoj zajednici Crkvi. Hrvatska riječ mir samo donekle prevodi značenje hebrejske riječi *šalom* koju je Gospodin izrekao svojim učenicima. Šalom znači blagoslov, spokoj, mir, obilje sreće i zadovoljstva koji se rađaju iz srca koje je preplavljeno dubokom radošću i spokojem. Šalom-mir, blagoslov koji Uskrsli želi i dariva svojim učenicima jest On sam. On je naš mir, naš blagoslov, On koji nas pomiruje s Ocem i međusobno. No, mir koji Gospodin dariva ne znači mirovanje, plandovanje, uživanje u ljepoti kontemplativne ili kakve druge molitve. Mir koji Gospodin dariva potiče njegove učenike na sveti nemir. Naime, poslije darivanja mira uslijedila je zadaća poslanja: *Kao što je mene poslao Otac i Ja šaljem vas (r. 21).* Uskrsli gospodin poziva svoje učenike da postanu dionici njegova poslanja te stoga oni, baš poput Njega, ne mogu biti mirni dok se poslanje ne izvrši, a riječ je o poslanju ljubavi, o poslanju koje treba plamenom, ognjem ljubavi, a to je Duh Sveti, zapaliti sva ljudska srca. Ni više ni manje. I to je poslanje Crkve do konca svijeta, ognjem ljubavi ispuniti ljudska srca te ih dovoditi u zajedništvo ljubavi sa samim Izvorom, s otajstvom Presvetoga Trojstva.

Misno nas Evanđelje izvještava kako s učenicima koji su susreli Uskrsloga nije bilo Toma zvani Blizanac, a tradicija će ga prozvati *sumnjivi Toma* zbog njegove izjave kako neće vjerovati dok ne vidi biljege čavala i ne stavi prst u mjesto čavala, a ruku u Gospodinov bok. I nakon osma dana, piše sveti Ivan, njegovi učenici opet bijahu unutra, a s njima i Toma. *Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe i stane u sredinu i reče: Mir vama! A zatim će Tomi: Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke, prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran. Odgovori mu Toma: Gospodin moj, Bog moj! Reče mu Isus: Budući da si me vidio povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju (Iv 20, 26-29).*

Prva reakcija koja se u nama javlja na ovaj izvještaj jest prijekor i osuda Tome. Čudimo se kako nije vjerovao, a vidio je tolika Gospodinova čudesa, a osim toga, drugi su mu učenici posvjedočili kako im se Gospodin ukazao. No, Toma nam je tako blizak, tako suvremen. I mi, suvremeni Gospodinovi učenici, često tražimo dokaz i potvrdu svojoj vjeri. Često poželimo znak s neba, znak možda u Fatimi, Lurdu, Međugorju ili negdje drugdje. I mi poželimo staviti prst u mjesto čavala i ruku u Gospodinov bok, odnosno često se uhvatimo u pitanjima: Je li Gospodin zaista prisutan u mojem životu, životu moje obitelji, u životu moga

naroda, u ovome svijetu? Ako jest, zašto dozvoljava tolike nepravde, patnje, trpljenja ljudi, kršćana, a osobito onih nevinih? Ne bi li mogao, ako je zaista Bog, učiniti da na svijetu prevlada mir, ljubav, razumijevanje, sloga među ljudima? Uvijek iznova nam se postavlja problem zla i Božje opstojnosti i dobrote. I rješenje nije u apstraktnom dokazivanju Božje opstojnosti i dobrote jer teško da će same riječi nekoga uvjeriti u ono što mi kršćani vjerujemo. Rješenje je u nalogu Uskrsloga učenicima da nastave njegovo poslanje. Zna Gospodin da učenici, oni prvi i mi današnji, po sebi nismo kadri promijeniti ni sebe ni svijet. Zato nam i dariva svoga Duha Svetoga. Ivan zapisa kako Uskrsli, u susretu s učenicima, dahnu u njih i reče im: *Primitite Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeha otpuštaju im se, a kojima zadržite zadržani su im* (Iv 20, 22-23). U snazi svoga Duha Uskrsli je trajno nazočan u svojoj Crkvi u svakom novom naraštaju. I s nama je na naše životnom putu te i nas poziva da budemo njegovi poslanici, njegovi svjedoci. Svjedočiti Uskrsloga znači dopustiti Duhu Svetom da ognjem svoje ljubavi zapali i preobrazi naša srca, a tako preobražena i promijenjena srca su dio preobraženoga svijeta. Jedino promijenjena i preobražena srca mogu uistinu mijenjati ovaj svijet. Promjeni i istinskoj preobrazbi, humanizaciji svijeta najviše pridonose sveci, osobe koje uprisutnjuju Uskrsloga Krista te postaju prijenosnici njegova *šaloma*, mira, blagoslova svojim suvremenicima. Zato blago nama koji ne vidjesmo, ali vjerujemo u prisutnost Uskrsloga te snagu njegove milosrdne ljubavi prema čovjeku i svijetu.

Uskrsli Gospodin želi doći u svako ljudsko srce, svaku obitelj te nam darovati svoj *šalom*, mir, blagoslov. Istinski susret s Njim želim vam od svega srca.

TREĆA VAZMENA NEDJELJA

Dj 5, 27-32. 40-41; Otk 5, 11-14; Iv 21, 1-19

*„Upita ga treći put: 'Šimune Ivanov, voliš li me?' Ražalosti se
Petar što ga upita treći put: 'Voliš li me?' pa mu odgovori:
'Gospodine, ti sve znaš! Tebi je poznato da te volim'.
Kaže mu Isus: 'Pasi ovce moje!'“ (Iv 21, 15-16)*

Prošla, druga vazmena nedjelja, pozivala nas je da u vjeri prihvatimo i živimo otajstvo Kristova uskrsnuća. Vjera nam je od Boga darovana te nas povezuje s Bogom, našim izvorom, a ujedno nam pomaže da na nov način doživimo stvarnost vlastita života i svijeta koja nas okružuje. Zato se doista može reći da smo blaženi jer povjerasmo premda nismo vidjeli. Današnja, treća vazmena nedjelja, vodi nas korak naprijed u samo središte kršćanskog života, vodi na do kreposti ljubavi. Evanđelist Ivan nam opisuje susret Uskrslog Gospodina s učenicima na Tiberijadskom jezeru. Dok su oni ribarili, piše Ivan, Uskrsli je bio na obali te pratio njihove napore da što god ulove. Njegovom milošću ulov im je bio preobilan, a preobilje ulova im otvara oči kako bi prepoznali Uskrsloga na obali. Ovaj događaj susreta s Gospodinom veoma podsjeća na početak učeničkog suživota s Gospodinom koji, prema Luki, također počinje s čudesnim ulovom ribe (usp. Lk 5,1-11). Oba događaja, i ovaj Ivanov i onaj Lukin, završavaju Gospodinovim pozivom da se pođe za njim, da se njega slijedi. No razlika ipak postoji. Hod za zemaljskim, povijesnim Isusom bio je poziv učenicima da budu u njegovu društvu, u njegovoj školi, da slušaju njegov riječi te promatraju geste njegove ljubavi i dobročinstava prema ljudima. Slijediti Isusa značilo je doslovno ići za njim te postupno upijati, usvajati njegov način življenja i ponašanja.

Sada, nakon Uskrsa, hod za Isusom znači hoditi u uvjerenju da je Gospodin, u snazi svoga Duha, trajno nazočan u životu učenika, a oni trebaju iznova živjeti i oživljavati otajstvo njegova života življena u poslušnosti prema Bogu Ocu i ljubavi prema braći ljudima. U uskrsno vrijeme, a to je vrijeme Crkve, hoditi za Isusom znači prije svega biti poslušan njegovoj riječi i poticajima njegova Duha koji je izliven u srcima krštenika te u njima oblikuje Kristov lik, Kristov način osjećanja, ponašanja i življenja.

Prema Ivanovu izvještaju taj treći susret uskrslog Gospodina s učenicima završava sa zanimljivim i danas važnim razgovorom Uskrsloga s Petrom. Gospodina, naime, pita Šimuna Petra ljubili ga više nego drugi učenici i to ga pita ne jednom, nego tri puta, a na svaki Petrov potvrdni odgovor povjerava mu da pase njegove ovce i jaganjce. Moguća su razna tumačenja tog razgovora koji se s pravom uzima kao jedan od najvažnijih temelja za nauk o Petrovu prvenstvu u Crkvi. U starini se govorilo kako Gospodin triput pita Petra ljubili ga kako bi Petar trostrukom ispoviješću ljubavi izbrisao trostruko zatajene. Drugi ističu kako je trostruki upit uobičajen u semitskoj kulturi sklapanja poslova i dogovora odnosno kako Gospodin sklapa nešto poput ugovora s Petrom te mu povjerava svoje stado, odnosno svoju Crkvu.

Vjerujem da su ispravna oba tumačenja koja, dakako, ne iscrpljuju niti mogu iscrpsti biblijsko i teološko bogatstvo koje se krije u tom razgovoru. Osobno mise od najveće važnosti čini činjenica da je govor o Petrovu prvenstvu u Crkvi ustvari govor o ljubavi i to ljubavi prema samome Kristu. Gospodin uistinu povjerava Petru, na čelu Apostolskog zbora, brigu oko svoje zajednice, brigu oko nastavka djela otkupljenja. No, ne postavlja Petru uvjete koji govore o njegovim velikim organizacijskim sposobnostima, o njegovim intelektualnim kapacitetima ili o njegovoj dubokoj pobožnosti i religioznosti. On ga jednostavno pita: *Šimune Ivanov ljubiš li me više nego ovi?* Gospodin povjerava svoje stado primarno onome tko njega, uskrslog Gospodina, više ljubi. To je za Gospodina temeljni kriterij povjeravanja službe unutar zajednice. Vjerujem da bi se danas puno stvari promijenilo na bolje u životu Crkve kad bismo iznova postali svjesni ovog Gospodinovog temeljnog kriterija u životu

Crkve. No, bilo bi krivo odmah pomisliti isključivo na crkvene strukture, premda je ponajprije o njima riječ. Taj se temeljni kriterij kršćanskog života treba odnositi na cjelokupni život Crkve; na osobni, obiteljski i svekoliki društveni i crkveni život. Svoju ili poziciju drugoga u Crkvi i društvu najčešće promatramo u kategorijama moći, utjecaja, vlasti, poznanstva, bogatstva. Osobe koje se tim kategorijama ističu zauzimaju prve položaje u društvu, a nažalost i u Crkvi.

Gospodin ima drugačije kriterije jer drugačije vrjednuje stvarnost. Netko bi mogao cinično zaključiti: tim gore po njega. No istina je drugačija: tim gore po nas, tim gore po društvo i Crkvu. Dati primat ljubavi u osobnom i društvenom životu ne znači biti naivni zanesenjak koji ne zna kako funkcionira svijet u kojemu živimo. Dati prednost kreposti ljubavi znači zaozbiljno uzeti i živjeti evanđelje. Zapisano je kako je anglikanskom svećeniku, obnovitelju sveučilišta u Oxfordu, došlo pod ruku Sveto pismo. Počeo je čitati Matejevo evanđelje i kad je naišao na *Govor na gori* odložio je Sveto pismo uz komentar: *Ili ovo nije istina ili mi nismo kršćani*. Kažu da više nikad nije uzeo Sveto pismo u ruke.

Brojni kršćanski velikani, koje nazivamo svecima, brojni muževi i žene kroz sve naraštaje, već dvije tisuće godina, svjedoče kako je istinita Gospodinova riječ te kako je, kad ju se živi zaozbiljno, kadra promijeniti ne samo pojedino ljudsko srce, nego i svijet u kojem to srce živi. Svima nama, dragi vjernici, želim da iznova otkrijemo jedinstvo kršćanskoga života koji se temelji na kreposti ljubavi koja nam je darovana i koja želi biti življena. Nemojmo dopustiti da nam jedan dan prođe, a da nešto lijepo ne učinimo za drugoga i za našega rassetoga i uskrsloga Gospodina. To je bilo životno geslo Majke Terezije: svaki dan učiniti nešto lijepo za Boga, a tada doživljavamo kako Bog puno lijepog čini za nas.

ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

Dj 13, 14. 43-52; Otk 7, 9. 14-17; Iv 10, 27-30

„Reče Isus: 'Ovce moje slušaju moj glas; ja ih poznajem i one idu za mnom. Ja im dajem život vječni te neće propasti nikada i nitko ih neće ugrabiti iz moje ruke!'"
(Iv 10, 27-28).

Četvrta vazmena nedjelja zove se *Nedjelja dobrog Pastira* te je svake godine posvećena molitvi za duhovna, a osobito za svećenička zvanja. Danas je veoma promijenjeno poimanje svećenika i njegove uloge u društvu u odnosu na prošla vremena. Prije je institucija nosila svoje službenike, udjeljujući im položaj i ulogu u društvu. Danas pak službenici trebaju nositi instituciju na način da svojim životom ukazuju na njezinu vjerodostojnost. Neki promatraju svećenika primarno kao *simbol institucije* koja jedne ostavlja ravnodušnima, a kod drugih izaziva podozrivost ili čak odbijanje. Za mnoge svećenik predstavlja sliku Crkve koja pripada prošlosti i čija je moć toliko oslabila da je postala beznačajna i nezanimljiva. Za druge svećenik, kao simbol institucije, još uvijek upućuje na klerikalnu Crkvu koja ne bi trebala ni smjela imati nekakvu ulogu u suvremenom društvu. To je vjerojatno pozadina medijske histerije i hajke koja vlada u zadnje vrijeme. Za mnoge suvremenike svećenik je *simbol transcendencije* te se predstavlja kao osoba koja je tu da protumači ostatke religioznosti u srcima ljudi koji su već naučili graditi svijet i bez Boga i njegovih čudesnih zahvata. Ljudima su dostatni tehnologija i znanstveni napredak. No, i takav je svećenik, kao osoba od javnog značenja i značaja, primjerice, veoma zanimljiv medijima, osobito u aspektima koji ukazuju na ljudsku, da ne kažem prizemnu stranu njegova života, tj. na njegov odnos prema novcu, prema politici i političarima, prema ženama (pitanje celibata, pedofilije itd.). Na kraju, kod dijela naših suvremenika, svećenik, kao *svjedok* života posvema darovana služenju Bogu i ljudima, života življena u radosti i altruizmu, izaziva poštovanje i zanimanje, a ujedno budi i potiče brojna bitna pitanja u životu osoba koje susreće i s kojima živi.

Tko je dakle katolički svećenik te što je ono najvažnije što on čini ili bi trebao činiti? Novozavjetno svećeništvo nalazi se u najužoj povezanosti s osobom Isusa Krista. Bez njega nemoguće je razumjeti novozavjetnog svećenika. Svećenički identitet - kao i svaki kršćanski identitet - ima svoje izvorište u Presvetome Trojstvu, koje se objavljuje i samopriopćava ljudima u Isusu Kristu, uspostavljajući u njemu i po Duhu Svetome Crkvu kao prvinu, klicu i početak Kraljevstva Božjega (usp. *Lumen gentium*, 5). *Svećenik*, piše papa Ivan Pavao II, *pronalaži punu istinu svojeg identiteta u naravi svoje izvedenosti iz Krista, svoga posebnog sudjelovanja i nastavljanja Njega samoga, vrhovnog i jedinoga svećenika novoga i vječnoga Saveza: svećenik je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika. Kristovo svećeništvo, izričaj njegove punine 'novosti' u povijesti spasenja, ustanovljuje jedini izvor i nezamjenjivi uzor jedinstvenoga kršćanskog i, na posebna način, prezbiterskog svećeništva. Odnos s Kristom je, dakle, prijeko potreban ključ za shvaćanje svećeničke stvarnosti (Pastores dabo vobis, 12). Papa u biti želi reći da su svećenici pozvani produbljivati i nastavljati nazočnost Krista, jedinog i vrhovnog Pastira, kroz sva vremena i vjekove i na svim mjestima. Svećenici su kao neko sakramentalno posadašnje Isusa Krista, Glave i Pastira Crkve, u sadašnjem svijetu. Krist djeluje u njima i preko njih. Duh Sveti svećenike, po sakramentu svetoga reda, na nov i poseban način suobličuje Kristu Glavi i Pastiru Crkve. Svećenik je, kako je to voljela reći srednjovjekovna teologija i duhovnost, *alter Christus - drugi Krist!**

Katolički svećenik ostaje tajna, otajstvo koje spaja dubine zemlje i visine neba. On je, naravno, čovjek, ali je ujedno i predstavnik Boga Otkupitelja na ulicama ovoga svijeta. Talijanski pisac Alessandro Manzoni je napisao dirljive stranice posvećene katoličkom svećeniku. On u njemu nazire tajnu i neizmjernu Božju ljubav koja po čovjeku grešniku

oproštenje daje grešnicima, po neznatnom čovjeku izgovaraju se riječi života. Svaki put, piše Manzoni, kada se ustane ispred svećenika koji ga je odriješio, on osjeća da se ne radi o nečem beznačajnom. Naime, klečao je pred nogama onoga koji predstavlja Isusa Krista.

U svoje je vrijeme sv. Ivan Zlatousti je upozorio vjernike da očima vjere promatraju svećenika: *Ako ne vjeruješ u svećenika, tvoj nada je uzaludna. Kad Krist ne bi djelovao po njemu, ti ne bi bio kršten, ne bi sudjelovao u otajstvima, ne bi bio blagoslovljen, odnosno ne bi bio kršćanin.* Danas se, nažalost, događa da ne samo vjernici sumnjaju u istinski svećenički identitet, nego i sami svećenici sumnjaju u sebe te se pitaju tko su. Iz odgovora na pitanje identiteta proizlazi i odgovor o onome što je najvažnije u svećeničkom životu. Njegovo se poslanje rađa iz njegova zvanja, iz zajedništva života s Gospodinom Isusom. Eto onoga što je najvažnije. Biti s Isusom, imati iskustvo njegove milosrdne prisutnosti te Gospodinovu dobrotu, ljubavi i milosrđe prenositi braći i sestrama koje mu Gospodin povjerava u župnoj ili kojoj drugoj zajednici.

Na kraju, dragi vjernici, koristim prigodu da vas sve zamolim da pokušate razumjeti svećenika, da molite za svoga župnika ili svećenika kojega poznajete. Istina je da je župna zajednica slika svećenika koji u njoj djeluje, ali je također istina da upravo o zajednici, njezinoj molitvi i duhovnoj zrelosti ovisi kakav će biti svećenik koji joj je darovan. Svaki bi se vjernik trebao doživjeti kao suradnik svoga župnika u izgradnji Božjega djela na zemlji, a to je kraljevstvo Božje u srcima ljudi te u međuljudskim odnosima.

PETA VAZMENA NEDJELJA

Dj 14, 21-27; Otk 21, 1-5; Iv 13, 31-35

„Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge“
(Iv 13, 34-35)

Današnja peta vazmena nedjelja iznova nas podsjeća na ono najvažnije u kršćanskom životu. Za vrijeme Posljednje večere, izvještava nas evanđelist Ivan, Isus reče svojim učenicima: *Dječice, još sam malo s vama. Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge* (Iv 13, 34-35).

Već je u Starom zavjetu postojala zapovijed ljubavi prema bližnjima, osobito prema ugroženima: udovicama, siročadi i strancima. Gospodin pak veli učenicima da im daje novu zapovijed ljubavi. O kakvoj je novosti riječ? Novost je mjera kojom se mjeri kršćanska ljubav i izvor iz kojeg proistječe. Naime, mjera kršćanske ljubavi nije osjećaj humanosti koji možemo imati prema potrebama drugih, i koji može biti veći ili manji, kako kod koga. Mjera je sama Kristova ljubav, ljubav koja je Krista dovela do potpunog sebedarja. Kristova ljubav je išla toliko daleko da je ne samo prikazao i žrtvovao vlastiti život za nas, nego iznalazi način da nam se uvijek iznova dariva kao duhovna hrana te da iz ljubavi prema nama ostane s nama zauvijek. Gospodin veli: *Kao što sam ja vas ljubio, tako i vi ljubite jedni druge!* Nova zapovijed ustvari je mjera ljubavi kojom kršćani trebaju ljubiti jedni druge. To je ljubav bez mjere koja se proteže u nebeske visine, zahvaćajući samoga Boga, te u zemaljske dubine obuhvaćajući ljude, ne samo dobre nego i zle, ne samo znane nego i neznane, ne samo rođake i prijatelje nego i neprijatelje.

No, kad ovo čujemo u nama se spontano javlja pitanje i sumnja: ma je li to moguće? To je predobro da bi bilo istinito. Kako konkretan čovjek, a polazimo od sebe i vlastitih ograničenja i slabosti, može tako široko i duboko ljubiti da svojom ljubavlju zahvaća nebo i zemlju. Nije li ljudsko srce premaleno za takvo uzvišenu zadaću; nije li ljudsko srce izranjeno i svakodnevno probadano vlastitim potrebama, strastima, željama, stremljenima, a da bi moglo ljubiti još koga uz sebe samo? Sv. Ivan veli da je Gospodin Isus jako dobro znao tko je čovjek i kakvo je ljudsko srce. Kako Bog ne može zapovjediti nešto što se ne može izvršiti, očito da je Kristova nova zapovijed ljubavi ne samo moguća, nego i jedini kriterij naše pripadnosti njemu. Naime, on veli: *Upravo po toj novoj zapovijedi ljubavi, svi će znati da ste moji učenici.*

Stari kroničari su zapisali kako su prvi kršćani živjeli Kristovu zapovijed ljubavi te kako su pogani, koji su ih promatrali, komentirali njihov život riječima: *Gle, kako se ljube!* Njihov primjer ljubavi poput magneta je privlačio Kristu nova srca željna ljubavi, željna ljubiti i biti ljubljena. No, iznova pitanje; kako je to moguće? Naravno da nije moguće odozdo, iz samoga ljudskoga srca, iz ljudske humanosti ili ljudske želje za boljim i pravednijim svijetom. Nova zapovijed ljubavi ustvari je nova snaga ljubavi koja silazi odozgor, od Boga, od Krista. Ta je snaga Duh Sveti, duh ljubavi Oca i Sina, koji je izliven u naša srca te nam omogućuje vršenje nove zapovijedi. Omogućuje nam nadilaženje urođenih dinamizama egoizma koji čuče u svakom ljudskom srcu te nas uvijek iznova dijele jedne od drugih. Kršćani mogu izvršiti novu zapovijed ljubavi jer su osposobljeni ljubavlju koja odozgor silazi u naša srca, ljubavlju koja nas povezuje s našim izvorom, Bogom, te nam omogućuje da druge prepoznamo kao braću i sestre jednoga te istoga nebeskog Oca.

Promatrana na ovaj način nova se zapovijed ljubavi predstavlja kao izvor novog spoznanja. Kako su istinite riječi Maloga princa: *Srcem se najbolje vidi!* Ljubavlju koja nam je darovana u novom svjetlu spoznajemo vlastiti život, u novom svjetlu promatramo odnose prema i među ljudima, a osobito prema Bogu. Pavao piše kako se ljubav *raduje istini* (1 Kor 13, 6) te potiče kršćane da *istinuju u ljubavi* (Ef 2, 15). Ljubav vodi k istini, onoj najdubljoj, onoj koja je skrivena očima koje se zaustavljaju na površini stvari i života. Kršćanska ljubav zna da istina ima ime: Istina je Isus Krist. On je središte prema kojem se stječu kozmički procesi i najdublje čežnje ljudskih srdaca; on je skriveni smisao ljudskih radosti i patnja; u njemu i po njemu se događa preobrazba naših kamenih srdaca u srca koja ljube, u srca koja svojom ljubavlju obuhvaćaju sav svijet. No, oprez. Upravo ova širina kršćanske ljubavi predstavlja opasnost za kršćane. Naime, ne smije se dogoditi da se u našim srcima potiče i razvija neki nejasan osjećaj prihvaćanja i ljubavi prema nekim dalekim ljudima, tj. da naša ljubav postane apstraktna. Sv. Ivan upozorava kršćane: *Dječice, ne ljubite riječju i jezikom, nego djelom i istinom* (1 Iv 3, 18). Drugim riječima, ljubav koja nam je darovana mora postati konkretna, življena. Mora prepoznati lica konkretnih osoba, i onih koje mi nisu simpatične, kao lica moje braće i sestara, za koje je Krist prolio svoju presvetu krv. Želim li zaista biti njegov učenik baš njih moram ljubiti, baš njima moram činiti dobro. To činiti dobro, ljubiti u istini, ne znači biti mlakonja. Naprotiv, znači biti odlučan u borbi za istinu i pravdu, a to često donosi i sukobe s drugim ljudima. I to je dio kršćanskog života. Kršćanin mora ljubiti drugoga, ali to ne znači odobravati i prihvaćati zlo ili nered koji drugi čine. Baš iz ljubavi prema njima trebamo biti spremni upozoriti ih i ispraviti.

Poštovana braćo i sestre, sve vas pozivam da se ne bojimo riskirati s ljubavlju. Ljubiti i kad se ljubav ne uzvrat, znači zaista biti Kristov učenik. A to je ono najljepše i najveće.

ŠESTA VAZMENA NEDJELJA

Dj 15, 1-2. 22-29; Otk 21, 10-14. 22-23; Iv 14, 23-29

„Branitelj – Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja rekoh“

(Iv 14, 26)

Misno evanđelje šeste vazmene nedjelje uvodi nas u dubine našeg životnog putovanja s uskrslim Gospodinom. Nama, koji se nalazimo s njime na istom životnom putu, upućeni istome cilju, Gospodin veli: *Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati. I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugog Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha Istine, kojega svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje. Vi ga poznajete jer kod vas ostaje i u vama je* (Iv 14, 15-17).

Za vrijeme nakon svoga odlaska Ocu Isus svojim učenicima, nama kršćanima, obećava prisutnost i asistenciju svoga Duha. On ga naziva Braniteljem i Duhom Istine. To ne znači da i On, uskrsli Krist nije s nama. Svojim uskrsnućem od mrtvih Isus je i ušao u prostore božanskog. Nakon uzašašća k Ocu iščeznuo je učenicima s očiju kako bi s njima i sa svim daljnjim naraštajima kršćana bio prisutan na drugačiji način, na način koji više nije ograničen prostorom i vremenom, kako je to bilo u vrijeme njegova zemaljskog života. Zato Gospodin i kaže da je bolje za nas da on uzide k Ocu. Uzlazi k Ocu kako bi na drugačiji, dublji, sveobuhvatniji i stvarniji način bio s nama. S nama je jer je u Bogu i jer je Bog, a Bog je svugdje i svagda; iznad i unutar svakog prostora i vremena. S nama je jer živi u snazi onog istog Duha Svetoga kojega šalje u naša srca, a u snazi kojega je proživio svoj zemaljski život.

Zanimljivo je da Isus Duha naziva drugim Braniteljem koji ostaje s nama zauvijek. Isus je prvi Branitelj, prvi Zagovornik koji nas kod Oca trajno zagovara i koji je pomirnica za grijeha naše i svega svijeta (usp. 1 Iv 2, 1-2). Duh Branitelj ima drugačiju ulogu od prvog Zagovornika, Isusa. On nam je darovan kako bi u procesu između svijeta i nas kršćana bio na našoj strani, uz nas. Kršćani su nositelji Kristove Radosne vijesti kojoj se svijet opire, koju nerado prihvaća jer zahtijeva obraćenje, jer zahtijeva odbacivanje ljudskih načina promišljanja i postupanja, a koji su egoistični, obilježeni nasiljem, netolerancijom i mržnjom. Takav svijet, u kojemu vladaju procesi izrabljivanja i ugnjetavanja, i u kojemu je najveća vrijednost profit, ne može, prema Gospodinovim riječima, primiti Duha Istine. Tom svijetu i onima koji mu pripadaju oči su zaslijepjene pa ne može vidjeti ni prepoznati prisutnost i djelovanje Duha Istine. Gospodin veli da mi kršćani *Duha Istine poznajemo jer kod nas ostaje i jer je u nama* (Iv 14, 17). No, kako i mi kršćani živimo u svijetu, nažalost i mi lako postanemo svjetski, od svijeta. Lako zaboravimo da je kršćansko življenje oduhovljeno, Duhom Svetim prožeto. Lako zaboravimo da nam je odozgor darovano znanje o najvažnijim i najvećim životnim istinama.

Ono što je Gospodin rekao Petru vrijedi i za nas. Prigodom Petrove ispovijesti u Krista kao Sina Božjega, Gospodin mu reče: *Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima* (usp. Mt 16, 17). Najveće znanje koje čovjek može imati jest znanje o Bogu, o istinskom smislu ljudskog života i svega što postoji. To je znanje nama kršćanima darovano po Božjoj objavi koja nije drugo doli Božja samoobjava, Božje priopćavanje čovjeku u milosrdnoj božanskoj ljubavi. Kako bi te istine u nama ostale trajno životne i djelatne Otac nebeski šalje u naša srca Duha Istine kako bi nas uvodio u svu istinu. Sveti će Ivan zapisati u svojoj Prvoj poslanici da *Pomazanje koje primismo od Isusa ostaje u nama i ne treba tko da nas poučava. Njegovo nas Pomazanje uči o svemu* (usp. 1 Iv 1, 27). Ivan misli na Duha Svetoga koji je Pomazanje koje smo primili u sakramentu krštenja te čiju

smo puninu dara primili u sakramentu potvrde. Po tom pomazanju jedna možda i neuka kršćanska starica više i dublje zna o bitnim životnim istinama od kakvog vrhunskog znanstvenika koji znanje i životne spoznaje stječe isključivo vlastitim naporom.

Duh Istine nam je darovan kako bismo bili *svjetlo svijeta* i *sol zemlje*. Nama kršćanima nije dosta truditi se živjeti pošteno i čestito. To spada na sve ljude, pripadnike drugih religija pa čak i na nevjernike, na sve koji žele imati mir srca te se trude živjeti po diktatu vlastite savjesti. Mi smo kršćani pozvani ići iznad toga. Pozvani smo „svijetliti“ pred drugima. Ne možemo se zadovoljiti onim običnim, svakodnevnim, onim na što mogu pristati drugi, nekršćani i nevjernici. Pod vodstvom Duha Istine kršćani grade novi svijet u kojemu najveća vrijednost nije profit nego ljubav; novi svijet kojemu je temelje udario i postavio uskrsli Krist, naša Glava, naš Prvijenac, Prvorodenac od mrtvih, naš smisao i naš život. Duh Istine nam omogućuje spoznati kako se u uskrslog Kristu nalazi ključ rješenja za probleme i teškoće koje tište srce svakog čovjeka; kako je uskrsli Krist odgovor na tajnu koja se zove „čovjek“. Istinski doprinos kršćana ovome svijetu nije primarno u onome što su kršćanski znanstvenici i umnici ostavili iza sebe, a gotovo da nema znanstvene grane ili kulturnog razdoblja u povijesti svijeta, posebno Europe, a da je nisu obilježili kršćanski znanstvenici i kršćanski mislioci. Istinski doprinos kršćana svijetu jest u svjedočanstvu živog i uskrslog Isusa Krista, u navještaju da je on s nama te da nam pomaže graditi novi svijet u kojem ima mjesta za svakog čovjeka, svijet u kojem je svatko dobrodošao jer je svatko, svako ljudsko biće i svako biće općenito od Boga ljubljeno. Dakle, prva je zadaća kršćana svih naraštaja ljubiti Isusa Krista, a to se ostvaruje vršeći njegove zapovijedi. On sam veli: *Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi, a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati* (Iv 14, 21). Istinski ljubiti znači otvoriti putove Božjeg samoočitovanja. Upravo je ljubav najviši kriterij kršćanskog života i najsigurniji znak prisutnosti Duha Svetoga, Duha Istine u našem kršćanskom životu.

Poštovana braćo i sestre, neka vam je svima blagoslovljen dan Gospodnji sa željom da svi zajedno iskusimo nježnu i blagu prisutnost Duha Istine koja nas uvodi dublje u samu Istinu, u otajstvo Isusa Krista te da po tom uvođenju postanemo bolji graditelji novoga, Božjega svijeta.

SVETKOVINA KRISTOVA UZAŠAŠĆA Dj 1, 1-11; Heb 9, 24-28; 10, 19-23; Lk 24, 46-53

*„Zatim ih izvede do Betanije, podiže ruke pa ih blagoslovi.
I dok ih blagoslivljaše, rasta se od njih i uznesen bi na nebo.
Oni mu se nice poklone pa se s velikom radošću vrata u Jeruzalem“
(Lk 24, 50- 52)*

Otajstvo Kristova uzašašća u nebo, k Ocu nebeskom, dio je njegova vazmenog otajstva, njegove konačne pobjede i proslave. Isusovo uzašašće k Ocu nebeskom, povratak u slavu koju je imao prije postanka svijeta, ne znači i njegov oprostaj od nas, njegovo napuštanje zajednice koju je utemeljio s ciljem da nastavi djelo koje je on započeo. Odnos Isusa sa zajednicom koju je utemeljio razlikuje se od odnosa koji drugi utemeljitelji imaju sa svojim zajednicama. Naime, drugi utemeljitelji, pa čak i utemeljitelji velikih religija, poput Konfucija i Muhameda, utemeljili su nove zajednice koje su s njihovom smrću nastavile svoj povijesni hod. Njihov se odnos sa zajednicama koje su utemeljili prekida s njihovom smrću, ili, bolje reći, nastavlja se po riječima koje su izgovorili, napisali i nauku koji su im predali.

S Gospodinom Isusom nije tako. Uzašašćem u nebo on ulazi i prostore božanskoga, ulazi u Božju sveprisutnost i svevremenitost tako da sada, iz božanske sfere i dimenzije, može biti suvremenik svakog novog naraštaja svojih sljedbenika i suputnik svakog novog vjernika u svojoj zajednici. To znači da se njegovo djelo utemeljenja zajednice trajno nastavlja. On, božanski utemeljitelj novoga naroda Božjega, u svojoj je Crkvi prisutan u snazi Duha Svetoga kojim je opečatio svoje mistično Tijelo te koji njegovo Tijelo sjedinjuje, oživljava i njime upravlja.

Komentirajući redak iz prvog misnog čitanja: *Bî uzdignut njima naočigled i oblak ga ote njihovim očima* (Dj 1, 9), u jednoj svojoj knjizi kardinal Ratzinger piše: *Vjerovati u Kristovo uzašašće znači vjerovati da je u Kristu čovjeku ljudsko biće, kojega smo svi dio, na nov i nečuvan način ušlo u Božju intimnost. Znači da čovjek zauvijek nalazi prostor u Bogu. Nebo nije mjesto nad zvjezdama, nego je riječ o nečemu mnogo većem i odvažnijem; riječ je o tome da čovjek pronade mjesto u Bogu, a to svoj temelj pronalazi u razumijevanju čovječstva i božanstva u Isusu Kristu, raspetome, uskrsnom i u nebo uzašlome. Krist, čovjek koji se nalazi u Bogu, istodobno je trajna Božja otvorenost čovjeku. On sam je stoga ono što mi nazivamo 'nebo', budući da nebo nije prostor nego osoba, osoba onoga u kome su Bog i čovjek nerazdvojivo sjedinjeni. Mi se približavamo nebu, štoviše ulazimo u nebo u mjeri u kojoj se približavamo Isusu te ulazimo u njega. Stoga, uzašašće je proces koji se ovjerovljuje u našim životima svakoga dana.*

Kako su sva otajstva Kristova života *radi nas i našega spasenja* tako i njegovo otajstvo uzašašća moramo promatrati u toj perspektivi. I to ne samo u eshatološkom smislu da ćemo poput njega poslije uskrsnuća od mrtvih u uskrsnim tijelima uzići u prostore božanskoga, nego i u povijesnom smislu svjedočanstva koje smo dužni pružiti pred svijetom. Čuli smo u prvom čitanju kako učenici pitaju Isusa: *Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti kraljevstvo?* (Dj 1, 6). Zaneseni njegovom uskrsnom pobjedom, učenici u sebi pothranjuju nove nade u uspostavu zemaljskog kraljevstva, u fizičko oslobađanje od okupacijske vlasti. Isus im na to odgovara: *Nije vaše znati vremena i zgode koje je Otac podredio svojoj vlasti. Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci... sve do kraja zemlje* (Dj 1, 7-8). Tak po primitku Duha Svetoga, koji im je rasvijetlio pameti da na nov, ispravan način shvate Pisma, ali i svetu povijest vlastitoga naroda, razumjet će kako je Očev plan da svi ljudi budu jedna velika Božja obitelj te kako oni trebaju služiti tom planu svim svojim životom. Taj će se plan postupno ostvarivati kroz njihovo svjedočanstvo Krista, umrloga i uskrsloga, Sina Očeva, koji sve raspršene ljude sabire u jednu obitelj. Svjedočit će kako Bog ljubi čovjeka, svakog čovjeka, osobito one

najmanje, one odbačene, one koji nemaju utjehu ni pomoć u drugim ljudima. No, prvi učenici nisu mogli postati svjedoci dok nisu primili snagu Duha Svetoga. Jedino je on, božanski plam ljubavi i spoznanja, mogao zapaliti apostolski i misijski žar u njihovim srcima; samo im je on mogao otvoriti pamet da shvate kako i neprijatelji mogu biti braća, kako i njih valja ljubiti.

Gospodin Isus daje nalog učenicima da mu budu svjedoci do na kraj zemlje. Po njihovu svjedočanstvu i u naše je krajeve došla Radosna vijest. Primivši je i sami postajemo Kristovi učenici koji su pozvani i poslani pružiti svjedočanstvo Kristove prisutnosti u ovome svijetu. Kad to činimo, u snazi i nadahnuću Duha Svetoga, kad to činimo u svijesti o vlastitoj malenosti i slabosti, a istodobno u snazi Božjeg milosrđa i ljubavi u nama, tada dozivamo nebo na zemlju, tada približavamo nebo zemlji, tada otvaramo skrivena vrata povijesti kroz koja nam teku rijeke milosrđa koje preobražavaju ljudska srca, tada se u nebo Uzašli otkriva kao Prisutni. Velika je to tajna i veliko poslanje. Blago srcu koje je postalo vrata nebeska, vrata kroz koja se na braću i sestre prelijevaju rijeke žive vode. To je srce nebo na zemlji.

U poslanju svjedočenja Isusa Krista moramo se, draga braćo i sestre, dati voditi od kreposti ufanja koja u nama budi silnu radost pa čak i posred najtežih i najvećih poteškoća, jer nam kaže da nismo sami, jer nam kaže da se je ono najveće i najvažnije već dogodilo: Krist je pobijedio sve ono što nas straši i što nas lomi; On je naše nebo na dohvat srca i ruku. Valja nam ga primiti i drugima darovati. O toj radosnoj nadi progovorilo nam je drugo misno čitanje koje je oči naše duše usmjerilo na Isusa Krista, Velikog svećenika nad kućom Božjom. Čitanje je završilo pozivom kojemu se i ja pridružujem: *Pristupajmo stoga s istinitim srcem u punini vjere... Čuvajmo nepokolebljivu vjeru nade jer je vjeran Onaj koji dade obećanje* (Heb 10, 21-23). Krist je uvijek vjeran nama, budimo i mi njemu!

SEDMA VAZMENA NEDJELJA

Dj 7, 55-60; Otk 22, 12-14. 16-17. 20; Iv 17, 20-26

*„Oče sveti, ne molim samo za ove nego i za one koji će na njihovu riječ vjerovati u mene: da svi budu jedno kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu jedno da svijet uzvjeruje da si me ti poslao“
(Iv 17, 20-21)*

Misno evanđelje današnje, sedme vazmene nedjelje, donosi nam dio Isusove velikosvećeničke molite kako ju je zapisao sv. Ivan. U tih nekoliko redaka Ivanova evanđelja gotova da je sažeta sva objava i sva teologija. Isus se predstavlja kao Sin koji ispunja spasenjsko i otkupiteljsko djelo koji svoj vrhunac i ispunjenje ima u darivajućoj ljubavi sve do uzdizanja na križu. Križ pak kao događaj ljubavi postaje mjesto Kristove proslave. Taj događaj privlači skupinu učenika kako bi postali jezgra nove zajednice. Značenje njihova poziva i njihove vjere nije samo u tome da oni imaju život, nego da ga svjedoče i prenesu drugima, po njima i drugi trebaju doći k istoj vjeri, tj. istom zajedništvu života. Ovi drugi su također dužni isto učiniti prema drugima i tako sve do svršetka svijeta kako bi sav svijet došao do vjere koja znači život vječni.

No kako se to događa? Odgovor na ovo pitanje nalazimo, također, u Isusovoj velikosvećeničkoj molitvi. Događa se preko apostolskog *biti u Isusu*. Apostoli, nova zajednica, postaju prigoda kako bi svijet povjerovao u Isusa odnosno postaju vrata na koja svijet ulazi u zajedništvo s Bogom. Isusov zagovor za apostole koji su do vjere došli u izravnom dodiru s Isusom i za one koji će po njihovom svjedočanstvu povjerovati kulminira u molitvi: *Da svi budu jedno kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao. I slavu koju si ti dao meni ja dadoh njima: da budu jedno kao što smo mi jedno - ja u njima i ti u meni* (Iv 17, 21). Iščitavajući pažljivo ove retke uočavamo dvije međusobno povezane tvrdnje: s jedne strane vjernici jednostavno trebaju biti u Ocu i u Sinu, u njihovu jedincatu životu, a to će postići samo ako budu jedno. S druge strane samo ovo jedinstvo između vjernika postaje slika jedinstva između Sina i Oca, a time postaju nešto sakramentalno jer se u njima i po njima očituje i djeluje božansko zajedništvo. Iz navedenoga je očito kako je bitno da ljudi uđu u odnos između Sina i Oca jer se tu otvara put u život, odnosno taj odnos između Oca i Sina ustvari jest život i to život vječni. Taj odnos je jedan i jedinstven, a svi koji u njega uđu postaju jedno te i njihovi odnosi i povezanosti postaju jedno. Ovdje se ne radi o banalnoj primjeni logike, nego o posljedici onoga što nam je Sin objavio, naime, da sadržaj životnog odnosa između Sina i Oca nema samo nekakav izvanjski učinak na odnose među ljudima, nego im utiskuje svoj pečat, svoju kvalitetu te ih dovodi do savršenstva.

Ne može se imati altruističan odnos prema drugome tako što ga se želi za sebe, ne može se posjedovati ljubav inače ju se razara; ljubav se može živjeti i prihvatiti samo u ljubavi. To je otajstvo ljubavi koja se postavlja kao alternativa svijetu koji je usmjeren na samoga sebe i zatvoren u samome sebi. Tko svega sebe ne preda toj ljubavi postaje zarobljen mehanizmima ovoga svijeta. Jasno je da u Božjem životnom prostoru ne može postojati jedna zatvorena zajednica. Taj je prostor životan upravo ukoliko je zajedništvo s Bogom te zajedništvo jednih s drugima. To se zajedništvo u svijetu ostvaruje u mjeri u kojoj se ostvari i živi zajedništvo s osobama Presvetoga Trojstva. Kada Bog poziva ljude u zajedništvo svoga božanskog života, kada ih poziva da sudjeluju u životu Sina u Ocu i Oca u Sinu, u jednome Duhu, kada ih pripušta da sudjeluju u onome koji ih povezuje i sjedinjuje, kada ih pripušta da imaju dioništvo u jednome te istom Duhu tada srž božanskih trojstvenih odnosa kola gotovo

automatski i postaje također odnos između samih ljudi. Taj se odnos utjelovljuje između i unutar nas krštenika. Eto, to je dubina, to je srž kršćanskog života.

Kako nam je danas potrebno to jedinstvo u svijetu koji u procesu globalizacije samo naizgled postaje jedinstveniji i povezaniji. No, u stvarnosti ljudi, pa i cijeli narod, sve se više otuđuju jedni od drugih. Drugačije ne može biti u svijetu gdje se kao najveća vrijednost predstavlja materijalno bogatstvo i užici koje ono može pružiti. Jasno je da u borbi za stjecanjem materijalnog bogatstva ne može biti istinskih prijatelja ni primirja nego samo surova borba za što veći profit. Krist nudi drugačiji svijet, Krist nudi pristup u istinski život, pristup u odnose koji postoje između njega, Sina, njegova božanskog Oca i Duha Svetoga. I ako svijet želi imati život, ako želi doći do istinske vjere, to može ostvariti jedino preko ulaska u taj trojstveni odnos, preko snage privlačnosti tog odnosa i preko poziva da se sudjeluje na tom odnosu. Poslanje, kao i mogućnost svijeta da dođe do vjere kao preduvjeta za spasenje, postoji samo ukoliko to jedinstvo i taj odnos između Oca, Sina i Svetoga Duha bude posvjedočen te učinjen prisutnim i vidljivim u svijetu.

I tu je odgovornost nas Kristovi učenika. Sin odlazi sa svijeta, ali ostajemo mi, njegovi učenici. On ostaje s nama, djeluje u nama i preko nas te samo on može dovršiti djelo Očevog i to u snazi svoga Duha Svetoga kojega dariva svojim učenicima, svojoj Crkvi. Sin ostaje s učenicima u mjeri u kojoj oni ostaju u njegovoj ljubavi, u njegovom biti s Ocem. Stoga bratsko zajedništvo ili biti sjedinjeni Isusovi učenici jest svjedočanstvo pred svijetom i poziv drugima da postanu Kristovi učenici. To svjedočanstvo je život nas kršćana, naše biti u Kristu, naše biti u Bogu. Svjedočanstvo i poziv na ljubav, prikazanje i darivanje sebe u ljubavi, znakovi su prisutnosti Boga koji se u Kristu daruje svijetu.

Svima vam, poštovana braćo i sestre, želim da preko zajedništva življenja u krugu vlastite obitelji i prijatelja otkrijete dubine istinskog zajedništva u Bogu na koje smo svi pozvani.

DUHOVI

Dj 2, 1-11; Gal 5, 16-25; Iv 20, 19-23

*„Braćo! Po Duhu živite pa nećete ugađati požudi tijela!
Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela. Doista,
to je jedno drugomu protivi da ne činite što hoćete.
Ali ako vas Duh vodi niste pod Zakonom“
(Gal 5, 16-18)*

Danas slavimo svetkovinu Duhova, odnosno silazak Duha Svetoga na zajednicu prvih Kristovih učenika. Svetkovina Duhova posvećena je trećoj božanskoj Osobi. Kad je Ivan Krstitelj javno nastupio kao Isusov preteča govorio je svojim suvremenicima kako među njima stoji netko koga oni ne poznaju. Isto bi se moglo reći i za djelovanje i prisutnost Duha Svetoga u životu Crkve i pojedinih vjernika. Vjerujem da bi tek mali broj vjernika znao odgovor na pitanje: Gdje i kako u Crkvi djeluje Duh Sveti te na koji je način Duh djelatan u životu pojedinog vjernika? To ne bi bilo čudno kad bi bila riječ o nečem izvanrednom, nečem rijetkom, što je tako rijetko da se i ne zamijeti. No, riječ je o Duhu Svetome koji u Crkvi, kako reče Sveti Augustin, a tu misao ponavlja i Drugi vatikanski koncil, vrši onu ulogu koju u ljudskom tijelu vrši duša. Kao što duša oživljuje cijelo tijelo te ga sjedinjuje, dajući svakom udu snagu i mogućnost da čini ono što treba, tako i Duh Sveti oživljava i sjedinjuje Kristovo mistično tijelo Crkvu.

Nemoguće je jednim kratkim razmatranjem izložiti bogatstvo odnosa koji postoje između Crkve i Duha Svetoga. Pokušat ćemo tek panoramski ukazati na te odnose i to na temelju onoga što čitamo u Djelima apostolskim. U prvom čitanju, upravo iz Djela apostolskih, čuli smo kako je Duh Sveti sišao nad zajednicu Kristovih učenika te kako ona javno nastupa. U Isusovo vrijeme te u vrijeme kad su napisana Djela apostolska na dan Pedesetnice se je slavio spasenjski događaj na Sinaju kada se je uspostavio židovski narod kao narod Božji. Luka ima pred očima taj događaj te dan nove kršćanske Pedesetnice predstavlja kao dan uspostave novog naroda Božjega – Crkve. Ne bez razloga Lukina Djela apostolska nazivaju se evanđeljem Duha Svetoga. Kakav je dakle odnos između Duha i Crkve te gdje se u Crkvi danas može iskusiti ono djelovanje i prisutnost Duha Svetoga o kojima čitamo u Djelima apostolskim?

Katolička je teologija stoljećima naglašavala odnos između Krista i Crkve, a zbog pojave krivih poimanja Duha Svetoga teologija je ulogu Duha postupno smanjivala te je svedena na pomoćnu ulogu onoga koji pomaže crkvenoj hijerarhiji u upravljanju Crkvom te na ulogu posvetitelja ljudskih duša. Novi zavjet pak prikazuje Duha Svetoga kao Suutemeljitelja Crkve te odnos Duh-Crkva izražava kroz sliku hrama. Crkva je hram Duha Svetoga. U krštenju krštenik prima Duha Svetoga kao zalog buduće slave; u kršteniku stvarno prebiva Duh Sveti: *Ne znate li da ste hram Božji te da Duh Božji prebiva u vama*, pita Pavao Korinćane (1 Kor 2, 16). Isti Duh koji ispunja cijelu zajednicu, prebiva i nastoji preobraziti i srce svakog pojedinca. Proslavljeni Gospodin udjeljuje Duha po čijem se djelovanju rađa ona sveta zgrada Božja u kojoj se kršćani izgrađuju kako bi postali Božje prebivalište u Duhu, piše Pavao Efežanima (usp. Ef 2, 21-22). U toj građevini Krist je živi zaglavni kamen. Sjedinjujući se s njime i vjernici se ugrađuju kao živo kamenje u duhovni dom, za sveto svećeništvo da prinose žrtve duhovne ugodne Bogu, piše Petar u prvoj poslanici (usp. 1 Pt 2, 4-5). Sveti će Pavao osobito u poslanicama Rimljanima i Galaćanima progovoriti o životu po Duhu, odnosno onome što Duh Sveti čini u kršćanicima, a u prvoj Korinćanima će dosta prostora posvetiti darovima, karizmama kojima Duh Sveti izgrađuje Crkvu. Najkraće rečeno Duh Sveti Crkvu sjedinjuje, oživljuje te njome upravlja ne samo preko crkvene hijerarhije, nego i preko bezbrojnih darova koji udjeljuje svim vjernicima. Kao što se je vezao za

čovještvo Isusa iz Nazareta za vrijeme Isusova zemaljskog života tako se Duh Sveti veže i za njegovo mistično Tijelo, Crkvu. Zato će crkveni oci moći napisati da ondje gdje je Crkva tu je i Duh Božji; a gdje je Duh Božji tamo je i Crkva i svaka milost (sv. Irenej). Za Svetog Augustina crkveni raskol, primjerice, nije toliko pitanje crkvene discipline koliko je riječ o pneumatološkoj herezi, odnosno grijehu protiv Duha Svetoga. Drugim riječima, onaj tko ne gradi Crkvu u Duhu i zajedništvu griješi protiv Duha Svetoga. Isti će Augustin izreći misao kako netko ima onoliko Duha Svetoga koliko ljubi Crkvu.

No, iznova postavimo pitanje: Gdje u Crkvi možemo sa sigurnošću susresti prisutnost te oživljujuće i posvećujuće djelovanje Duha Svetoga? I najkraći odgovor: Duh Sveti Crkvu oživljuje, posvećuje, izgrađuje i njome upravlja preko riječi Božje, preko sakramenata i djela ljubavi. Duh Sveti je prvi autor Svetog pisma i njegov prvi tumač i svaki put kad se u zajednici vjernika navijesti Riječ Božja na djelu je Duh Sveti; događa se jedan duhovski događaj. Duh Sveti određenim obredima Crkve, koje nazivamo sakramentima, daje plodnost i učinkovitost da ostvare ono što označuju. Bez Duha sakramenti bi bili tek prazni obredi, prazne formule, a po Duhu Svetome nama vjernicima postaju izvor života i obnove milosnog života u nama. Po karizmama, duhovnim darovima Duh uljepšava lice Crkve te Crkvu trajno izgrađuje po darovima koje udjeljuje pojedinim vjernicima. Svaki dar pa čak i naravni kad ga se stavi na službu izgradnje zajednice postaje milosni događaj, postaje očitovanje prisutnosti Duha Svetoga. Može biti riječ o posjeti bolesnicima, zatvorenima, o tješnju ožalošćenih te o stotinama drugih situacija u kojima vjernici pomažu jedni drugima. I svaki put kad učinimo neko djelo iz ljubavi prema bližnjemu i Kristu koji je prisutan u njemu tada je u nama na djelu Duh Sveti, znali mi to ili ne. Duh nas, kratko rečeno, čini Božjom djecom, suobličuje nas Isusu Kristu te nas po Kristu i s Kristom i u Kristu vodi u kuću Očevu u kojoj ima mnogo, bezbroj stanova za Božju ljubljenu djecu.

Eto sve to vrši, djeluje, izvodi jedan Duh Sveti koji je darovan Crkvi i svakom vjerniku u Crkvi. Poštovana braćo i sestre, svima vam želim da postanete duhovne osobe, osobe koje vodi Duh Sveti i koje žive pod vodstvom Duha Svetoga. Kršćanski su sveci pokazali kolike se divne i velike stvari događaju kad se prepustimo vodstvu Duha Svetoga. Učinimo to i mi današnji kršćani. Neka vam je blagoslovljena današnja svetkovina Duhova.

DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz 62, 1-3; 1 Kor 12, 4-11; Iv 2, 1-12

„Na svadbu bijaše pozvan Isus i njegovi učenici. Kad ponesta vina, Isusu će njegova majka: 'Vina nemaju'. Kaže joj Isus: 'Ženo, što ja imam s tobom? Još nije došao moj čas!' Njegova će mati poslužiteljima: 'Što god vam rekne, učinite!'“
(Iv 2, 2-5)

Prošlu smo nedjelju slavili Gospodinovo krštenje koja je ujedno bila njegova prva javna objava, očitovanje kao miljenika, pomazanika Božjega. Danas smo čuli Ivanov izvještaj o događajima iz Kani Galilejske, gdje je Gospodin učinio svoje prvo čudo te objavio svoju slavu. U krštenju na Jordanu Otac je posvjedočio za Sina. U Kani će Sin svojim djelom svjedočiti za sebe. Cilj prvog i drugog Isusova bogojavljenja jest probuditi vjeru kod učenika. Evanđelist Ivan će donijeti Isusove riječi *kako je došao da ljudi život imaju, u izobilju da ga imaju* (Iv 10, 10). No, kako bi Isus priopćio ljudima život koji je u sebi samome donio ljudima na dar, potrebno je da ljudi sa svoje strane taj dar prime, a primaju ga vjerom i to vjerom koja ispovijeda Isusa kao ne jednoga od Božjih poslanika, nego kao Sina Božjega, kao *Put, Istinu i Život* (usp. Iv 14, 6). Isus je zadnji temelj i smisao ljudske egzistencije. U njemu se nalazi ključ kojim se dešifrira tajna zvana čovjek; tajna ljudske patnje te smisla života i smrti. Ivan će zaključiti izvještaj u Kani Galilejskoj riječima da su vidjevši Isusovo prvo znamenje povjerovali u njega njegovi učenici. Vjera je ono što je Ivanu na srcu. On želi da oni koji čuju riječ njegova evanđelja dođu do vjere u Isusa, da povjeruju u njega, da po vjeri stupe u zajedništvo života s Isusom, a ono se ostvaruje u hodu s njime, u njegovu nasljedovanju.

Zanimljivo je da se u središtu izvještaja o prvom Isusovom čudu nalazi Isusova Majka Marija. Ivan naglašava kako je upravo njezina vjera potakla Isusa da učini prvo znamenje, da objavi svoju slavu. Zanimljivo, na tridesetogodišnju Božju šutnju Marija odgovara čvrstom vjerom, čvrstim pouzdanjem kako je njezin Sin moćan učiniti ono što ga ona zamoli. Kao da Ivan želi reći da se po Marijinoj vjeri u srcu učenika upalilo svjetlo vjere. Marija se predstavlja kao posrednica između potrebnih i Sina koji može riješiti njihove potrebe. Nije od puno riječi, tek će Sinu: *Vina nemaju!*, a slugama: *Što god vam rekne učinite!*. Marija djeluje, ona je brižna Majka, pomoćnica koja primjećuje oskudicu i koja reagira. Nije skršila ruke i kukala kako na svadbi vina nedostaje i kako će se mladenci osramotiti. Ona djeluje i obraća se onome tko može riješiti nastali problem. Isusov odgovor Majci: *Ženo, što ja imam s tobom! Još nije došao moj čas!*, može se isprva učiniti tvrdim i nepristojnim, ali nije tako. Marija ga nije tako doživjela. Ona je Sinov odgovor doživjela potvrdno, kao njegovu spremnost da usliši njezinu molbu. Uostalom, on ne može odbiti ni jednu molbu i zagovor takve Majke.

Papa Ivan Pavao II., u svojoj enciklici *Redemptoris Mater* (Otkupiteljeva Majka), s pravom veli da događaj iz Kani upućuje na Kalvariju. Na to upućuju prve riječi poglavlja: *Trećega dana bijaše svadba u Kani Galilejskoj te riječ čas*. Isusov čas je čas njegove muke i smrti, a u ivanovskoj misli to je ujedno i čas Isusove proslave. Kana upućuje na Kalvariju, Kalvarija objašnjava Kanu. Naime, na Kalvariji će raspeti Isus Majci pod križem otkriti njezin najdublji identitet i njezino poslanje u vremenu Crkve. Ona postaje Majka u redu milosti; njoj Isus povjerava svoju braću i sestre koje je po križu sabrao i okupio kao Božju djecu, kao subaštinike Kraljevstva koje je Otac po njemu pripremio prije postanka svijeta.

Nama vjernicima, liturgija druge nedjelje kroz godine i poruka Ivanova evanđelja, poziv je da stupimo na put vjere i nasljedovanja Onoga koji je radi nas postao Put, Istina i Život. Poziv je to, također, da u svoj život primimo Majku Mariju, da je pozovemo u svečane trenutke vlastita života, svadbe i proslave, kao i one tužne. Nitko poput majke ne poznaje

dijete i njegove potrebe. Baš nam je danas tako potrebno da se voda našega života, počesto ustajala i zamučena, preobrazi u vino, a vino je u Svetom pismu simbol radosti, simbol svetkovine, pjesme i slavlja. Nije beznačajno što Isus prvo znamenje čini na svadbi; zasigurno ne kako bi se gosti bolje ponapili, nego s dubokom porukom da je on nazočan na svakoj svadbi kršćanskih vjerenika te da je njegova želja da na svadbi i u životu vjernika, kršćanskih vjerenika, supružnika vlada radost. Isus je jamac istinske kršćanske radosti.

Vrlo je važno što češće ovo ponavljati jer kod dijela vjernika postoji razmišljanje kako bi kršćani trebali biti žalosni, mrki, obješenog nosa, a to je daleko od istinskog kršćanstva. Isus se nad nama raduje, mi smo njegova radost. U biti, u svijetu i ne može biti istinske radosti izvan kršćanske. Svijet se može veseliti i izvanjski radovati stotinama stvari i razloga, no istinska radost koja mijenja ljudska lica i srca dolazi odozgor, od Boga. Ta je radost plod spoznaje da se Bog ne krije u polutama sakralnih objekata, u zatvorenim samostanima, čuvenim svetištima i svetim mjestima. Bog dolazi na svadbu, u obitelj, u svakodnevnicu, na naše putove, velike i male, prave i krivudave. A kao i u Kani tamo je već Marija. Kao slugama u Kani i nama danas progovara: *Što god vam reknu učinite!* Po Marijinoj vjeri i poslušnosti slugu u Kani dogodilo se čudo pretvorbe vode u vino. Čuda se i danas događaju ondje gdje se vrši volja Božja, ondje gdje se čini što Isus od nas traži. I danas, iz dana u dan, na oltarima crkava diljem svijeta Isus pretvara, ne više vodu u vino, nego vino u vlastitu Krv, u istinsko piće koje nudi okus rajske, vječne radosti, radosti zbog zajedništva s njime koji je izvor svjetlosti, života i svetosti.

TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Neh 8, 2-4a. 5-6. 8-10; 1 Kor 12, 12-30; Lk 1, 1-4; 4, 14-21

„Isus se u snazi Duha vrati u Galileju te glas o njemu puče po svojoj okolini... I uđe u Nazaret, gdje bijaše othranjen. I uđe po svom običaju na dan subotni u sinagogu te ustane čitati. Pruže mu Knjigu proroka Izaije. On razvije knjigu i nađe mjesto gdje stoji napisao: 'Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza!'“
(Lk 4, 14. 16-18)

U govoru o Gospodinu Isusu i njegovu javnom poslanju nerijetko se premalo računa vodi o prisutnosti Duha Svetoga u njegovu životu. No, evanđelja nam, premda ne baš preopširno, ipak nude drugačiju sliku. Naime, predstavljaju nam Gospodina Isusa kao Božjeg Pomazanika koji u snazi pomazanja kojega je primio, a pomazan je Duhom Svetim, vrši poslanje koje mu je Otac odredio. U odlomku misnog evanđelja čuli smo kako sv. Luka početak Isusove evangelizacijske aktivnosti povezuje s djelovanjem Duha. Nakon kušnje u pustinji *Isus se u snazi Duha vrati u Galileju... (gdje) naučavaše po njihovim sinagogama* (Lk 4, 14-15). Kao da Luka aludira da Isus naučavaše jer je bio u snazi Duha i jer je prethodno u snazi istog Duha definitivno porazio sotonu.

Sveti Luka smješta početak Gospodinova evangelizacijskog poslanja u Nazaret, u grad *gdje bijaše othranjen*. U subotu, *po svom običaju*, Isus ulazi u sinagogu. To znači da je sinagoga mjesto gdje je redovito slušao i upijao Božju riječ; slušao navještaj Božjeg spasenjskog djelovanja, kako ga opisuje Stari zavjet. Isus ustane čitati, a pruže mu knjigu proroka Izaije. *On razvije knjigu i nađe mjesto gdje stoji napisano*. Očito, Isus točno zna što traži, a pročitao je retke proroka Izaije (Tritoizaije) koji govore o Sluzi Jahvinu na kojemu počiva Duh Gospodnji te koji, jer je pomazan Duhom, donosi radosnu vijest siromasima, oslobođenje sužnjima, vid slijepima. Gospodin Isus u programu Izaijina Sluge Jahvina prepoznaje program vlastitog života. Radi se u stvari o programu koji može stajati kao prolog cjelokupna Isusova djelovanja, odnosno njegova života. Već sada na početku sve je “zapisano”: Isus naviješta Radosnu vijest; *danas* u kojem se ispunja Pismo koje odzvanja u ušima, no njegovi ga sugrađani *izbaciše ga iz grada*, a Isus *prođe između njih i ode*.

Već na početku evanđelja imamo prefiguraciju Kristova otajstva kojeg Izrael odbacuje, a pogani mu se otvaraju. Prema ovom Lukinu odlomku Isus započinje svoje propovijedanje citirajući dugački odlomak proroka Izaije (61, 1-2): *Duh Gospodnji na meni je, jer me pomaza! On me posla blagovijesnikom biti siromasima, proglasiti oslobođenje sužnjima....* Citat se zaustavlja na retku: *proglasiti godinu milosti Gospodnje*, dok kod Tritoizaije slijedi i *dan odmazde Boga našega*. Duh šalje Isusa kako bi navijestio Evanđelje milosrđa, a ne dan Božje srdžbe o kojem je govorio Ivan Krstitelj (usp. Lk 3, 7-9; 7, 18-23).

Puna snage Duha Isusova riječ je nova riječ (*nova li nauka*, Mk 1,27), zapovjedna (*naučava kao onaj koji ima vlast*, Mk 1, 22.27), slobodna i osloboditeljska (*zapovijeda čak i nečistim dusima te mu se pokoravaju*). U novosti snage Duha kojom su ispunjene njegove riječi, Isus nadvisuje zakon (*Čuli ste da je rečeno... a ja vam kažem...*, Mt 5-7). Na njegovu riječ ribari postaju ribari ljudi (Mk 1, 16-20), a njegova čudesa inauguriraju mesijansko doba (Lk 7, 22). Isus ne samo da evangelizira u Duhu Svetome, nego evangelizira o Duhu Svetome, evangelizira Duha Svetoga. Kod sinoptika nalazimo potvrđene dvije Isusove logie o Duhu Svetome: onu o psovci/grijehu protiv Duha Svetoga (Mk 3, 29; 12, 31; Lk 12, 10) te o pomoći koju će Duh dati učenicima pred sudovima (Mk 13, 11; Mt 10, 20; Lk 12, 12). Duh Sveti će biti odvjetnik i branitelj vjernika u budućim progonima.

Duh podjeljuje Isusu-Mesiji proročko pomazanje, čineći ga ne jednim od proroka, nego prorokom posljednjih vremena, konačnim prorokom (Dj 3,22; Pnz 18,15). Dok je kod starozavjetnih proroka nadahnuće bilo djelomično i vremenski ograničeno, povezano s osobitim trenucima u životu naroda ili proroka, kod Isusa utjecaj Duha je potpun i trajan: on

je onaj koga Bog posla, Božje riječi govori jer Bog Duha ne daje na mjeru (Iv 3, 34). Duh omogućuje da se u Isusu ispune starozavjetna obećanja: u Duhu, Isus ne samo da govori i ostvaruje riječi Božje, nego je On Riječ Očeva tijelom postala (Iv 1, 13).

Duh Sveti je ne samo snaga Isusova djelovanje, nego je i izvor njegove molitve. S trenutkom primanja Duha Svetoga u krštenju, Luka povezuje prvi spomen Isusove molitve: *I dok se molio, rastvori se nebo, siđe na nj Duh Sveti* (Lk 4, 21-22). U evanđeljima, osobito Lukinu, posebna se pozornost posvećuje Isusovoj osobnoj molitvi, ali je samo jedanput izričito rečeno da je Duh Sveti izvor Isusove molitve. Nakon povratka 72 učenika *u taj isti čas uskliknu Isus u Duhu Svetom: 'Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Da, Oče, tako se tebi svidjelo* (Lk 10, 21). Mada je izričito spominjanje Duha sadržano samo u ovoj molitvi, treba primijetiti da sve Isusove molitve, u sva četiri evanđelja, zajednički imaju zaziv "Oče". Taj zaziv, u svojem aramejskom obliku, *Abba*, izražava nečuvenu intimnost s kojom se nijedan pobožan židov ne bi usudio obratiti Bogu. Po objavi znamo da je Duh onaj koji više *Abba! Oče!* (Gal 4, 6). Duh to ne može vikati zbog sebe sama budući da nije rođen od Oca, nego od Oca *proizlazi*. Od Oca je rođen Sin. Dakle, samo u Sinu i onima koji su primili posinstvo Duh može vikati *Abba! Oče!* S druge strane treba reći da svaki put kada se ovim zazivom obratio Ocu, znači da nam Duh nadahnjuje tu molitvu. Bez Duha uprazno izgovara *Abba*, tko god ga izgovara, reče sv. Augustin.

Isusovim nastupom u sinagogi u Nazaretu otpočeo je *dan*s vječnog Božjeg milosrđa prema ljudima, otpočeo je dan bez zalaza. Više se nikada ne će sakriti Božje lice jer se je u licu Čovjeka iz Nazareta otkrilo lice milosrdnog Boga, a istodobno u njegovu je licu pred Bogom zasjalo istinsko lice Čovjeka; čovjeka kako ga Bog zamišlja i želi u svome milosrdnom stvarateljskom planu.

ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

Jr 1, 4-5. 17-19; 1 Kor 12, 31-13, 13; Lk 4, 21-30

„Danas se ispunilo Pismo što vam još odzvanja u ušima'.
I svi su mu povlađivali i divili se milini riječi koje su tekle iz njegovih usta“
(LK 4, 21-22)

Međuljudski odnosi, počevši od obitelji, jezgre i najuže društvene zajednice, koliko bogati i obogaćujući, znaju biti složeni, teški, opterećujući. Složenost odnosa osobito dolazi do izražaja kad su članovi jedne zajednice animirani različitim interesima, kad ih ti interesi razjedinjuju i sukobljavaju. Unutar takvih odnosa, a koji nažalost prožimaju brojne suvremene obitelji i šire društvene skupine, veoma je teško naviještati Božju poruku koja poziva na obraćenje, na životni zaokret, na preispitivanje vlastite savjesti i provjeru životnih opredjeljenja i stavova. S tim su se poteškoćama susretali starozavjetni proroci, s njima se je susretao Gospodin Isus, a s njima se susreću i suvremeni navjestitelji Kristove blage vijesti, svećenici, vjeroučitelji i kršćanski roditelji.

Misna čitanja četvrte nedjelje kroz godinu predstavljaju nam Gospodina Isusa u njegovu gradu Nazaretu. Nakon početnog oduševljenja zbog naviještene riječi, dolazi do hlađenja, sablažnjivanja, protivljenja te do otvorenog neprijateljstva prema Gospodinu. To će neprijateljstvo porasti do točke da će ga njegovi sumještani pokušati i ubiti. Evanđelist Luka tako već na početku svoga evanđelja, a riječ je o prvom Gospodinovu javnom nastupu u sinagogi u Nazaretu, pretkazuje sve daljnje što će se dogoditi u Isusovu životu. Naime, kako će se za svoga javnog poslanja Gospodin Isus susresti s protivljenjem i neprijateljstvom svojih sunarodnjaka te kako će stoga svoju poruku obraćenja i spasenja postupno usmjeriti prema svim ljudima. Upravo evanđelist Luka, više od drugih, naglašava univerzalnost spasenja koje donosi i koje znači Isus.

Lukin izvještaj o Gospodinovu nastupu u Nazaretu može se iščitati i kao povijest duše, kao povijest duhovnog života koji pođe u krivo. Stoga vjerujem da se u toj povijesti svi zajedno možemo prepoznati, ako ne zbog drugoga, ono zbog iskustva vlastitih životnih promašaja te zbog iskustva pogrešnih životnih odluka. Naime, Luka veli kako je Gospodinova riječ izazvala početno oduševljenje kod slušatelja: *Svi su mu povlađivali i divili se milini riječi koje su tekle iz njegovih usta* (r. 22). Vjerojatno je Gospodin Isus tumačio odlomak proroka Izaije, koji je prethodno navijestio kao vlastiti životni program. Ne znamo što je točno rekao, no svakako je njegova riječ izazvala početno oduševljenje.

Slično se često događa i s nama kad čujemo neku dobru, poticajnu vijest ili kad se susretnemo s Božjom riječju u osobnoj molitvi ili u liturgiji. U nama se javlja početno oduševljenje. Zagrijemo se za vijest, za riječ. Poželimo se za nju zauzeti, ali više na razini riječi nego na razini životnih odluka. No, početna vijest ili riječ oduševljenja zahtjeva daljnje promišljanje, zahtjeva dodatne informacije: što, kako, kuda to vodi itd. Gospodin je svoje sumještane pozvao na ispit savjesti, na susret s istinom iz vlastite nacionalne i životne prošlosti. Nije kod njih naišao na spremnost, stoga i njegovo razočarenje i zaključak kako *nijedan prorok nije dobro došao u svom zavičaju* (r. 24). Zaista, nije. Naime, predrasude ili umišljenost u poznavanje i posjedovanje istine često su najveće zapreke u spoznaji istinske istine. I kod nas samih događa se da se ono početno oduševljenje ne razvija na ispravan način zbog umišljenosti kako nam nije potrebno dalje upoznavati primljenu vijest ili riječ, kako nije potrebno dalje tragati za istinom, osobito za istinom o sebi. I mi u sebi osjetimo otpor i protivljenje prema osobama ili situacijama koje dovode u pitanje našu sliku o sebi, naše visoko mišljenje o vlastitoj veličini, poštenju, moralnosti itd. I kad se dogodi da netko postavi u pitanje našu istinu, osobito istinu o nama samima, tada se preobražavamo u protivnike, u

neprijatelje, u osobe spremne na sve kako bi obranile svoju istinu ili istinu o sebi. Gospodinovi sumještani su se, veli Luka, ispunili gnjevom, izbacili Isusa iz grada te ga odveli na rub brijega kako bi ga strmoglavili. No, on prođe između njih i ode (rr.2 8-30). Osobi koja nije spremna tražiti i prihvatiti istinu o sebi događa što i Nazarećanima, naime Isus prolazi mimo njih, odlazi od njih. No, ne kao da bi digao ruke od njih, nego kako kod njih nema spremnosti prihvatiti istinu, tako ne mogu prihvatiti ni Isusa, jer je on Istina.

Ne bez razloga sv. je Terezija Avilska definirala krepost poniznosti kao poznavanje samih sebe. Biti ponizan znači znati istinu o sebi. No, vrijedi i obratno: tražiti i prihvatiti istinu preduvjet je kršćanske kreposti poniznosti, a ona je pak preduvjet prihvaćanja Isusa, tj. preduvjet koji omogućuje Isusu da uđe u naš svijet, u svijet naših odnosa, naših želja i težnji kako bi ih preobrazio. Istinska preobrazba pojedinog srca, a po pojedinom srcu i preobrazbe obitelji i društva, događa se ondje gdje se optužujući prst ne upire u drugoga nego u sebe same. Jedino srce preobraženo u susretu s Kristom može graditi nove odnose uzajamnosti, prijateljstva i ljubavi. Ili, kako će to istaknuti sv. Pavao u drugom čitanju: ljubav je najveći od svih darova; no i ljubav ima svoje kriterije, a jedan je od njih, možda i najvažniji, upravo poniznost. Dakle, po poniznosti do istine; po istini do ljubavi, a po jednom, drugom i trećem do Isusa Krista, a to znači do svega, jer je sve u njemu, jer sve zadobiva svoju vrijednost po njemu; bez njega sve je ništa, a zbog njega ono što se čini ništa postaje sve.

PETA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz 6, 1-2a. 3-8; 1 Kor 15, 1-11; Lk 5, 1-11

„Kada dovrši pouku, reče Šimunu: 'Izvezi na pučinu i bacite mreže za lov'.
Odgovori Šimun: 'Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa ne ulovismo,
ali na tvoju riječ bacit ću mreže' Učiniše tako te uhvatiše veoma mnogo
riba; mreže im se gotovo razdirale“ (Lk 5, 4-6)

Ako nas je misno evanđelje prošle, četvrte nedjelje kroz godinu pozivalo na otkrivanje istine o sebi, odnosno na stav poniznosti kao preduvjeta da istinu možemo prihvatiti, današnji odlomak misnog evanđelja po sv. Luki ide korak naprijed. Luka nas izvještava o pozivu prvih učenika na nasljedovanje Isusa kao uzoru svakog kršćanskog poziva i ostvarenja kršćanskog života po tom pozivu.

Treći evanđelist nam predstavlja Gospodina Isusa kako u Kafarnaumu poučava mnoštvo. Kao katedra mu služi jedna od ribarskih lađica, i to ribara Šimuna. Ne znamo o čemu je Gospodin govorio, no očito je njegova riječ na ribare ostavila duboki dojam jer se, razočarani noćnim nikakvim ulovom, odlučuju na njegovu riječ iznova baciti mreže i to u vrijeme kad se ribe ne love. Onaj tko je bacao mreže u more te ih ručno vukao van, zna kako je to fizički težak i naporan posao. Težina mreže savija kralježnicu, a tanke mrežne niti do krvi se zadiru u ruke. Posao je to koji traje satima, a za nevremena i glava je u torbi. Ribarska muka i tegoba su naplaćeni kad je ulov obilan. No, kad je mreža prazna, razočarenje je veliko, baš kao i to jutro u Kafarnaumu: *Svu noć smo se trudili*, veli Šimun, *i ništa ne ulovismo, ali na tvoju riječ bacit ću mreže* (r. 5). Razočarani ribar Šimun ima povjerenja u Isusovu riječ. Povjerenje mu je nagrađeno čudesnim, preobilnim ulovom. Možemo samo zamisliti Šimunovu radost i oduševljenje bogatim ulovom. Nije imao o tome kad ni razmišljati. Posve predan poslu vađenja ribe, još mu do svijesti ne dolazi kako se to zapravo dogodilo. No kad je ribu izvukao na lađicu i to uz pomoć drugih ribara, kad su se osjećaji radosti i oduševljenja zbog prebogata ulova smirili, u njemu se javilo pitanje: Kako? Otkud? Dolazi do odgovora da se je ulov dogodio *na Isusovu riječ*, jer je imao povjerenja u njegovu riječ.

Čudesan ulov otvara Šimunu oči. Pada do Isusovih nogu uz riječi: *Idi od mene. Grešan sam čovjek, Gospodine!* (r. 8). Susret s Isusom, povjerenje u Isusovu riječ, dovode Šimuna do susreta sa samim sobom. Isus nije tek jedan od izvanrednih učitelja, rabija i putujućih propovjednika. Susret s Isusom za Šimuna postaje bogojavljenje, susret s Božjom svetošću, a u tom susretu jedino što se može doživjeti upravo jest vlastita grješnost. Zato i kaže: *Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!* No, naravno da Isus neće otići od njega, jer je došao *zvati grešnike, a ne pravednike*.

Šimunova reakcija u susretu s Božjom svetošću i blizinom, koja se objavljuje u Isusovim riječima i djelima, je ljudska i očekivana. Spoznaja vlastite grešnosti, vlastite životne nedostojnosti da se bude pred licem tri put svetog Boga, rađa strahom i trepetom. No, stiže Isusova riječ: *Ne boj se! Odsada ćeš loviti ljude!* (r. 10). Luka zaključuje izvještaj riječima: *Oni izvukoše lađe na kopno, ostaviše sve i pođoše za njim* (r. 11). Susret prvih učenika s Isusom mijenja njihov pogled na život, na vrijednosti kojima su se do tada posvetili. Njihov život je bio ribarenje; ulov i prodaja ribe. Vjerojatno je Šimun imao ribarski obrt i to udružen sa Zebedejem, ocem Ivana i Jakova. Ribarenje je bilo njihov život, njihov svijet. Čudesan ulov ribe doveo ih je do otkrića drugih vrijednosti, do otkrića kako postoji nešto važnije od ribe, a to je Onaj koji im je omogućio čudesan ulov. Na Isusov poziv da mu se pridruže u *lovu na ljude*, oni ostavljaju sve što su do tada smatrali najvrjednijom i najvećom stvarnošću vlastita života.

Lukin prikaz poziva prvih učenika sve druge Kristove učenike izaziva na promišljanje o vlastitom moru životu. Kako i kuda plovimo? Tko drži kormilo našega života i kamo je

prova usmjerena? Čemu smo posvetili svoj život? U mnoštvu svakodnevnih obveza, susreta, životnih razočarenja, malih i velikih, što uistinu želimo? Za što uistinu živimo? Je li Gospodin Isus zajedno s nama na našoj životnoj lađici? Ima li i u nama spremnosti na njegovu riječ *baciti mreže*? I kad se dogodi čudesan ulov, hoćemo li se svim snagama svoga bića baciti na ulov, kako nam ne bi izmaknuo iz ruku, ili ćemo, poput Šimuna, usmjeriti pogled na Onoga tko nam je darovao ulov?

Jedino je Isus uistinu Onaj tko može u olujama naših života izgovoriti riječi: *Ne boj se!* Čini mi se da nam je ta Isusova riječ potrebna upravo danas, kad se čini da nikakvu sigurnost ne može pružiti ni politika ni ekonomija ni kultura ni znanost. Treba nam ta Isusova riječ: *Ne boj se!*, jer se je mnogo toga u suvremenom svijetu urotilo protiv čovjeka.

Završimo ovo razmišljanje molitvom: „Gospodine Isuse, molimo te; uđi u lađicu našega života. Uzmi kormilo u svoje ruke i usmjeri našu lađicu kamo ti hoćeš. Hoće li to biti Tabor ili Kalvarija, slava ili križ, nema veze, samo neka je kormilo u tvojim rukama. Amen“.

ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Jr 17, 5-8; 1 Kor 12. 16-20; Lk 6, 17. 20-26

*„Blago vama siromasi: vaše je kraljevstvo Božje!
Blago vama koji sada gladujete: vi ćete se nasititi!
Blago vama koji sada plačete: vi ćete se smijati!
Blago vama kad vas zamrže ljudi i kad vas izopće i
pogrdе te izbace ime vaše kao zločinačko zbog Sina Čovječjega!“
(Lk 6 , 20-22)*

Misna čitanja šeste nedjelje kroz godinu usmjerena su na kršćansku krepost nade. O kreposti nade malo se i rijetko govori, a ipak bez nade se ne može živjeti. Već na razini svakodnevnog života u kojemu doživljavamo razne protivštine, suprotstavljanja, poniženja i padove, osobne, obiteljske i društvene, krepost nade otkriva svoje silno značenje za ljudski život. Svima je poput kruha nasušnoga potrebna nada. Nada je pogled i pokret srca usmjeren prema naprijed, prema sutra; pokret je to koji izriče samo jednu misao koja je zajednička svim ljudima: *Bit će bolje!* U nama ostaje čvrsta nada u bolje sutra premda nam naše zajedničko iskustvo kaže kako smo u svojoj ljudskoj nadi često bili prevareni i iznevjereni. Često je naša nada doživjela brodolom na hridinama politike, gospodarstva, kulture, znanosti pa čak i religioznosti. Dubina razočarenja odgovara veličini nade koju smo polagali u nositelje naše nade. Upravo to iskustvo razočarenja potiče nas kršćane da propitkujemo svoju, kršćansku nadu. Čemu ili kome se mi nadamo u našem stvarnom životu, a što bi zaista trebao biti objekt naše kršćanske nade?

Prvo misno čitanje, iz proroka Jeremije, nudi određeno otrježnjenje u tom pogledu. Jeremija je tvrd, krut, gotovo do boli: *Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka i slabo tijelo smatra svojom mišicom i srce svoje odvraća od Gospodina!* (Jer 17, 5). Uistinu, onaj tko vlastito srce odvraća od Gospodina, koji se od njega udaljava, nalazi se na putu prokletstva. Biti udaljen, odbačen od Gospodina, znači biti proklet.

Često se zna pročitati kod domaćih i stranih dežurnih kritičara kršćanstva kako je kršćanstvo religija bez radosti i protivna težnjama suvremenog čovjeka. Takvi pokazuju da uopće nisu shvatili bit kršćanstva. Kršćanstvo obožava čovjeka; sve je u kršćanstvu usmjereno prema čovjeku; prema zaštiti i obrani njegova neuništiva dostojanstva koje izvire iz samoga Boga. Kršćanstvo uči kako je čovjek tako velik da je i sam Bog poradi čovjeka postao čovjek. No, kršćanstvo također zna i uči kako je usprkos svojoj prirodnoj veličini čovjek kadar pasti tako i toliko nisko da ga u tome gotovo nijedno drugo stvorenje ne može dostići. Čovjek je u sebi i po sebi neizmjerljivo velik i veličanstven, a istodobno silno malen i nedostatan. Upravo tu istinu o čovjekovu dvojstvu, veličini i krhkosti, ima na umnu sveti pisac kad govori o čovjekovu prokletstvu. Čovjek postaje proklet kad želi vlastitim snagama biti velik, biti sam svoj Bog. A, paradoksalno, čovjek postaje silno velik, baš poput Boga, kad izabire put nasljedovanja samoga Boga; put koji iz vlastitih visina vodi u sniženje, u poniznost. No, potrebna je vjera za to shvatiti.

O tom putu i pogledu koji preokreće vrijednosti za kojima ljudi žude, za koje su spremni žrtvovati zdravlje, obitelj, spokojan i miran život, progovara Gospodin u evanđelju. Riječ je o blaženstvima kako ih donosi sv. Luka, a koja po sebi nadilaze perspektive sigurnosti i sreće što ih mogu ponuditi zemaljska dobra. Svojim blaženstvima Isus je preokrenuo način vrednovanja svega što nam se događa u životu. Naime, često se u svojoj nadi u bolje sutra vodimo neposrednim, trenutnim interesima i zadovoljstvima. No, Isus nas poziva na pogled iz perspektive vječnosti, iz perspektive vlastite veličine ljudskoga bića stvorena na Božju sliku i priliku. U ovoj drugoj, Božjoj perspektivi vrijedi neka druga logika, ne ona naša tržišna, politička, umjetnička, ona naša svakodnevna zemaljska. U Božjoj logici vrijedi: *Blago vama siromasi... Blago vama koji sada gladujete... Blago vama koji sada*

*plačete... Blago vama kad vas zamrže zbog Sina Čovječjega (Lk 6, 20-22). Naravno da siromaštvo, glad, plač i progonstvo ne čine po sebi nikoga blaženima. No, prihvaćanje tih životnih protivština s pouzdanjem u Božju očinsku dobrotu vodi k istinskom blaženstvu. To je ustvari odjek Jeremijine riječi: *Blagoslovljen čovjek koji se uzdaje u Gospodina i kome je Gospodin uzdanje!* (Jer 17, 7).*

Lukina verzija blaženstava je kraća od Matejeve te donosi i konkretan rezultat Jeremijina čovjeka koji se uzda u čovjeka, u samoga sebe, u stvorenje: *Jao vama bogataši: imate svoju utjehu! Jao vama koji ste sada siti: gladovat ćete. Jao vama koji se sada smijete: jadikovat ćete i plakati! Jao vama kad vas svi budu hvalili. Ta tako su činili lažnim prorocima oci njihovi!* (Lk 6, 24-26). Bogatima, sitima i nasmijanima ne prijete se zbog dobara koja posjeduju, nego jer su u ta svoja dobra položili svoju nadu i svoju sigurnost. Zato je *jao* njima. Oni se zadovoljavaju kraljevstvom zemaljskim te ne primjećuju ono nebesko koje dolazi s Isusom. A jedino kraljevstvo Božje, tj. Božja prisutnost i njegova milosrdna ljubav, a to je njegova vladavina, mogu uistinu obogatiti i nasititi ljudsko srce, iznutra ga preobraziti te ga učiniti središtem svijeta jer se u tom središtu krije ono najsredište, a to je sam Bog.

Na blaženstvima se ne može, veli papa Benedikt, izgraditi društveno-socijalni poredak, ali su blaženstva poziv svakom pojedinom kršćaninu na ozbiljan ispit savjesti o vlastitoj kršćanskoj nadi.

SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

1 Sam 26, 2.7-9, 12-13, 22-23; 1 Kor 15, 45-49; Lk 6, 27-38

„Ljubite svoje neprijatelje, dobro činite svojim mrziteljima, blagoslivljajte one koji vas proklinju, molite za one koji vas zlostavljaju... Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan“ (Lk 6, 27-28. 36)

Današnje misno evanđelje nastavak je Gospodinova govora o blaženstvima, o čemu smo slušali prošle nedjelje. Slušajući zahtjeve koje pred nas stavlja naš božanski Učitelj gotovo smo se prepali i obeshrabrili pred tako visokim moralnim zahtjevima koji su pred nas stavljeni. Nekako bismo razumjeli zahtjev da ne mrzimo, da se ne osvećujemo, da ne uzvraćamo zlo za zlo, da nastojimo uvijek uzvratiti dobro onima koji nam dobro čine. Ali, ljubiti neprijatelje, činiti dobro svojim mrziteljima, blagoslivljati one koji nas proklinju, moliti za one koji nas zlostavljaju. Ma je li to moguće? Je li moguće nama grješnim i slabim ljudima postupati i živjeti prema zahtjevima koje pred nas stavlja naš božanski Učitelj?

Odmah odgovorimo: Nije! Nije nam moguće ako odgovor tražimo na području ljudske etike i moralnosti, na području ljudskih iskustava i ljudskog nastojanja oko izgradnje boljega i humanijeg svijeta. Ali odgovor postaje pozitivan, ako na njega pokušamo odgovoriti iz Kristove logike, iz perspektive božanskog pogleda na čovjeka i njegov svijet. A baš time nas Gospodin Isus motivira u ovoj novoj moralnosti. Veli: *Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan* (Lk 6, 36). Eto na čemu se temelji kršćanska logika i kršćanska moralka. Ona polazi od Boga, od želje da se Boga nasljeđuje u njegovu postupanju prema čovjeku. Otac je nebeski, veli Gospodin Isus, *dobrostiv i prema nezahvalnicima i prema opakima* (Lk 6, 35). Dokle ide Božja milosrdna ljubav prema čovjeku tumači nam sv. Pavao: *Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist umrije za nas* (Rim 8, 8). Iz ljubav prema grješnom čovječanstvu Otac nebeski predaje u smrt vlastitog Sina. Sin se i sam predaje, iz poslušnosti prema Ocu i ljubavi prema braći ljudima. Sam Gospodin reče kako je *Bog tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni. Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu* (Iv 3, 16-17).

Božje zauzimanje za čovjeka ne ostaje izvanjsko čovjeku, kao da bi Bog učinio nešto u našu korist pa se povukao, udaljio od nas. Mi ljudi iz dana u dan postupamo na taj način. Znamo učiniti dobro jedni drugima, ali nakon učinjena dobra ostajemo na distanci jedni od drugih. To se događa i unutar odnosa među najbližim srodnicima, unutar obitelji, unutar odnosa između roditelja i djece, između bračnih drugova. Koliko se god ljubili te činili dobro jedni drugima, ipak ostajemo jedni izvan drugih. No, Bog djeluje drugačije. Ne samo da je učinio djelo našeg otkupljenja, spasenja, po svome Sinu, kao djelo koje je ostvareno izvan nas, u našu korist i za nas, nego nastavlja djelovati unutar nas. To čini milosnim i posvećujućim djelovanjem Duha Svetoga kojega je izlio u naša srca. Upravo u snazi Duha Svetoga, u snazi Božje milosti koja nam je darovana, kršćanima je omogućeno da ispune Kristove zahtjeve ljubavi. Dakle, možemo ljubiti svoje neprijatelje, možemo blagoslivljati one koji nas proklinju, možemo moliti za svoje progonitelje, ne sami po sebi, ne po svojim snagama, nego po milosti Božjoj, po Božjoj snazi koja je u nama.

Živjeti prema zahtjevima koje Krist stavlja pred nas znači očitovati vlastito božansko sinovstvo, znači također svojim životom proslaviti Oca nebeskog. Upravo bi to trebala biti najveća motivacija našega kršćanskog življenja: svojim životom proslaviti Oca nebeskog. No, to će biti moguće jedino ako mi kršćani, baš poput Gospodina Isusa, imamo pogled trajno usmjeren prema nebu, prema Ocu nebeskom; ako shvatimo i životom iskusimo kako naš život, sve ono što jesmo i što imamo, dolazi iz Božje ruke, iz ruke milosrdnog Oca koji nas

neizmjerne ljubi te želi da budemo radosni i sretni, kako u ovom životu, tako i u životu poslije smrti. Jedino onaj tko je iskusio Božje milosrđe može biti milosrdan.

Nasljedovati Oca nebeskog u njegovu neizmjernom Očinskom milosrđu znači učiniti svoje srce velikim, ili bolje reći, znači dopustiti Bogu da proširi naše srce kako bi u njega stalo mnoštvo ljudi. Netko reče kako dobar čovjek nastoji otvoriti svoje srce kako bi u njega stavio svoje mile i drage, svoju obitelj, svoje ukućane. Još bolji ljudi još više prošire svoje srce kako u njega stavili, osim svoje obitelji, i svoje prijatelje i poznanike. No, hvala Bogu da ima i onih osobitih, posebnih ljudi koji veoma prošire vlastito srce kako bi u njemu utočište i mjesto našli ne samo članovi obitelji, prijatelji i poznanici, nego i oni nepoznati, osobito siromasi i potrebiti. Te posebne, plemenite osobe dopustile su Onome u čije je srce stao sav svijet da njihovo srce proširi, odnosno suobliči svome božanskom, milosrdnom Srcu. Takvima je već nagrada ljubav koju osjećaju u vlastitom srcu, svjesni da ljubav koju osjećaju i žive nema izvor u njima samima, nego drugdje, u božanskom Izvoru ljubavi i milosrđa.

Poštovana braćo i sestre, Božja smo djeca, Božji sinovi i kćeri. Budimo dostojni imena kojega nosimo i dostojanstva koje nam je darovano. Neka naše sveto življenje, osobito kroz djelatno milosrđe, proslavi našega Oca koji je na nebesima.

OSMA NEDJELJA KROZ GODINU

Sir 27, 4-7; 1 Kor 15, 54-58; Lk 6, 39-45

„Svako se stablo po svom plodu poznaje. S trnja se ne beru smokve niti se s gloga grožđe trga. Dobar čovjek iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta iz obilja srca usta mu govore“ (Lk 6, 44-45)

Na našem putu za Gospodinom Isusom, današnja misna čitanja, osme nedjelje kroz crkvenu godinu, daju nam dragocjene savjete te ujedno nude kriterije po kojima možemo prepoznati jesmo li na pravom putu.

U misnom evanđelju Gospodin nas upozorava na tako čestu situaciju u našim međuljudskim odnosima, naime na sklonost gotovo svakog čovjeka da lako i brzo uoči ono što nije dobro u drugima. Ne bi bio problem da je to uočavanje tuđih mana i nedostataka motivirano iskrenom ljubavlju prema njima. Nažalost, najčešće nije. Istina je da imamo oči kojima gledamo izvan nas samih, u svijet i osobe koje nas okružuju. Zato nam je nekako lakše u drugima zamijetiti mane i nedostatke, nego u sebi samima. Istina je i to da je ta mana, koju kršćanska moralna teologija naziva ogovaranje, danas prisutnija nego u prošlim vremenima. Razlog tome je površno življenje suvremenog čovjeka i društva, svođenje života na ono pojavno, izvanjsko, primjetno.

Gospodin Isus je dio svojih suvremenika, farizeje, javno nazvao „licemjerima“, jer *govore, a ne čine* (Mt 23, 3), jer drugima ukazuju što i kako bi trebalo činiti, a sami čine suprotno od toga. U srazu sa sinagogom mlada se je kršćanska zajednica rado pozivala na te Gospodinove riječi te je ukazivala na vlastitu moralnu nadmoć nad farizejskim pokretom. No, danas kršćanska zajednica doživljava da ju se proglašava licemjernom, jer da jedno propovijeda, a drugo čini. Svakodnevni novinski napisi o licemjerju nas kršćana, osobito klera, ne bi trebali kod nas kršćana izazvati bijes, nego naprotiv zahvalnost. Očito je kako nismo dovoljno dobro pročistili vlastitu savjest u svjetlu evanđelja, kako nismo postali svjetlo u ovome svijetu. Pa kad sami ne umijemo i ne znamo pročistiti vlastite savjesti, dobro je da izvana na to budemo potaknuti pa makar i od onih koji nam ne žele dobro i koji se naslađuju moralnom padu crkvenih osoba. Nažalost, prečesto im pružamo prigode za takvo nešto.

Potom, slušajući današnji odlomak misnog evanđelja, ponovno smo u napasti *vaditi trun iz oka svoje braće*. Naime, u napasti smo u Gospodinovim riječima prepoznati baš one koji nas kritiziraju, ne shvaćajući da tako i sami činimo istu pogrješku licemjerja. Kršćani, sa svoje strane, doista bi trebali osjećati zahvalnost za svaku opravdanu kritiku, bez obzira s koje strane dolazila i čime bila motivirana. Nama bi to uvijek trebalo služiti kao poticaj da ispitamo vlastitu savjest u svjetlu evanđelja.

No, to ne znači da i mi sami moramo šutjeti pred negativnostima koje se događaju i koje postoje u društvu u kojemu živimo. Ma koliko bili grješni i svjesni vlastite grješnosti kršćani su odgovorni za svijet u kojemu žive. Baš iz te odgovornosti moraju prokazivati i ukazivati na propuste, negativnosti i nepravilnosti društva i svijeta u kojemu žive. Naravno, uvijek dobro razlikujući osobu od (ne)djela koje čini. Može se i treba osuditi svako nedjeljo, svaki čin koji ide protiv dostojanstva čovjeka, obitelji, općeg dobra, ali istodobno moramo ljubiti svaku osobu. Baš iz svijesti o vlastitoj grješnosti ne bismo si smjeli dopustiti olaki sud o drugima. Gospodinov govor o licemjerju u konačnici je poziv nama kršćanima da radimo na sebi, da u školi evanđelja izgradimo vlastitu savjest, da postanemo bolji ljudi te tako obogatimo društvo i svijet u kojemu živimo.

U nastavku evanđelja Gospodin nam nudi i kriterije po kojima možemo prepoznati jesmo li na pravom putu; nudi nam naime temeljni kriterij raspoznavanja ispravnog kršćanskog življenja, a to su *plodovi*. Kao što se stablo poznaje po plodovima tako se i

kršćani prepoznaju po svojim djelima. Ova nas misao vodi još dublje, vodi nas do temeljne spoznaje o samom kršćanstvu, a to je da kršćansko prvotno nije nauka, nije teorija, nego praksa, življenje. Kršćanstvo je ponajprije živa osoba uskrslog Isusa Krista koja ulazi u naše živote kako bi nas preobrazila te nam pomogla u preobrazbi svijeta u kojemu živimo. Djelo preobrazbe svijeta Uskrsli izvodi u prisutnosti i snazi Duha svojega, ali su kršćani sredstva, instrumenti po kojima Duh vrši svoje posvećujuće i preobrazujuće djelovanje. Kršćani su sakrament Duha u svijetu. *Dobar čovjek*, veli Gospodin, *iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro* (Lk 6, 45). Možemo iznositi dobro jer je u naša srca izlivena Božja ljubav po Duhu Svetomu koji nam je darovan (usp. Rim 5, 5). No, Duh Sveti neće izvesti preobrazbu naših srdaca ni svijeta automatski. On zahtjeva našu suradnju, naše odgovaranje na njegove unutarnje poticaje i nadahnuća. A to nam dalje govori kako bismo trebali ponajprije naučiti u vlastitim dubinama naučiti oslušivati njegov tihi glas, iznova se naučiti trenucima sabranosti i šutnje, iznova naučiti moliti, ako smo ikada zapravo i znali. Sv. Pavao u poslanici Galaćanima nabroja koji su plodovi Duha. Pavao želi reći da ondje gdje postoji želja i nastojanje da se odgovori na poticaje Duha, gdje se dopusti Duhu da djeluje, tu se događaju njegovi plodovi: *ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost* (usp. Gal 5, 22-23). Tko ne bi htio u vlastitom srcu, u vlastitoj obitelji i zajednici u kojoj živi uživati spomenute plodove? A oni su, tako rekuć, na dohvata ruke. Kao Kristovi učenici ne samo da ih možemo ostvariti, nego smo to i dužni, kako radi sebe samih, tako i radi našega svjedočanstva pred drugima, jer se time proslavlja naš Otac na nebesima.

DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

1 Kr 8, 41-43; Gal 1, 1-2. 6-10; Lk 7, 1-10

„*Gospodine, nisam dostojan da uđeš pod krov moj. Nego, reci riječ da ozdravi sluga moj!* Čuvši to, zadivi mu se Isus pa se okrenu mnoštvu koje je išlo za njim i reče: *'Kažem vam, ni u Izraelu ne nađoh tolike vjere'*“ (Lk 7, 7-9)

Središnja tema današnjih misnih čitanja je vjera onih koji „ne vjeruju“, odnosno koji vjeruju na drugačiji način. U prvom čitanju, iz Prve knjige o Kraljevima, čuli smo kralja Salomona kako se moli da Gospodin usliši molitvu tuđinca, stranca koji bi se došao pomoliti u hram. Svoju molitvu Salomon motivira željom da bi *upoznali svi narodi zemaljski Ime tvoje* (1 Kr 8, 43). U evanđeoskom odlomku susreli smo rimskog satnika čija je vjera zadivila i samog Gospodina Isusa. Zanimljivo je da u novozavjetnim spisma susrećemo tri rimska satnika te svu trojicu u veoma pozitivnom kontekstu. Prvi je ovaj, iz današnjeg evanđelja, koji moli za ozdravljenje sluge, drugi je onaj koji je podno križa uskliknuo: *Uistinu, ovaj čovjek bijaše Sin Božji* (Mk 15, 39), a treći, satnik Kornelije, bio je prvi poganin koji je ušao u Crkvu (usp. Dj 10, 1sl.).

Današnja evanđeoska zgodna pokazuje kako kršćani svih naraštaja uvijek mogu i trebaju učiti i od drugih, od različitih. Satnik iz evanđelja šalje Gospodinu židovske starješine kako bi preporučili njegovu molbu, što oni i čine. No, šalje ih ne kao netko tko s visoka, sa svog uzvišenog položaja drugima naređuje i određuje, nego na potpuno neočekivan način. Kad je dočuo da se je Gospodin uputio njegovoj kući šalje prijatelje s porukom da nije dostojan da Gospodin uđe u njegov dom te da se zbog vlastite nedostojnosti nije usudio sam pojaviti pred Gospodinom. Riječ je o istinski poniznoj vjeri koja je izazvala Isusovo divljenje. A nije riječ o maloj stvari. Naime, rimski je satnik zapovjednik okupacijskih snaga te je time, na neki način, gospodar života i smrti na području na kojemu drži red i održava poredak. Zbog svoje pozicije moći i sile gotovo da je mogao poslati vojnike da pod prijetnjom oružja dovedu mladog rabija u njegov dom te ga prisili da mu ozdravi voljenog slugu. No, satnik postupa drugačije, postupa s poniznošću i to na temelju svoga vojnog iskustva koje mu kaže kako je za funkcioniranje vojnog ustrojstva nužna poslušnost. On sam sluša svoje nadređene te očekuje poslušnost od podređenih. Svoju situaciju satnik primjenjuje na Isusa. Vjerojatno je slušao o čudotvorcu, malom rabiju iz Nazareta, o njemu i njegovu djelovanju dodatno se raspitao te zaključio kako su Isusova čudesa znak njegove poslušnosti i podložnosti Bogu. Nije nebitno što satnik, kako rekoše židovski starješine, *voli naš narod, i sinagogu nam je sagradio* (Lk 7, 5). Satnik je zasigurno upoznat sa židovskom poviješću, s onim što je Bog učinio za svoj narod. Sada, u liku mladog rabija, on prepoznaje nekoga tko djeluje iz poslušnosti prema Bogu Izraelovu. Tu se rađa njegovo pouzdanje da mladi rabi može ozdraviti njegova slugu.

Lik rimskog satnika, čija je vjera zadivila Gospodina Isusa, vodi nas do mnogih naših suvremenika koji ne vjeruju na način kako vjerujemo mi kršćani. Mnogi danas, vjerojatno i iz pomodarskih razloga, vele da su agnosticici ili čak ateisti. No, suvremena sociološka i psihološka istraživanja otkrivaju da u biti ne postoji osoba koja ne vjeruje. Vjera je dio nutarnjeg ustrojstva svakog čovjeka. Već na razini svakodnevnog iskustva vidimo kako nije moguće živjeti bez vjere, bez povjerenja koje ljudi iskazuju jedni prema drugima. Bilo bi, primjerice, nemoguće živjeti kad bi putnici u tramvaju sumnjali u vozača, hoće li namjerno izazvati sudar kako bi ih usmrtio, ili kad bi se sumnjalo u prodavače, kuhare itd. Dakle, vjera kao povjerenje u druge nutarnja je stvarnost svakog čovjeka. Razlika je tek u sadržaju vjere kao povjerenja. Mi kršćani vjerujemo, odnosno imamo povjerenje u našeg nebeskog Oca.

E, ovdje bi valjalo malo zastati te se zapitati: Ma, imamo li zaista povjerenja u nebeskog Oca? Nismo li baš mi kršćani previše puta pokazali kako više vjerujemo u ono opipljivo, vidljivo? Ovdje ne mislim u prvom redu na tzv. katoličke političare i gospodarstvenike koji su zbog vlastitog probitka i karijere spremni pogaziti i izigrati i vlastitu vjeru i one koji su im iskazali povjerenje. Ovdje mislim na sve nas, prosječne, veće i manje kršćane, katolike. Mislim na nas koji tako lako padamo u napast da kriterijima ovoga svijeta, novca, moći, utjecaja, vrednujemo sebe i druge. Na taj način uvijek iznova zaklanjamo lice Oca nebeskoga. Usput se još čudimo onima koji ne vjeruju. A možda su ti koji kažu da ne vjeruju, a ipak imaju povjerenja u ljudsku dobrotu te se trude u izgradnji humanijeg i boljeg društva, veći vjernici nego mnogi kršćani. Vjerujem da mnogi od nas poznaju brojne osobe koje su poput rimskog satnika iz evanđelja; dobre i plemenite osobe koje savjesno vrše svoje poslanje u ovome svijetu te se zaista trude činiti dobro. Koliko je takvih u bolnicama, po školama i drugdje u zanimanjima koja su od opće koristi. Promatrajući njihov nesebični život zaista bismo od srca morali ponoviti satnikove riječi: *Gospodine, nisam dostojan da uđem pod krov moj!* (Lk 7, 6). Te ćemo riječi uistinu i ponoviti prije primanja svete pričesti. No, ovaj put to učinimo posve svjesni vlastite nedostojnosti te dopustimo Gospodinu da izliječi naše duše, da njime obasjani zasvijetlimo kao svjetlila u ovome svijetu.

DESETA NEDJELJA KROZ CRKVENU GODINU

1 Kr 17, 17-24; Gal 1, 11-19; Lk 7, 11-17

*„Kad je Gospodin ugleda, sažali se nad njom i reče joj:
'Ne plači!' Pristupi zatim, dotače se nosila; nosioci stadoše, on reče:
'Mladiću, kažem ti, ustani!' I mrtvac se podiže i progovori,
a on ga dade njegovoj majci“ (Lk 7, 14-15)*

Današnje misno evanđelje, desete nedjelje kroz godinu, o crtaje nam lice milosrdnog Isusa. Od današnje nedjelje pa unaprijed, iz nedjelje u nedjelju, pred očima će nam biti lik milosrdnog Krista koji svojim riječima i gestama postaje ne samo primjer za nasljedovanje, nego izvor spasenja. Drugim riječima, sve što je Gospodin Isus rekao i učinio, sva otajstva njegova zemaljskoga života za nas su spasonosna. Otajstvo otkupljenja kojim smo otkupljeni, odnosno po kojem nam je dana mogućnost sudjelovanja u božanskom životu, proizlazi ne samo iz Kristove muke, smrti i uskrsnuća, nego iz čitavog otajstva Isusa Krista, odnosno iz svih otajstava njegova života. Od otajstva utjelovljena, preko pojedinih otajstava iz njegova javnoga života pa sve do vazmenog otajstva.

U misnom odlomku Lukina evanđelja čuli smo kako Krist, praćen učenicima i silnim svijetom, ulazi u gradić Nain. Na gradskim vratima susreće tužnu povorku. Naime, upravo su iznosili sina jedinca majke udovice. Kad je Gospodin ugleda, piše Luka, *sažali se nad njom i reče: Ne plači! Pristupi zatim, dotače se nosila, nosioci stadoše, a on reče: 'Mladiću, kažem ti ustani!' I mrtvac se podiže i progovori, a on ga dade njegovoj majci* (Lk 7, 13-15). Luka, sveti liječnik, osobito je pozoran za Isusove geste milosrđa. On naglašava kako je umrli bio sin jedinac u majke, majke udovice. U Isusovo vrijeme, a valjda i u svako drugo vrijeme, udovice su bile najugroženiji i najizloženiji dio naroda. One su bile bez obrane, bez zaštite, a u ono vrijeme bez mirovine i socijalne skrbi. Mogli su se jedino uzdati u Boga, kojega Sveto pismo objavljuje baš kao branitelja udovica i siročadi. Isus sve to veoma dobro zna, možda mu je kroz pamet prošla buduća slika njegove majke udovice koja će izgubiti vlastitog Sina, Sina jedinca.

U evanđeoskom događaju u prvom planu su tri osobe, od kojih samo jedna ima ime, a to je Isus. Uz njega, u prvom planu je majka udovica, a potom oživljeni sin. Ne znamo im imena, ali ih na temelju barem djelomičnog ljudskog iskustva prepoznamo kao sebi bliske. Naime, bol i tuga majke udovice koja je izgubila sina jedinca, bliska nam je jer je susrećemo kod tolikih današnjih majki koje gube djecu na različite načine. Možemo se također približiti njezinoj radosti nakon oživljavanja njezina sina jer se s tom radošću može usporediti radost majke koja iznova pronade sina koji se izgubio u svijetu droge, nasilja ili nemoralna života.

U dubljem razumijevanju evanđeoske zgone, pred vratima grada Naima, mogu nam pomoći crkveni oci. Naime, oni osim onog doslovnog tumačenja zgone nude i njezino dublje, simbolični značenje. Tako u umrlom sinu, sinu jedincu, prepoznaju čovjeka, grješnika koji se nalazi u duhovnoj smrti. Taj se smrtni čovjek nalazi na putu prema grobnici, mjestu tame, raspadanja i smrti. Drvena nosila na koja je položen dotiče Krist, darivatelj života. Tako drvena nosila postaju simbol križa s kojega je potekao istinski život. Na Kristovu riječ: *Mladiću, kažem ti, ustani!*, mladić oživljava, odnosno na Kristovu riječ oproštenja i pomirenja grješnik koji se nalazi u duhovnoj smrti iznova oživljava. Sveti će Augustin zapisati da su svi nazočni ispred grada Naima mogli vidjeti iznova oživjelog mladića, ali samo oni koji su u srcu uskrsnuli mogu vidjeti duhovno uskrsnuće onih koji su u srcu mrtvi. Potom zaključuje kako je veće uskrsiti nekoga tko više nikada neće umrijeti, nego oživjeti nekoga tko će iznova umrijeti. Augustin je naravno mislio na Božji milosni život koji se u obraćenom grješniku rađa, raste do mjere života vječnoga. U liku majke udovice crkveni oci prepoznaju

Crkvu koja plače nad djetetom, nad djecom koja je napuštaju te umjesto puta života izabiru putove vlastite propasti i smrti.

Ovih se nedjelja u mnogim župama diljem Lijepe naše bojnim mladima udjeljuje sakrament svete potvrde. Mladima se zahvatom Duha svetoga nudi mogućnost sudjelovanja u izgradnji novog, boljeg Božjeg svijeta, nove civilizacije ljubavi koja nije niti smije biti kršćanska utopija, nego projekt u kojem bi trebali sudjelovati svi kršćani. Nažalost, iskustvo nam kaže kako će sakrament potvrde umjesto poticaja za odgovornije življenje vlastite vjere mnogima poslužiti kao okidač, kao poticaj da za duže ili kraće vrijeme raskrste s Crkvom. Ne ulazeći dublje u razloge takvih nepromišljenih odluka brojnih mladih, tek recimo kako Crkva nad njima žali i plače kao majka od koje se udaljuju njezina ljubljena djeca. Crkva je po sebi prostor života, zajedništva svetosti i svijetlosti jer je ispunjena Duhom Svetim, jer je Kristovo Mistično Tijelo, jer je, kako su govorili crkveni oci, tijelo Trojice, otajstveno prebivalište Presvetoga Trojstva. Napustiti Crkvu ili posve raskinuti veze s njom znači izići iz prostora života, slobode, svijetlosti, svetosti te stupiti na putove koji vode u nepoznato ili možda u poznato. Naime, često i prečesto vode na stranice crne kronike.

Poštovana braćo i sestre, današnje nas evanđelje poziva da se prepoznamo u sva tri glavna lika koji se pojavljuju na pozornici evanđelja: da se prepoznamo u Gospodinu Isusu te da poput njega primijetimo ljudsku tugu i bol brojnih majki i brojnih obitelji koji su izgubile svoju djecu, bilo u Domovinskom ratu ili zbog bilo kojeg drugog razloga, dugujemo im pomoć i utjehu. Prepoznati nam se i u lik umrla mladića, odnosno valja nam ispitati vlastito srce jesmo li se i koliko udaljili od prostora života, svijetlosti, slobode i svetosti koji se nalazi u Kristovoj Crkvi. Budimo, također, poput majke udovice, budimo osjetljivi i zabrinuti za našu braću i sestre koja su se udaljila od Crkve, molimo za njih, nosimo ih u srcu te im, svojim življenim kršćanstvom, pokažimo put povratka u očinsku kuću, u Crkvu.

JEDANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

2 Sam 12, 7-10. 13; Gal 2, 16. 19-21; Lk 7, 36- 8, 3

*„Oprošteni su joj grijesi mnogi jer ljubljaje mnogo. Komu se malo oprašta, malo ljubi“
(Lk 7, 47)*

Prošle smo nedjelje susreli Krista koji oživljava umrlog mladića te se tako predstavlja kao Gospodar života i smrti, kao Onaj koji je jači od smrti. Također smo rekli kako je umrli mladić simbol grješna čovjeka, čovjeka koji je duhovno mrtav. No, ostaje pitanje: Kakav je Gospodinov odnos prema takvima, prema osobama koje su teško sagriješile i koje su duhovno mrtve? Upravo o tome nam govori današnje evanđelje.

Sveti nas Luka izvještava kako je jedan farizej, Šimun, pozvao Isusa u svoju kuću na gozbu. Dok su bili za stolom neka žena, u gradu poznata kao javna grješnica, dozna da je Isus u kući, ponese posudu pomasti, stade otraga do Isusovih nogu te ih je suzama kvasila, kosom otirala, cjelivala i mazala pomašću. Vidjevši to farizej u sebi osudi i Isusa i ženu. A Isus, znajući kakve mu se misli vrte po glavi, ispriča mu priču o vjerovniku koji je imao dva dužnika te je obojici oprostio dug. Na upit koji će od dvojice dužnika više ljubiti dobročinitelja, farizej odgovori: *Onaj kome je više oprošteno*. Isus mu reče: *Pravo si prosudio*, te potom doda kako je ženi grješnici mnogo oprošteno jer je mnogo ljubila, a *kome se malo oprašta, malo ljubi*.

U kući se Isus, božanski liječnik duša, nalazi između dvoje bolesnika; između žene, javne grješnice, i farizeja. Žena je svjesna svoje duhovne bolesti, želi ozdraviti a zna i gdje potražiti liječnika i lijek; farizej je pak bolesniji od žene, ne samo jer boluje od najteže duhovne bolesti - grijeha oholosti -, nego i zato što ne uviđa i ne priznaje vlastitu bolest. Možemo samo pretpostaviti što bi se dogodilo da se je žena grješnica bacila pred noge farizeja: kako bi je, užasnut, udarcima nogom izbacio iz vlastite kuće. Nije shvatio da grijeh valja osuditi, a grješnika podržati i spasiti. Isus, božanski liječnik duša, nutarnjim poticajem svoga milosrđa k sebi privlači grješnu dušu, a izvanjski je prima svojom blagošću.

Mi, suvremeni slušatelji zgrade iz Lukina evanđelja, vjerujem da bismo se rado poistovjetili samo s jednim likom iz opisane zgrade; naime s Gospodinom Isusom. Tako nam je ponekad lako i lijepo oprostiti, posebno kad nas ništa ne košta. Isusa je itekako koštalo oprostjenje koje nam je priskrbio. Mi rado praštamo kad se nalazimo u vlastitim zamišljenim visinama odakle udjeljujemo oproste koji ništa ne koštaju. No, kad nas se dirne u kožu, u ono što posjedujemo i jesmo, kad se dovede u pitanje naša stvarna ili umišljena veličina, tada nam je tako teško oprostiti. Ipak, mnogi i tada, uz Božju pomoć, uspijevaju smoći snage za istinsko praštanje.

No, prije nego u liku Isusa Oprostitelja trebali bismo se prepoznati u liku žene grješnice, a čini mi se posebno u liku farizeja Šimuna. No, tu imamo velike poteškoće. Problem nam je prepoznati se u ženi grješnici ne jer bismo tvrdili da smo bezgrješni, nego jer tvrdimo da nemamo velikih grijeha, jer, drugim riječima, premalo ljubimo. Pojasnit ću. Naša je prosječna svijest da smo uglavnom dobri ljudi i dobri kršćani; dobri, kako se govorilo, Hrvati i katolici. No, to kaže svijest i savjest koja se je uglavnom udaljila od Boga te živi po vlastitim ili od medija i svijeta nametnutim pravilima i mjerilima. Osoba koja se približi Bogu, koja dopusti da je obasja svjetlo Božje riječi i Božje milosti postaje sve svjesnija vlastite grješnosti, vlastitih nedostataka i nesavršenosti. Što smo bliže Bogu to u nama raste svijest o vlastitoj grješnosti, jer je Bog u sebi svjetlost bez tame i svetost bez natruhe grješnosti. Eto, zašto su najveći sveci tvrdili da su istodobno najveći grješnici. Nije bila riječ o lažnoj poniznosti nego o iskustvu Božje blizine, Božje svetosti i svjetlosti. Ne priznati se

grješnim znači ne osjećati ni potrebu za oprostjenjem, makar ono dolazilo i od samoga Boga, a to znači biti u drugoj ulozi, onoj farizeja Šimuna.

Dok s jedne strane veoma teško uočavamo vlastite grijehе, s druge s još većom lakoćom uočavamo tuđe. I što nam se drugi čine grješniji i manji, u vlastitom očima rastemo u svojoj lažnoj veličini. Jer malo ljubimo. Zato nam se malo i oprašta. Zato nam kroz život promiču veoma vrijedne i velike stvarnosti. Zaboravljamo da su nam one najveće životne stvarnosti zapravo darovane: od dara života do ljubavi, od zraka koji udišem do sunca koje nas grije, od dara prijateljstva, do osmjehа bliske nam i drage osobe itd.

Današnje evanđelje sve nas poziva, poštovana braćo i sestre, ponajprije da slavimo Božje milosrđe, da s ganućem zahvalimo Bogu koji dođe *zvati grješnike, a ne pravednike* (Mt 9, 13). Potom, valja nam ispitati vlastito srce: jesmo li među onima *koji malo ljube pa im se malo i oprašta* (Lk 7, 47), tj. jesmo li uistinu toliko sveti i bezgriješni da ne osjećamo potrebu za božanskim milosrđem. Kad bi bilo tako to bi bio najsigurniji znak da smo se veoma udaljili od Boga koji se *protivi oholima, a poniznima dariva svoju milost* (1 Pt 5,5). Ne padnimo u napast da predugo i prečesto budemo poput farizeja Šimuna koji sudi ne samo ženi grješnici, nego i samome Isusu Kristu. Zazovimo milosrđe milosrdnog Boga koji se je objavio u svome Sinu Isusu Kristu da nam se smiluje, da milostivo oprostí naše grijehе, a spasi nas grješnike.

Svima vam, poštovana braćo i sestre, želim dobrodošlicu u redove grješnika i pokornika kako bismo, priznajući vlastitu grješnost, iskusili Božje milosrđe.

DVANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Zah 12, 10-11; Gal 3, 26-29; Lk 9, 18-24

„Hoće li tko z mnom, neka se odrekne samoga sebe,
neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom.
Tko hoće život spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi
život svoj poradi mene, taj će ga spasiti“
(Lk 9, 23-24)

Danas slavimo dvanaestu nedjelju crkvenog vremena kroz godinu. Pretprošle i prošle nedjelje susreli smo se s Kristom gospodarom života i smrti te božanskim liječnikom ljudskih duša. Danas nam je Krist Gospodin, kao i svojim apostolima, uputio pitanje: *Što govori svijet, tko sam ja?* Na to Gospodinovo pitanje učenici su odgovorili kako jedni drže da je Ivan Krstitelj, drugi da je Ilija ili koji od drevnih proroka. Isus ih na to upita: *A vi, što vi kažete, tko sam ja?* (Lk 9, 20)

Gospodinovo pitanje upućeno njegovim suvremenima odzvanja kroz sva vremena, jer je svaki naraštaj pozvan na nj odgovoriti. Naime, svakom se naraštaju uvijek iznova postavljaju temeljna pitanja o smislu ljudskog života, o smislu patnje, života i smrti. Naizgled čudno, ali pitanje o Kristu upravo je pitanje o svemu tome; pitanje je to o onom najbitnijem u ljudskom životu.

Poput Isusovih suvremenika i naši će današnji suvremenici izraziti svoje divljenje prema čovjeku Isusu iz Nazareta. Za jedne je on istinski i rijetki humanista u povijesti čovječanstva, veliki učitelj morala, poput Bude, Konfucija, Muhameda i sličnih; čovjek čiji je život ohrabrenje čovječanstvu na putu ostvarenja sveopćeg bratstva među ljudima. Za druge, Isus je religiozni reformator koji je ukazao na bit svake religije, odnosno da se bit religije ne može svesti na razne obrede nego na osobni duhovni odnos prema najvišem biću, prema Bogu. Za treće, Isus je jedan od najvećih filozofa u povijesti ljudske misli jer je kao nitko prije njega ukazao na veličinu čovjeka te pokazao kako se istina koju traži nalazi unutar njega samoga. Isus je za neke društveni reformator, pravi revolucionar, čak prvi i istinski komunist, jer je pozivao na ostvarenje jednakosti među ljudima te na uspostavu društva bez povlaštenih i potlačenih. Sva ova mišljenja priznaju Isusovu veličinu, ali u granicama povijesnosti, u granicama zemaljskoga i ljudskoga. Za sve bi se njih mogla ponoviti rečenica koju je o Isusu izgovorio čuveni njemački mislilac i književnik Goethe: *Odvagnuvši sve dobro*, reče, *Isus ostaje za mene biće visoko značajno ali problematično*. Značajno zbog svega navedenoga, zbog njegova utjecaja na njegove suvremenike i na sljedeće naraštaje do dana današnjega, ali istodobno i problematično baš zbog te Isusove svevremenosti, zbog utjecaja koji nadilazi granice vremena i prostora; problematično zbog onoga što je o sebi samome rekao te zbog činjenice da su tisuće njegovih sljedbenika bili spremni za te istine i život položiti.

Na Isusovo pitanje učenicima *A vi što vi kažete tko sam ja?*, Petar prihvati i reče: *Krist pomazanik Božji*. Sveti će Matej Petrov odgovor zapisati malo drugačije. Prema Mateju Petar je rekao: *Ti si Krist, Pomazanik, Sin Boga živoga*. Nato Isus reče njemu: *Blago tebi, Šimune Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv nego Otac moj koji je na nebesima* (Mt 16, 17). Crkva već dvije tisuće godina ponavlja Petrovu ispovijest: Isus iz Nazareta jest Krist, Pomazanik, Sin Boga živoga. Isusov odgovor Petru jasno nam daje do znanja da naše znanje o Isusu ne dolazi odozdo, iz našega iskustva o njemu, iz naših susreta s njime, nego odozgo, od Oca koji je na nebesima. Ono što znamo o Isusu nama je objavljeno, darovano. Tu objavu možemo samo sa zahvalnošću primiti i primamo je u daru vjere koja nam je također darovana.

Što za nas kršćane znači ispovjediti da je Isus Krist? Mi ispovjedamo vjeru u Isusa Krista te gotovo da se naslov Krist javlja kao Isusovo prezime. Krist u biti znači *Pomazanik*, hebrejski Mesija. No, što znači Mesija-Pomazanik?

Prema Starom zavjetu Mesija-Pomazanik je onaj na koga će Bog izliti puninu svoga Duha; koga će pomazati svojim Duhom te će u pomazanju tog Duha objaviti konačan Božji naum o postojanju svega stvorenoga, čovječanstva u cjelini i svakog pojedinog čovjeka. Pomazanik će u snazi Božjega Duha uspostaviti Božje kraljevstvo u kojem će vladat po pravdi i pravednosti. Novi zavjet predstavlja silazak Duha Svetoga na Isusa iz Nazareta u trenutku krštenja u Jordanu te time objavljuje Isusa Pomazanika. Iz darovane nam objave doznajemo da Isus nije bilo kakav Pomazanik, da nije tek jedan u nizu Božjih poslanika i proroka, nego je jedinorođeni Sin Očev, Bog od Boga i svijetlo od svijetla, a upravo to nam je tako teško povjerovati. Nama je naime lakše vjerovati u Boga koji se nalazi negdje gore na svom nebeskom prijestolju, a mi mu se klanjamo ovdje na zemlji u nekom liku ili u njegovim izabranim predstavnicima, kraljevima, carevima ili biskupima, svejedno. Istina da je Isus Sin Boga živoga koji je u punini vremena postao jedan od nas trebala bi radikalno izmijeniti naše poglede na život, a potom i sam naš život. Činjenica da se je neizmjerni i beskonačni Bog uvremenio to jest očovječio u vremenu znači ne samo da ljudski život sam po sebi ima neizmjernu vrijednost i dostojanstvo jer je i sam Bog postao čovjekom, nego također znači da sve ovo naše vremenito i ograničeno po Kristu postaje preobraženo i pobožanjstvenjeno.

Mi možemo ispuniti svoja srca svime i svačim: velikim imenima, karijerom, visokim standardom i s tisuću drugih stvari i stvarnosti, ali u srcu svakog od nas progovara neugasiva želja i žudnja za beskonačnim, za vječnim. Isus Krist, Bog koji je postao čovjekom, odgovor je upravo na tu čežnju za vječnim i beskonačnim. Susresti i upoznati Isusa Krista kako ga otkrivamo u evanđeljima i kako ga naviješta Crkva znači zadovoljiti najdublje čežnje srca, znači spoznati i otkriti onu najbitniju i zadnju istinu o vlastitom životu i postojanju; znači u biti sve, jer je sve drugo manje bitno ili u usporedbi s tim nebitno.

Poštovan braćo i sestre, svima vam želim da vam Gospodin udijeli milost istinskog susreta sa sobom jer je on Put, Istina i Život te da u njemu vaše srce nađe počinak koji traži.

TRINAESTA NEDJELJA KROZ GODINU 1 Kr 19, 16b. 19-21; Gal 5, 1. 13-18; Lk 9, 51-62

„Nitko tko stavi ruku na plug pa se obazire natrag,
nije prikladan za kraljevstvo Božje“
(Lk 9, 62)

Današnje misno predstavlja nam Gospodina Isusa u odlučujućem trenutku njegova života. Evanđelja nam predstavljaju mladog proroka Isusa iz Nazareta kako svojom porukom, svojom riječju, koju potvrđuje djelima, oduševljava narod koji u tisućama hrli k njemu i ide za njim. No, očekivanja naroda, a osobito narodnih prvaka, starješina, farizeja, svećenika i pismoznanaca, drugačija su od onoga što Isus nudi i što hoće. To dovodi do nesporazuma pa čak i do otvorenog neprijateljstva sa strane pojedinih skupina. Isus se zato, u drugoj etapi svoga poslanja, posvećuje više svojim odabranim učenicima koje poučava i priprema za ono što će uslijediti. I upravo o tom trenutku progovara današnje evanđelje: *Kad su se navršili dani da bude uznesen*, piše sv. Luka, *krenu Isus sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu* (Lk 9, 51). Isus zna što ga čeka u Jeruzalemu. Naime, već je dvaput, kako izvještava sv. Luka, navijestio vlastitu muku i sramotnu smrt upravo u Jeruzalemu, prema kojemu se zaputi *sa svom odlučnošću*.

U nastavku misnog evanđelja Luka nas izvještava kako Isus šalje glasnike pred sobom u neko samarijansko selo, gdje ga ne žele primiti te kako mu se na putu ka Jeruzalemu pridružuju novi učenici koji žele poći za njim, a neke i on sam poziva da pođu za njim. Luka bilježi neka od Isusovih upozorenja onima koji odluče poći za njim. Tako jednome veli: *Lisice imaju jazbine, ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio* (Lk 9, 58). Drugom, koji traži odgodu zbog brige o roditeljima Isus veli: *Pusti neka mrtvi pokapaju svoje mrtve, a ti idi i navješćuj kraljevstvo Božje* (Lk 9, 60). Trećemu, koji se želi oprostiti s ukućanima reče: *Nitko tko stavi ruku na plug pa se obazire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje* (Lk 9, 62).

Očito središnja tema misnog evanđelja je hod za Isusom, tj. nasljedovanje Isusa. Kako biti kršćanin i nije drugo doli hoditi za Isusom, današnje je evanđelje zgodna prigoda da ispitamo vlastiti hod za Isusom. Iz evanđelja vidimo da postoje različiti motivi koji nekoga motiviraju da se odluči poći za Isusom. Onome prvom koga je Isus upozorio da nema gdje bi glave položio, očito je odlučujuća motivacija bila želja da se skloni na sigurno, da i on, u hodu za Isusom, dođe do vlastitog krova. Imati vlastiti krov nad glavom, tj. sigurnost koju nudi vlastiti dom nešto je posve ljudski i posve dobro. Dakako da Isus nije imao ništa protiv toga, ta i sam je imao kuću u Nazaretu. No, ipak ga Gospodin upozorava, a upozorava zato da onaj tko želi poći za njim ne bi zamijenio poredak vrijednosti i vrednota koje upravljaju njegovim životom. Isus u biti sebe predstavlja kao najveću od svih vrijednosti i kao prvi izbor koji mora učiniti svatko tko poželi poći za njim. O tom progovara i u daljnjim upozorenjima. Naime, kad drugome veli neka pusti da mrtvi pokapaju svoje mrtve, a on neka navješćuje kraljevstvo Božje, Isus želi reći kako su osobe koje se nalaze izvan dosega evanđelja u biti duhovno mrtve te onaj koga je dotaklo evanđelje mora se posvetiti njegovu naviještanju kako bi i ti duhovno umrli mogli čuti riječ koja će ih oživjeti. Trećega, koji se želi oprostiti sa svojim ukućanima, Isus upozorava kako je kraljevstvo Božje najveća od svih vrijednosti koja ne trpi odgodu i odugovlačenje jer takav stav otkriva da osoba nije do kraja shvatila o čemu je riječ.

Koji je onda ispravan stav koji bi trebali u sebi imati oni koji žele hoditi za Isusom, tj. u svima nama koji se zovemo, jesmo i želimo biti kršćani? Odgovor smo čuli prošle nedjelje od samoga Isusa koji reče: *Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka*

danomice uzima svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će se spasiti (Lk 9, 23-24).

Biti Isusov učenik znači poput njega *sa svom odlučnošću* uputiti se prema svome Jeruzalemu, prema svim onim životnim situacijama u koje nas stavlja božanska Providnost i to u vjeri i povjerenju u njegovu prisutnost uz nas i u nama. Odreći se sebe znači odreći se svjetskih mjerila po kojima vrednujemo sebe, svoj život, događaje i stvarnosti koje nas okružuju. Mjereći se mjerilima ovoga svijeta primjećujemo kako olako gubimo životnu radost i mir srca jer se natječemo s drugima, jer želimo od drugih postići priznanja, nagrade, steći ime, karijeru itd. Želimo, kako kaže Isus, *svoj život spasiti* svojim snagama, svojim projektima i planovima. Cijena je redovito previsoka ne samo na osobnoj, nego i na obiteljskoj i društvenoj razini. Koliko tuge i žalosti u pojedinim obiteljima jer su članovi obitelji izgubili ispravna, Isusova mjerila vrednovanja, jer su izgubili kršćanske vrijednosti.

Današnja nas misna čitanja pozivaju na ponovno usvajanje Isusovih mjerila, onih koja sv. Pavao sažeto donosi u drugom čitanju: *Za slobodu nas Krist oslobodi... Samo neka ta sloboda ne bude izlikom tijelu, nego - ljubavlju služite jedni drugima. Ta sav je Zakon ispunjen u jednoj jedinoj riječi, u ovoj: Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga!* (Gal 5, 1.13-14). Svima vam, poštovana braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji, uz želju da u svojim bližnjima otkrijemo braću i sestre, a ne protivnike, a da i oni u nama otkriju prije svega ljude, a potom i istinske kršćane.

ČETRNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz 66, 10-14c; Gal 6, 14-18; Lk 10, 1-12. 17-20

„Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju. Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove. Ne nosite sa sobom ni kese, ni torbe, ni obuće“ (Lk 10, 2-4)

Ako nam je misno evanđelje od prošle nedjelje predstavilo kršćanski život kao hod za Isusom, današnji odlomak Lukina evanđelja ide korak naprijed pa nam tumači kako bi se konkretno mogao odvijati kršćanski hod za Isusom i s Isusom. Naime, čuli smo kako Gospodin odredi drugu 72-ojicu učenika i posla ih pred sobom u svaki grad i svako mjesto kamo je kanio doći. Govorio im je: *Žetva je velika, ali je radnika malo. Molite, dakle, Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju. Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove! Ne nosite sa sobom ni kese ni torbe ni obuće i nikoga putem ne pozdravljajte!* (Lk 10, 2-4).

Iz mnoštva učenika koje je išlo za njim Gospodin određuje skupinu, sedamdeset i dvojicu, te ih šalje pred sobom dajući im udjela u svojoj službi navještenja evanđelja o dolasku Kraljevstva Božjega. Iz misnog odlomka Lukinog evanđelja potrebno nam je iz obilja bogatstva poruke i značenja izvući nešto što bi moglo biti važno za naš današnji kršćanski život. Možda najprije pojašnjenje na upit na koga se danas odnosi poslanje o kojem govori evanđelje. Kratko rečeno, na sve kršćane jer samo svi po sakramentu krštenja postali dionici Kristova proročkog, svećeničkog i kraljevskog poslanja. Naravno da se ono posebno odnosi na one kršćane koje sam Gospodin izabire da na osobit način sudjeluju u njegovu poslanju.

Za Isusom je išlo, kako Luka veli na jednom drugom mjestu, silno mnoštvo, a on ipak veli kako je radnika malo te da je potrebno moliti Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju. Naime, upravo to silno mnoštvo koje je hrlilo Njemu, gladno Božje blizine, Božja je žetva kojoj su potrebni radnici, navjestitelji Radosne vijesti. U svoje se je vrijeme papa sv. Grgur Veliki žalio kako ima dosta svećenika, ali malo pravih radnika u vinogradu Gospodnjem. Isus upozorava kako valja istinske radnike u žetvi izmoliti i upravo je taj Lukin redak svake godine polazište i geslo molitve za duhovna zvanja. Poziv je to svakoj kršćanskoj zajednici da po izmoljenim, istinskim radnicima u žetvi u vinogradu Gospodnjem očituje svoju duhovnu živost i plodnost. Naime, duhovna živost i plodnost određene kršćanske zajednice, ponajprije župne, a potom i svakog drugog pokreta, skupine pa čak i obitelji, kao kućne Crkve, prepoznaje se baš u rađanju duhovnih zvanja. Ondje gdje se Boga ljubi, poštuje i časti, lako se u srcu mladića i djevojke začne sjeme duhovnog poziva.

Zanimljivo nam je Gospodinovo upozorenje poslanicima, naime da ih šalje kao janjce među vukove. To znači da poslanje koje poduzimaju nije bez opasnosti, štoviše da će biti izloženi itekakvim opasnostima, baš poput janjaca koji upadnu među vukove. No, čudno Gospodin svoje poslanike ne oprema svijetlim oružjem, nego im naređuje da ne nose ni kese, ni torbe, ni obuće. Matej će nadodati *ni štapa* (Mt 10, 10). Štap je u Isusove vrijeme bio jedno od glavnih oružja i oruđa. Njega su nosili ne samo pastiri kako bi obranili svoje stado od grabežljivaca, nego i putnici kojima je često bio glavno oružje za obranu od grabežljivaca, onih životinjskih i ljudskih. Gospodinova zapovijed da se ne uzima ni štapa ni kese ni torbe trebali bi vrijediti za poslanike svih vremena. U poslanju navještanja Radosne vijesti ne smije se sigurnost i snaga navještaja oslanjati na štap koji predstavlja snagu oružja, a danas bi mogao predstavljati snagu političkih veza, umreženosti javne i tajne, s većim i manjim političkim moćnicima. Isto tako snaga navještaja se ne smije oslanjati na kesu, odnosno na snagu ekonomske moći, na povezanost i umreženost s manjim i većim bogatašima na užoj ili široj društvenoj razini. Slijedi Gospodinovo naizgled čudno upozorenje da se nikoga putem

ne pozdravlja. Naime, žurnost i primat naviještanja evanđelja je tolika da sve drugo, sve ljudsko treba staviti u drugi plan. Prvenstvo evanđelja je prvenstvo samoga Boga, a njegovi sluge uz put pozdravljajući ljude lako zaborave što im je temeljno poslanje, svrha i cilj života.

Na čemu onda temeljiti poslanje? Jedino i isključivo na povjerenju u Gospodina koji šalje poslanike i u snagu Njegove riječi, u snagu samoga evanđelja koje se naviješta. Naravno da su Crkvi svih vremena potrebna i materijalna sredstva u njezinu poslanju. Potrebne su joj crkve kao zgrade, potrebne su joj škole, pastoralni centri, dvorane, vrtići, igrališta, ali su joj najpotrebniji istinski radnici koji snagu navještaja traže u samom Gospodinu i u njegovoj riječi. Naime, sve ono nabrojeno trebalo bi poslužiti onom prvom cilju, a to je spasenje duša. Luka nas izvještava kako su se sedamdeset i dvojica poslanika o povratku radovala govoreći: *Gospodine, i zlodusi nam se pokoravaju na Tvoje ime!*, a Isus im reče: *Ne radujte se što vam se duhovi pokoravaju, nego se radujte što su vam imena zapisana na nebesima* (Lk 10, 20). Upozorenje je to svim kršćanima, svim poslanicima da dok drugima navještaju radosnu vijest spasenja sami ne zaborave gdje im je cilj i njihova putovanja, odnosno da bi im nebo, suživot s Bogom, trajno trebao biti pred očima. Potom ne bi nikada smjeli zaboraviti da ih Gospodin šalje pred sobom, odnosno da nitko ne bi smio naviještati sama sebe ili sebi stvarati poklonike i sljedbenike, nego pripravljati put Isusu Kristu da On dođe i kraljuje u ljudskim srcima.

PETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Pnz 30, 10-14; Kol 1, 15-20; Lk 10,25-37

„Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svoga,
i svom dušom svojom, i svom snagom svojom,
i svim umom svojim; i svoga bližnjega kao sebe samoga“
(Lk 10, 27)

U misnom evanđelju, današnje petnaeste nedjelje kroz godinu, čuli smo kako neki zakonoznanac usta i da iskuša Isusa upita: *Učitelju, što mi je činiti da život vječni baštinim? A On mu reče: 'U zakonu što piše? Kako čitaš?' Odgovori mu onaj: 'Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svoga i svom dušom svojom i svom snagom svojom i svim srcem svojim i svoga bližnjega kao sebe samoga.'* Reče mu na to Isus: *'Pravo si odgovorio to čini i živjet ćeš.'* Ali hoteći se opravdati reče on Isusu: *'A tko je moj bližnji?'* (Lk 10, 25-29). Isus prihvati i ispriča poznatu priču o milosrdnom Samaritancu.

Zakonoznanac, kako smo čuli, želi iskušati Isusa, želi ga uhvatiti u riječi, u mimoilaženju sa Zakonom. Isus uzvraća pitanjem na koje zakonoznanac ispravno odgovara ukazujući na samu bit Zakona. No jedno je znati, a drugo je činiti. Toga je svjestan sam zakonoznanac, pa da se opravda, pita: *Tko je moj bližnji?* (Lk 10, 29). Isusov odgovor u obliku prispodobe o milosrdnom Samaritancu bolje ćemo razumjeti ako se poslužimo tumačenjem crkvenih otaca. Naime, oni u liku čovjeka koji silazi iz Jeruzalema u Jerihon prepoznaju praroditelje, Adama i Evu, odnosno svakog čovjeka. Jeruzalem je slika raja, mjesto Božjeg prebivališta, slika suživota Boga i čovjeka. Čovjek silazi iz Jeruzalema u Jerihon, tj. padom u grijeh silazi s visina božanskih sfera i prijateljstva s Bogom, u prostore zemaljskog, u prostore obilježene grijehom i patnjom, što predstavlja Jerihon koji je zemljopisno niže u odnosu na Jeruzalem. U tom silasku upao je među razbojнике koji ga svukoše i izraniše, ostavivši ga polumrtva. Napuštajući suživot s Bogom čovjek je svučen, ostao je uistinu bez milosnog, nadnaravnog života u sebi. Na tog čovjeka, koji polumrtav leži uz put, naiđe svećenik, vidje ga i zaobiđe. Svećeniku je zbog obredne čistoće, koje su zahtijevali propisi Staroga zavjeta, bilo zabranjeno doticati mrtvace. Slično svećeniku nesretnika je zaobišao i levit. I on zbog potrebe obredne čistoće i uloge koju je imao u hramskoj službi. Napokon, na izranjena čovjeka naiđe neki Samaritanac koji ga, kako piše Luka, vidje, sažali se pa mu pristupi, povije rane zalivši ih uljem i vinom. Zatim ga posadi na svoje živinče, odvede u gostionicu i pobrine se za nj. Sutradan izvadi dva denara, dade ih gostioničaru i reče: *Pobrini se za njega* (Lk 10, 35).

Izranjenom čovjeku nisu se smilovali sunarodnjaci, svećenik i levit, nego mu milosrđe iskazuje Samaritanac. U liku milosrdnog Samaritanca, crkveni su oci prepoznali samoga Krista. Izranjenog čovjeka nisu htjeli, a ni mogli spasiti ni svećenik ni levit koji su, opterećeni ljudskim propisima i obzirima, zaboravili bit religije i zakona. Stranac, Samaritanac, možda i ne poznajući Zakon ukazuje na bit Zakona i svake istinske religije. Naime, put prema Bogu i odnos s njime nužno uključuje i odnos prema bližnjima. Isus Krist, milosrdni Samaritanac, prigiba se nad palim čovjekom, vida mu rane i vodi ga u gostionicu, u Crkvu, a gostioničaru ostavlja dva denara, odnosno ostavlja sakramente po kojima izranjeni čovjek ozdravlja i spašava se. Kroz lik hramskog svećenika i levita Isus razobličuje lažno poimanje religije koju se živi kao vršenje određenih obreda. Onaj je zakonoznanac ispravno ukazao kako se bit religije krije u ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Trajna je kušnja u životu svakog čovjeka, pa i današnjega, da vlastitu religioznost živi na razini vršenja obreda, a ne na razini srca i istinskog odnosa prema Bogu i bližnjemu. Ako ćemo biti iskreni tako je lakše, naime lakše je povremeno poći u crkvu zapaliti koju svijeću,

platiti svetu misu, nego neprestano ispitivati vlastito srce ljubi li zaista Boga i bližnjega te uvidati kako je potrebno trajno se obraćati.

Prispodoba o milosrdnom Samaritancu poziv je stoga svim kršćanima da propitaju vlastitu religioznost, vlastitu sliku o Bogu, odnosno vlastiti ljudski i religiozni život. Prispodobom nas Gospodin Isus uči kako je samoobmana misliti kako se Boga ljubi, Bogu služi, a istodobno ne voditi računa o bližnjima. Bližnji postaju, kako je to govorio papa Ivan Pavao II., naš put k Bogu. Drugim riječima, nije moguće graditi neki osobni, privatni odnos s Bogom koji bi isključivao i odnos prema drugima. Eto, zašto sv. Pavao, posve na ovoj crti, veli da je sav Zakon ispunjen u jednoj jedinjoj riječi: *Ljubi bližnjega svoga* (Gal 5, 14). Sv. će Ivan reći u svojoj Prvoj poslanici da laže onaj tko kaže da ljubi Boga koga ne vidi, a ne ljubi brata koga vidi (usp. 1 Iv 4, 20). Odnos prema drugima postaje kriterij našega odnosa prema Gospodinu Bogu. Ako smo u nedoumici ljubimo li zaista Boga i kakva je naša ljubav prema Bogu, a ona bi trebala biti os i srž našega života, tada ispitajmo vlastiti odnos prema bližnjima! Ovo u biti ne znači svođenje kršćanstva na obični humanizam, jer u stvari nije moguće ljubiti bližnjega ako ta ljubav ne proizlazi iz ljubavi prema Bogu. No, s druge strane onaj tko zaista ljubi Boga, ne može ne ljubiti i ljude.

Vjerujem da smo svi u životu susreli nekoliko divnih osoba koje su nas privukle i oduševile svojom jednostavnošću, iskrenošću, poniznošću, svojom ljubavlju prema ljudima. No, ako ih izbližega promotrimo otkrit ćemo da je tajna njihova života, u biti ljubav prema Bogu. Osvojeni i prožeti ljubavlju prema Bogu i Božjom ljubavlju koju nose u srcu, oni tako lako i jednostavno ljube sve ljude, tako lako opraštaju, tako se lako posvećuju drugima. I mi smo pozvani biti takvi. Na kraju svima vam, poštovana braćo i sestre, želim da osjetite ljepotu darivanja, ljepotu da se živi poput milosrdnog Samaritanca. Tada, kada činimo dobro potrebitima, nasljedujemo Boga u njegovoj ljubavi te, znali ili ne znali, ljubimo i samoga Boga, a to je prva i od svih najveća zapovijed.

ŠESTANESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Post 18, 1-10a; Kol 1, 24-28; Lk 10, 38-42

„Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio, koji joj se neće oduzeti“ (Lk 10, 42)

U današnjem smo misnom evanđelju, s evanđelistom Lukom, pratili Gospodina na njegovu putu u Jeruzalem. Luka nam donosi kratki izvještaj o Gospodinovu dolasku u jedno selo. Piše: *Žena neka, imenom Marta, primi ga u svoju kuću. Imala je sestru koja se zvala Marija. Ona sjede do nogu Gospodinovih i slušaše riječ njegovu, a Marta bijaše sva zauzeta posluživanjem pa pristupi i reče: 'Gospodine zar ne mariš što me sestra ostavi samu posluživati?' Odgovori joj Gospodin: 'Marta, Marta, brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio koji joj se neće oduzeti'* (Lk 10, 38-42).

Luka nam prikazuje Gospodina Isusa u tako običnoj, u tako svakodnevnoj, a istodobno i izvanrednoj situaciji kao što već mogu biti zgone kad nam u posjet dolaze poznati, rodbina i prijatelji, ili kad možda ugostimo nama nepoznate osobe. Kao što se mi trudimo goste lijepo dočekati, pripremiti im štogod za jelo i piće, sa željom da se osjećaju ugodno i zadovoljno, tako je i Marta iz evanđelja postupila prema Gospodinu Isusu. Iz Ivanova evanđelja doznajemo da su Marta, Marija i Lazar, njihov brat, Isusovi prijatelji pa nije čudno što se Marta sva razletila kako bi Isusa što bolje ugostila. Na prvi nam je pogled razumljiv i njezin prijekor Gospodinu i sestri Mariji: *Gospodine zar ne mariš što me sestra ostavi samu posluživati? Reci joj da mi pomogne!* (Lk 10, 40).

Ne znamo kakvim je glasom Marta izrekla te riječi, ali vjerojatno uz blagi osmijeh kako to već znaju plemenite i dobre žene. No, iznenađuje nas Isusov odgovor Marti: *Marta, Marta, brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio koji joj se neće oduzeti* (Lk 10, 41-42). Veliki su crkveni oci u Marti i Mariji prepoznavali dva oblika kršćanskog života: aktivni i kontemplativni. Uz, naravno, naglasak na kontemplativni koji bi, eto, i sam Gospodin pohvalio i dao mu prednost pred aktivnim. Prvi, aktivni život predstavljala bi Marta koja je zauzeta radom, posluživanjem, akcijom. Drugi, kontemplativni predstavljala bi Marija koja je posve sabrana u osluškivanju Gospodinovih riječi. Crkveni su oci stoga zaključivali kako kontemplativni život, život molitve, ima prednost pred aktivnim životom, odnosno da život u samostanu, život u duhovnom zvanju ima prednost pred obiteljskim, aktivnim životom. To je tumačenje stoljećima prevladavalo u Crkvi. Moguća su, naravno, i drugačija tumačenja te evanđeoske zgone kako nam je donosi sv. Luka.

Nama se danas čini važnim istaknuti kako Marta i Marija u biti predstavljaju svakoga od nas, odnosno da se svatko od nas može dijelom prepoznati i u Marti i u Mariji. Naime, Marta zauzeta radom, posluživanjem, akcijom želi biti primijećena, želi biti pohvaljena za svoj rad. Ona traži pozornost, u konačnici Marta traži sebe. Zauzeta svojim radom i posluživanjem nije u stanju zamijetiti jednu silno veliku stvarnost, naime ne zamjećuje Gospodina Isusa. Da, ona ga želi što je moguće bolje ugostiti, ali ne primjećuje i ne shvaća da je Isus ustvari domaćin. I kad je gost on je ustvari domaćin. On sa sobom donosi dom, donosi blizinu božanskoga, koji je naš istinski dom te stoga primiti Isusa znači ustvari biti primljen, biti ugošćen. Zabrinuta Marta je slika naših zabrinutosti koje nas prate posvuda pa čak i onda kad nas Gospodin ugošćuje na nedjeljnoj sv. misi. Često nam se dogodi da zbog tih zabrinutosti ne uspijevamo na pravi način doživjeti susret s Gospodinom u slušanju njegove riječi te u slavljenju Euharistije. Dogodi nam se da onakvi kakvi dođemo u crkvu, takvi i iz nje otiđemo. No, nije ovdje riječ samo o našem odnosu prema Gospodinu Bogu, nego i o

našem odnosu prema našem životu. Brinemo se za tisuću malih nevažnih i nebitnih stvari i jedna od najčešćih izreka u našem životu je da nemamo vremena. Nemamo vremena jedni za druge, nemamo vremena za roditelje, za prijatelje, za dobrotu i ljepotu, a vrijeme nam ode. I tako nam prođu i mjeseci, pa i godine, a da ni ne primijetimo kako su nam najvažnije stvari u životu prošle mimo nas jer mi nismo imali vremena. I kolike se svađe dogode u obiteljskom krugu često zbog banalnih i mizernih razloga, i koliki se brakovi raspadnu jer su supružnici zaboravili međusobno razgovarati, jer nemaju vremena jedni za druge. O, kako je važno imati vremena za prave stvari! Na zidu sirotišta u Calcuti, kojeg je utemeljila bl. Majka Terezija, između ostalog stoji napisano: *Nađi vremena za razmišljanje, to je izvor snage! Nađi vremena za molitvu, to je najveća snaga na zemlji! Nađi vremena za smijeh, to je melodija duše! Nađi vremena za igru, to je tajna vječne mladosti! Nađi vremena za ljubav, to je darovana Božja povlastica! Nađi vremena za darivanje, dan je prekratak da bi bio sebičan! Nađi vremena za čitanje, to je vrelo mudrosti! Nađi vremena za prijateljstvo, to je put k sreći! Nađi vremena za milosrđe, to je ključ za nebo!* Kad iz ove perspektive promatramo Gospodinov odgovor Marti tada je on savršeno jasan i jedini moguć. Marija je izabrala najbolji mogući dio, naime, izabrala je Gospodina, izabrala je biti s njim, biti u njegovoj školi, od njega upijati životnu mudrost, izabrala je posvetiti vrijeme onome najbitnijem u ljudskome životu – kvaliteti odnosa s Bogom iz kojega se rađa svaki drugi odnos. Svaki je suvremeni kršćanin pozvan dovesti u sebi u ispravnu ravnotežu Martu i Mariju, djelatni i molitveni život. Ne može se, draga braćo i sestre, letjeti samo s jednim krilom, niti se čamcem upravlja jednim veslom, a jednim veslom veslati znači vrtiti se u krug.

SEDAMANESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Post 18, 20-32; Kol 2, 12-14; Lk 11, 1-13

„I ja vama kažem: 'Ištite i dat će vam se!
Tražite i naći ćete! Kucajte i otvorit će vam se!
Doista, tko god ište, prima; i tko traži nalazi;
i onomu koji kuca otvorit će se“ (Lk 11, 9-10)

Na putu prema Jeruzalemu Gospodin Isus je, kako nas izvještava sv. Luka, na jednom mjestu molio. Čim presta reče mu jedan od učenika: *Učitelju, nauči nas moliti kao što je Ivan naučio svoje učenike* (Lk 11, 1). Na tu zamolbu učenika Isus ih uči moliti *Očenaš*.

Evandjelja su zabilježila dvije verzije *Očenaša*, dužu Matejevu (onu koju redovito molimo) i kraću, Lukinu, koju smo čuli u misnom evandjelju. Molitvu *Očenaša* upili smo s majčinim mlijekom. Ona izražava naš kršćanski identitet, našu pripadnost Bogu, našu međusobnu povezanost. Ona nam govori tko smo i ono što ćemo biti. No, s druge strane baš zbog te naše bliskosti s molitvom *Očenaša* lako nam se može dogoditi da se na tu molitvu preolako naviknemo, da prestanemo biti svjesni njezinih dubina i značenja. Jednom riječju, može nam se dogoditi, kao što nam se nažalost i događa, da nam molitva *Očenaša* postane navika, da je molimo iz navike, nesvjesni sadržaja koji se krije u toj najljepšoj kršćanskoj molitvi.

Gospodin Isus je bio svjestan svog jedinstvenog, jedincatog odnosa s Bogom, sa svojim Ocem nebeskim. Tu svijest o vlastitom sinovstvu izražavao je svojim molitvama koje su izazivale pozornost učenika te u njima budile želju da i oni nauče tako moliti. Kao vjerni židovi oni su dobro znali što znači molitva i što znači moliti, ta i sami su po Zakonu bili obvezatni više puta na dan moliti, što su oni redovito i činili. No, ipak promatrajući Isusa u molitvi postaju svjesni da je Isusova molitva drugačija, da je on sam poslije obavljene molitve drugačiji. Njemu je molitva doista bila hrana duše njegove, intimni razgovor s Ocem nebeskim čiju je volju želio do kraja ispuniti. Smisao njegova života bio je vršiti volju Očevu, a volja je Očeva bila poslati Sina da nas ljude posini, da nas primi kao svoju djecu.

Mi postajemo dionici Kristova jedincatog sinovstva, a konkretan način sudjelovanja u Kristovu sinovstvu nije drugo doli sudjelovanje u njegovoj molitvi. U stvari baš po molitvi Isus nas poziva da uđemo u stvarnost njegova sinovstva. Molitva *Očenaša* rađa se iz Isusove molitve. Odmah recimo malo pojašnjenje: *Očenaš*, molitva Gospodnja, je molitva koja dolazi od Isusa, ali nije njegova osobna molitva. Naime, Isus pravi razliku između svog i našeg odnosa s Ocem nebeskim. On je jedinorođeni Sin po naravi, a mi smo posinjena djeca po milosti. Isus nas uči da mi kad molimo kažemo 'Oče naš'. On nije mogao moliti čitav sadržaj molitve *Očenaša*. Primjerice, nije mogao moliti da ne bude uveden u napast, da bude izbavljen od zloga itd. Premda nam evandjelja donose kratke primjere Isusove osobne molitve, primjerice, njegove molitve zahvaljivanja i prošnje, ipak nam njegova osobna molitva ostaje tajna u koju ne možemo prodrijeti.

No, vratimo se *Očenašu*. Od starine je molitva *Očenaša* smatrana sažetkom svega evandjelja, Ona je evandjelje u molitvi, evandjelje koje silazi s usta onoga koji je u sebi samome evandjelje. Pokušajmo kratko vidjeti što izgovaramo kad molimo molitvu *Očenaša*. Riječju Oče, Luka ispušta 'naš', što Matej donosi, mi izražavamo svoju ispovijest, svoje životno uvjerenje i svoju najdublju sigurnost kako Bog kome se obraćamo u molitvi nije neki daleki nepoznati Bog, nego bliski, dobri, milosrdni Otac nebeski. Sam Gospodin Isus tumači kakav je to Otac pa se služi iskustvom odnosa prema naravnom, zemaljskom Ocu. Veli Gospodin u misnom evandjelju: *A koji je to otac među vama kad ga sin zaište ribu zar će mu mjesto ribe zmiyu dati ili kad ga zaište jaje zar će mu dati štipavca. Ako dakle vi, iako zli,*

znate dobrim darima darivati djecu svoju, koliko li će više Otac s neba obdariti Duhom Svetim one koji Ga zaištu (Lk 11, 11-13).

Kako je ružno i kako je teško čuti kad i dobri vjernici kršćani ponekad kažu: *A sigurno ima nešto gore na nebu, nečega mora biti.* Mi, draga braćo i sestre, ne vjerujemo u nešto, ili u nekoga, nego u Boga koji se objavljuje kao Otac Gospodina našega Isusa Krista, a po njemu postaje naš Otac nebeski, naš dobri i milosrdni Otac nebeski. Tom Ocu, kome se obraćamo molitvom *Očenaša*, dolazimo držeći se s Isusom za ruku. Bez Isusa molitva *Očenaša*, kao i svaka druga molitva, postaje tek isprazno nabranje riječi. Kad molimo *sveti se ime tvoje* molimo da se ime Božje, a to je sam Bog, posveti u nama, da Bog bude svet u nama, odnosno da mi budemo sveti te tako očitujemo Božju svetost. *Zaziv dođi kraljevstvo tvoje* koji je istovjetan s *budi volja tvoja* je središnji zaziv *Očenaša*; to je Isusova čežnja, svrha njegova poslanja. Naime, Isus je došao uspostaviti kraljevstvo Božje, na način da sve ljude učini Božjom djecom te da Kraljevstvo zaživi u srcima ljudi. *Kraljevstvo Božje*, reći će sv. Pavao, *nije jelo ili piće, nego mir i radost u Duhu Svetome.* To je sveukupnost onoga najljepšega, najboljega što je Bog za nas pripremio te što nam želi darovati, a u konačnici se sažima u jednu riječ: to je sam Bog. *Kruh naš svagdanji daji nam svaki dan* su u starini tumačili kao molbu za kruhom života, za euharistijom, no nije isključen ni kruh zemaljski, onaj koji nam je potreban za naš svakodnevni život. Isus nas uči da ne kažemo *daj mi*, nego *daji nam*, to znači da u svojoj molitvi, u svome srcu nosimo i druge ljude pa kad molimo i za njih moramo biti spremni od obilja kojega nam Bog udjeli i sami podijeliti s drugima. *Otpusti nam grijeh naše ta i mi otpuštamo svakom dužniku svojemu*: ovaj nas zaziv uči da u sebi odgajamo velikodušno, milosrdno srce, baš poput srca Božjega. Naime, kako on nama, kad se kajemo, rado oprašta, mi u ovom zazivu obećavamo da ćemo jednako postupati s našim dužnicima. *Očenaš* se ne moli s mržnjom u srcu. *Očenaš* zahtjeva i dariva mir srcu. *Zadnji zaziv, i ne uvedi nas u napast*, u stvari je molba da Bog bude s nama u vrijeme kad dođu napasti i kušnje, osobito kad dođu trenuci koji mogu dovesti do sumnje u Božju očinsku dobrotu. Matej dodaje: *izbavi nas od Zloga*, jer Gospodina zna da se bez njegove pomoći ne možemo oduprijeti zlokobnoj sili koja nas želi upropastiti.

Poštovana braćo i sestre, neka vam je svima blagoslovljen današnji dan Gospodnji, sa željom da svi molimo *Očenaš* u duhu sinovstva kojeg smo primili te da barem donekle postanemo svjesni sadržaja molitve Gospodnje koju molimo svaki dan.

OSAMNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Prop 1, 2; 2, 21-23; Kol 3, 1-5. 9-11; Lk 12, 13-21

„Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje“ (Lk 12, 14)

Današnje misno evanđelje pomaže nam da se iznova susretnemo s jednim od bitnijih pitanja svakog čovjeka pa i kršćanina; naime čuli smo Gospodinovo upozorenje i savjet kako se odnositi prema materijalnom bogatstvu. U prvom misnom čitanju, iz knjige Propovjednikove, izbija općeljudsko iskustvo prolaznosti života, što pisca dovodi do upitnosti svega postojećeg. Promatrajući prolaznost svega što postoji sveti pisac zaključuje: *Ispraznost nad ispraznošću, sve je ispraznost* (Prop 1, 1). Njemu se posebno čini ispraznim što se čovjek čitavi život muči i trudi kako bi što god stekao, a potom sve mora ostaviti drugomu koji se oko toga nije trudio te stoga zaključuje: *I to je ispraznost i velika nevolja* (Prop 2, 21). Potom gorko zaključuje: *Jer što ima čovjek od sve brige srca svoga i truda kojim se trudio pod suncem? Jer svi su dani njegovi muka i poslovi njegovi jad; čak mu ni noću ne miruje srce. I to je ispraznost* (Prop 2, 22-23).

Gotovo kao odjek tog općeljudskog iskustva u misnom evanđelju susrećemo Gospodina Isusa kako upozorava jednog čovjeka koji je zatražio da Isus bude posrednik i sudac u podjeli imovine između njega i brata: *Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje* (Lk 12, 14). Potom im kaza prisposobu o bogatašu kojemu je obilno urodila zemlja te je stoga srušio žitnice kako bi podignuo nove, veće te u njih zgrnuo svoja dobra. Bogataš se hvasta kako u zalihi ima dobara za godine mnoge te stoga može reći sebi: *Počivaj, jedi, pij i uživaj* (Lk 12, 19). No, tu nastupa obrat. Bog mu reče: *'Bezumniče! Već noćas duša će se tvoja zaiskati od tebe! A što si zgrnuo, čije će biti?'*(Lk 12, 20). Isus zaključuje: *Tako biva s onim koji sebi zgrće blago, a ne bogati se u Bogu* (Lk 12, 21).

Premda se evanđeoska scena predstavlja gotovo kao odjek Propovjednikove misli o ispraznosti, ipak razlika postoji, i to velika. Naime, Propovjednik tvrdi da je ispraznost to što čovjek stječe dobra mnoga, a ne može ih uživati, odnosno uživati će ih drugi. Isus u prisposobi ističe nakanu bogataša koji želi uživati svoja dobra, ali neće ih uživati jer će ga smrt pokositi. Isus ga naziva *bezumnikom*, luđakom, jer se nije bogatio u Bogu. Ovdje se susrećemo s Isusovim odnosom prema materijalnom bogatstvu. Za nas kršćane je veoma važno ispravno razumjeti taj odnos, jer smo kao kršćani pozvani postupati poput Isusa. Drugim riječima, i naš stav prema materijalnom bogatstvu morao bi biti baš poput njegov.

Odmah recimo da Isus nipošto nije bio protiv materijalnog bogatstva kao takvog. Naime, unutar kršćanstva oduvijek je postojala kušnja da se kršćanstvo svede na čisto duhovnu dimenziju, odnosno da se sama materija prikaže kao zla. Ispravno shvaćeno kršćanstvo je odbacivalo takva shvaćanja, naglašavajući da je Bog Stvoritelj *svega vidljivoga i nevidljivoga*, tj. svijeta duhovnih bića i materijalnih stvari, te štoviše da se je sam Bog u Isusu Kristu „materijalizirao“, tj. da je postao pravi čovjek, s pravom ljudskom dušom i pravim ljudskim tijelom. To Kristovo pravo, materijalno tijelo toliko je vrijedno da je bilo određeno za proslavu, za preobraženje. Kršćani su dakle pozvani veoma vrednovati vidljivi, stvoreni, materijalni svijet. No, s druge strane Krist je veoma dobro znao kolika je opasnost materijalnog bogatstva; kako i do koje mjere može zarobiti čovjeka; kako ga može odijeliti od njegovih najbližih. Stoga Gospodin upozorava: *Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje* (Lk 12, 14). Čovjek je sam po sebi neizmjerljivo vrijedniji od svega što ima ili što može imati. Čovjek daje vrijednost materijalnom bogatstvu, a ne ono njemu.

Upravo je tu istinu potrebno istaknuti danas, u vrijeme kad se materijalno bogatstvo prikazuje gotovo kao isključivo i jedino mjerilo nečije uspješnosti i vrijednosti. S velikih i malih ekrana, s naslovnica raznih dnevnih i tjednih novina, odjekuje poruka kako je važno biti bogat te da društveni ugled i značenje ovise o bogatstvu, o novcu, a da je manje važno kako se je došlo do tog bogatstva i što se njime čini. U suvremenom društvu kao da je nastupila suluda i sumanuta utrka u bogaćenju. Nije se lako oduprijeti zovu egoizma da se stečeno bogatstvo potroši na sebe, na svoje užitke, na luksuzne jahte, stanove, skupe provode itd. Sam dragi Bog zna kolike se osobne i obiteljske drame i tragedije događaju u toj sumanutoj utrci. A čemu? A zašto?

Hvala Bogu da postoje mudri i razboriti ljudi koji nude drugačiji primjer. U našoj mladoj Hrvatskoj postoje bogati ljudi koji nisu izgubili ljudskost, koji svako malo pokazuju vlastitu humanost. To je ispravni smisao i cilj stjecanja bogatstva. Naime, onaj tko se danas bogati svojim radom te drugome omogućiti radno mjesto i redovitu plaću čini veliko djelo u ljudskim i Božjim očima. Taj se, kako kaže Gospodin, bogati u Bogu, osobito kad svoga radnika cijeni i poštuje kao brata u čovječstvu ili još više u istoj vjeri. Takve, dobre i čovječne ljude više od materijalnog bogatstva raduje stvaranje novih vrijednosti, raduje ih stvaralaštvo, mogućnost da nešto veliko i lijepo ostane iza rada njihovih ruku. Poneki od njih, one zaista velike osobe, na vrijeme otkriju tajnu života, odnosno otkriju kako se mjera vlastite sreće ne mjeri stečenim materijalnim bogatstvom, nego mjerom sreće koju su svojim bogatstvom podarili drugima, onim manje sretnima, manje bogatima. Otkrili su naime da je svaki čovjek u Bogu brat te time vrijedan i dostojan ljubavi i dobrote. Netko lijepo reče: *Nije bogat onaj tko puno ima, nego onaj kome malo treba.*

Poštovani braćo i sestre, neka vam je blagoslovljen dan Gospodnji. Ne zaboravite da smo svi neizmerno bogati jer imamo Boga za Oca.

DEVETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Mudr 18, 6-0; Heb 11, 1-2. 8-19; Lk 12, 32-48

„Ne boj se, stado malo: svidjelo se Ocu vašemu dati vam Kraljevstvo.

Prodajte što god imate i dajte za milostinju! Načinite sebi kese koje ne stare, blago nepropadljivo na nebesima, kamo se kradljivac ne približava i gdje moljac ne rastaće.

Doista, gdje vam je blago, ondje će vam biti i srce“ (Lk 12, 32-34)

U podužem odlomku Lukina misnog evanđelja nekoliko je tema o kojima bi se moglo razmišljati: o strahu, o blagu i srcu, o budnosti, o odnosu prema svojim dužnostima i bližnjima, o Kristovu dolasku itd. Misno nam se evanđelje otvorilo Kristovim ohrabrenjem i utjehom: *Ne boj se, stado malo: svidjelo se Ocu vašemu dati vam Kraljevstvo* (Lk 12, 32). Kako utješno i blagotvorno su zazvučale te riječi ljudima kojima se je i sam život činio kao preteška kazna. Baš poput melema na ranu. Isusovim slušateljima i sljedbenicima život nije bio nimalo lak i lagodan. Naprotiv. Svakodnevni život im je bio borba za goli opstanak, za preživljavanje. Sitni poljoprivrednici, stočari ili trgovci više su ovisili o naletu sreće, o slučaju, o kiši s neba, nego o planiranju na duge staze. Toj svakodnevnoj nesigurnosti valjalo je dodati i stranu, okupacijsku vlast kojoj su bili prepušteni na milost i nemilost, kojoj su morali plaćati velike poreze od ionako malih primanja. Oni su dobro znači značenje izreke: *Sirotinjo, i Bogu si teška!* A ipak, baš njima Gospodin nudi ohrabrenje i utjehu: *Ne boj se, stado malo!*

Na više mjesta u evanđeljima Gospodin hrabri svoje učenike da se ne boje. Vjerujem da neću pogriješiti ako ustvrdim da su strahovi koje su proživljavali Isusovi suvremenici i danas prisutni. Tko bi i nabrojio strahove koji probadaju srce suvremenog čovjeka. Čini se kao da živimo u društvu koje je obilježeno zabrinutošću i strahom, od najmanjih i najmlađih do najstarijih. Oni najmanji i najmlađi strahuju od škole; kako će proći te hoće li se upisati gdje žele ili ne; potom strahovi poslije srednje škole. Što reći o strahovima koje žive roditelji; oni su umnoženi i uvećani za svako dijete zasebno: što će biti s njim; kako će proći; koga će naći. Kad se oženi ili uda, opet strah; hoće li živjeti u slozi, miru i ljubavi. Potom strah od bolesti; strah od gubitka posla; strah ovaj i onaj. Uz spomenute u nama često postoje nesvjesni, a potom i iracionalni strahovi koji uvjetuju naše ponašanje, odnosno umanjuju radost i zadovoljstvo življenja. Gotovo kao da bi se moglo zaključiti kako život suvremenog čovjeka i nije drugo doli često uzaludan pokušaj nadvladavanja vlastitih strahova.

Ipak postoji strah koji je poželjan, a na koji je suvremeni čovjek zaboravio. U stvari čini se da su brojni strahovi koji nama vladaju zapravo posljedica nedostatka onog zaboravljenog, a poželjnog straha. Riječ je o strahu Gospodnjem koji je, prema Svetome pismu, početak mudrosti te je istodobno jedan od darova Duha Svetoga. Darovi Duha Svetoga su naša nadnaravna *oprema*, naša pomoć koja nam dolazi *odozgor* kako bismo mogli živjeti u slobodi djece Božje. Strah Božji u sebi je ponajprije strahopoštovanje pred Bogom, bićem koje nas neizmjerljivo nadilazi; koje je sveto i savršeno. Potom, strah Gospodnji je izraz dubokog sinovskog poštovanja pred Bogom, strah da se ne povrijedi Božja očinska ljubav koja se je iskazala u predanju, u mucu i smrti njegova sina Isusa Krista. Zato strah Božji nije doli drugo ime za ljubav prema Gospodinu Bogu. I ovaj strah Božji može biti življen na krivi način, naime kao servilnost, kao stanje koje u Bogu prepoznaje Gospodara koji traži robove i slugu, a ne Oca koji želi i ljubi svoju djecu. Potom, strah se Gospodnji može pogrešno živjeti kao strah od Boga, strah od Božje kazne. Za takve osobe Bog je nebeski policajac i sudac koji uživa u patnjama ljudi te nikada nije s njima zadovoljan. To nije Bog u koje vjeruju kršćani, Bog koji se je objavio *u i po* Isusu Kristu.

Na pragu moderne epohe čovjek je želio postati samostalan, bez tutorstva od ikoga pa i od Boga. Uklonivši Boga iz svoga života, ostao je ne samo bez Boga, nego i bez sebe

samoga. Istjeravši iz svoga srca strah Gospodnji, otvorio je vrata i prozore svoga bića za tisuće drugih, opasnijih i razornijih strahova. Strahote dvadesetog stoljeća, pa i one koje smo mi Hrvati proživjeli u vrijeme Domovinskog rata, nisu drugo doli strahote koje se rađaju u prostoru gdje se Boga ne želi. Naši su stari savjetovali mlade da žive *u strahu Božjem i sramu ljudskom*. Ako nema straha Božjega, nestaje i sram ljudski; tada ono što je po objektivnom redu stvari nenormalno, nenaravno postaje normalno, čak i poželjno. Upravo tako djeluje većina medija u današnjoj Hrvatskoj, ali i u svijetu, predstavljajući nebitno kao bitno, nenaravno kao naravno, nenormalno kao normalno.

Na kraju prvog odlomka misnog evanđelja Gospodin Isus veli: *Gdje vam je blage ondje će vam i srce biti* (Lk 12, 34). Naš je problem što smo izgubili ne smo blago nego i srce. Suvremeni čovjek svoje blago traži po trgovačkim centrima, nastojeći mnoštvom uglavnom nepotrebnih i beskorisnih stvari ispuniti vlastitu prazninu. Čini mi se da je danas najžurnija zadaća svakog čovjeka otkriti vlastito srce; vlastitu nutrinu, vlastito nutarnje središte te onda pokušati otkriti i vlastito blago. Netko reče da je blago srca otprilike ono što nam je zadnja misao prije negoli zaspemo i prva kad se probudimo. No, mi liježemo sa strahovima i ustajemo sa strahovima. Ispada da je strah naše blago. Kako nam je upravo danas potrebno čuti Isusovu riječ: *Ne boj se, stado malo!* Ne bojmo se, draga braćo i sestre, jer nas Bog ljubi, jer je za nas pripremio svoje kraljevstvo. Pokušajmo iznova otkriti vrijednost šutnje, oslušivanja vlastitog srca, vrijednost molitve. Naučimo se na par trenutaka povući iz ovog svijeta mentalne anarhije u svetište vlastitog srca i vlastite nutrine. Tu otkrijmo blago Božje ljubavi.

Svim vam, draga braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji sa željom da budete osobe srca, da molitvom, šutnjom, kajanjem i pokorom iznutra otvorite vlastito srce kako bi Bog u njega mogao položiti svoje kraljevstvo svjetlosti, radosti, ljubavi i mira.

DVADESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Jr 38, 4-6. 8-10; Heb 12, 1-4; Lk 12, 49-53

„Oganj dođoh baciti na zemlju pa što hoću ako je već planuo.
Ali krstom mi se krstiti i kakve li muke za me dok se to ne izvrši“
(Lk 12, 49-50)

U današnjem odlomku misnog evanđelja Gospodinu kao da se oteo uzdah, onako iz srca: *Oganj dođoh baciti na zemlju... Ali krstom mi se krstiti i kakve li muke za me dok se to ne izvrši* (Lk 12, 49-50). Kad da Gospodin Isus želi reći da je pred njim određeno, njemu dobro poznato poslanje, i neće imati mira dok ga posve ne ispuni. I doista je tako. Više će puta reći kako je poslan od Oca izvršiti poslanje spasenja čovječanstva te kako je vršenje volje Očeve njegova hrana i njegova snaga. Iz onoga što je uslijedilo mi znamo što je i kakav krst kojim se je Krist krstio, da je to njegova strašna muka, obilježena velikim trpljenjem, poniženjem i sramotnom smrću na križu. Premda je znao što ga čeka, o tome je više puta unaprijed govorio svojim učenicima, Isus je u mucu dok se sve ne izvrši. Nama, koji smo tako često tako daleko od prepoznavanja volje Božje nije lako shvatiti kako netko može svojevolutno željeti poći u trpljenje, beskrajnu bol i patnju te napokon u samu smrt. No, za Isusa to nije čudno, jer on želi ono što Otac od njega očekuje, što mu Otac nalaže da učini. To je vrhovni zakon njegova života.

Tu tajnu Gospodinova poslanja veoma lijepo sažima poslanica Hebrejima, koju smo čuli u drugom misnom čitanju. *Uprimo pogled*, poziva nas sveti pisac, u *Počelnika i Dopravitelja vjere, Isusa, koji umjesto radosti što je stajala pred njim podnese križ, prezrevši sramotu, te sjedi zdesna prijestolja Božjega* (Heb 12, 2). Sveti pisac hrabri judeokršćane, one koji su iz židovstva prešli na kršćanstvo, da ne klonu, da u protivštinama koje podnose upru pogled u Gospodina Isusa. Za vrijeme svoga javnog poslanja Isus je bio čašćen i slavljen od svojih suvremenika. Pred njime je, ljudski gledajući, bila perspektiva radošću ispunjena života. No, ubrzo dolaze protivljenja, osude i prijetnje. Gospodin se ne prilagođava, ne mijenja svoju poruku, ne podilazi svojim slušateljima, ne povlači se kad ga napadaju i smrću mu prijete. Put protivljenja i odbacivanja, put križa, prepoznaje kao put koji mu valja prijeći u potpunoj poslušnosti prema Ocu nebeskom. Svojim podlaganjem Ocu nebeskom Isus postaje Početnik i Dopravitelj vjere. Naime, i pred perspektivom sramotne smrti na križu Isus ostaje poslušan i predan Ocu nebeskom. Ima povjerenja kako je Ocu nebeskom moguće i smrt pobijediti. Njegovo je povjerenje i predanje Ocu apsolutno. U Isusu je vjera našla svoje ispunjenje.

Oganj o kojem Gospodin govori, a koji je došao baciti na zemlju, oganj je božanske ljubavi prema ljudima. Tim ognjem, kojim je plamtjelo i izgaralo njegovo sinovsko srce, on želi zapaliti i u srcima ljudi, svoje braće i sestara, plam božanske ljubavi. Htio bi da i mi plamtimo istim plamom ljubavi prema Bogu i ljudima. Po Objavi znamo da je taj oganj ljubavi treća božanska Osoba, Duh Sveti, kojega je Gospodin, poslije svoga uzašašća, poslao nama. Duh Sveti će nam omogućiti da i naše srce izgara ljubavlju, povezujući nas s našim božanskim Izvorom te jedne s drugima.

No, pitanje je: Gdje u Crkvi i izvan nje imamo pristup u posvećujuće i spasenjsko djelovanje Duha Svetoga? Ponajprije u samoj Crkvi, uz koju je se Duh Sveti vezao, kao što se je vezao uz čovječstvo Isusa iz Nazareta. Crkva je Kristovo Tijelo; Krist je Glava Tijela, a Duh Sveti u njoj vrši ulogu sličnu onoj koju ljudska duša vrši u ljudskom tijelu: oživljuje cijelo tijelo i sve pojedine udove, usklađujući ih međusobno za rast cijeloga tijela.

Duh Sveti od Crkve čini trajne Duhove; Crkva je prostor djelovanje Duha; ona je sakrament Duha u ovome svijetu. Unutar Crkve privilegirani trenuci djelovanja i prisutnosti Duha su navještaj Božje riječi i slavljenje sakramenata. Duh je suautor Božje riječi; on joj je i prvi tumač; on nas uvodi u svu Istinu, koja nam je objavljena po napisanoj i predanoj Božjoj riječi. Duh daje sakramentima njihovu učinkovitost, ali samo ondje gdje mu se osobe otvaraju, moleći se u *duhu i istini* (Iv 4, 23). Duh djeluje *u i po* crkvenim službenicima, ali samo ako nositelji službi dopuste da ih Duh vodi, samo ako ne poimaju dar Duha kao svoj vlastiti posjed, nego kao obećanje i zadaću. Duh Sveti gradi Crkvu i brojnim darovima, karizmama, koje udjeljuje pojedinim vjernicima, kako, kad i kome hoće.

Duh Sveti dariva novi život očitovan od Oca u Kristu. On omogućuje ljudima da nadvladaju baštinjene i stečene oblike egoističnog ponašanja te da uspostave zajednicu i zajedništvo istinskog života i istinske slobode. Crkva, koja kao instrument služi spasenjskom djelovanju Duha, trajno je obilježena napetošću koju u njoj izaziva djelovanje Duha. Crkva ne živi po sebi i od sebe same, nego od oživljujućeg Duha Božjega. Crkva ne živi za samu sebe, nego se ostvaruje u postojanju za druge, za uspostavu kraljevstva Božjega u srcima ljudi te u međuljudskim odnosima. Kao sakrament Duha u svijetu ona hodi prema konačnom ostvarenju, prema zajedništvu svih ljudi u zajedništvu trojstvenog Boga, a koje je također djelo Duha.

U *Vjeronanju* ispovijedamo vjeru u *Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca*. Iz te vjeroispovijesti proizlaze i temeljni duhovni stavovi koje bi morali u sebi izgrađivati suvremeni kršćani. Biti na liniji Duha, za kršćane, prije svega znači biti poštivatelji svih oblika života. Duh je onaj koji oživljuje i prožima cjelokupnu stvarnost, vodeći svako stvorenje prema njegovu ispunjenju, u konačnici prema proslavljenom Kristu. Biti duhovni znači također promicati slobodu drugih, boriti se protiv svih oblika ropstva i navezanosti, kako osobnih tako i društvenih. Biti na liniji Duha znači stvarati i živjeti bogate i plodne međuljudske odnose, jer je Duh utemeljitelj i graditelj istinskog zajedništva; biti pod vodstvom Duha znači također osloboditi se svake lažne sigurnosti te dopustiti Duhu da nas vodi kamo on hoće. A često Duh zna otvoriti nove putove. I nije njima uvijek lako hoditi. No, znak je povjerenja u vodstvo Duha zakoračiti baš tim putovima.

Molimo se, braćo i sestro, Duhu Svetomu da nam rasvijetli oči srca kako bismo znali prepoznati njegove poticaje te da nam udijeli snagu da iz izvršimo.

DVADESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz 66, 18-21; Heb 12, 5-7. 11-13; Lk 13, 22-30

„Borite se da uđete na uska vrata jer mnogi će, velim vam, tražiti da uđu, ali neće moći“ (Lk 13, 24)

U misnom odlomku evanđelja po Luki čuli smo Gospodinove riječi koje nas potiču na ozbiljan ispit savjesti. Na Isusovo propovijedanje, vjerojatno na upozorenje o ozbiljnosti života i žurnosti obraćenja, netko ga upita: *Gospodine, je li malo onih koji se spašavaju?* (Lk 13, 23). Gospodin odgovara upozorenjem da se na putu u Kraljevstvo izaberu uska vrata. Također upozorava kako će mnogi doći do vrata te na njih pokucati, ali će čuti strašan odgovor: *Ne znam odakle ste!* (Lk 13, 25). Na objekciju kucatelja kako su s njime jeli i pili, kako su ga slušali dok je propovijedao, doći će im iznova odgovor: *Kažem vam: ne znam odakle ste.* Gospodin zaključuje prisodobu riječima: *Evo, ima posljednjih koji će biti prvi, i prvih koji će biti posljednji* (Lk 13, 30).

Na pitanje *koliko* je onih koji se spašavaju, Isus odgovara o tome *kako* se spašavaju, odnosno o načinu na koji se postiže spasenje. On upozorava svoje slušatelje kako nije dovoljno izjasniti se kao pripadnik Izabranog naroda, tj. Abrahamov potomak te samim tim biti spašen. Spasenje se nalazi u odnosu prema Isusu, a taj odnos on sam predstavlja kroz sliku *uskih vrata*. Drugdje u evanđelju Gospodin će progovoriti o *dva puta*, a riječ je o slici koju susrećemo u Starom zavjetu, kod Mojsija koji pred narod stavlja dva puta; jedan koji vodi u život i drugi koji vodi u smrt. Što u stvari znače izrazi *uska vrata* i *uski put*. Nije riječ o nekoj smicalici koju bi Bog postavljao pred ljudske sinove kao da bi se zabavljao gledajući ljude kako pate. *Uska vrata* i *uski put* pojmovi su koji ukazuju na poteškoće istinskog ljudskog življenja te uključuju borbu i to ponajviše borbu sa samima sobom, sa svojim negativnim i neurednim sklonostima; uključuje, u najširem smislu, sav ljudski život u njegovu trostrukom odnosu: prema Bogu, prema blišnjima i sebi samome.

Prema Bogu izabrati *uska vrata* znači svjesno graditi vlastiti život na temelju prve tri zapovijedi; znači izabrati Boga i njegov Zakon kao prvi i temeljni zakon vlastita života; znači sve što se u životu čini valja činiti na način da se Boga proslavi jer je naš Stvoritelj, jer je Izvor i temelj našega postojanja. U konačnici to znači Boga ljubiti iznad svega, a sve drugo u Bogu i poradi Boga. Izabrati *uska vrata* prema blišnjima znači biti spremni činiti im dobro i kad to ne zaslužuju, štoviše kad nam uzvraćaju zlo; a to dalje uključuje spremnost na istinsko i trajno opraštanje, na pomirenje, na gradnju porušenih mostova. Izabrati *uska vrata* u odnosu prema sebi znači biti spremni na svakodnevnu borbu protiv neurednih nagnuća koja su u određenoj mjeri prisutna u svakome od nas; znati othrvati se nasrtajima egoizma, samoobožavanja, ali isto tako znači odbaciti kušnje malodušnosti, samoprijezira i osjećaje manje vrijednosti.

Nasuprot tim *uskim vratima* i *uskom putu* nalaze se široka vrata i široki put. Tu vlada nasilje, licemjerje, egoizam, laž; jednom riječju sve ono što je suprotno Božjim zapovijedima i blaženstvima. Pred svim se kršćanima, ma koliko bili stari ili mladi, nalaze se upravo ta dva puta. Onaj širi, naizgled posut laticama ruža, nudi se na stranicama brojnih dnevnih i tjednih novina, sa tv ekrana itd., a najčešće završava na stranicama crne kronike. Širi put je naizgled poželjniji i lakši. Naime, u nama, u svakom čovjeku postoji urođena sklonost prema neredu, prema zlu. Kad čovjek izabire širi put i široka vrata, ustvari izabire lakši put, put koji manje zahtjeva i manje košta. No, taj put nije dobar za čovjeka ne samo zbog njegova vječnog određenja, zbog mogućnosti da se ne postigne cilj ljudskog života - a to je život vječni -, nego nije dobar jer je već sada, kada ga se izabire, poguban za čovjeka. To zorno pokazuje svakodnevno iskustvo na osobnoj, obiteljskoj i široj društvenoj razini. Primjerice, koliko današnjih obitelji trpe i prolaze teške trenutke jer je možda otac obitelji odlučio slijediti široki, lakši put osobnog provoda, pijančevanja, gubljenja vremena, zanemarujući vlastitu djecu i vlastitu obitelj. Na tom izabranom širokom putu možda će pojedina osoba proživjeti neke

intenzivne pojedinačne trenutke, ali poslije njih ostaje praznina u srcu, i glad koja traži novo uzbuđenje, novi provod i tako sve do potpune propasti u alkoholu, drogi, nemoralu itd.

Uski put i uska vrata, naprotiv, čine se naizgled nepoželjnima jer traže odricanje, samosavladvanje, poniznost pred Bogom i traženje Božje pomoći, ali ne samo da rijeku osobnog života vode u ocean božanske beskonačnosti, nego već sada omogućuju pojedinim osobama da postaju zrelije, zadovoljnije, radosnije i mirnije. Majka i otac koji se žrtvuju za vlastitu obitelj, za vlastitu djecu doživljavaju neizmjernu radost gledajući kako se djeca pravilno razvijaju, kako sazrijevaju te kako postaju zrele i odgovorne osobe. A samo oni znaju koliko odricanja, koliko napora, koliko osobne i obiteljske borbe je trebalo uložiti u odgoj djece. No, s druge strane također znaju da ono što im je darovano po osobnom odricanju daleko nadilazi sve ono što bi mogli sami steći ili novcem kupiti. Znaju da su im najvrjednije životne stvarnosti darovane. Danas, kad se uspjeh mjeri isključivo ekonomsko-političkim mjerilima, nije lako svjesno izabrati biti među posljednjima. Čini mi se da se tu za nas kršćane kriju velike mogućnosti našeg kršćanskog svjedočanstva. Biti posljednji, služiti posljednjima, biti među malenima. Skromno, pošteno i ponizno raditi svoj posao i tako služiti Bogu, svojoj obitelji i svome narodu. Uvijek iznova dođemo do zaključka kako su najveće životne stvari ujedno i najjednostavnije. Danas je valjda najteže biti normalan čovjek.

Molimo se, poštovana braćo i sestre, da nam Gospodin svima udijeli milost izbora uskog puta i uskih vrata.

DVADESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Sir 3, 17-18. 20. 28-29; Heb 12, 18-19. 22-24a; Lk 14, 1. 7-14

*„Jer – svaki koji se uzvisuje, bit će ponižen, a koji se ponizuje, bit će uzvišen... Kad priređuješ gozbu pozovi siromahe, sakate, hrome, slijepce. Blago tebi jer oni ti nemaju čime uzvratiti“
(Lk 14, 11. 13-14)*

U odlomku današnjeg misnog evanđelja susrećemo Gospodina Isusa u prigodi jednog objeda na koji je pozvan. Dakle, u jednoj tako običnoj i tako svakodnevnoj situaciji. No, vidimo kako je njegova prisutnost izazvala komešanje sustolnika, ali i njihovu želju da zauzmu što bolje mjesto, odnosno želju da budu na prvim mjestima. Isus koristi prigodu te im govori prisposobu o biranju ne prvog, nego posljednjeg mjesta. Prisposobu zaključuje riječima kako će *svaki koji se uzvisuje biti ponižen, a koji se ponizuje bit će uzvišen* (Lk 14, 11).

Gospodinova prisposoba o poniznosti i njegov savjet o biranju posljednjeg mjesta nisu tek savjeti o lijepom ponašanju za stolom jer završetak prisposobe o poniženju i uzvišenju cilja na mnogo dublje stvarnosti, nego se to može činiti na prvi pogled. Naime, završetak prisposobe cilja na eshatološki kraj, na ono konačno u ljudskom životu kad će o pojedincu biti donesen neopozivi, nepromjenjivi i konačni Božji sud. Kako bi na tom sudu, na kojem neće biti podmićivanja, laktašenja i prolaska preko veze, mogli biti uzvišeni potrebno je kroz ovaj život hoditi u poniznosti. No u svijetu u kojem živimo, u kojem vlada bezobzirno natjecanje baš za prva mjesta, za vlastitih pet minuta slave pod svaku cijenu, poniznost nije nimalo na cijeni. Svjedoci smo kako se zbog osobnog probitka brišu i niječu moralne norme, kako se izigravaju Božji i ljudski zakoni i što sve osobe nisu spremne učiniti zbog vlastite karijere, materijalnog probitka, prividnog ili stvarnog uspjeha. I to gotovo da vrijedi za sva područja i za sve društvene slojeve, a ne samo kao donedavno za svijet zabave i politike.

Danas gotovo svatko želi biti zvijezda barem na pet minuta i ako ne ide u snazi vlastitog dara i talenta onda ide u snazi vlastite ludosti. Kako dakle u takvom svijetu uopće govoriti o poniznosti, kako je predstaviti kao nužnu sastavnicu svakog ozbiljnog osobnog i obiteljskog kršćanskog života? Poniznost se ubraja u takozvane pasivne kršćanske kreposti te o njoj osobito danas nije nimalo popularno govoriti, a ipak je upravo poniznost kroz gotovo cjelokupnu povijest kršćanstva prepoznata kao temelj na kojemu se gradi zgrada kršćanske svetosti. Ako je ljubav majka i izvor svake druge kreposti poniznost je njihova čuvarica tako da bez nje gotovo da i ne može biti istinske kršćanske kreposti.

No što je poniznost i što znači biti ponizan te živjeti život u poniznosti? Prije nego odgovorimo podsjetimo se da nas je Gospodin Isus pozvao da se učimo od njega jer je on krotka i ponizna srca. Gospodin Isus je bio ponizan tako duboko i sveobuhvatno da ga nitko nikada neće doseći u poniznosti. Ako se osobna poniznost rađa iz naše svijesti o vlastitoj ograničenosti, malenosti te osobito iz svijesti o našoj osobnoj grešnosti, kod Gospodina Isusa nije tako: nije bio malen ni moralno ograničen, a nije bio nimalo grešan. A ipak o sebi kaže da je ponizan. Očito poniznost ima neko dublje značenje i dublje domete koje nam valja otkriti.

Zaboravilo smo kako je Bog u sebi ne samo ljubav nego i poniznost. Naime, Bog po sebi ne može biti veći nego što jest. Ako, da tako kažemo, Bog ide izvan sebe u činu stvaranja ili obraćanja ljudima, tada Bog može ići samo dolje u poniznost, u smjeru vlastita sniženja i poniženja. Svaki Božji čin, bilo u redu stvaranja bilo u redu otkupljenja, u biti je čin Božje poniznosti. Dakako, oni su ujedno i Božja slava, ali su primarno čini Božje poniznosti ili, rečeno drugačijim rječnikom, Božje susretljivosti prema stvorenju, u prvom redu prema čovjeku. Evo sad se približavamo značenju kršćanske poniznosti: biti ponizan ne znači da kršćanin o sebi treba loše misliti, o sebi loše govoriti, sebe ponižavati i slično. Kršćanska poniznost nije drugo doli znati istinu o sebi; poniznost je znati hoditi za Isusom Kristom, učiti

se od njega koji je blaga i ponizna srca, a to znači sebe, svoj život, svoje darove živjeti na način da se stave na raspolaganje drugima. To je najdublje značenje kršćanske poniznosti. Kako nam je danas potrebna upravo takva poniznost! Kako nam je, primjerice, danas potrebna kršćanska poniznost u obiteljima! Koliki su brakovi spašeni jer je jedno ili drugo od supružnika znalo biti ponizno. Upravo poniznost ruši brda mrzovolje i zloće koja se godinama nakuplja i taloži u brojnim brakovima; poniznost ruši zidove šutnje koji se polako godinama podižu između bračnih drugova. Kad jedno od supružnika pomisli: *Pa zašto uvijek ja moram popustiti?*, ili: *Ja sam u pravu i neću popustiti!*, valja se sjetiti kako i koliko je Bog popustljiv prema nama te kako smo u svom kršćanskom životu pozvani biti Božji, Kristovi nasljedovatelji te kolika se dobra rađaju u osobnom i obiteljskom životu osobe koja je istinski ponizna. Najviši je plod poniznosti u tome što privlači k sebi samoga Boga. Naš je Bog Bog koji obara oholice, a uzvisuje ponizne, kako to pjeva naša majka Marija u svome hvalospjevu *Veliča duša moja Gospodina* (Lk 1, 46). Ako promotrimo, draga braćo i sestre, svoja svakodnevna iskustva, svoja druženja i susrete sa znancima i prijateljima, primijetit ćemo kako nam srce razigra kad se susretnemo s poniznom osobom, osobom koja ima dobru riječ za svakoga, koja zna uvažiti svakoga i naći prostora za druge oko sebe i u svom srcu. To je bit kršćanske poniznosti.

Na kraju svima vam, poštovana braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji uz želju da nas gospodin Bog sve jednom sve nađe dostojne uzvišenja koje nam je pripravio.

DVADESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Mudr 9, 13-18b; Flm 9b-10. 12-17; Lk 14, 25-33

*„Dođe li tko k meni, a ne mrzi svog oca i majku, ženu i djecu,
braći i sestre, pa i sam svoj život, ne može biti moj učenik!
I tko ne nosi svoga križa i e ide za mnom, ne može biti moj učenik“*
(Lk 14, 26-27)

Središnja tema misnog evanđelja očito je odricanje. Čuli smo Gospodinovu riječ, kako nam je donosi sv. Luka: *S Isusom je*, piše sv. Luka, *putovalo silno mnoštvo. On se okrene i reče im: 'Dođe li tko meni, a ne mrzi svog oca i majku, ženu i djecu, braću i sestre, pa i sam svoj život, ne može biti moj učenik! I tko ne nosi svoga križa i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik'* (Lk 14, 25-27). Potom Gospodin iznosi dvije prisposode, o gradnji kule i o ratu, tj. o tome kako se valja dobro pripremiti i promisliti prije nego se donesu važne životne odluke, a sve zaključuje upozorenjem da nitko tko *se ne odrekne svega što posjeduje, ne može biti moj učenik* (r. 33).

Čuvši ove Gospodinove riječi u prvi se tren u nama javlja protivljenje, bunt. Ma nije li tako normalno, tako ljudski ljubiti svoga bračnog druga, svoje roditelje, svoje djecu? Nije li to zapravo i Božja zapovijed? Onaj koji je rekao da valja ljubiti i vlastite neprijatelje ne može tražiti mržnju prema onim najbližima. Očito je Gospodin Isus imao nešto drugo na umu kad je izrekao onako zahtjevne riječi. U biti sve je veoma jednostavno. U semitskom načinu izražavanja glagol *mrziti* koristi se u značenju *manje ljubiti*. Dakle, ono što Gospodin želi reći jest da se u odnosu između nas i njega ne smije postaviti nijedna druga stvarnost. Zna on jako dobro kako je ljudsko srce sklono navezati se na osobe, stvari, na samoga sebe; zna on jako dobro kako je ljudsko srce sklono stvoriti sebi svoga boga, na svoju sliku i priliku. Baš zato Gospodin upozorava da se između pojedine osobe, njezina srca i jedinoga, pravoga Boga, ne smije ispriječiti ništa drugo, ma kako to *drugo* moglo biti veliko ili malo. Jedino iz ispravnog odnosa prema Gospodinu Bogu rađa se i na ispravan način živi odnos s drugim ljudima i stvarima.

Naše svakodnevno ljudsko iskustvo potvrđuje ovu božansku pedagogiju. Koliko nesreće, koliko se zla dogodi u životu pojedinih ljudi, u životu tolikih obitelji, jer se osobe i stvari žele imati, posjedovati, jer se srce na njih naveže i ne može bez njih. Suvremeni čovjek kao da namjerno traži nove oblike ropstva, kao da ne želi živjeti onaj najveći od svih darova kojima nas je obdario Gospodin Bog, naime dar slobode. Suvremeni čovjek želi sve i odmah. Nesposoban je za dugo, životno planiranje. U svijetu trenutačnog zadovoljenja osjetila, a o tome je riječ, nema prostora za duhovne stvarnosti. Zato su u današnjem svijetu crkve i katedrale prazne, a prepuni su trgovački centri. Oni su postali katedrale suvremenog društva. Dok se u crkvama nudi raj kao buduća stvarnost u koju se ulazi na kraju tegobna i mučna životnog puta, trgovački centri nude raj na dohvat ruke, raj ovdje i sada, raj koji se smiješi s reklamnih panoa i poziva s trgovačkih polica. Tisuće se stvari i stvarčica smiješi i nudi, uz obećanje: *Kupi mene i bit ćeš sretan!* I doista, kad ih kupi suvremeni se čovjek za trenutak osjeća kao u raju, osjeća se sretnim. Samo problem je što ta vrsta sreće veoma kratko traje. Zato je potrebno iznova u kupovinu neke druge stvari koja predstavlja komadić vlastitog neba. I tako iznova, pa opet iznova; sve do ispražnjenih bankovnih računa i života na kredit. Da, suvremeni čovjek živi na kredit, na kredit koji mu nude banke koje ga tim kreditima drže u suvremenom obliku ropstva. Nažalost, tom obliku ponašanja učimo i svoju djecu koja postaju nesposobna odgoditi svoje želje, nesposobna za čine odricanja. Dijete mora imati odmah ono što poželi, a roditelji se osjećaju nedoraslima da im uskrate i ono za što znaju da će im naškoditi.

O, kako nam je potrebna božanska pedagogija odricanja, pedagogija razlikovanja važnoga od nevažnoga, pedagogija biranja i planiranja na duge staze. Gospodin Bog nam nudi život na kredit. U biti naš život, ljudski i kršćanski, i nije drugo doli život na kredit, ali onaj božanski, milosni i nadnaravni. Bog nam nudi kredit milosnog života. Dobro investiran taj će kredit uroditi životom u slobodi djece Božje ovdje na zemlji, a životom vječnim u nebu.

Kad su upitali Majku Terezu: *Koje mjesto pripada Bogu u vašem životu?*, ona je odgovorila: *Njemu pripadaju sva mjesta u mom životu.* Drugim riječima, Bogu pripada sav njezin život. Prožeta Bogom i božanskom stvarnošću mogla je svijetliti tolikim osobama te im biti putokaz i snaga u otkrivanju vlastitog dostojanstva i veličine ljudskog života. Takve nam osobe danas trebaju, kao kruh nasušni. I to ne samo svećenici, redovnici i redovnice. Još više nam trebaju očevi i majke koje će znati na ispravan način ljubiti jedno drugo, na ispravan način ljubiti i odgajati svoju djecu. Temelj svega je ljubav prema Bogu koja stvara slobodno srce, a srce slobodno je srce radosno, a srce radosno je srce veliko, toliko veliko da u sebe može primiti ne samo bračnog druga i vlastitu djecu, nego i rodbinu, prijatelje, znane i neznane. A baš po veličini srca mjeri se veličina čovjeka.

Poštovana braćo i sestre, svima vam želim srce ispunjeno Bogom, veliko srce u koje ćete s radošću i ljubavlju primiti osobe koje susrećete. Neka vam je blagoslovljen današnji dan Gospodnji i svi dani koji su pred vama.

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

Izl 32, 7-11. 13-14; 1 Tim 1, 12-17; Lk 15, 1-32

„Tele ugojeno dovedite i zakoljite da se pogostimo i provedelimo jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen i nađe se! I stadoše se veseliti“
(Lk 15, 23-24)

U današnjem misnom evanđelju čuli smo najljepše ikada napisane retke, ne samo u Svetome pismu, nego općenito. Čuli smo tri Gospodinove prispodobe o milosrđu: prispodobu o izgubljenom ovci, o izgubljenom drahmi, o izgubljenom sinu. Lukino petnaesto poglavlje, koje nam donosi te tri Gospodinove prispodobe, ubraja se ne samo u najljepše ikada napisane religiozne tekstove, nego i u bisere svjetske književnosti. Na prigovor farizeja i pismoznana zašto se druži s grješnicima i blaguje s njima Gospodin odgovara kroz tri prispodobe, tri pjesničke slike koje u sebi samo naizgled donose tri moguće, uobičajene životne situacije. No, ako prispodobe promotrimo malo pozornije u njima uočavamo određene nelogičnosti, nejasnoće pa čak i nešto što nam je teško prihvatiti. Očito da je Gospodin imao nešto dublje na umu kad ih je izrekao te da ono dublje valja u njima i otkriti.

U prvoj prispodobi Gospodin pita svoje slušatelje: *Tko to od vas ako ima sto ovaca pa izgubi jednu od njih, ne ostavi onih devedeset i devet u pustinji te pođe za izgubljenom dok je ne nađe? A kad je nađe, stavi je na ramena sav radostan pa došavši kući, sazove prijatelje i susjede i rekne im: 'Radujte se sa mnom! Nađoh ovcu svoju izgubljenju'. Kažem vam, tako će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grješnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja'* (Lk 15, 4-7). U ovoj prvoj prispodobi imamo naizgled dvije poteškoće: prva je što u biti nitko od njegovih slušatelja u stvarnosti ne bi ostavio devedeset i devet ovaca u pustinji pa krenuo u potragu za onom jednom izgubljenom, jer bi bio u opasnosti da ih izgubi sve zbog jedne. Druga je poteškoća zaključak prispodobe kako je na nebu veća radost zbog jednog obraćena grješnika, nego zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja. No, kad Gospodin priča, kad nas povede za ruku na put sa sobom - božanskim Pastirom naših duša -, čini nam se normalnim ostaviti onih devedeset i devet te poći u potragu za onom jednom. A to stoga što u njegovoj prisutnosti shvaćamo, više intuitivno, životno, nego razumski, da smo mi ona izgubljena ovca te da želimo da netko krene u potragu za nama. Gospodin nam želi otvoriti srce onoj ljubavi koja ne prezire ono što se čini izgubljenim, propalim. U biti, sve tri prispodobe govore o Božjem načinu postupanja. Isus želi reći: *Evo ovako Bog postupa! Ovo je način na koji Bog susreće grješnika.* Jednostavno, ne želi da itko propadne. Bog kreće u potragu za svojom izgubljenom djecom, bez obzira na razloge zbog kojih su odlutali i njega ostavili. Upravo nerazmjer između jedne i devedeset i devet, nerazmjer između pronađene malene drahme i iskazane velike radosti domaćice, pomaže nam naslutiti kolika je bol u Božjem očinskom srcu zbog lutanja njegove djece. Sad se može razumjeti zašto je u nebu veća radost zbog jednog obraćena grješnika nego zbog devedeset i devet pravednika. Naime, pravednici sudjeluju u Božjoj radosti, oni su već u očinskoj kući, u Božjoj blizini i u Božjem srcu.

Sjećam se kako su nekada roditelji odgovarali na pitanje koje im je njihovo dijete najdraže. Pokazali bi prste ruke te bi rekli: *Vidiš pet prstiju; svaki je različit, ali kad udariš svaki boli.* Roditelji ljube svako svoje dijete, ali posebnom ljubavlju - ljubavlju koja boli - ljube bolesno ili zalutalo dijete. Bog se objavljuje baš poput oca obitelji koji ljubi svu svoju djecu, a posebno one koji su bolesni, bez obzira je li riječ o tjelesnoj, psihičkoj ili duhovnoj bolesti, a duhovna bolest je grijeh. Kad odlutamo od Boga u njegovu se božanskom srcu rađa nada u naše obraćenje, u naš povratak. Sv. Katarina Sijenska jednom reče da se ne živi u ljubavi bez boli. Budući da veličina boli odgovara veličini ljubavi, možemo tek naslutiti kolika je bol u Božjem očinskom srcu kad mu djetetu prijete propast. Toj ljubavi i boli

odgovara i veličina i dubina radosti kad dijete stigne doma, pa makar to bilo i na samrtnoj postelji.

U prisposobi o izgubljenom sinu na evanđeoskoj se pozornici nalaze tri lika: otac, mlađi i stariji sin. Svi se rado zamišljamo u ulozi izgubljenog sina koji je s ljubavlju i radošću primljen na povratku u očinski dom. Gospodin nas pak poziva da u sebi gradimo lik milosrdnog oca koji rado prašta i ljubi, dok smo u stvarnosti najčešće starija braća koja mrmljaju zbog povratka mlađeg brata te tako iskazujemo nerazumijevanje očinskog srca i manjak osobne ljubavi. Ipak postoji jedan stariji brat kojeg bismo mogli nasljedovati. To je naš Gospodin Isus. On je naš stariji brat koji je krenuo u potragu za nama, mlađom braćom i sestrama kad smo odlutali iz Očeve kuće. Sam je napustio Očev dom kako bi nas vratio doma. Njegova potraga za nama koštala ga je ne samo tegoba, naporna i mukotrpna života, nego i samog života. Umro je, naš stariji brat Isus, da bismo mi, mlađa braća i sestre, mogli živjeti.

Tri prisposobe o milosrđu sve nas pozivaju da živimo milosrđe, da jedni drugima budemo milosrdni poput milosrdnog oca. Upravo danas kad se gotovo sve mjeri novcem i kad je profit gotovo jedini razlog djelovanja, silno su nam potrebne osobe koje će znati biti istinska starija braća, koja će znati pružati ruke pomoći i milosrđa posrnuloj mlađoj braći.

Svima vam, poštovana braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji, uz želju da u našoj Domovini iznova oživi ono općeljudsko i kršćansko bratstvo koje smo živjeli u vrijeme Domovinskog rata.

DVADESET I PETA NEDJELJA KROZ GODINU

Am 8, 4-7; 1 Tim 2, 1-8; Lk 16, 1-13

„Tko je vjeran u najmanjem, i u najvećem je vjeran; a tko je u najmanjem nepošten, i u najvećem je nepošten. Ako dakle ne bijaste vjerni u nepoštenom bogatstvu, tko li će vam istinsko povjeriti? I ako u tuđem ne bijaste vjerni, tko li će vam vaše dati?“

(Lk 16, 10-12)

U današnjem misnom evanđelju, po Luki, čuli smo jedan od naizgled najtežih odlomaka iz cjelokupnog evanđelja. Čuli smo prisposobu o nepoštenom upravitelju koji je potkrađao svoga gospodara pa kad ga je ovaj naumio otpustiti iz službe, on izvrši još težu krađu kako bi se osigurao za budućnost. Isus zaključuje kako je gospodar pohvalio nepoštenog upravitelja zbog snalažljivosti te doda: *I ja vama kažem: napravite sebi prijatelje od nepoštena bogatstva pa kad ga nestane da vas prime u vječne šatore* (Lk 16, 9). Cijeli evanđeoski odlomak završava se Gospodinovim upozorenjem kako *nijedan sluga ne može služiti dvojici gospodara. Ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti; ili će uz jednoga prijanjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i bogatstvu* (Lk 16, 13).

Težina razumijevanja odlomka nije u Isusovoj nakani da kaže nešto što je po sebi teško razumjeti, nego u evanđeoskoj tradiciji koja je na njegovu riječ dodala svoje tumačenje koje je ušlo u sveti tekst. Tako se na prisposobu o nepoštenu upravitelju nadovezuju izreke koje vode tumačenje prisposobe u smjeru preziranja materijalnog bogatstva. No, kao i obično sve je puno složenije i značenjem bogatije. Primjerice, na prvi pogled nije jasno tko je gospodar iz prisposobe i zašto hvali onoga tko ga potkrađa. Ipak, prisposoba je, primjerice za sv. Bruna iz talijanskog grada Segnija, veoma jednostavna. Prema njemu cijelu prisposobu valja tumačiti iz Gospodinova zaključka kako su sinovi ovoga svijeta snalažljiviji od sinova svjetla. Drugim riječima, gospodar, a to bi prema sv. Brunu bio sam Isus, ne hvali lopovluk nepoštena upravitelja nego njegovu snalažljivost u pogledu vlastite budućnosti. Sv. Bruno nastavlja te veli kako oni koji su se posvetili materijalnom bogaćenju čine tolike napore, tolike rizike, tolika lukavstva, bdijenja i štošta drugo ne bi li uvećali svoje bogatstvo. Kad bi sinovi svjetla, a to bi bili istinski kršćani, uložili bar mali dio one energije koju sinovi ovoga svijeta utroše u stjecanje materijalnog bogatstva, u izgradnju kraljevstva Božjega, svijet bi bio daleko ljepši i Božji. Za sv. Bruna nepošteno bogatstvo je svako nagomilano bogatstvo: pošteno je samo ono koje se podijeli s potrebitima.

Slično se je nekoliko stoljeća kasnije izražavao i Toma Kempenac, autor knjige *Nasljeduj Krista*. Na Gospodinova usta stavlja sljedeće riječi: *Mnogi radije slušaju svijet nego Boga, spremnije slijede pohotu svoga tijela nego volju Božju. Svijet obećava vremenite i sitne stvari, i služe mu veoma požudno; a ja obećajem najvrjednije i vječne stvari, pa ipak srca ljudska ostaju ledena. Tko služi i u svemu se pokorava meni tako brižno, kao što služi svijetu i njegovim gospodarima? Zastidi se dakle lijeni i čangrizavi slugo, što su oni spremniji na propast, nego ti na život. Oni se više vesele taštini nego ti istini. I oni se često prevare u svojoj nadi, a moje obećanje nikoga ne vara niti pušta praznoga koji se u me pouzdaje.*

Kempenčeve riječi, napisane pred gotovo sedam stoljeća, zvuče jednako aktualno i danas. Za sve kršćane trajni kamen spoticanja, kušnje i sablazni bit će materijalno bogatstvo. Problem nije dakako u bogatstvu kao takvom, nego u našem odnosu prema njemu. Ili, drugačije rečeno, problem je još dublji; problem je u našem srcu te u našem odnosu prema Bogu. Srce koje izabere kraljevstvo Božje, tj. Boga kao najveće bogatstvo, kao najveću od svih vrijednosti koja daje vrijednost svemu drugome, lako će uspostaviti i živjeti ispravan odnos prema svemu ostalom. Vjerujem kako nema odraslog kršćanina koji nije iskusio kušnju služenja bogatstvu, odnosno iskustvo odnosa prema materijalnim stvarima na način da je osjetio određenu, manju ili veću navezanost na te stvari. A biti na nešto navezan znači tome

služili, tome se klanjati. Od navezanosti do idolopoklonstva mali je korak. Srce koje je prošlo kušnju navezanosti zna kako je lako iz života ukloniti Boga, ili Boga svesti na jednu od tisuću stvari; dati mu mrvice sa stola svojih životnih energija i vremena.

Gospodin Isus, pravi Bog, bio je i pravi čovjek čije je srce bilo ispunjeno Bogom, odnosom prema Ocu nebeskom, u čiju nas životnu i životvornu blizinu želi dovesti. Na jednom mjestu Isus reče kako iz *obilja srca usta govore* (Mt 12, 34) te da je *ljudsko srce ondje gdje mu je blago* (usp. Lk 12, 34). On sam je izabrao Boga Oca za svoje najveće blago, u svjetlu kojega je živio vlastiti ljudski život i posvećenost ljudima. Odnos prema Bogu nije ga priječio u služenju ljudima. Naprotiv, baš iz odnosa prema Bogu, iz poslušnosti prema Bogu, izabire put služenja čovjeku; put pranja nogu učenicima, put muke i sramotne smrti na križu, ali i put uskrsnuća. Kršćani, njegovi sljedbenici, ohrabreni njegovim primjerom i njegovom pomoći, trebali bi u današnjem svijetu, koji sve stavlja na kartu materijalnog bogatstva, svjesno izabrati Boga te Božjom pomoću, služenje Bogu i ljudima. Isus nas upozorava: *Ako ne bijaste vjerni u nepoštenom bogatstvu, tko li će vam istinsko povjeriti? I ako u tuđem ne bijaste vjerni, tko li će vam vaše dati?* (Lk 16, 11). Drugim riječima, ako ne znamo ispravno postupati s vidljivim, materijalnim bogatstvom koje zapravo i nije naše, jer nam ne pripada po naravi - bez njega smo se rodili i bez njega ćemo umrijeti - kako ćemo znati upravljati istinskim, duhovnim bogatstvom; onim koje može i treba biti naše istinsko bogatstvo.

Na kraju, svima vam, draga braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji, sa željom da se svi zajedno u Bogu bogatimo dobrim djelima ljubavi prema Bogu i bližnjima.

DVADESET I ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Am 6, 1a. 4-7; 1 Tim 6, 11-16; Lk 16, 19-31

„Sinko! Sjeti se da si za života primio dobra svoja, a tako i Lazar zla. Sada se on ovdje tješi, a ti se mučiš. K tome između nas i vas zjapi provalija golema te koji bi i htjeli prijeći odavde k vama, ne mogu, a ni odatle k nama prijelaza nema“
(Lk 16, 25-26)

Odlomak iz današnjeg misnog evanđelja po Luki sadržajem se nadovezuje na ono iz prošle nedjelje; naime na odnos prema bogatstvu i bližnjima. Luka donosi svima nam dobro poznatu Gospodinovu prisposobu o siromašnom Lazaru i bogatašu koji nije imao srca za siromaha. Njihov različit zemaljski život imao je i različit posmrtni ishod. Lazar po smrti odlazi u krilo Abrahamovo, tj. u raj, a bogataš odlazi u pakao.

Dugo vremena je ova prisposoba trpjela kritiku jer je navodno promovirala pasivnost kršćana u izgradnji ovozemnog društva te je sve njihove nade usmjeravala prema nebu, prema onome što će se dogoditi poslije smrti. To bi bio kao poziv da se smireno i pasivno prihvati ovozemna patnja i trpljenje u iščekivanju vječne nagrade u nebu.

Slušajući Gospodinovu prisposobu u nama se također spontano javljaju osjećaji ljutnje pa čak i bijesa zbog današnje političke i ekonomske situacije u Domovini i u svijetu. Pred očima nam spontano prolaze slike tolikih bogataša koji su prema prevladavajućem mišljenju vlastito bogatstvo stekli na nepošten način, stvarajući tolike uboge Lazare u svojim sredinama. Poželimo da i oni jednom dožive sudbinu bogataša iz prisposobe, odnosno da prime plaću za svoja nedjela.

No tako razmišljajući padamo u napast ne samo da izigravamo suce, a Gospodin kaže da ne sudimo te da nećemo biti suđeni, nego se predstavljamo kao samoproглаšeni pravednici. Mi osobno ne bi se rado pronašli u liku bogataša, a još manje u liku Lazara. Iskreno govoreći ako bismo baš morali birati radije bismo bili bogataši, nego Lazari; radije bezimni koji imaju, nego Lazari s imenom koji nemaju. Ne samo zato što zahvaljujući masmedijima danas zapravo bogataši imaju ime; o njima se govori i piše; oni se smiješe s naslovnih stranica i malih ekrana; oni su *celebrity* te se prati svaki njihov korak. S druge strane, ubogi Lazari postaju likovi sa stranica crne kronike i statistički brojevi kakvog lokalnog ili državnog socijalnog ureda. Da, zaista, kad bismo mogli i trebali birati, radije bismo izabrali biti bogataši nego Lazari. No, takvim izborom pokazujemo zapravo kakva je naša vjera, kako je malena i nesavršena. Pokazuje se kako smo često licemjeri koji rado upiru prstom u nepravdu samo zato što nemaju prigodu i sami u njoj sudjelovati u cilju vlastite promocije ili vlastite materijalne koristi. Rado se nazivamo kršćanima, a u biti sve stavljamo na kartu ovozemaljske sreće. Upravo se zato i često može čuti uzrečica: *Daj ti meni ovdje, a za tamo ćemo lako*. Ta uzrečica odražava svijest mnogih suvremenih kršćana koji vjeruju u nekog milosrdnog djedicu s bradom na nebu, koji će u konačnici oprostiti svima jer i drugačije ne može biti. A u biti može i bit će, ako je Bogu za vjerovati.

Prigovor bogatašu, onom iz prisposobe i ovim suvremenima, nije u tome što se odijevaju u grimiz, tanani lan te što se sjajno goste. Prigovor bogatašu jest sama osoba Lazara, siromaha koji se nalazio pred njegovim vratima, a kojeg on nije ni primjećivao. Na taj je način bogataš izgubio poveznicu i s Gospodinom Bogom; izgubio ono najvrednije što čovjek može imati i doživjeti u svom ljudskom životu; a to je živi i životvorni odnos s Bogom. Primijetimo da bogataš iz prisposobe nema ime; on ima bogatstvo a nema ime; on ima a nije ono što je trebao biti: čovjek stvoren na sliku Božju koji drugog čovjeka prepoznaje kao brata. Siromah Lazar pak nema posjed, ali ima ime. Njegovo ime na hebrejskom znači: *Bog pomaže*. Lazar samo prividno nema, a u biti on je istinski bogat jer posjeduje istinsko bogatstvo, a to je njegov odnos s Bogom.

Gospodinova prispodoba baš o tome govori, naime ona je upozorenje kako naša zemaljska djela ili nedjela prema bližnjima određuju ne samo kvalitetu našega života na zemlji, nego i našu vječnu sudbinu. Bogataš, makar mu ime ne silazilo s novinskih naslovnica, zapravo je bezimen, jer mu Bog ne zna ime. Ime je u Svetom pismu sinonim za samu osobu, kako ljudsku tako i božansku. Bogataš se gosti u vlastitoj palači u kojoj je zapravo zatvoren kao u zlatnoj krletci. On i ne zna da je zarobljen u svom bogatstvu. S druge strane, Lazar, siromašan i bolestan, nalazi se pred bogataševim vratima, ali on može poći kud hoće jer je slobodan. Najvažnije od svega jest da Bog poznaje njegovo ime.

I za kraj. Nama se je možda ne toliko prepoznati niti u bogatašu niti u Lazaru koliko u onoj petorici bogataševe braće kojima bi im on htio poslati Lazara da ih upozori na krivo posjedovanje i krivo življeno bogatstvo. Abraham na to odgovara da imaju Mojsija i proroke te neka njih poslušaju. Mi suvremena bogataševa braća i sestre imamo evanđelje koje je primila i koje nam predaje Majka Crkva. Evanđelje nije proglas i program za izgradnju ovozemaljskog društva blagostanja, nego poruka i poziv na osobno obraćenje te uspostavu onog najvažnijeg u životu: a to su ispravni odnosi s Bogom i bližnjima. Uspostava i življenje tih ispravnih odnosa je žurna i najvažnija zadaća svakog čovjeka, kako poradi kvalitete života na zemlji tako i poradi činjenice da nitko od nas ne zna kad će morati položiti račun o svome življenju.

I ne zaboravimo, mi imamo Lazara koji se vratio k nama; imamo Gospodina Isusa, istinskog Lazara koji je prešao na onu stranu smrti, vratio se te nam objavio u čemu se sastoji kvaliteta života te što je ljudska sudbina poslije smrti. Njega nam je slušati, njega nam je nasljedovati.

Poštovana braćo i sestre, neka vam je blagoslovljen dan Gospodnji sa željom da se bogatimo u Bogu, da imamo ime, makar ono bilo i Lazar, a tek onda da budemo bogati.

DVADESET I SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

Hab 1, 2-3; 2, 2-4; 2 Tim 1, 6-8. 13-14; Lk 17, 5-10

„*Da imate vjere koliko je zrno gorušičino, rekli biste ovom dudu: 'Iščupaj se s korijenom i presadi se u more', i on bi vas poslušao*“
(Lk 17, 6)

U odlomku današnjeg misnog evanđelja čuli smo molbu apostola da im Gospodin umnoži vjeru. Isus na to odgovara: *Da imate vjere koliko je zrno gorušičino rekli biste ovome dudu: 'Iščupaj se s korijenom i presadi se u more', i on bi vas poslušao* (Lk 17, 6). Gledajući kako Gospodin ljudima vraća nadu, kako ih ozdravlja, potiče i podiže, a sve s riječju: *Idi vjera te tvoja spasila ili Neka ti bude kako vjeruješ* i sličnima, apostoli s pravom zaključuju da je vjera temeljni preduvjet da se prihvati i živi ono što Isus navješćuje i donosi. Otuda i njihova molba: *Gospodine, umnoži nam vjeru* (Lk 17, 5), a to ne znači drugo doli: *Gospodine, daj nam vjeru*.

Naravno da su apostoli bili vjernici i to po ondašnjem prosječnom shvaćanju veoma dobri i pobožni vjernici židovi, a ipak hodeći za Isusom zaključuju da nešto s njihovom dotadašnjom vjerom nije u redu; da vjera može biti drugačija i da jest nešto drugačija. Ovim dolazimo do pitanja: Što je zapravo vjera? Što znači vjerovati? Što znači kad mi sami kažemo da vjerujemo te da smo vjernici, kršćani, katolici?

Redovito kad kažemo da smo vjernici, kršćani, katolici mi u biti priznajemo, odnosno ispovijedamo da postoje vjerske, životne istine koje mi kao vjernici, katolici prihvaćamo i držimo ih istinitima jer su od Boga objavljene. To je u biti ono u što, odnosno u koga, vjerujemo. Riječ je dakle o objektivnom sadržaju naše vjere. On nam je od Boga objavljen, dakle on nam je darovan i zadan i ne možemo tim istinama po svojoj volji dodavati nove ili oduzimati one koje nam ne sviđaju. One su odozgor, od Boga, one se slažu s našim razumom te skladno upotpunjuju jedna drugu, ali ponavljam nije nam dopušteno niti ih umanjivati, niti brojem uvećavati. No, s druge strane ne samo da je dopušteno, nego je nužno u njih razumom ponirati te ih nastojati sve dublje i bolje shvatiti. Zašto? Zato što su te istine *radi nas i našega spasenja*, kako ispovijedamo svake nedjelje u Vjerovanju.

U središtu onoga što nam je objavljeno nalazi se osoba Isusa Krista, pravog Boga i pravog čovjeka. On je ne samo objavio pravo lice Boga, nego je On sam lice Boga pred čovjekom te istinski čovjek pred Bogom. On je naš Bog, a istodobno naš brat i naš prijatelj. On se nalazi u središtu svih naših vjerovanja, naših nada i naših čežnji. Isus Krist je najdublji sadržaj onoga čemu naše srce stremlji i čemu naše biće teži. Njega susresti i upoznati znači otkriti onu zadnju, najveću tajnu života, a to je život u sebi, a to znači otkriti istinski, pravi, vječni život. Pojam istinskog života u sebi uključuje puninu svijetlosti, radosti, istine, ljepote, ljubavi; ukratko svega onoga što istinski ispunja ljudsko srce i bez čega ne možemo živjeti. Eto zašto je poznati mislilac Pascal rekao da je beskorisno poznavanje Boga bez Isusa Krista. U konačnici ljudski život nije drugo doli potraga za Bogom, ali za Bogom koji se otkriva i objavljuje u Isusu Kristu, a on se pak objavljuje kao Bog koji kreće u potragu za čovjekom. Zato bez Isusa nema istinskog otkrića ni susreta s Bogom. Nitko ne može, veli On, doći Ocu osim po njemu. On je *Put, Istina i Život* (Iv 14, 6).

Ovo što smo do sada rekli samo je jedan vid vjere, dakle vid onoga što vjera jest i što bi trebala biti. To je, recimo tako, objektivni, sadržajni vid vjere. Možemo ga nazvati spoznajni, intelektualni koji se prečesto i previše naglašavao. Naime, vjera se je poimala gotovo i isključivo kao spoznaja i prihvaćanje od Boga objavljenih istina. No, vjera u sebi ima drugi vid koji je životno bitan, a taj drugi vid možemo nazvati subjektivnim. Naime, riječ je o činu vjere ili, još bolje rečeno, o življenju po vjeri. Vjera nije samo ispovijedanje određenih vjerskih istina, nego je životni odgovor Bogu koji mi dolazi ususret na način da se želi meni

darovati. Bog ne objavljuje samo neke vjerske istine, više ili manje apstraktne, nego se u svojoj objavi dariva čovjeku. Bogu treba, uči nas Crkva, odgovoriti poslušnom vjerom, a to znači vjerom koja se živi, vjerom koja postaje život. Naravno da je i taj vid vjere darovan. Nitko ne može povjerovati ako mu nije dano. Vjera nam je dakle darovana na samo u svom sadržaju nego i u samom činu. Ona nas povezuje s našim božanskim izvorom te stoga vjera ima primat među svim krepostima. Zato je oduvijek u Crkvi najteži od svih grijeha bio grijeh apostazije, grijeh gubitka vjere, otpada od vjere.

Nažalost i dar se vjere može izgubiti. Ovdje mi pada na pamet slučaj s početka 20-ih godina prošlog stoljeća kad je jedan mladi liječnik pratio hodočasnike na putu u Lourdes te je, opijen racionalizmom svoga vremena, podrugljivo ustvrdio da će povjerovati ako Bog izliječi jednu djevojku čije je lice rak posve izobličio. Kad je djevojka, na njegovo zaprepaštenje i njemu na oči, u Lourdesu ozdravila on je uskliknuo: *Gledam, a ne vjerujem!* Potom je ušao u katedralu, kleknuo te u suzama zavapio: *Bože, podari mi dar vjere!* Bog ga je uslišao, a mladi liječnik, Alexis Carrel, budući dobitnik Nobelove nagrade za medicinu, postao je gorljivi, vjerni katolik, branitelj i promicatelj katoličke vjere.

U katoličkoj vjeri smo rođeni i kršteni, u njoj smo odrasli te u njoj živimo. No često smo mi katolici poput siromaha u čijoj se kući nalazi zakopano silno blago. Čak mi znamo da je blago u kući, ali smo lijeni da ga potražimo. Radije ćemo živjeti u siromaštvu i oskudici nego učiniti napor potrage za blagom. Kako bi nam životi mogao procvasti na osobnoj i obiteljskoj razini kad bismo zaozbilj počeli otkrivati i živjeti blago koje u sebi sadrži vjera koja nam je darovana. S tom željom svima vama, poštovana braćo i sestre, želim blagoslovljen dan Gospodnji.

DVADEST I OSMI NEDJELJA KROZ GODINU

2 Kr 5, 14-17; 2 Tim 2, 8-13; Lk 17, 11-19

„*Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu, osim ovoga tuđinca! A njemu reče: 'Ustani! Idi! Vjera te tvoja spasila!'*“
(Lk 17, 19)

Prošle smo nedjelje razmišljali o važnosti darovane nam vjere. Danas smo se, slušajući Lukino evanđelje, susreli s odgovorom na pitanje: A što se događa kad se zaista živi vjera? Kako smo čuli Luka nas pripovijeda kako su Gospodinu Isusu došla u susret desetorica gubavaca te zamolili da im se smiluje. On ih šalje da se pokažu svećenicima; dok su išli očistili su se od gube. Jedan od njih, stranac, Samarijanac, vrati se nazad slaveći Boga u sav glas te se baci Isusovim nogama zahvaljujući mu. Isus, možda sa žalošću i tugom u glasu, upita: *A gdje su ostala devetorica; zar oni ne osjećaju potrebu zahvaliti za primljeno dobročinstvo?*

Luka nam u biti pokazuje kako se življena vjera pretvara u zahvalnost, odnosno da je zahvalnost drugo ime vjere. No, pođimo redom. Na putu prema Jeruzalemu Gospodin susreće desetoricu gubavaca koji mu se vapajem obraćaju da im se smiluje. Guba ili lepra je zarazna bolest koja deformira i razara ljudsko tijelo počevši od ekstremiteta. Kako je riječ o zaraznoj bolesti oboljele se je redovito udaljavalo iz sredine u kojoj su živjeli. To je bila osuda na polaganu i strašnu smrt. Za oboljele židove ta je bolest bila to strašnija jer je redovito tumačena kao Božja kazna za grijeh, bilo osobne bilo grijeh predaka, a to je značilo isključenje iz zajednice Božjega naroda, odnosno isključenje iz spasenja koje Bog obećava i nudi svome narodu. Kad se to ima u vidu može se naslutiti koliko je očajnički bio krik desetorice gubavaca u susretu s Isusom i njihov povik: *Isuse, Učitelju, smiluj nam se!* (Lk 17, 13). Je li i koliko u njihovom poviku, u njihovu očajničkom krik, bilo vjere u Isusa kao Mesiju, Sina Božjega ili kao jednog od proroka, ne znamo. Svakako oni su od Isusa očekivali ozdravljenje. Zanimljivo, Isus ih ne ozdravlja odmah, nego ih upućuje svećenicima. Dok su išli, u njima je rasla nada u ozdravljenje; rasla je u njima snaga njegove riječi i njihovo uzdanje u njegovu riječ te se očistiše, odnosno ozdraviše. Možemo samo zamisliti kolike li radosti u njima; kolike li želje za željkovanim zagrljajima i poljupcima sa svojim najmilijima. U radosti odoše, odletješe svojim kućama.

No, jedan se vratio, piše sv. Luka, *slaveći Boga na sav glas* (Lk 17, 15). Desetorica su ozdravila, a jedan se vratio i taj jedan je stranac, Samarijanac, onaj za koga su smatrali da je daleko od pravoga Boga. Devetorica se nisu vratila; njima je dosta njihovo ozdravljenje. Nisu u daru ozdravljenja prepoznali Darivatelja. Možda su smatrali da je ionako prevelika nepravda bila to što su oboljeli te da je zdravlje nešto na što imaju pravo. Isus im je vratio zdravlje, ali oni nisu susreli Isusa. U njihovu slučaju, kao uostalom u brojnim drugim evanđeoskim zgodama, vidimo kako čudo nikad nije kraj, nego mogući početak nove povijesti, nove mogućnosti susreta i suživota s Bogom. Devetorica izabiru dar, a ne darivatelja. Tek se jedan vraća kako bi zahvalio. Svi su ozdravljeni, a jedan je ozdravljen i spašen. Samarijancu, strancu, Isus uzvraća riječima: *Idi! Tvoja te vjera spasila* (Lk 17, 19)! On je spašen ne zato što se vratio i iskazao slavu Bogu pa čak i ne i zato što je zahvalio Isusu. Spašen je jer je shvatio od koga mu je došlo ozdravljenje. On je prevalio put od dara do Darivatelja. Svojom zahvalnošću on želi stupiti u zajedništvo života s Isusom, a to zajedništvo je druga riječ za spasenje.

Velika je pouka koju nam daje Gospodin svojim susretom s ozdravljenim gubavcem. Nije u prvom planu krepost zahvalnosti sama po sebi, kao što se može učiniti na prvi pogled. U prvom je planu vjera koja postaje zahvalnost; vjera koja zna da joj je sve darovano te to u njoj rađa dubokom zahvalnošću. Kako mi suvremeni kršćani puno stvari uzimamo zdravo za

gotovo, u stilu: *Pa tako treba biti; pa to je normalno*. Nama se čini normalnim da smo zdravi, da smo radosni, da nam sve ide kao po loju, da nam sunce sja, da nam kiša pada kad nam zatreba, da nam djeca budu zdrava, da rastu i sazrijevaju na pravi način, da nam u obiteljima cvatu ljubav i sloga. Mi čak za to sve znamo i Bogu zahvaliti, ali ne od srca nego onako iz navike; premda svjesni da bi moglo biti drugačije. U biti svjesni da je nažalost u brojnim životima, u brojnim obiteljima uistinu drugačije.

Ustani! Idi! Tvoja te vjera spasila!, riječi su koje i nama Gospodin danas upućuje. Nas danas šalje u ovaj svijet ne same, nego s darom vjere; darom koji nas povezuje s njime, Darivateljem. On nas prati u našu svakodnevicu. S nama je u našim bezbrojnim životnim brigama, malima i velikima. Upravo nam od njega dolazi snaga kad nam se čini da ne možemo dalje, kad se čini da je zlo jače od nas. Od njega nam dolazi riječ oprostjenja kad nas drugi povrijede i ponize, možda na radnom mjestu ili u krugu vlastite obitelji. Od njega su nam nadahnuća da se zauzmemo za dobro drugih, osobito onih malenih i obespravljenih, od njega nam dolazi duboka radost kad učinimo dobro drugome bez gledanja na vlastitu korist. On nas pohađa i tješi u sakramentu pomirenja obnavljajući naše savjesti i srca te nas potičući da kroz obraćenje vlastitog srca krenemo u obnovu i izgradnju ovoga svijeta.

U drugom misnom čitanju čuli smo sv. Pavla kako opominje i tješi Timoteja: *Vjerodostojna je riječ: Ako s njime, tj. s Kristom, umrijesmo, s njime ćemo i živjeti. Ako ustrajemo, s njime ćemo i kraljevati... Ako ne budemo vjerni, on vjeran ostaje. Ta ne može sebe zanijekati* (2 Tim 2, 11-13). U snazi vjere možemo umrijeti, odnosno iz dana u dan umirati s Kristom, a to znači uistinu s njime živjeti već u ovome životu, a potom navijeke u životu vječnome.

Draga braćo i sestre, svima vam od srca želim živu i življenu vjeru koja se pretače u zahvalnost prema Bogu i ljudima kao i ustrajnost u življenju dara vjere koji nije teret, nego naš izbor, naš ponos i naša radost. Neka vam je svima blagoslovljen dan Gospodnji.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

Izl 17, 8-13; 2 Tim 3, 14 – 4, 2; Lk 18, 1-8

„Neće li Bog obraniti svoje izabrane, koji dan i noć vape k njemu, sve ako i odgađa stvar njihovu? Kažem vam, žurno će ustati na njihovu obranu. Ali kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji“ (Lk 18, 7-8)

U odlomku misnog evanđelja čuli smo Gospodinovu prisposobu o nepravdom sucu, koji ipak na kraju uslišava molitve nesretne udovice i to samo zato da mu ne bi dalje dodijavala. Gospodin Isus zaključuje prisposobu riječima kako će Bog obraniti svoje izabrane, one koji mu se s vjerom i povjerenjem obraćaju.

Već treću nedjelju zaredom pred oči nam se stavlja najvažnija stvarnost u kršćanskom životu, naime naša kršćanska vjera. Ona je ovaj put povezana s molitvom i to s pravom, jer molitva nije drugo doli vjera na djelu. Vjerovati znači ispovjediti da Bog postoji te da djeluje kako u svijetu tako i u našem osobnom životu. Moliti se znači oživjeti vjeru koja nas već povezuje s Bogom, koji nam se objavljuje kao Emanuel, Bog s nama, kao Bog za čovjeka. Bez molitve vjera je u opasnosti da usahne, da prestane biti glavni pokretač našega kršćanskog života. Zato vjera bez molitve ne može postojati, odnosno može ali kao prazna beživotna formula kojom se netko priznaje vjernikom, ali stvarno s istinskim kršćanskim životom ima malo toga zajedničkog. I kako što se ne može istinski vjerovati bez molitve isto tako ne može se moliti bez vjere.

Vjera u molitvi i molitva u vjeri odgovor su na pitanja koja uvijek iznova uznemiruju naša srca, naime pitanje zla u svijetu, pitanje patnje nevinih, na pitanje Božje dobrote i svemogućnosti usred svijeta u kojemu vlada nasilje i u kojemu trpe nevini. I u nama se javlja pitanje kao i kod proroka Habakuka što smo čuli pretprošle nedjelje: *Dokle ću Gospodine zapomagati, a da ti ne čuješ? Zašto puštaš da gledam nepravdu? Zašto da promatram ugnjetavanje? Pljačka i nasilje preda mnom, raspra i razmirica bjesni* (Hab 1, 2-3). Ivan Karamazov, iz romana *Braća Karamazovi*, bi odgovorio vraćanjem ulaznice u raj, jer ne želi raj koji bi se temeljio na patnji nevinih. To je njegov odgovor i odgovor naših mnogih suvremenika koje sablažnjava patnja nevinih i, prema njima, Božja šutnja.

A što Bog kaže, što on odgovara? Božji je odgovor vjera. Bog objavljuje proroku Habakuku, a i nama, da će pravednik od svoje vjere živjeti. Na našu žalopojku Bog ne odgovara rješavajući probleme koji nas tište na način kako bismo mi to riješili ili željeli riješiti. Bog odgovara darom vjere, odnosno traži povjerenje u svoje providonosno djelovanje u ovom svijetu. On traži da se uzdamo u njega, da se nadamo čak kad je i sve protiv nade. Bog nam poručuje da je povijest svijeta ustvari jedna trajna borba između dobra i zla. Konačnu pobjedu dobra ne trebamo čekati na obzorju svijeta i vijeka, nego iznad povijesti, u Božjoj vječnosti. Eto tu dolazi vjera i njezina spasonosna snaga. Vjera nam kaže da je konačna pobjeda već ostvarena, a mi je moramo živjeti i očitovati njezine plodove. Zato sv. Ivan može napisati da je *pobjeda koja pobjeđuje svijet vjera naša* (1 Iv 5, 4). Kao odjek tih riječi spomenimo misao sv. Bazilija, utemeljitelja istočnog monaštva, koji reče da kormilo povijesti u ruci drži onaj koji moli.

Isus govori prisposobu o udovici moliteljici kako bi upozorio da valja svagda moliti i nikada ne sustati, a zaključuje pitanjem: *Hoće li kad dođe naći vjere na zemlji* (Lk 18, 8). Danas je nužno vjeru koja je molitva i molitvu koja je vjera živjeti kao vlastiti svakodnevni životni izbor. A valja imati hrabrosti za takvu odluku. No, ovo i jest vrijeme koje traži hrabre, odlučne, uvjerene i samosvjesne kršćane. Valja nam uzeti krunicu u ruku te sići u arenu ovoga svijeta ne kako bi smo s njime obračunali, nego kako bismo mu navijestili *Radosnu vijest* koja mu toliko treba. Poznati katolički teolog i mislilac Romano Gardini reče kako nam je danas potrebniija čišća i veća hrabrost, nego da se nalazimo pred atomskom bombom ili pred

bakteriološkim ratom. Naime, danas se nalazimo pred kaosom koji se javlja i raste u samoj jezgri onoga što čovjek čini. Suvremeni je čovjek izgubio busolu jer je izgubio čvrste i sigurne orijentire vlastitog ponašanja. Eto zato se danas od kršćana traži hrabrost svjedočanstva života rasvijetljena vjerom koja ne prijeti, ne zapovijeda, nego vjerom koja služi, koja sluša i koja hrabri. Da, upravo kao kruh nasušni, danas su nam potrebni uvjereni vjernici, klerici, redovnici, a još više vjernici laici koji se ne boje svjedočiti vlastitu vjeru, koji imaju hrabrosti vjerom osvijetliti vlastiti život i djelovanje čak uz cijenu nerazumijevanja, podsmjeha i trpljenja. Potrebna nam je hrabrost da se odupremo nevjeri i zavodljivosti zla, a istodobno da ostanemo smjerni i ponizni. Potrebna nam je hrabrost otvorenosti prema novome, no ne brkajući novo i istinito; ono što je novo ne mora samim tim biti i istinito. Treba nam hrabrosti da ne padnemo u napast sektašenja; hrabrosti da odbacimo ekstremna rješenja koja se čine tako laka i zavodljiva, a redovito vode razaranju dobroga; hrabrosti da ne sanjamo o čudesnim i brzim rješenjima, jer tada redovito griješimo; hrabrosti da se odupremo zavodljivosti novca, moći i užitka, sveg onoga što lako pokazujemo u drugima; nadasve nam treba hrabrosti da zasiječemo po vlastitom srcu, da udarimo na korijene svoje navezanosti te da ostanemo istinski slobodni za *Radosnu vijest* i kraljevstvo Kristovo. Uspijemo li barem mrvicu u tome tada će Krist, koji je došao, koji trajno dolazi i koji će jednom doći, naći vjere na zemlji pa makar bila manja od zrna gorušičina. Ta će vjera pobijediti, odnosno spasiti svijet.

Poštovana braćo i sestre neka vam je blagoslovljen dan Gospodnji, uz želju da svi zajedno rastemo u vjeri i molitvi.

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Sir 35, 12-14. 16-18; 2 Tim 4, 6-8. 16-18; Lk 18,9-14

„A carinik, stojeći izdaleka... govoraše: 'Bože milostiv budi meni grješniku!'
Kažem vam: ovaj siđe opravdan kući svojoj... Svaki koji se uzvisuje,
bit će ponižen, a koji se ponizuje, bit će uzvišen“ (Lk 18, 13-14)

U odlomku misnog evanđelja čuli smo Gospodinovu prisposobu o farizeju i cariniku u hramu. Isus je, kako smo čuli, ispričao prisposobu nekima koji se pouzdavahu u sebe da su pravednici, a druge procjenjivahu. U hram dolaze dvojica pomoliti se: farizej i carinik. Gospodin u prisposobi ističe različitost stava i nastupa koji imaju dvojica molitelja u hramu. Prvi, farizej, uspravan, pred Bogom iskazuje svoja dobra djela te se uspoređuje s drugima, s onim iza sebe, s carinikom. Drugi, carinik, svjestan vlastite grješnosti, ne usuđuje se ni približiti središtu hrama, nego izdaleka priznaje svoju grješnost te od Boga traži smilovanje. Očito, središnje pitanje Gospodinove prisposobe je pitanje opravdanja.

Pitanje opravdanja, u konačnici pitanje spasenja, mučilo je i muči kršćane svih naraštaja, od početka do dana današnjega. Spomenimo kako je upravo pitanje opravdanja toliko mučilo Martina Luthera da je, ne samo zbog njega, ali uglavnom zbog njega ostvario zapadni raskol. Pitanje opravdanja mučilo je i prvu kršćansku zajednicu. Naime, to je središnja tema dvaju najteoloških spisa Novoga zavjeta; Pavlovih poslanica Galaćanima i Rimljanima.

No, pogledajmo najprije o čemu je riječ u prisposobi. Dva čovjeka uzlaze u hram – farizej i carinik. Zašto uzlaze u hram? Uzlaze zbog istog razloga zbog kojeg i danas milijuni ljudi pohađaju hramove i sveta mjesta svojih religija. Žele se, naime, približiti Bogu, žele stupiti u dodir s Bogom, žele biti pred Bogom opravdani, odnosno pravedni. Isus, kako smo čuli ne opisuje potanko ni farizeja ni carinika. On predstavlja ono najbitnije za samu poruku. Predstavlja farizeja kao čovjeka koji sebe smatra pravednim jer čini ono što je dobro prema važećim religioznim propisima: on dvaput u tjednu posti, daje desetinu. Još se može zaključiti da ne grabi tuđe, da nije preljubnik, da nije poput ostalih grješnih ljudi. On se ima čime hvaliti i pred Bogom i pred ljudima i pred samim sobom. On može biti ponosan na samoga sebe, a i jest ponosan i to kaže, glasno i jasno. Onaj drugi, carinik, je grabežljivac, on je onaj koji naplaćuje poreze, koji zahvaća u tuđe kese te prečesto čini nepravdu jer naplati više nego što je zakonom određeno. On je toga svjestan pa se udara u prsa govoreći: *Milostiv budi meni grješniku* (Lk 18, 13). Isus zaključuje da je opravdan onaj grabežljivac, grješnik, a ne farizej, činitelj dobra i pravednik. Čuvši to u nama se javlja pitanje i bunt: *Je li to moguće? Je li moguće da Bog opravdava tog grabežljivca, tog lupeža, a ne onoga pravednika?*

Ovim dolazimo do same srži, odnosno do upita: Što je opravdanje? Što znači biti pravedan i kako se postiže opravdanje? Odgovor nije lak i jednostavan kako se može u prvi trenutak pomisliti. Vjerojatno bismo i mi odgovorili kako biti pravedan, odnosno pred Bogom opravdan, znači činiti ono što je propisano, a ne činiti ono što je zabranjeno. I dobro bismo odgovorili, ali samo dijelom dobro jer bismo ponovili farizejevu pogrješku. Naime, i naš i farizejev problem nije u dobrim djelima, nego u stavu, u mišljenju da se opravdanje postiže dobrim djelima. Isus želi reći da opravdanje dolazi od Boga; pravedan je onaj kojega Bog opravda, odnosno onaj kojemu Bog milostivo otpusti grijeh. Farizej je mislio sam sebe opravdati. On ne očekuje opravdanje od Boga, nego od sebe i svojih djela. U biti, on ni ne želi da njegova djela prosuđuje Bog, nego on sam. On se postavlja na mjesto Boga prosuđujući sebe i druge; sebe opravdavajući, a druge osuđujući. On šalje poruku da mu je Bog postao dužnikom, a ne vjerovnikom, nedostaje tek malo pa da on na sud pozove i samoga Boga. Eto zato farizej nije opravdan jer opravdanje ne očekuje od Boga. S druga strane carinik se kaje, svjestan vlastite grješnosti i krivice, svjestan propusta u vlastitom življenju prema sebi,

drugima i Bogu. Kaje se i zaziva Božje milosrđe očekujući opravdanje od Boga. Zato ga i postiže.

Mislim da nam nije nimalo teško prepoznati se, nažalost, više u liku farizeja nego u liku carinika. I mi sami rado i često izigravamo ulogu pravednika koji su svojim dobrim djelima zadužili Boga, a kad se dogodi nešto neočekivano u nama se javljaju ljutnja i pobuna. Pa zašto bolest? Zašto mi se to događa? Pa svake nedjelje idem u crkvu, pa kome sam što zlo učinio, pa molim svaki dan. Mi u biti ne shvaćamo da pred Bogom nitko nije čist te da se nitko ne može opravdati svojim djelima.

Ako se ne možemo opravdati svojim djelima kako se onda postiže opravdanje? Vjerom u Isusa Krista, kako je to dobro razradio u svojim poslanicama sv. Pavao. A što je onda s dobrim djelima, jesu li ona suvišna? Nije li onda dosta vjerovati u Isusa Krista i činiti što se god poželi? Ne, nikako! Valja nam okrenuti perspektivu gledanja na vjeru i djela. Djela koja smo dužna činiti, jer je vjera bez djela besplodna - kako veli sv. Jakov -, ne donose opravdanje, nego su plod opravdanja koje dolazi od Boga. Dakle, pozvani smo činiti dobro jer je Bog nama već učinio dobro, jer nas je već opravdao. Naša dobra djela postaju ne uzrok nego plod opravdanja koje dolazi od Boga. Mi kao kršćani činimo dobro, ljubimo Boga i bližnje jer smo već prije od Boga ljubljani, od Boga opravdani. U stvari, biti opravdani znači biti od Boga ljubljani i prihvaćeni. Ako na ovaj način promatramo odnos vjere i djela tada postaje jasno da su vjera i djela dva lica jedne te iste medalje, medalje ljubavi koja proizlazi od Boga, koja po Isusu Kristu i Duhu Svetom zahvaća ljudska srca te se širi od srca k srcu. Eto zašto je sv. Pavao mogao reći da je sav Zakon ispunjen u jednoj jedinjoj riječi: *Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga* (Gal 5, 14). Kao odjek te riječi sv. će Augustin dodati: *Ljubi i čini što hoćeš*. A zašto? Jer ljubav zla ne nanosi.

Poštovana braćo i sestre, neka vam je blagoslovljen dan Gospodnji sa željom da se trudimo biti ne samoproглаšeni pravednici, nego raskajani carinici koje Bog opravdava i čini istinskim pravednicima.

TRIDESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

Mudr 11, 22 – 12, 3; 2 Sol 1, 11 – 2, 2; Lk 19, 1-10

„Danas je došlo spasenje ovoj kući jer je i on sin Abrahamov!
Ta Sin Čovječji dođe potražiti i spasiti izgubljeno!“ (Lk 19, 10)

Odlomak misnog evanđelja, po Luki, kojeg smo upravo čuli, otkriva nam način na koji Bog postupa s čovjekom koji se, zbog raznoraznih razloga, udalji od Boga. Evanđeoski se događaj odigrava u Jerihonu. U kršćanskoj duhovnoj tradiciji grad Jerihon je simbol svijeta koji se je udaljio od Boga, simbol paloga svijeta, obilježena grijehom, smrću i tamom. U taj grad, u taj svijet, silazi Gospodin Isus, silazi da ga sobom rasvijetli, da ga otkupi. Luka nam pripovijeda kako je jedan čovjek, imenom Zakej, koji je bio nadcarinik, veoma bogat, silno želio vidjeti Isusa. Ne uspijeva ga vidjeti zbog mnoštva jer je bio niska stasa. No, lukav i domišljat kakav je bio, uvidio je kuda će Gospodin proći te stoga otrča naprijed, uspe se na drvo da ga barem tako pogleda dok bude prolazio ispod drveta. Do ove točke Lukina pripovijedanja ne postoji ništa čudno ni neuobičajeno: prolazi mladi prorok, rabi, glas o njemu se je već proširio svom zemljom, pa ništa čudno što ga slijedi veliko mnoštvo te što ga žele svi vidjeti, među svima i bogati nadcarinik.

Obrat u evanđeoskoj pripovijesti događa se u trenutku kad Isus dođe na mjesto gdje se je nalazio nadcarinik. Isus, veli Luka, *pogleda gore i reče mu: 'Zakeju, žurno siđi! Danas mi je proboraviti u tvojoj kući'* (Lk 19, 5). Prvo što primjećujemo i što nas začuđuje je Isusovo oslovljavanje nadcarinika imenom. Isus mu poznaje ime, zna tko je Zakej. A Zakej je bio bogati nadcarinik, dakle osoba koja je u ime tuđinske, okupacijske vlasti prikupljala poreze od vlastitih sunarodnjaka. Često je to radio uz oružanu pratnju te je prijetnjama, a često i batinama, utjerivao porezni dug od pripadnika vlastitog naroda. Zato ih je narod mrzio, ali ih se istodobno i plašio. Zakej je bio bogati nadcarinik, što može značiti da je nerijetko znao naplatiti porez i iznad propisanog iznosa; malo državi, malo sebi; po malo od svakoga, postade puno njemu. Postade bogat; bogat i omražen; bogat i prezren.

Takvom se čovjeku Isus obraća po imenu te se čak želi njemu svratiti, želi doći u njegov dom. Jasno nam je i shvatljivo negodovanje onih koji su počeli mrmljati: *Čovjeku se grješniku svratio* (Lk 19, 7). Ti bezimni mrmljači na pozornici evanđelja uglavnom su žrtve nadcarinika. Oni žele i očekuju za njega kaznu; kako kazna neće doći od vlasti kojoj služi, a oni se sami boje kazniti ga, ostaje im se samo ufati da će ga već nekako stići kazna i to od Boga koji *proniče srca i bubrege* te koji svakome plaća prema zasluži. To je ljudska logika, logika koja je vrijedila onda, a vrijedi i danas. Nerijetko se i sami vodimo istom logikom očekujući da Bog kazni i uništi one koji su, prema našem mišljenju, zli, koji tlače dobre.

No, Isusova je logika drugačija, božanska, i zato jedina ispravna. Ne znamo što se je događalo u Zakejevoj kući, ne znamo o čemu su on i Isus razgovarali, no znamo rezultate, znamo plod Zakejeva susreta s Gospodinom. *Zakej usta*, piše Luka, i reče Gospodinu: *'Evo, Gospodine, polovicu svog imanja dajem siromasima! I ako sam koga u čemu prevario, vraćam četverostruko'* (Lk 19, 8). Drugim riječima, u susretu s Gospodinom Zakej je otkrio nove vrijednosti, nove istine za koje se valja založiti i koje valja živjeti. On spremno polovicu svoga imanja, svoga bogatstva daje siromasima. Isus mu mijenja pogled na život, na vrijednosti u životu. Više nije bogatstvo ono najvažnije u njegovu životu, ono čemu je tako odano služio, što ga je udaljilo od drugih te ga omrznilo u njihovim očima. On se odriče polovice svoga imanja. Potom izražava spremnost četverostruko nadoknaditi ako je nekoga prevario. Ne bi to spominjao da nije prevario. Četverostruka nadoknada bila je propisana Zakonom. Biti spreman na takav način nadoknaditi počinjenu štetu značilo je vratiti se pod okrilje Zakona, značilo je ponovno živjeti prema duhu onoga što je Zakon zahtijevao.

Zanimljivo je da Isus prihvaća njegovu odluku te je odobrava: *Danas je došlo spasenje ovoj kući... Ta Sin Čovječji dođe potražiti i spasiti izgubljeno* (Lk 19, 9-10). U liku samoga Isusa Zakeja je pohodilo, susrelo, pronašlo Božje spasenje. Isus ne zahtijeva od Zakeja da se odreče svega bogatstva, kojega je možda velikim dijelom stekao na nepošten način. On prihvaća Zakejevu odluku da želi promijeniti život, da više ne želi drugima nanositi štetu te je spreman ponovno doći pod okrilje, ali i zahtjeve Zakona. Ovdje Gospodin Isus predstavlja ispravno shvaćeni Zakon, sveden na Deset zapovijedi, kao put u život, kao put vršenja volje Božje i ostvarenja ljudskog života. Jednom drugom bogatašu, onom bogatom mladiću (usp. Mk 10, 17-25), Gospodin će dati savjet da proda sve što ima te da dođe i slijedi ga. To je *put savjeta*, put većeg savršenstva u ostvarivanju vlastitog života, put na kojem se sam Isus izabire kao najveće od svih bogatstava. Taj put nije za sve kršćane, nego za izabrane, pozvane, one kojima je dano. No, za sve ostaje trajno važeći *put Zakona*, sveden na Deset zapovijedi, odnosno još više, sveden, sažet na dvije zapovijedi ljubavi.

Na primjeru Zakeja Gospodin Isus pokazuje božansku logiku i način Božjeg postupanja prema nama ljudima. Za bezimene mrmljače, među kojima smo i mi, Zakeja treba osuditi, treba mu presuditi, no za Gospodin Isusa i on je *sin Abrahamov*, objekt je Božje očinske ljubavi koja u njemu ne gleda zločinca koji zaslužuje kaznu, nego izgubljenog sina kojemu valja oprostiti, koji je potreban ljubavi, baš poput svih drugih.

U biti, i mi sami, tako često svojevolumino svrstani i ubrojani među bezimene mrmljače, znamo postupati poput našeg nebeskog Oca, spremni na opraštanje i ljubav. Naime, kad je riječ o nekome nama bliskom, o našem djetetu, bratu ili bliskom prijatelju, tada znamo rado i velikodušno oprostiti, pružiti novu priliku te očekivati da i drugi poput nas budu puni razumijevanja. Svojim načinom postupanja Gospodin nas poziva da u svakom Zakeju prepoznamo nekoga nama bliskog, da prema svakom postupamo poput Oca nebeskog. To više što smo i sami kroz svoj život prečesto Zakeji; osobe niska ne stasa nego niske razine moralno-duhovnog življenja, a ipak nas i takve Gospodin traži te uvijek iznova dolazi u kuću našega života. Neka mu je slava i hvala.

TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

2 Mak 7, 1-2. 9-14; 2 Sol 2, 16 – 3, 5; Lk 20, 27-38

„Oni koji se nadoše dostojni onog svijeta i uskrsnuća od mrtvih niti se žene niti udaju. Zaista, ni umrijeti više ne mogu: anđelima su jednaki i sinovi su Božji jer su sinovi uskrsnuća“ (Lk 20, 35-36)

Kako se bližimo kraju liturgijske crkvene godine tako nam i misna čitanja stavljaju pred oči ono zadnje, ono konačno, a prema našoj kršćanskoj vjeri, ono zadnje, konačno je uskrsnuće tijela i život vječni. Upravo o uskrsnuću mrtvih, kako smo čuli, govori prvo čitanje, a gotovo kao odjek nalazimo ga i u odlomku misnog evanđelja, gdje se isprepliće s temom ženidbe. Ovaj događaj donose sva trojica sinoptika, što pokazuje kako je prvoj kršćanskoj zajednici bio veoma važan.

Pitanje o uskrsnuću mrtvih Gospodinu Isusu, u obliku izazova, postavljaju neki od saduceja. Riječ je o veoma utjecajnoj židovskoj sljedbi u Isusovo vrijeme koju su činili uglavnom predstavnici svećeničke aristokracije koji su zbog osobnih probitaka i zaštite vlastitih interesa usko surađivali s rimskom vlašću. Kad je riječ o vjeri, držali su se najstarijih slojeva židovske tradicije, za koju su smatrali da potječe od Mojsija. Zato se i pozivaju na Mojsija. Kako se u najstarijim slojevima starozavjetne tradicije ne govori o uskrsnuću mrtvih, oni su to smatrali novotarijom koju valja odbaciti. No, nije isključen ni helenistički utjecaj. Naime, kako je riječ o visoko obrazovanim osobama nije isključeno kako su u biti prihvatili helenistički nauk o besmrtnosti ljudske duše kojoj se treba osloboditi tijela.

Gospodin Isus ne izbjegava odgovor niti odgovara pozivajući se na mlađu starozavjetnu tradiciju, koju su usvojili i podržavali saducejski protivnici farizeji, a dio koje smo čuli u prvom misnom čitanju. Isus silazi na teren saduceja, odnosno i on se poziva na Mojsijev zakon te u nekoliko riječi otkriva u čemu je njihova zabluda. U svome odgovoru Isus potvrđuje činjenicu uskrsnuća mrtvih, ali ujedno progovara i o načinu uskrsnuća. Sv. Matej u Isusov odgovor saducejima stavlja riječi: *U zabludi ste jer ne razumijete Pisama ni sile Božje* (Mt 23, 29). Saduceji se pozivaju na Mojsijev zakon, ali ga čitaju na racionalistički način, na način koji je aktualan i široko prihvaćen od naših racionalistički nastrojenih suvremenika. Prema njima sve se u Svetom pismu može protumačiti na racionalan način, a ono što ide iznad toga valja proglasiti mitom. Ljudski im razum postaje mjera svega. Isus se pak poziva na *silu Božju*, na Boga koji je Bog živih, Izvor i Darivatelj života, kojemu svi žive.

Besmrtnost, život vječni, uskrsnuće mrtvih nije nešto na što bi čovjek imao pravo, nešto što čovjeku pripada po naravi. Život vječni, uskrsnuće mrtvih, odnosno tijela, moguće je jer ga Bog omogućuje, jer je Bog stao na stranu čovjeka, jer Bog želi čovjeka uz sebe, na svojoj strani u svojoj blaženoj vječnosti, u svome kraljevstvu. Mrtvi će uskrsnuti jer Bog to hoće, jer se on objavljuje i jer jest Bog živih. Potvrdu toga imamo u uskrsnuću Gospodina Isusa, kojega je Otac uskrisio od mrtvih te ga primio sebi s desna, tj. uzeo ga u svoju slavu. Za nas kršćane Isusovo uskrsnuće od mrtvih nije izolirani događaj, nešto što bi se odnosilo na samoga Isusa, jer bi on posebno Bogu omililo. Krist je Prvorodenac od mrtvih, kako ga naziva sv. Pavao (usp. 1 Kor 15, 20). Njegovo slavno uskrsnuće predstavlja početak, zalog i pretpostavku općeg uskrsnuća od mrtvih.

Ovo je novost kršćanske vjere koja, prema sv. Pavlu, predstavlja sami temelj kršćanstva. Jer, kako veli Pavao, *ako se propovijeda da je Krist uskrsnuo od mrtvih, s kojim pravom neki među vama tvrde da nema uskrsnuća mrtvih. Ako nema uskrsnuća mrtvih, onda ni Krist nije uskrsnuo! Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je naše propovijedanje, uzalud je i vjera vaša* (1 Kor 15, 12-14). Ovu istinu sv. Pavao, tj. kršćanstvo naviješta u vrijeme i u okolnostima koje su joj bile protivne. Naime, prevladavajuća grčka kultura, u kojoj je sv. Pavao vršio djelo evangelizacije, smatralo je tijelo nečim lošim, teretom kojeg se valja

osloboditi, zatvorom duše koji treba slomiti kako bi se duša oslobodila i svome Izvoru poletjela. Sv. Augustin piše kako ni u jednoj drugoj točki kršćanska vjera ne susreće toliko otpora kao u pogledu uskrsnuća tijela. Tako je bilo nekad, a tako je i danas. Danas je mnogima lako povjerovati da se ljudski život u nekom obliku nastavlja i poslije smrti. Ali da će uskrsnuti ovo ljudsko propadljivo tijelo, tijelo koje propada, koje obolijeva, koje je toliko puta instrument grijeha i poticaj na grijeh, e to im je teško prihvatiti. Zato u suvremenoj zapadnoj kulturi postoji duboki prijezir prema tijelu. Istina je da ga se ukrašava, uljepšava na sve moguće načine, ali samo da bi ga se još dublje i više ponizilo, da bi se tijelo svelo na instrument užitka i kratkotrajnog zadovoljstva. Zaista, u pravu su oni koji tvrde kako je jačanje i širenje praktičnog ateizma povezano sa slabljenjem vjere u uskrsnuće tijela.

Za nas kršćane tijelo je dobro jer dolazi od Boga, Stvoritelja svega vidljivoga i nevidljivoga; tijelo je sveto jer je postalo hramom Duha Svetoga, hramom Boga živoga; tijelo je sveto i čašćenja dostojno jer je i sam Bog tijelom postao.

Kršćanstvo uči da je tijelo određeno za proslavu, baš poput proslavljenog tijela Kristova; tijelo je, rečeno teološki, sposobno primiti spasenje, tj. sudjelovati u slavi koju je Bog u svome vječnom planu spasenja odredio za čovjeka. Svoju nadu u konačnu proslavu tijela, u naše sudjelovanje u punini božanskog života temeljimo na našoj povezanosti s Isusom Kristom koji reče: *Ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će* (Iv 11, 25). Ne znamo kad i kako će se to dogoditi, ali znamo da će se dogoditi. Jamac toga je sam Bog u koga vjerujemo i koji nam se dariva pod prilikama kruha i vina koje blagujemo kao zalag života vječnoga i budućega uskrsnuća od mrtvih.

TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Mal 3, 19-20a; 2 Sol 3, 7-12; Lk 21, 5-19

„Pazite, ne dajte se zavesti. Mnogi će doista doći u moje ime i govoriti: 'Ja sam' i: 'Vrijeme se približilo!' Ne idite za njima... Ni vlas vam s glave neće propasti. Svojom ćete se postojanošću spasiti“ (Lk 21, 8. 18-19)

Misna čitanja današnje, trideset i treće, nedjelje kroz godinu na svoj su način dramatična; usmjeravaju naš pogled prema budućem koje se prikazuje kao prijeteće, ne samo prema nama kršćanima nego prema svemu svijetu. To naviješteno prijeteće još je strašnije što je nepoznato, a ipak poznato; nepoznato jer se još nije dogodilo, jer tek ima doći, a ipak poznato jer su se slične stvari dogodile i iz dana u dan događaju diljem svijeta. Navješćuju se nevolje, ratovi, pobune, pošasti, strahote, znakovi s neba, progonstva, trpljenja i smrtna stradanja. Navješćuje se vrijeme u kojem *neće ostati ni kamen na kamenu* (Lk 21, 6). I ovdje nije riječ samo o hramu u Jeruzalemu, od kojega zaista nije ostao ni kamen na kamenu, nego je riječ o samome svijetu i onome što je u njemu. Proći će obličje svijeta kakvog poznajemo, proći će i nestati sve što ne prođe kušnju božanske vatre. Za to buduće vrijeme nevolja i tegoba, a svako je vrijeme takvo, Gospodin nas hrabri i nudi utjehu: *Ni vlas vam s glave neće propasti. Svojom ćete se postojanošću spasiti* (Lk 21, 18-19). Gospodin nas hrabri, usmjeravajući naš pogled prema gore, prema nebu i nebeskom Ocu, u čijoj su ruci vjekovi i svjetovi, koji svime upravlja i ravna. On, Gospodar vjekova i svjetova, sve na dobro okreće onima koji ga ljube. To je naše pouzdanje i naša snaga u ovome svijetu.

Naš pogled usmjeren prema gore, prema nebeskoj domovini, odakle iščekujemo Spasitelja našega Isusa Krista, ne znači prijezir i odbacivanje ovoga što je dolje, što je zemaljsko, što nam je povjereno. Dugo je, čak stoljećima, kršćanima preporučana i nametana duhovnost bijega od svijeta, duhovnost koja se je bojala svijeta, koja je svijet doživljavala zlim i lošim, nečim čega se valja čuvati jer nas može upropastiti. Zaboravilo se da je i svijet od dobrog Boga, Stvoritelja svega; zaboravilo se da je Bog povjerio svijet čovjeku da u njegovo ime njime gospodari i upravlja. S pravom su marksisti i komunisti desetljećima prigovarali kršćanima da su zbog brige o raj, zaboravili zemlju. To je nažalost dovelo do toga da se je gotovo cijeli radnički pokret postupno udaljio od Crkve i njezinih majčinskih skuta. Hvala dragom Bogu da se posljednjih desetljeća, posebno poslije Drugog vatikanskog koncila, situacija naveliko mijenja. Crkva je postala svjesnija određene autonomije zemaljskih, ljudskih vrijednosti, osobito vrijednosti ljudskoga rada. Pod autonomijom se misli kako stvorene stvari i sama društva imaju vlastite zakone prema kojim se odvija njihovo postojanje, što je svaki čovjek pozvan poštivati. Ta *autonomija vremenitoga*, kako to naziva Drugi vatikanski koncil, nije apsolutna kao da bi bila posve neovisna o Bogu te kao da bi čovjek mogao raspolagati stvorenjem kako mu se prohtje (usp. GS 36). Čovjek je pozvan, u suradnji s Bogom koji ga želi kao partnera, preobražavati lice zemlje, izgrađujući bolji i humaniji svijet. Ne samo da je uzaludno, nego je opasno graditi svijet bez Boga. Gdje i kako završe pokušaji gradnje ljudskog društva i svijeta bez Boga zorno je pokazalo proteklo, dvadeseto stoljeće, sa svim užasima koje su čovječanstvu nanijeli monstumi nacizma, fašizma i komunizma.

Gospodin je Isus rekao svojim učenicima da su *svjetlo svijeta i sol zemlje* (Mt 5, 13-14). Kršćani su pozvani svijetu svijetliti, svijet čuvati od pokvarenosti. Naravno svijetu možemo svijetliti jedino ako smo svjetlom obasjani; svijet možemo očuvati jedino ako sami nismo obljutavili. No, treba svijetliti, treba biti sol zemlje. Drugim riječima, naš se kršćanski život mjeri ne samo našim odnosom prema Gospodinu Bogu nego i prema svijetu, koji nam je od Boga povjeren. Upravo u toj povjerenosti svijeta našim rukama, našim snagama, kreativnosti, vizijama i nadahnućima, mi kršćani vrednujemo djelo ljudskih ruku, vrednujemo

ljudski rad. Rad za nas nije, kako je to tvrdio K. Marx, ljudsko otuđenje, proces u kojem se čovjek raščovječuje, pretvarajući se u sam rad, u plod svojim ruku, u proizvod, koji drugi iskorištava.

Za nas kršćane rad je na neki način naše sudjelovanje u Božjem stvarateljskom činu, sudjelovanje u preobrazbi, u dogradnji i dovršenju djela Božjih ruku. Po radu postajemo su-stvaratelji ovoga svijeta. Po radu postajemo bogolikiji, jer nasljeđujemo Boga koji je trajno na djelu stvaranja i uzdržavanja svega stvorenoga. Radeći ostvarujemo one mogućnosti i potencijale koje je naš Otac nebeski ugradio u naše biće. Zato svojim radom proslavljamo svoga Boga, Oca nebeskoga. Radeći te prikazujući Bogu djelo svojih ruku daje nam se mogućnost da se pridružimo otkupiteljskom djelu Isusa Krista. Jedno od otajstava njegova života bio je i njegov skroviti, radnički život u Nazaretu. Kako su sva otajstva njegova života *radi nas i našega spasenja*, to znači da je i njegov rad bio za nas spasonosan i otkupiteljski. Nasljeđujući Krista u otajstvu njegova rada postajemo njegovi su-radnici, ali na daleko većem djelo nego je to trenutni rad naših ruku; surađujemo na djelu preobrazbe i otkupljenja svega stvorenoga.

Iz rečenoga proizlazi veliko kršćansko vrednovanje rada i radnika. No bi se smjelo otići u drugu krajnost, naime da se ne prijeđe u obožavanje rada. Kratko rečeno, rad je poradi čovjeka, a ne čovjek radi rada. Sam nas Gospodin upozorava da što će nam sav svijet ako sebi, svojoj duši naudimo. Dakle, potrebno je ispravno vrednovati rad kao mogućnost sudjelovanja u Božjem djelu stvaranja, u Kristovu djelu otkupljenja, vlastitog usavršavanja i posvećenja, kao i zbog koristi koju radom donosimo drugima, obitelji i društvu u kojemu živimo. Ovako shvaćen rad nužno će nas uvijek iznova voditi i upućivati na molitvu, na potrebu da svakodnevno komuniciramo sa svojim Ocem nebeskim, od kojega dolazi blagoslov radu naših ruku. Jer nikada ne bismo smjeli zaboraviti: *Ako Gospodin kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji* (Ps 127, 1).

SVETKOVINA KRISTA KRALJA

2 Sam 5, 1-3; Kol 1, 12-20; Lk 23, 35-43

„Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje! A on će mi:
"Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!"“ (Lk 23, 43)

Svetkovinom Krista Kralja završava se crkvena liturgijska godina. Tijekom cijele liturgijske godine Crkva, mudra i brižna Majka, postupno nas je, sve više i sve dublje, uvodila u otajstvo Isusa Krista; od otajstva iščekivanja, potom otajstva njegova utjelovljenja i rođenja, krštenja i javnog nastupa, pa sve do vrhunca njegova života i poslanja, do njegova vazmenog otajstva. Sva su ona usmjerena na otajstvo koje slavi današnja svetkovina: na otajstvo Krista slavnog i proslavljenog, kojemu je dana sva vlast na nebu i na zemlji, koji sjedi s desne Boga, Oca svemogućega, te koji će kao Sudac svijeta doći suditi žive i mrtve.

Svetkovina Krista Kralja i njegova kraljevstva doziva nam u pamet različita suvremena kraljevstva. Danas nam nisu više na pameti zemaljski kraljevi i njihova kraljevstva jer su izgubili moć, utjecaj, sjaj i slavu koju su nekada imali. No, premda živimo u svijetu u kojemu velikim dijelom vladaju demokratska načela ustrojstva društva, ipak se nerijetko susrećemo s različitim kraljevstvima i u ovakvom svijetu. Tako često čitamo o gospodarskom kraljevstvu nekoga bogatog i moćnog gospodarstvenika, ili znamo pročitati kako je neka velika i jaka telekomunikacijska tvrtka veoma proširila svoje kraljevstvo. Očito, i u demokratski uređenom društvu teško se oslobađamo slike kraljevstva i kraljevanja, a one podrazumijevaju određenu moć i utjecaj. Više nije riječ o utjecaju snage i moći oružja, nego o utjecaju novca i moći kojeg ono pruža. A dobro narod veli: *Novac vrti i otvara ono što ni burgija neće.*

Nasuprot tim suvremenim kraljevstvima nalazi se kraljevstvo Krista Kralja. Za razumjeti na ispravan način narav Kristova kraljevstva i Kristova kraljevanja moramo pogledati što sam Gospodin Isus kaže o svome kraljevstvu i o svome kraljevanju. S iznenađenjem primjećujemo da je upravo poruka o kraljevstvu nebeskom (prema Mateju) ili Božjem (prema Luki) središnja Kristova poruka, ono što je Gospodinu Isusu na srcu. Navještaj blizine i dolaska kraljevstva Božjega u biti jest Kristova *Radosna vijest*. Gospodin Isus nigdje i ni jednom ne donosi definiciju kraljevstva Božjega kojega on inaugurira. On se služi usporedbama, prispodobama, slikama. On veli da kraljevstvo dolazi, da je već tu, da tiho i neprimjetno djeluje, a istodobno da se silom probija, da valja moliti za njegov dolazak. Kratko rečeno: kraljevstvo Božje je Božja samilosna prisutnost i ljubav prema čovjeku. Ondje gdje Bog djeluje, a djeluje za čovjeka, u korist čovjeka, prisutno je Božje kraljevstvo. Najuzvišeniji sadržaj Božjega kraljevstva je osoba Isusa Krista, jer je u njemu sam Bog pohodio čovjeka. Ako je kraljevstvo Božje Božja blizina i Božje samilosno djelovanje, postaje nam jasno kako je kraljevstvo Božje u Isusu Kristu našlo svoje puno i konačno ostvarenje. To je kraljevstvo ljubavi, istine, svetosti, pravde i mira; kraljevstvo pripravljeno za ljude prije postanka svijeta i određeno da bude ponuđeno i darovano ljudima, a ponuđeno je i darovano u Isusu Kristu. Krista primiti, s njime se sjediniti znači imati pristup i udioništvo u kraljevstvu Božjemu. Prva je kršćanska zajednica to veoma dobro shvatila tako da više nije navješćivala dolazak i nastup kraljevstva Božjega, nego je navješćivala Isusa Krista; On je uosobljeno kraljevstvo Božje.

U Kristovu kraljevstvu ljubavi, istine, svetosti, pravde i mira vladaju drugačiji zakoni nego u drugim zemaljskim kraljevstvima. U ovim zadnjim vladaju zakoni snage, sile, moći i utjecaja, političkog, gospodarskog, kulturnog, medijskog. A u Kristovu kraljevstvu, za koje on veli da nije od ovoga svijeta, vladaju zakoni ljubavi, služenja, poniznosti, malenosti, života za druge, sve do gubitka vlastita života. U zemaljskom kraljevstvu veći su oni prvi, moćni, pametni, utjecajni; a u Kristovu kraljevstvu oni posljednji postaju prvi; oni maleni, prezreni, odbačeni, oni koji u očima zemaljskih kraljeva ne vrijede ništa jer nemaju ni novca ni utjecaja

ni moći. Ali baš njima pripada kraljevstvo Kristovo, baš je njima ponajprije ponuđeno. Što ne znači da i oni prvi nemaju pristup u njega i što također ne znači da mu ovi posljednji automatski pripadaju. Ne, i ovi posljednji i oni prvi trebaju učiniti jedan preduvjet: priznati vlastito duhovno siromaštvo, priznati da im je kraljevstvo potrebno, da im potrebno oprostjenje i ljubav, priznati se potrebnima baš poput malene djece pred roditeljem. I upravo je ovim zadnjima toliko lakše što su manje utjecaja imali u životu, a istodobno onim prvima su bogatstvo, moć i utjecaj otegotna okolnost, verige i lanci koji ih drže svezane te im onemogućuju dolazak Kristu Kralju i ulazak u njegovo kraljevstvo.

Gospodin Isus jednom reče da moramo postati poput djece, želimo li ući u kraljevstvo Božje. Djeca očito u sebi nose nešto tako dragocjeno da o tom ovisi naše spasenje, naš ulazak u kraljevstvo Božje. Nije riječ, kako se često misli, o dječjoj nevinosti i bezazlenosti; djeca znaju biti veoma okrutna. Ne, riječ je o nečemu puno jednostavnijem; riječ je o priznanju vlastite ovisnosti o božanskom Roditelju, o priznanju kako se sami ne možemo spasiti, kako smo pred njim baš poput malenog djeteta pred roditeljem, koje jednostavno očekuje od roditelja ljubav, sigurnost, hranu, utočište. Eto, Isus želi da budemo takvi, da budemo baš poput onog razbojnika na križu, o kojemu govori evanđelje, a koji je u Raspetomu prepoznao i ispovjedio Kralja čijemu se kraljevstvu nada. I čuo je odgovor zbog kojega bi se morao, kad bi bilo moguće, i sam uspeti na križ: *Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju* (Lk 23, 43). Nije se spasio svojim dobrim djelima, kojih nije bilo, ni svojom učenošću, ničim; spasio se svojim djetinjim stavom predanja i povjerenja u Raspetoga Kralja.

Krist Kralj, koji je došao služiti te dati svoj život za druge, želi da njegovo kraljevstvo zavlada našim srcima te da se od srca do srca širi, preobražavajući ljudske živote, međuljudske odnose, obitelji, širu društvenu i crkvenu zajednicu. To je poslanje svih nas kršćana o ovome svijetu: dopustiti Gospodinu Isusu da u našem srcu postavi svoje prijestolje, da nama upravlja i vlada svojim zakonom ljubavi prema Bogu i bližnjima. Tada i samo tada smijemo se nadati da ćemo čuti one blagoslovljene riječi: *Valjaš slugo dobri i vjerni, uđi u moju radost, uđi u moje kraljevstvo ljubavi, istine, svetosti, pravde i mira.*

SVETKOVINA PRESVETOGA TROJSTVA

Izr 8, 22-31; Rim 5, 1-5; Iv 16, 12-15

„Kada dođe on – Duh istine – upućivat će vas u svu istinu...
On će mene proslavljati jer će od mogega uzimati i navješćivati
vama. Sve što ima otac, moje je. Zbog toga vam rekoh:
od mogega uzima i – navješćivat će vama“ (Iv 16, 13. 15)

Vjerujem da svi kršćani diljem svijeta svaki darovani dan započinju riječima: *U ime Oca i Sina i Duha Svetoga*. Znakom križa i tim riječima ispovijedaju vjeru u središnje otajstvo vlastite vjere, vjeru u Presveto Trojstvo. U ime triju osoba Presvetoga Trojstva smo kršteni, u toj vjeri živimo, u toj ćemo vjeri biti ispraćeni s ovoga svijeta. A ipak, u svakodnevnom životu premalo razmišljamo i znamo o tom središnjem, najvažnijem otajstvu kršćanstva. Kao da nam je svejedno postoji li jedan Bog ili više njih; kao da nam je svejedno kakav je Bog u koga vjerujemo. No, to i nije čudno imajući u vidu duhovno stanje suvremenog čovjeka koji je, želeći spasiti sama sebe, želeći izgraditi svoj vlastiti raj na zemlji, izgubio ne samo zemlju, nego i istinski raj, a potom i sama sebe. Istinskim kršćanima od životne je važnosti svako otajstvo, svaka istina vjere, jer su te istine od Boga objavljene *radi nas i našega spasenja*. Što nam, dakle, poručuje istina o Presvetome Trojstvu? O čemu govori?

U odgovoru na ovo pitanje najbolje je držati se onoga što nam je objavljeno, onoga što sam Bog kaže o sebi. A Bog veli da je životno važno, za nas, ali i za njega, da spoznamo istinu o njemu, o njegovu božanskom životu, o njegovoj intimi, jer se u toj spoznaji krije najdublja svrha ljudskog života, a time i ona konačna radost i sreća ljudskog života.

Bog nam se objavljuje ne kao statičan, osamljeni Bog koji stoluje negdje gore na nebu, imajući malo ili nimalo interesa i zanimanja za ono što se događa na zemlji. Bog se objavljuje kao dinamičan Bog; Bog koji je u sebi pokret, prožimanje, kolanje života, svjetla, radosti, ljubavi i darivanja; Bog se objavljuje kao vječno zajedništvo Osoba koje se uzajamno ljube, na način sebedarja, na način darivanja sebe drugoj Osobi te prihvaćanja druge u sebi. Za nas je životno važna spoznaja da se naš kršćanski Bog objavljuje kao Ljubav: *Bog je ljubav*, veli sv. Ivan, *i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog u njemu* (1 Iv 4, 16). Ljubav ne može postojati kao apstraktna kategorija. Ako postoji, ako jest, ljubav je uvijek prema nekome ili nečemu. Uvijek postoji određeni objekt prema kojemu je ljubav usmjerena, prema kojemu teži; objekt kojega ljubi. Ako je Bog ljubav u sebi, a baš to objavljuje Sveto pismo, odnosno baš to Bog kaže sam o sebi, tada je on ljubav odvijeka. To znači da odvijeka u Bogu postoji Onaj koji ljubi, i Onaj koji je ljubljen, i Ljubav kojom se ljube. Otac – Sin - Duh Sveti. Naravno da nikada ne bismo mogli u tu tajnu božansku ljubavi prodrijeti svojim ograničenim ljudskim razumom, nego nam je to objavljeno, darovao. A darovano nam je *radi nas i našega spasenja*.

Konkretnije rečeno: ako je Bog zajedništvo ljubavi triju božanskih Osoba, a mi smo stvoreni na njegovu sliku i priliku to znači da je ljubav onaj temeljni, zadnji zakon po kojemu mi ljudi možemo ostvariti svoj život. Ljubav nas čini bogolikima; ljubav nas uvodi u zajedništvo života koje je Bogu vlastito, a nama ponuđeno i darovano. No, javlja se pitanje: kako mi ljudi, tako ograničeni, tako zemljani, tako maleni u vlastitoj sebičnosti, kako uopće možemo primiti nešto tako veliko, tako beskrajno i sveto kao što je božanska ljubav, kao što je sudjelovanje u životu Presvetoga Trojstva. Ne možemo po sebi samima, ali možemo jer nam je omogućeno; možemo jer nas Bog ljubi. *U ovome je ljubav*, piše sv. Ivan: *ne da smo mi ljubili Boga, nego – on je ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijeha naše* (1 Iv 4, 10). Istu će istinu na više mjesta izraziti i sv. Pavao. U današnjem drugom čitanju čuli smo riječi: *Opravdani vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu*

imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje (Rim 5, 1-2). Da, Bog nas pomiruje sa sobom; Bog nas po svome Sinu uzima za svoju ljubljenu djecu. To djelo posinstva ostvaruje slanjem svoga Sina i slanjem Duha Svetoga. Bog – Ljubav, želi nas sa sobom sjediniti, jer nam nije života bez ljubavi.

Ljubav je, kako tvrde svi suvremeni odgojitelji, psiholozi i učitelji, a to nam potvrđuje i naše svakodnevno iskustvo, najdublja potreba svakog ljudskog srca. Svako srce teži za ljubavlju; svako srce želi ljubiti i biti ljubljeno. No, iznova: premda osjećamo potrebu i čežnju za ljubavlju, po sebi je ne možemo steći ni izgraditi. Toj našoj životnoj nemoći u pomoć priskače sam Bog: *Ljubav je Božja*, veli sv. Pavao, *razlivena u srcima našim po Duhu Svetomu koji nam je dan* (Rim 5, 5). Eto odgovora: naše srce može naći smirenje u ljubavi, može istinski ljubiti te se osjetiti zaista ljubljeno, jer nam je to darovano; jer je u naša srca izlivena Ljubav samog trojedinog Boga; ona ljubav koja veže Oca sa Sinom, po izlivanjevanju na nas, i nas veže s Bogom i međusobno jedne s drugima.

Draga braćo i sestre, slaviti svetkovinu Presvetoga Trojstva znači vratiti se na izvore svoga kršćanskog života; znači postati svjesni onog najvažnijeg i najvećeg u kršćanskom životu. A kad sve saberemo i oduzmemo, ono zdanje, ono najvažnije u našem životu svakako je ljubav; ljubav koja nas oplemenjuje, koja nas spaja, koja nas čini radosnima i lijepima, koja nas posvećuje i spašava jer nas s Bogom povezuje i sjedinjuje.

TIJELOVO: SVETKOVINA PRESVETOGA TIJELA I KRVI KRISTOVE

Post 14, 18-20; 1 Kor 11, 23-26; Lk 9, 11b-17

„Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu,
smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe“ (1 Kor 11, 26)

Svetkovina Tijelova stavlja nam pred oči središnju *tajnu vjere* kojoj je moguće pristupiti s raznih gledišta: biblijskog, teološkog, liturgijskog, pastoralnog itd. Mi ćemo slijediti stoljetni nauk Crkve o presvetom Tijelu i Krvi Kristovoj kao o središnjoj *tajni vjere*. Ovu središnju *tajnu vjere* lijepo u sebi sažima jedna molitva sv. Tome Akvinskoga koja se redovito moli za vrijeme svete pričesti: *O sveta gozbo, na kojoj se Krist blaguje; slavi se spomen muke njegove, duša se napunja milošću i daje nam se zalog buduće slave*. Polazeći od te molitve pokušajmo se približiti ovoj središnjoj tajni kršćanske vjere.

Katolička Crkva ponajprije uči da sv. Misa uprisutnjuje *žrtvu* Križa, odnosno naglašava žrtveni značaj Euharistije. Žrtvena narav euharistijskog Otajstva ne može se shvatiti kao nešto odijeljeno, neovisno o križu ili samo neizravno povezano sa žrtvom na Kalvariji. Naime, ono što je Gospodin Isus na Posljednjoj večeri slavio u gestama, to je u stvarnosti izvršio na križu. Na križu je izvršio čin potpune poslušnosti Ocu nebeskom, a ujedno dao svjedočanstvo najveće ljubavi prema ljudima. On umire kako bismo mi živjeli. Lomljenje kruha na Posljednjoj večeri, uz riječi: *Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo koje se za vas predaje*, označava Isusovu spremnost da umre, da „razlomi“ svoje tijelo za nas. Euharistija, uči Crkva, *sadrži svekoliko duhovno dobro Crkve, to jest samoga Krista, naš Vazam i živi Kruh. On po svome Tijelu, Duhom Svetim oživljenom i oživljujućem, daje ljudima život (Presbyterorum ordinis, 5)*. Ona nije dakle samo jedno od otajstava Krista i Crkve, nego je središnja *tajna vjere* iz koje i po kojoj izvire život Crkvi, a i sama Crkva. Po euharistiji *na nas se izliva milost te se s najvećim uspjehom postiže ono posvećenje ljudi i proslava Boga u Kristu prema čemu se, kao prema svojoj svrsi, stječu sva druga djela Crkve (Sacrosanctum Concilium, 10)*. Tako je euharistija vrhunac i vrelo cjelokupnog kršćanskog života (usp. LG 11a; PO 5b).

Euharistija nije samo prikazanje-žrtvovanje u kojem su Krist i njegov narod prineseni Bogu kao otkupiteljska žrtva, nego je također i *gozba*, a time i događaj zajedništva. Isus je o svome tijelu i krvi rekao: *Ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi!... Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko (Iv 6, 53. 55)*. Hraneći krštenika svojim Tijelom i Krvlju Krist ga, kako reče sv. Augustin, asimilira samome sebi, učvršćujući zajedništvo sa sobom i među udovima. Kršćanin postaje - da parafraziramo misao jednog marksističkog filozofa - ono što blaguje! U euharistiji vjernik prima cijelog Krista, s njegovim tijelom i krvlju, njegovom dušom, proslavljenim čovječtvom i božanstvom. Sjedinjujući ga s Kristom, koji posjeduje svu puninu božanstva, euharistija čuva u vjerniku i povećava sudjelovanje na tom božanskom životu. *Tko blaguje moje tijelo i pije moju krv ima život vječni*, veli Gospodin (Iv 6, 54). Budući da euharistija sadrži proslavljenog Krista, ona postaje zalog buduće slave te u onoga tko je dostojno blaguje polaže sjeme budućeg uskrsnuća: *Tko jede ovaj kruh živjet će uvijeke (Iv 5, 58)*. Sakrament euharistije ostvaruje zajedništvu vjernika s Kristom, utjelovljenom Riječju te sve više preobražava onoga tko ju dostojno prima u Njega, sve do konačne proslave i tijela u nebeskom kraljevstvu.

Dodajmo da Krist nije sam u euharistiji. Sin je nedjeljiv od Oca i od Duha Svetoga. Stoga stvarna prisutnost Sina u euharistiji uključuje i reciprocitet ljubavi koja postoji između Oca i Sina, a očituje se preko zajedničkog Duha. Sjedinjujući vjernika s Kristom euharistija ga, po Kristu i u Kristu, sjedinjuje i s Ocem i Duhom Svetim. Tako zajedništvo s euharistijskim Isusom uvodi vjernika u zajedništvo s Presvetim Trojstvom. S Kristom je sjedinjen izravno, po Njemu - zbog jedinstva božanske biti -, posredno s Ocem i Duhom Svetim.

Skupa sa zajedništvom s Kristom, utjelovljenim i proslavljenim, te po njemu i u njemu s Ocem i Duhom Svetim, Euharistija ostvaruje i još jedan veliki učinak: naime *zajedništvo* svih udova Kristova Tijela. Na Posljednjoj večeri Krist lomi i dijeli jedan kruh i jedan kalež. Nakon toga moli: *Oče sveti, sačuvaj ih u svome imenu da budu jedno kao mi... Ne molim samo za ove nego i za one koji će na njihovu riječ vjerovati u mene da svi budu jedno kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi* (Iv 17, 11. 20-21). Tijelo Kristovo, koje je Crkva, oblikovano je po uzoru na euharistijski kruh. Euharistijski kruh ostvaruje jedinstvo udova Kristova Tijela Crkve označavajući ga. U Euharistiji se, lijepo veli dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, *jedinstvo Božjega Naroda prikladno izražava i divno ostvaruje* (LG 11). Kao što je, kako veli sv. Augustin, potrebno samljati zrnje pšenice da bi se dobio kruh, tako je potrebno da kršćani uzajamnom ljubavlju „samelju“ sami sebe i ugrade se u Kristovo mistično Tijelo.

Euharistija je Otajstvo Kristova Tijela u kojem je Krist prisutan *istinski, stvarno i bitno* (*vere, realiter et substantialiter*), a Crkva je njegovo mistično Tijelo; Tijelo kojem je Krist Glava i u kojem je prisutan na *mističan* način, u snazi Duha Svetoga. I jedno i drugo su Kristovo Tijelo. Kristovo Tijelo Crkva slavi Euharistiju te slaveći je postaje više Kristova, više ono što treba biti. A treba se preobraziti u ono što Euharistija već jest: pravi i istinski Krist. Zato nema Crkve bez Euharistije niti ima Euharistije bez Crkve. Izreći *Amen!* u trenutku svete pričesti ne znači samo čin vjere kojim se ispovijeda i prihvaća Krista u njegovoj sakramentalnoj prisutnosti, nego ujedno znači izreći vlastiti *Amen!* Kristovu mističnom Tijelu Crkvi, tj. bližnjima. Eto zašto prije svete pričesti treba obaviti čin pružanja mira s bližnjima. Nije, naime, moguće primiti Krista u Euharistiji, a biti u zavadi s Kristom u mističnom Tijelu, Crkvi. Slaveći Euharistiju Crkva postaje euharistija, žrtva na hvalu Slave njegove (usp. Ef 1, 14).

Euharistija ukazuje na Kristovu ljubav prema nama; na nju podsjeća, ona je uprisutnjuje te je ujedno i ostvaruje. Svaki put kada svjesno sudjelujemo na Euharistiji u našoj se duši otkriva stvarna dimenzija one neprocjenjive ljubavi koja su sebi obuhvaća sve ono što je Bog učinio za ljude i što neprestano nastavlja činiti. U toj objavljenoj ljubavi po Euharistiji ne samo da spoznajemo ljubav kojom smo ljubljeni, nego i mi počinjemo ljubiti. Stupamo na put ljubavi te na njemu, po Euharistiji, napredujemo. Ljubav, koja se u nama po Euharistiji rađa, po istoj se razvija, produbljuje i jača.

Ako se stvarno želi suobličiti Kristu kršćanin će ne samo blagovati Kristovo tijelo i krv, nego će naučiti štovati Krista, klanjati mu se, kontemplirati ga i slaviti ga u Presvetome Oltarskom Sakramentu. Iz vjere u stvarnu Kristovu prisutnost u euharistiji (pod prilikom kruha), u nama se mora roditi želja za trajnim susretom, prijateljstvom i intimnošću s euharistijskim Isusom. Kada se nekoga ljubi, onda se na njega misli te se želi biti u prisutnosti ljubljene osobe. Krist ljubi svakog kršćanina posebno te se svima dariva. No, i od nas se očekuje posvemašnje uzdarje, predanje i ljubav.

U zapadnom se je kršćanstvu tijekom stoljeća kod mnogih kršćana oblikovao pasivni mentalitet u slavljenju i primanju sakramenata. A naprotiv naš božanski Učitelj i Ustanovitelj sakramenata nije zamislio sakramente kao obrede koje bi vjernici primali na pasivan način, nego kao spasenjske čine koji su u sebi osloboditeljski te potiču na slobodu i kreativnost. Sva trojica sinoptika opisuju ustanovu Euharistije, a prema pavlovskoj tradiciji (usp. Kor 11, 24-25; Lk 22, 19) Gospodin Isus ustanovu Euharistije zaključuje riječima: *Ovo činite meni na spomen... Ovo činite kad god pijete, meni na spomen*. Evandelist Ivan u svome izvještaju o Posljednjoj večeri ne donosi riječi ustanove Euharistije, nego opisuje kako Isus pere noge učenicima. Obred pranja nogu Isus završava riječima: *Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih* (Iv 13, 15). Isus se je u javnosti, osobito prema Ivanovu evanđelju, očitovao kao Onaj koga Otac šalje. Ovo *biti poslan od Oca* ustvari je značajka koja možda najbolje osvjetljava Isusa, kako njegovu osobu tako i njegovo poslanje. On sam za sebe reče da je došao ne vršiti svoju volju, već volju Onoga koji ga posla, štoviše da je njegova hrana

vršiti volju Očevu (Iv 4, 34). Sve što Krist čini, sva otajstva njegova života, od Utjelovljenja do smrti, ustvari su čini poslušnosti prema Ocu nebeskom. U ovoj perspektivi Euharistija je krajnja posljedica Isusova poslanja u poslušnosti, koje daje smisao njegovu biti i činiti. Poslan od Oca kao najveći znak Očeve ljubavi prema čovječanstvu, Isus upravo u Euharistiji posvema izražava i ostvaruje ovu logiku darivanja u poslušnosti. Eto zašto je Euharistija ne samo uprisutnjenje Kristove žrtve na Križu i ponazočenje blagovanja Posljednje večere, nego je i nastavak Kristova poslanja u poslušnosti Ocu nebeskom. Euharistija koja je po sebi najviši čin poslanja i poslušnosti, postaje ujedno i najviši oblik proročkog i anticipirajućeg svjedočanstva. Proročkog jer u sebi naviješta i sadrži sva Očeva spasenjska obećanja, a anticipirajuća jer nudi predokus konačnog eshatološkog spasenja, tj. predokus potpunog sjedinjenja ljudi s Bogom, u i po Kristu. Slaviti Euharistiju za Crkvu znači postati svjesnija svoga misijskog zvanja i poslanja koje joj dolazi od njezina Utemeljitelja. U djelu poslanja kojega je Crkva primila od Gospodina svaki bi vjernik trebao pronaći koje je njegovo poslanje, što Gospodin od njega očekuje. Trudeći se to izvršiti i njegov će život postati *euharistija*, žrtva života koja proslavlja Boga, a prinesena na spasenje braće i sestara.

SVETKOVINA PRESVETOG SRCA ISUSOVA

Ez 34, 11-16; Rim 5, 5-11; Lk 15, 3-7

„Kažem vam, na nebu će biti veća radost zbog jednog obraćena grješnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja“ (Lk 15, 7)

Današnja svetkovina usmjerava naš pogled na presveto Srce Isusovo, na Srce koje je toliko ljubilo svijet da se je posvema žrtvovalo i darovalo svijetu. Svetkovina Presvetoga Srca Isusova ima svoju povijest te svoju poruku i značenje i za nas, suvremene kršćane. Premda je kršćanska duhovnost kroz cijeli srednji vijek poznavala pojam Srca Isusova, osobito u mističnoj teologiji kroz govor o *razmjeni srdaca*, ipak je kršćanstvo tek u sedamnaestom stoljeću bilo upozoreno na sadržaj i značenje pobožnosti Srcu Isusovu. Prvi i najgorljiviji apostol liturgijskog štovanja Srca Isusova bio je sv. Ivan Eudes (1601.-1680.). On je ustanovio i dvije redovničke zajednice, mušku i žensku, posvećene Svetim Srcima, Isusa i Marije. Potom ustanovljuje liturgijsko slavlje u čast Srca Isusova, s časoslovom, vlastitom misom i litanijama. Za njega je kult Srca Isusova jednostavno kult Isusove osobe, ukoliko je srce izvor dostojanstva i svetosti same osobe. Velike zasluge za širenje pobožnosti Presvetom Srcu Isusovu pripadaju sv. Mariji Margariti Alacoque (1648.-1690.) koja je imala broja viđenja Srca Isusova. Za nju je Srce Isusovo izričaj punine Božje ljubavi koja se daje radi čovjeka, a koju ljudi svojim nemarom vrijeđaju i pogrđuju. Zato to Srce poziva da se daje nadoknada za sve uvrede nanesene Presvetom Srcu. Ta se nadoknada sastoji prije svega u želji da se časte i nasljeđuju otajstva Isusova skrivena života i njegove otkupiteljske muke. Kroz cijelo 18., a potom i 19. st., pobožnost Presvetom Srcu Isusovu će rasti te se proširiti na sve većinski katoličke narode i na sve staleže vjernika. Razvila su se duhovnost i apostolat koji su željeli proširiti kraljevstvo Presvetoga Srca Isusova na čitavi svijet te u to kraljevstvo privesti što više ljudi. No, potom polovicom 20. st., s drugačijim društvenim procesima, pobožnost Srcu Isusovu zapada u veliku krizu. Papa Pio XII. je enciklikom *Haurietis aquas* (1956.) nastojao odgovoriti na tu krizu. Papa daje nove naglaske i na nov način tumači simbolizam Srca Isusova. Pozornost više nije usmjerena na srce shvaćeno kao dio Kristova čovještva, nego srce postaje simbol Božje ljubavi koja se u njemu izražava i dariva.

Pobožnost Srcu Isusovu uči nas prije svega da sve tumačimo i shvaćamo u svjetlu ljubavi. *Gle ovo Srce, koje je toliko ljubilo svijet*, riječi su kojima se je Gospodin Isus obraćao sv. Mariji Margariti Alacoque. U sedamnaestom stoljeću pred naletom racionalizma u krizu je došlo srce, nutarnje razumijevanje i doživljaj istina vjere. Sve se je nastojalo razumski protumačiti i shvatiti, svime razumom ovladati. Prijetila je opasnost, a ona se je i ostvarila, da dođe do hlađenja vjerskog života i žara vjere. No, čovjek nije samo razum. Istina, kršćanska je vjera veoma racionalna, veoma u skladu s onim razboritim i razumskim što čovjek nosi u sebi. Istina, kršćanstvo slavi Logos-Riječ-Razum koji se je utjelovio, ali je također istina da je Bog koji se je utjelovio sama sebe objavio kao ljubav te je upravo to vrhunac novozavjetne objave (usp. 1 Iv 4, 16). A ljubav upućuje na srce, na ono najintimnije u čovjeku. Štovati Srce Isusovo znači shvatiti kako je događaj Isusa Krista ponajprije događaj Božje ljubavi prema čovjeku te se u ljubavi mora prihvatiti kako bi ga se shvatilo i doživjelo.

Od srca Božjega do srca ljudskoga put može biti dug i kratak, silno tegoban i lagan, ovisno o spremnosti srca ljudskoga da primi Ljubav koja se izljuje iz Srca božanskoga. Promatrajući, kontemplirajući Srce koje je toliko ljubilo svijet u nama se mora poroditi silna želja za sjedinjenjem s tim Srcem. To nam je lako shvatiti iz našega svakodnevnog iskustva. Kad nekoga volimo tako nam je drago biti s tom osobom; pri pomisli na ljubljenu osotu te u susretu s njom srce nam zaigra i uzraduje se te se ta radost iščitava i na našem licu i očima. Zaljubljene osobe lako je prepoznati jer su lijepe, radosne, jer svijetle. To je plod djelovanja

ljubavi u zaljubljenim osobama. Upravo bi te osjećaje trebali imati svi kršćani pred likom našega božanskog Učitelja čije probodeno Srce svjedoči koliko nas ljubi. Ljubav traži ljubav, Srce traži srce da ljubavlju uzvrati.

Ako, kako nam kaže iskustvo, dubina boli odgovara veličini ljubavi, postaje nam barem malo jasnije kolika je bol Presvetoga Srca kad je prezreno u svojoj ljubavi, kad mi, koje toliko ljubi, ne odgovaramo na tu darivajuću ljubav. Baš poput roditelja ili zaručnika kojima nije uzvracena ljubav koju nude vlastitoj djeci, odnosno zaručnici. Povrijeđena ljubav, kad je istinska, kad je odraz i odsjaj božanske ljubavi, nema drugog sredstva kojim bi se zaštitila i obranila doli trpljenje. *Ljubav zla ne nanosi*, veli Pismo. Ljubav se ne može osvetiti; može samo trpjeti i dalje ljubiti.

Tumačeći encikliku pape Pia XII. kardinal Ratzinger, potom papa Benedikt, zapisa kako je u prirodnom poretku stvari srce zaduženo za samoodržanje, za smoočuvanje. No, Srce Isusovo izokreće tu ulogu i definiciju srca: ono ne ide za samoočuvanjem, nego za samopredanjem. Srca spašava na način da se dariva. Stoga je, prema Ratzingeru, u Srcu Isusovu, pred nas stavljeno središte kršćanstva. Božansko Srce izaziva naše srce; poziva nas da istupimo iz uzaludna pokušaja samoodržanja te da ljubeći s njime, u daru nas samih njemu i s njime, nađemo puninu ljubavi koja jedina jest vječnost, koja drži i spašava svijet.

SVETKOVINA MARIJINA UZNESENJA

Otk 11, 19a; 12, 1-6a. 10; 1 Kor 15, 20-27a; Lk 1, 39-56

„Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, što pogleda na neznatnost službenice svoje: odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom“ (Lk 1, 46-48)

Marijino uznesenje, najkraće rečeno, znači da je BD Marija, na završetku svoga zemaljskog života, dušom i tijelom uznesena u nebesku slavu, u prostore božanskoga, u kraljevstvo Božje. Tu istinu, koju je Crkva stoljećima ispovijedala i u liturgiji slavila, dogmom Katoličke Crkve proglasio je papa Pio XII. 1950., na svetkovinu Svih svetih. Crkvi je trebalo gotovo dvadeset stoljeća da u njoj sazrije sigurnost vjere u istinu Marijina uznesenja dušom i tijelom u nebesku slavu. Bog dragi zna koliko će nam vremena trebali da bismo dokučili i otkrili značenje i domete te istine za naš kršćanski život. Naime, istina Marijina uznesenja u nebesku slavu znači da je Marija već uskrsnula, da se je na njoj ostvarilo ono što mi u vjeri i nadi iščekujemo, naime uskrsnuće tijela i život vječni. No, u toj se istini dotičemo bremenitih pitanja protoka vremena, potom ljudskog tijela i tjelesnosti, odnosa protoka vremena i ljudskog tijela, pitanje ljudske osobe itd. Ne možemo ovdje odgovoriti na ta teška pitanja kojima se dugo vremena bave filozofija i teologija. Ovdje ćemo u par misli ukazati na značenje svetkovine Marijina uznesenja za nas danas.

Marija, na nebo uznesena, već proslavljena, slika je onoga što ćemo mi tek biti; slika je konačnog dovršenog čovjeka. Ona je dovršeni plod otkupljenja. Promatrajući Mariju otkrivamo konačnu istinu o sebi samima, o našem prvom i temeljnom pozivu, pozivu da sudjelujemo u božanskom životu. Na nebo uznesena, proslavljena, preobražena Marija postaje očitovanje učinkovitosti Božje ljubavi i milosti, odnosno u Marijinu životu se pokazuje do koje mjere se može uzdići i preobraziti ljudski život ako se prepusti poticajima Božje milosti.

Papa Pio XII., u buli proglašenja dogme Marijina uznesenja u nebesku slavu, *Predarežljivi Bog*, navodi misao sv. Ivana Damašćanskog koji uspoređuje tjelesno uznesenje slavne Majke Božje s ostalim njezinim odlikama: *Trebalo je da ona, koja je u porođaju sačuvala nepovrijeđeno djevičanstvo, svoje tijelo sačuva posve neraspadnuto i poslije smrti. Trebalo je da ona, koja je Stvoritelja kao dječaka u krilu nosila, boravi u božanskim šatorima. Trebalo je da zaručnica, koju je Otac zaručio, boravi u nebeskim ložnicama. Trebalo je da ona, koja je gledala svoga Sina na križu i u srce primila mač boli od kojega je bila izuzeta u porođaju, gleda svoga Sina kako sjedi uz Oca. Trebalo je da Majka Božja ima ono što pripada Sinu, i da je štuje svako stvorenje kao Božju Majku i službenicu.*

Sveti German Carigradski, najveći širitelj istine o Marijinu uznesenju u nebesku slavu, promatra Marijino uznesenje kao zahtjev njezina bogomajčinstva i njezine osobne svetosti: *Ti se, piše sv. German, prema Svetom pismu, pokazuješ u ljepoti; i tvoje djevičansko tijelo čitavo je sveto, čitavo je čisto, čitavo je Božje prebivalište; tako da je zbog toga potom bilo izuzeto od pretvaranja u prah; preobličeno, dakako, ukoliko ljudsko, za uzvišeni život neraspadljivosti; ali isto živo i preslavno, cjelovito i obdareno puninom života.*

Marija je već od starine prikazivana kao nova Eva koja je s novim Adamom, Kristom, udružena u borbi protiv paklenog neprijatelja. Ta borba, koju navješćuje već Protoevanđelje, odnosno prva poglavlja knjige Postanka (usp. Post 3,15), završit će se potpunom pobjedom Ženina Sina nad neprijateljem, sotonom, nad grijehom i smrću. Žena, nova Eva, koja uz Sina, novog Adama, djelatno sudjeluje u borbi i pobjedi, također treba sudjelovati i u plodovima te pobjede. Kao što je slavno Kristovo uskrsnuće bilo bitni dio i posljednji pobjednički znak te pobjede, tako je trebalo da se i proslavom djevičanskog tijela završi i ova borba koju je vojevala Djevica Marija u zajedništvu sa svojim Sinom. Marija, nova Eva, slijedila je Krista, novog Adama, u trpljenju, u mucu te ga slijedi i u konačnoj pobjedi i radosti. Krist je

prvorođenac od mrtvih, ali njegovo uskrslo tijelo je neodvojivo od tijela njegove zemaljske majke Marije, a po njoj je neodvojivo i od čitavog čovječanstva.

Krist je pobijedio smrt svemoću svoje ljubavi. U biti, jedino je ljubav svemoćna; ljubav koja je Krista potakla da se za nas žrtvuje i umre te po svojoj smrti pobijedi samu smrt. U njegovu uskrsnuću ljubav je pobijedila te omogućila Kristu da uđe u kraljevstvo života. U to je kraljevstvo ušla i Marija, sjedinjena sa Sinom u trpljenju, sjedinjena s njime i u slavi. Tako Marija za nas postaje *Vrata nebeska, Kraljica anđela, Utočište grješnika*. Sve ove naslove i ono što oni znače dublje ćemo razumjeti kako im ne pristupamo golim razumom, nego u poniznosti srca i u molitvi.

Gledajući Mariju, na nebo uznesenu, bolje shvaćamo da i naš svakodnevni život, premda uz brojne poteškoće i trpljenja, poput rijeke teče prema božanskom oceanu, prema punini radosti i mira. Bolje shvaćamo da i u našem životu smrt neće biti kraj, nego ulazak u novi život u kojemu više neće biti ni plača ni tuge ni jauka ni smrti. Naš zalaz s obzorja ovoga svijeta istodobno će biti naš pojavak, naše rađanje u zori novoga svijeta, novoga vječnoga dana.

Svima vam, poštovana braćo i sestre, želim da vas sve do tog dana i časa, prati zagovor i prisutnost naše nebeske majke Marije.

SVETKOVINA SVIH SVETIH

Otk 7, 2-4. 9-14; 1 Iv 3, 1-3; Mt 5, 1-12a

*Radujemo se svi u Gospodinu!
Svetkujmo blagdan svih svetih:
njihovu se blagdanu raduju anđeli
i zajedno s njima slave Sina Božjega.
Ulazna pjesma*

Svetkovina *Svih svetih* usmjerava naš pogled duha na veliko mnoštvo naše braće i sestara, o kojima govori knjiga Otkrivenja, koji su stigli na cilj svoga životnog hodočašća. Današnjom svetkovinom Crkva slavi nebesku Crkvu, svoj slavni dio, svoje sinove i kćeri od kojih je tek dio nama poznat, uzdignut na čast oltara, a time i predstavljeni kao uzori vrijedni nasljedovanja. Nebo je napučeno osobama koje su za života u herojskom stupnju živjele krepost ljubavi prema Bogu i čovjeku. Naravno da sve te osobe ne mogu biti proglašene svetima, zato Crkva i slavi svetkovinu Svih svetih; svetkovinu kojom časti nebrojeno mnoštvo onih koji su za života svjedočili svoju pripadnost Kristu, Bogu i čovjeku. Crkva kanonizira, tj. službeno proglasi svetima samo neke od brojnih osoba koje su živjele i umrle na glasu svetosti. Tu vrst svetosti nazivamo *kanonska svetost*, odnosno službeno proglašenje nekoga svetim sa strane Crkve, a time dotični svetac ili svetica i službeno, na razini cijele Crkve, svim živućim kršćanima služi kao primjer kako u promjenjivosti svoga vremena živjeti svoje kršćansko zvanje i poslanje. Tu se osobu potom može i službeno častiti kao blaženu ili svetu te joj se mogu posvećivati oltari, kapele, crkve i sl.

Sveci imaju osobito mjesto u životu Crkve, koja nas uči da *dok promatramo život onih koji su vjerno slijedili Krista, dobivamo novi poticaj u traženju budućeg Grada i učimo koji je najsigurniji put po kojemu ćemo među promjenljivim stvarima svijeta moći doći do savršenog jedinstva s Kristom, tj. do svetosti (Lumen gentium, 49)*. Očito, u Crkvi sveci imaju ponajprije ulogu primjera, uzora koji nas, putnike na putu k vječnoj domovini, potiču da ustrajemo u vjernosti Bogu i čovjeku. *Predslavlje svetaca II.* veli da nas *njihov časni primjer potiče da težimo za spasenjem*.

Ipak, sveci u Crkvi nemaju samo ulogu primjera. Crkva nas uči da *ne štujemo uspomenu svetaca radi samoga primjera, nego još više zato da se sjedinjenje Crkve u Duhu pojača vršenjem bratske ljubavi. Jer, kako nas kršćanska zajednica među putnicima dovodi bliže Kristu, tako nas zajednica sa svetima združuje s Kristom... Svako naše pravo svjedočanstvo ljubavi prema svecima po svojoj naravi teži i svršava u Kristu koji je 'kruna svih svetaca (Lumen gentium, 50)*. Ukratko, sveci su naša braća i sestre koji se nalaze u konačnoj slavi života u nebu te u tom stanju nas zagovaraju pred prijestoljem Božjim.

Sveci su, zgodno netko reče misleći na crkvene vitraje, ljudi kroz koje svjetlost ulazi u Crkvu. Doista, sveci su osobe kojima je Gospodin Bog obasjavao Crkvu i svijet u vrijeme kada su dotični sveci živjeli. Sveci nisu čudaci, premda su neki činili i čudne stvari. Oni nisu osobe s izvanrednim moćima, poput kakvih čarobnjaka, premda su mnogi od njih činili upravo 'čarobne', tj. očaravajuće stvari. Oni nisu niti nadljudi, premda su neki činili i nadljudske pothvate. Sveci su tek svjetlo zapaljeno u tami vremena u kojem su živjeli i žive. Sva njihova čudesnost, čarobnost, izvanrednost i nadljudskog dolazi od njihova Izvora: od Boga. Sveci nisu postali svecima u jednom trenutku ma kako intenzivan ili smislen bio. Svetost je pothvat za čitavi život; pothvat satkan od bezbrojnih uspona i padova. Svetac nije osoba koja nije pala, tj. sagriješila, nego je osoba koja se je znala uvijek i usprkos svemu dizati, kajati i Bogu vraćati. Sveci su osobe trajno u hodu prema vlastitom Izvoru.

Na svetost su, uči nas majka Crkva, pozvani svi članovi naroda Božjega: *Kristovi sljedbenici, pozvani od Boga ne po svojim djelima, nego po odluci i milosti Njegovoj, i*

*opravdani u Isusu Gospodinu, postali su po krštenju vjere uistinu Božja djeca i dionici božanske naravi, i zato uistinu sveti... Svima je dakle jasno da su svi vjernici, bilo kojeg staleža i stupnja, pozvani na potpuni kršćanski život i na savršenu ljubav (Lumen gentium, 41). Poziv na svetost poziv je upućen svakom kršteniku, a ne tek malom broju odabranih. Ne rasti u svetosti, ne posvećivati se iz dana u dan sve više i više znači ne odgovoriti temeljnom pozivu, zvanju i poslanju kojeg Bog stavlja pred svakog krštenika: *Ovo je volja Božja: vaše posvećenje* (1 Sol 4, 3). Naprotiv, krštenik koji raste u svetosti, koji iz dana u dan posvećuje sebe i svijet u kojem živi postaje živo i sjajno svjedočanstvo Božje prisutnosti u ovome svijetu. Po svecima Bog snagom svoga Duha Svetoga preobražava ljudska srca te u njima širi svoje kraljevstvo. Kršćani koji se trude oko svetosti, tj. oko življenja svoga kršćanskog poziva i poslanja, u obitelji, na radnom mjestu i gdje god se nalazili, postaju očitovanje Božjeg djelovanja u ovome svijetu; postaju *Božja epifanija*, vjesnici i nositelji Boga živoga, bogojavitelji. Svetost svakog pojedinog vjernika, govorio je bl. papa Ivan Pavao II., doprinosi i povećava ljepotu lica Crkve te pomaže da njezin navještaj poruke spasenja bude učinkovitiji. Zato je briga oko osobne i svetosti drugih najpreča briga svakog istinskog vjernika.*

U govoru o kršćanskoj svetosti valja nam razlikovati *ontološku, temeljnu svetost* koja nam je darovana po krštenju te *moralnu svetost*, koja je ustvari konkretan, životni izričaj *ontološke*. Prva je darovana, druga zadana. Dakako, da je ovo razlikovanje samo pojmovno. U stvarnosti riječ je o jednoj jedincatoj svetosti, odnosno o životu zajedništva i sjedinjenja s Kristom koji po svojoj naravi teži sve većoj punini. Taj je život djelo ili bolje reći plod djelovanja Duha Svetoga u dubini ljudskog, kršćanskog bića, na način da osobu sve više i više suobličuje Isusu Kristu. To Duh Sveti čini snagom posvećujuće milosti, koja je on sam, te preko svojih darova kojima pomaže kršćaninu da u prolaznosti i izazovima ovoga svijeta može živjeti svoju vjernost Isusu Kristu.

Kršćanska je svetost cilj kojemu progresivno teži cjelokupni kršćanski duhovni život. Ona je prvi i temeljni dar koji utemeljuje kršćanski nutarnji život, naše *biti kršćanin*. Drugim riječima, u daru svetosti očituje se otajstvo milosti koje od običnog, zemaljskog, ljudskog stvorenja čini nebesko stvorenje, dijete Božje.